

**ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE
KERKEN IN NEDERLAND, GEHOUDEN TE KAMPEN VAN
21 AUGUSTUS-24 OCTOBER 1951.**

Bidstond.

Aan den vooravond van den dag op welken was gesteld de opening van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen anno Domini 1951, des Maandags 20 Augustus 1951 te acht uur in den namiddag, werd vanwege De Gereformeerde Kerk te Kampen een biduur gehouden in de Nieuwe Kerk aldaar, teneinde in een dienst des Woords en der gebeden zich te stellen voor des Heeren aangezicht en Zijn zegen over de te houden synode af te smeeken.

Daartoe genoodigd door den raad van Kampens kerk, werd de samenkomst ambtelijk geleid door Ds D. van Dijk van Groningen, den praeses der vorige synode, gehouden anno Domini 1948 te Amersfoort. Deze gaf aan de gebedsgedachten vooraf leiding door Gods Woord te bedienen in Mattheus 6 : 22, 23, luidende

„De kaars des lichaams is het oog;
indien dan uw oog eenvoudig is,
zoo zal uw geheele lichaam verlicht wezen;
maar indien uw oog boos is,
zal geheel uw lichaam duister zijn.
Indien dan het licht, dat in u is, duisternis is.
hoe groot de duisternis!¹”.

De tekstgedachten uitwerkende, legde de prediker in het bijzonder de komende synode onder de klem van dezen tekst, wijzende zoowel op het rijke licht, door Christus aan Zijn kerk geschonken. als op de gevaren der duisternis, die haar bedreigen. Deze onderrichting werd gevolgd door het smeekgebed. waarin op den Naam des HEEREN een ootmoedig beroep werd gedaan tot ondersteuning voor den aan te vatten arbeid.

Een eenvoudige begroetingssamenkomst volgde op dezen dienst.

Eerste vergadering, Dinsdag 21 Augustus 1951.

Artikel 1.

Opening.

Te 9 ure des voormiddags opende Ds C. H. Lindeboom namens de kerk van Kampen, die door de vorige synode van Amersfoort 1948 was aangewezen om de eerstvolgende generale synode samen te roepen, in de Nieuwe Kerk te Kampen, waar ook de zittingen der synode zouden worden gehouden, de samenkomst van afgevaardigden naar de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen 1951. Hij deed zingen het eerste en tweede vers van den een-en-negentigsten psalm en las het apostolische Woord in het vermaan tot Christus' gemeente om aan te doen de geheele wapenrusting Gods (Efeze 6 : 10-20), waarna hij voorging in gebed.

Met het volgende openingswoord sprak hij de vergaderden toe:

Het is mij een groot voorrecht en een oorzaak van vreugde, U namens de roepende kerk van Kampen hartelijk welkom te heeten. Gij zijt hier gekomen, om als afgevaardigden van de kerken in de komende weken al die zaken en voorstellen te behandelen, die op het agendum zijn vermeld en waarvan sommige onze gedachten en harten al tijden lang hebben vervuld. En wel zal het noodig zijn, dat gij bij al deze werkzaamheden het Schriftwoord in practijk brengt: „En indien iemand van U wijsheid

¹ Tekst van dezen regel afgeschreven met weglating van de in de Statenvertaling cursief gedrukte (toegevoegde) woorden.

ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden" (Jac. 1 : 5).

Het is nu weer drie jaren geleden, dat andere afgevaardigden bijeen kwamen te Amersfoort op dezelfde wijze als gij hier. En tusschen dien datum van toen en nu ligt een onvergetelijk stuk kerkgeschiedenis. Onvergetelijk! Want in onze gedachten komen op de namen van mannen broeders, die toen nog bij ons waren, de kerken dienden als predikant, ouderling, gemeentelid en die toen nog met ons één brood aten en één beker dronken aan de avondmaalstafel, maar sindsdien zijn heengegaan. En aan die namen verbinden zich de gansche strijd en branding en tegenstroomen, waarin de kerken door den Heere zijn geworpen.

Maar in het bijzonder zullen wij over dien tijd nooit kunnen spreken, zonder dat de gedachten uitgaan naar de trouw en de barmhartigheid van den Heere, die ons toen niet deed naar onze zonden, en ons niet vergold naar onze ongerechtigheden. Hij wilde Zijn kerken in het leven sparen, ons hoeden op de steilste paan. De vrees van het klein geloof, dat er duizenden en tienduizenden verleid en misleid, van ons zouden heengaan, heeft de Heere beschaamd. Gebeden zijn verhoord. Wat het getal betreft, zijn we ten naaste bij hetzelfde gebleven. Maar al mogen we dit zeggen - dat het getal nagenoeg behouden is, alsook, dat er in de kerken gekomen is een dichter leven bij het Woord - het kan toch niet ontkend worden, dat de strijd vandaag krachtiger dan ooit gevoerd zal moeten worden, om de op vele punten behaalde terreinwinst te consolideeren.

Wij hebben het in al de moeilijkheden, die we doormaakten, pas recht gevoeld, wat er verbonden is aan de taak van de kerk, om pilaar en vastigheid der waarheid te zijn. We weten nu weer, hoe moeilijk het is, als men met die taak weer ernst gaat maken.

Er wordt onzen kerken vandaag veel verweten. Maar toch - het is wonderlijk - als wij ons realiseeren, wat er is geschied, kunnen we dit vaak stellen: we hebben niets anders gedaan dan getracht, de geboden van God vast te houden, in de kerk en daarbuiten. En toen is de storm gaan waaien, die hier en daar aangroeide tot een orkaan. Juist, toen wij ernst probeerden te maken met Gods geboden.

En nu zie ik het gevaar voor de toekomst hierin, dat wij moe gaan worden en ook wel een beetje bevreesd, om daar te blijven staan, waar de slagen vallen. Het is zoo begrijpelijk, dat wij bezorgd den blik laten gaan over onze menschen: Kunnen ze dat volhouden? Moet het niet anders bij ons worden? Versterft het geestelijke leven niet, als men altijd in het harnas moet staan? En onwillekeurig zijn we al bezig menschelijk in te grijpen en ons den weg te laten voorschrijven door wat de menschen om ons heen doen.

In die situatie dan lees ik Efeze 6! Daar zegt de apostel: De strijd, dien gij strijdt is geen strijd tegen vleesch en bloed! Het is ook geen strijd, waarin gij de wapenen kunt kiezen en de strijdmethode bepalen. Neen, gij voert strijd tegen de machten der duisternis. En in de duisternis kan niemand zien. Gij zijt daarom zóó afhankelijk, dat gij de wapenen niet eens kunt kiezen, het krijgsplan niet eens kunt opstellen. Gij hebt eenvoudig te strijden als soldaten, die niets weten dan het gebod van het hoofdkwartier, dat boven is.

De vijand is namelijk een geestelijke vijand. Er is een vergadering van booze geesten in de lucht. Deze zijn om ons heen, als we loopen op straat, als we zitten in de Zondagsche kerkdiensten. Zij zijn er ook, als gij samenkomt in de zittingen van Uw synode.

Maar hoe kunnen wij ons er dan tegen wapenen? We zien den vijand toch niet? We zien alleen maar menschen. We spreken met hen, we hooren hun bezielde, welgemeende speeches en lezen hun artikelen in de pers. Maar wat kunnen we nu uitrichten als kerk, wanneer de eigenlijke vijand onzichtbaar blijkt?

Wij kunnen van onszelf ook niets. Maar daarom is het zoo troostvol, dat de Heere ons een wapenrusting wil verschaffen.

En daarom, broeders, omdat voor U de strijd in deze weken tegen die duistere machten der hel gaat, die zich toegang weten te verschaffen in menschen, in voorstellen, in besprekingen, die hun kansen weten te grijpen, voordat gij het zelf bewust zijt, die U doodelijke wonden kunnen toebrengen en onnoemelijk veel schade kunnen berokkenen aan de kerk des Heeren daarom roepen wij U allen en een iegelijk met kracht toe: Waakt, en doet aan de volle wapenrusting Gods!

De Heere alleen kan hier zeggen: zoo en zoo moet gij strijden en zoo moet Uw optreden zijn en zoo moet ge den vijand wederstaan. Daarom, Gij moet rustig doorgaan. Wat er ook geschiedt in de wereld, hoe het er ook spookt, hoe de tegenstand ook toeneemt en de haat ook uitbarst, gij moet Uw werkmethode nooit laten beheerschen door wat de menschen om U heen doen. Gij moet niet te veel

letten op de mensen, maar op God. Wat U beheerschen zal, is de opdracht, die Hij U geeft: Bewaart mijn geboden! En nu moet ge dus niet zenuwachtig worden, omdat duizenden op U nederzien en ge moet geen dwaze dingen doen. Niet „anders dan anders" doen! Gij redt de wereld niet door van Gods geboden wat af te doen. Ge moet Uw opdracht bewaren, die Hij U geeft. Dan vreest ge niet. dan laat ge U niets dicteeren door den wereldafval of door den wereldhaat. Wat kunt ge anders? Gij bewaart Zijn Woord!!

En dan zegt de Heere allereerst: Omgordt Uw lendenen met de waarheid. De vijand strijdt met het wapen van den leugen, maar Gij alzo niet. Geen leugen tegenover leugen, geen list tegenover list, geen wereldsche tactiek tegenover tactiek. Voordat Gij het weet, struikelt Ge, en is de winst voor den vijand. Neen, als Gij rustig Uw werk wilt doen, begint dan met waar te zijn: geen slinksche streken, geen onwaren schijn, geen bedriegelijk voorgeven.

Nu kunnen we hier niet alles uitwerken wat de apostel zegt van die wapenrusting, die een christen dragen moet. Maar dat behoeft ook niet. Wanneer wij dit maar zien: Het borstwapen der gerechtigheid, het schoeisel van de bereidheid van het evangelie des vredes, het schild des geloofs, de helm der zaligheid, het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord. Dat is alles, wat Christus voor Zijn volk verworven heeft, en Hij U schenken wil, waarvan Hij vraagt, dat Gij het eenvoudig en ootmoedig aanvaarden wilt. De geheele wapenrusting Gods: dit woord - geheel - staat er opzettelijk bij! Meent niet in hoogheid des harten, dat Gij hier iets van missen kunt, want dan onderschat Ge den vijand en overschat Gij U zelf. Hier zijn vertegenwoordigd mannen met groote gaven en krachten, maar wat beteekent dat tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, tegen de geestelijke boosheden in de lucht? Wanneer ge op Uw eigen krachten vertrouwt, zal het alles niet meer blijken, dan schuim en ijdelheid. De voorbeelden liggen voor het grijpen, hoe mannen met gaven van intellect door dit ijdele vertrouwen de kerken in de ellende hebben gestort.

Daar ligt een agendum voor U, waar zaken op staan, waarvan wij zeggen: wie kan daar uitkomen? Er behoefde niet veel te gebeuren om koning Achab den dood in te drijven. Eén pijl en een onbeschermd plek tusschen de gespen en het pantser. Er behoefde niet veel te gebeuren om de kerken stuk te maken: één uur van matheid na wekenlang vergaderen, één zwak oogeblik, misschien één niet heelemaal eerlijk argument en de satan slaat toe.

Broeders, staat er eerlijk voor open, dat dit gebeuren kán. Dan vertrouwt Gij niet meer op geleerdheid en vergaderoutine, maar Gij doet aan de wapenrusting van God. Weest oprecht, waar en eerlijk, want Gij moet met vrijmoedigheid, zonder vreezen, zonder aanzien des persoons de dingen durven zeggen. De sterke Paulus vond het maar niet voorzichzelfsprekend, dat, als hij zijn mond slechts opendeed, het goede woord hem gegeven werd. Hij vreesde nog. En hij vraagt om de voorbede van de broeders. Bidt voor mij, mannen! „Met alle bidding en smeeking biddende te allen tijd in den geest, en tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid en smeeking voor al de heiligen, en voor mij, opdat mij het woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid des evangelies bekend te maken". Denkt ook dáaraan, want ook dit kan gebeuren, dat de Heere een gansche vergadering steriel maakt, dat er mooie, doorwrochte rapporten komen, die uitmuntend zijn samengesteld, waar evenwel de profetie uit verdwenen is.

Dus is de taak van de kerken en van de broeders persoonlijk om in deze weken de gebeden te vermenigvuldigen, want wij gelooven rotsvast het woord van Zondag 44: „Dat God Zijn genade en den Heiligen Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken".

Maar gaat dan ook in die wapenrusting des Geestes het strijdperk in! Geloof het, dat de krachten van den Heiligen Geest, die komen wil op ons gebed, sterker zijn dan alle verleidende machten van den booze. Dan zult Gij slagen, al zouden hier zooveel duivels zijn, als er stukken op Uw tafel liggen.

De Heere zegene U in de komende weken en Hij behoede U.
De Heere doe Zijn aangezicht over U lichten en zij U genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over U en geve U vrede, Amen.

Hiermede verklaar ik namens de roepende Kerk van Kampen de zittingen van de Generale Synode voor geopend.

Artikel 2.

Credentie.

Op verzoek van Ds Lindeboom rapporteert Ds O. W. Bouwsma namens de roepende kerk van Kampen over een in opdracht van deze kerk ingesteld onderzoek van credentiebrieven en presentielijst. Volgens eerstgenoemde stukken zijn naar deze synode afgevaardigd:

Voor de particuliere synode van Groningen:

primi:

Ds F. A. den Boeft, Helpman.
Ds J. van Dijk, Schildwolde.
Ouderl. J. O. Bouwman, Wagenborgen.
Ouderl. K. Geertsema, Aduard,

secundi:

Ds T. de Haan, Oldehove.
Ds J. Smelik, Groningen.
Ouderl. L. P. Laning, Groningen.
Ouderl. J. B. Vos, Ulrum.

Voor de particuliere synode van Friesland:

primi:

Ds S. Cnossen, Drachten.
Ds G. Janssen, Leeuwarden.
Ouderl. A. Haitzma, Harlingen.
Ouderl. H. Kooistra, Opeinde.

secundi:

Ds F. van Dijk, Heerenveen.
Ds J. Hettinga, Harlingen.
Ouderl. T. Holwerda, Buitenpost.
Ouderl. A. Schilstra, Huizum.

Voor de particuliere synode van Drente:

primi:

Ds J. van Bruggen, Assen.
Ds J. Meijer, Hoogeveen.
Ouderl. J. van der Meulen, Oosterwolde Fr.
Ouderl. E. van Popta, Stadskanaal.

secundi:

Ds K. Drost, Veendam.
Ds P. Lok, Stadskanaal.
Ouderl. J. Boverhuis, Assen.
Ouderl. A. Kieft, Assen.

Voor de particuliere synode van Overijssel- Gelderland:

primi:

Ds B. Jongeling, Apeldoorn.
Ds G. Visee, Kampen.
Ouderl. K. Boersma, Enschede.
Ouderl. T. Evink, Nunspeet.

secundi:

Ds O. W. Bouwsma, Kampen.
Ds I. de Wolff, Enschede.
Ouderl. G. C. van Gelder, Kampen.

Ouderl. F. Knigge, Zwolle.

Voor de particuliere synode van Utrecht:

primi:

Ds J. A. Vink, Amersfoort.
Ds H. J. Schilder, Utrecht.
Ouderl. C. C. de Vries, Nijkerk.
Ouderl. H. Troostheide, Bilthoven.

secundi:

Ds J. Rijneveld, Spakenburg.
Ds H. Veltman, Zeist.
Ouderl. J. A. Mulder, Baarn.
Ouderl. L. A. F. Godschalk, Utrecht.

Voor de particuliere synode van Noord-Holland:

primi:

Ds K. Doornbos, Wormer.
Ds J. Meester, Amsterdam Zuid.
Ouderl. H. C. J. Vermeulen, Amsterdam Zuid.
Ouderl. C. J. Zemel, Haarlem.

secundi

Ds H. Brink, Krommenie.
Ds J. Keuning, Nieuwer-Amstel.
Ouderl. P. G. Knibbe, Rijk Haarlemmermeer.
Ouderl. A. Slot, Broek op Langendijk.

Voor de particuliere synode van Zuid-Holland:

primi:

Ds W. de Graaff, Hardinxveld.
Ds F. de Vries, 's-Gravenhage.
Ouderl. H. J. van der Meulen, Papendrecht.
Ouderl. P. Rooze, Rotterdam Noord.

secundi:

Ds D. Nieuwenhuis, Vlaardingingen.
Ds J. J. Verleur, Lisse.
Ouderl. S. J. Koning, Alphen a/d Rijn.
Ouderl. J. Poppe, Rozenburg.

tertii:

Ouderl. G. Immerzeel, 's-Gravenhage.
Ouderl. C. F. van Mill, Gorinchem.

Voor de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg:

primi:

Ds J. ten Hove, Terneuzen.
Ds H. J. de Vries, Eindhoven.
Ouderl. A. Dees, Zaamslag.
Ouderl. L. J. Nelemans, Zevenbergen.

secundi:

Ds J. J. Arnold, Vrouwenpolder.
Ds B. Telder, Breda.
Ouderl. J. C. Douw, Zoutelande.
Ouderl. J. van Helden, Nieuwendijk.

Van dezen blijken volgens de presentielijst aanwezig de meeste, namelijk negen en twintig, primiafgevaardigden.

Voor de particuliere synode van Drente wordt Ds J. Meijer vervangen door Ds P. Lok, voor die van Zuid-Holland Ouderl. H. J. van der Meulen door één der tertii Ouderl. C. F. van Mill, voor die van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg Ouderl. A. Dees door Ouderl. J. C. Douw.

Vervolgens deelt Ds Bouwsma mede, dat van de vijf hoogleraren der Theologische Hoogeschool is ingekomen een te Kampen op 20 Augustus 1951 gedagteekend schrijven, waarin zij ten antwoord op de uitnoodiging der roepende kerk om als praeadviseerende leden de zittingen der synode bij te wonen, berichten, dat zij, afgezien van de vraag, of zij allen in de gelegenheid zullen zijn, alle zittingen der synode bij te wonen, van oordeel zijn, wijs te doen, indien zij de nadere beslissingen der synode op het onderhavige punt (hieronder te vermelden onder No. 10 van het agendum) afwachten, alvorens definitief antwoord te geven op de vraag, of zij aan haar vergaderingen zullen deelnemen.

Al verder leest Ds Bouwsma twee brieven van de predikanten der roepende kerk O. W. Bouwsma en C. H. Lindeboom in antwoord op de uitnoodiging om als plaatselijke Dienaren des Woords de synode als adviseurs bij te wonen. Beiden berichten onder dank voor de uitnoodiging, dat zij aan deze geen gevolg kunnen geven, eenerzijds omdat deze invitatie niet berust op mandaat door wettige afvaardiging, doch slechts op een bestaande gewoonte, anderzijds omdat de arbeid in de gemeente als primaire taak hen geheel opeischt, zulks temeer waar de vacaties juist zijn beëindigd en reeds een derde predikant der gemeente door afvaardiging naar deze synode aan den gemeentearbeid is onttrokken.

Van Ds J. de Waard, emerituspredikant te Kampen, is bericht aanwezig, waaruit blijkt, dat hij door overmacht verhinderd is bij de opening der synode aanwezig te zijn; het schrijven spreekt de hoop uit, dat enkele latere zittingen der synode kunnen worden bijgewoond.

Artikel 3.

Moderamen.

Tot leden van het moderamen der synode worden hij schriftelijke stemming gekozen de broeders

G. Visee, dienaar des Woords te Kampen, praeses;

J. van Bruggen, dienaar des Woords te Assen, assessor;

H. J. Schilder, dienaar des Woords te Utrecht, eerste scriba;

F. de Vries, dienaar des Woords te 's-Gravenhage-Oost, tweede scriba.

Artikel 4.

Constitueering.

Thans constitueert zich deze broeders als moderamen de vergadering van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen in het jaar onzes Heeren Jezus Christus negentienhonderd een en vijftig.

Daartoe draagt Ds Lindeboom de leiding over aan Ds Visee.

Deze aanvaardt de leiding en neemt met de andere leden van het moderamen zitting.

Artikel 5.

Woord van den praeses.

De praeses dankt namens het moderamen de synode voor het in de broeders gestelde vertrouwen, wekt de vergadering op haar taak te verrichten in de kracht van Gods Woord, spreekt den dank der vergadering uit aan het adres der roepende kerk voor haar voorbereiding dezer synode, alsmede aan dat van Ds D. van Dijk voor zijn leiding van den bidstond en de wijze daarvan, welke dank door den tweeden scriba zal worden overgebracht, en aan Ds C. H. Lindeboom voor wat hetzelfde betreft in de opening van de samenkomst.

Artikel 6.

Instemming met de belijdenis.

De leden der vergadering betuigen hun instemming met de formulieren van eenigheid van De Gereformeerde Kerken in Nederland door op verzoek van den praeses van hun zitplaatsen op te staan.

Artikel 7.

Pers.

De synode besluit te voldoen aan het verzoek van de redacties van verschillende bladen, toestemming te geven tot het maken van verslagen en de daartoe begeerde faciliteiten te verlenen als geformuleerd ter synode van Amersfoort 1948 (Acta art. 8, 42) met eenige wijziging. thans luidende:

1. de verslaggevers blijven zelf verantwoordelijk voor hun verslagen;
2. zij verplichten zich onjuistheden in de verslagen in hetzelfde blad waarin die verslagen voorkwamen, te rectificeren in den door het moderamen gestelden vorm;
3. de synode behoudt zich het recht voor publicatie van bepaalde zaken te verbieden;
4. het moderamen ontvangt bewijsnummers van de gemaakte verslagen.

De vertegenwoordigers der persorganen beloven zich naar deze bepalingen te zullen gedragen.

Artikel 8.

Portefeuille der roepende kerk.

De praeses deelt op verzoek van de roepende kerk van Kampen mede, dat haar raad alle voor de synode ingekomen stukken, copieën van uitgaande stukken en verdere papieren op de synode en haar voorbereiding betrekking hebbende, geordend in portefeuille op de tafel van de synode legt. Namens de synode aanvaardt hij deze ten behoeve van haar werkzaamheden.

Artikel 9.

Vergadertijden.

De vergadertijden worden op voorstel van den praeses gesteld op 9-12, 2-5.30 en 7-10 uur, respectievelijk des voormiddags, des namiddags en des avonds.

Artikel 10.

Werkwijze.

De praeses stelt voor, dat het moderamen een concept zal aanbieden voor de werkwijze der synode en de aanwijzing van hare eventuele commissies. Met het oog hierop vraagt Ds J. Meester als afgevaardigde van de particuliere synode van Noord-Holland aandacht voor het onder 9a van het voorloopig agendum vermelde voorstel van de classis Alkmaar-Zaandam (dat gesteund blijkt te worden door de classis Appingedam en den kerkeraad van Dordrecht), luidende:

„De generale synode behandelde het voorstel van de particuliere „synode van Noord-Holland inzake praeadviseurs in een van haar „eerste vergaderingen“.

Hij verzoekt voorrang van dit voorstel ook vóór de vaststelling van werkwijze en commissies, die als punt 8 op de voorloopige agenda voorkomt. Na een korte bespreking wordt dit voorstel van orde aanvaard.

Artikel 11.

Idem.

Ds J. Meester deelt tevens mede, van zijn particuliere synode opdracht te hebben ontvangen aan de synode bij de behandeling van haar werkwijze. enz.. het voorstel te doen, die zaken van het agendum, welke in de mindere vergaderingen reeds behandeld zijn, niet eerst naar commissies te verwijzen, doch terstond in behandeling te nemen. Op voorstel van den praeses wordt goedgevonden, dat het moderamen aan dit verzoek zijn aandacht zal schenken bij de formulering van een conceptwerkwijze, waarna het tegelijk daarmee in behandeling zal worden gegeven.

Artikel 12.

Sluitingstermijn voor stukken.

Op voorstel van den praeses wordt besloten, dat de synode stukken, die inkomen na de avondpost van Woensdag 22 Augustus, niet meer in behandeling zal nemen.

Artikel 13.

Hoogleraren ter synode.

De praeses stelt volgens het genomen besluit (art. 10) nu aan de orde de behandeling van het voorstel der particuliere synode van Noord-Holland, luidende:

„De kerken in het ressort van de particuliere synode van Noord-Holland stellen aan de kerken voor, voor de generale synode van te „voren géén adviseurs of praeadviseurs uit te noodigen, of van te voren „schriftelijk raad in te winnen over rapporten of punten van de agenda, „en te blijven bij den algemeenen regel, dat indien bij het afwerken van „de agenda de vergadering van de synode tot het inzicht komt, dat voor „eenig punt van de agenda hulp van buiten de vergadering noodig of „gewenscht is, raad gevraagd wordt, met dien verstande, dat de raadgever of raadgevers de vergadering van de synode of van een van haar „commissies verlaten, wanneer dat punt is afgehandeld."

De praeses deelt mede, dat aan het onderhavige voorstel adhaesie werd betuigd door de particuliere synode van Overijssel-Gelderland, door den kerkeraad van Groningen, door dien van Utrecht-Noord/West.

Een voorstel van tegengestelde; strekking is ingediend door de particuliere synode van Zuid-Holland, gelijk ook in meer uitgewerkten vorm door den kerkeraad van Enschede, met adhaesie en amendement van dien van Sappemeer.

Na een bespreking in twee rondes wordt het voorstel van de particuliere synode van Noord-Holland verworpen.

Vervolgens wordt het voorstel van den kerkeraad van Enschede met eenige wijziging door de vergadering, inclusief gedeeltelijke aanvaarding van het amendement van den kerkeraad van Sappemeer, door de synode aanvaard.

Het besluit der synode luidt aldus: ²

- a. De roepende kerk van elke te houden generale synode noodige de Hoogleraren der Theologische Hoogeschool uit voor eventueele adviezen.
- b. Eventueele rapporten en voorstellen worden aan de Hoogleraren op gelijke wijze als aan de leden der synode toegezonden.
- c. De termen „praeadviseerende leden" en „adviseerende leden" dienen te worden vermeden.
- d. De Hoogleraren zullen wel als adviseurs kunnen worden toegevoegd aan synodale werkkommissies. doch deze commissies zullen alleen bestaan uit leden van de synode, uit wier midden ook de rapporteur zal worden benoemd.
- e. Voor eventueele zendingszaken geldt het bovenstaande ook voor den zendingslector. De hoogleraren zullen van dit besluit ten spoedigste worden verwittigd.

Artikel 14.

Werkwijze commissies.

De praeses stelt met betrekking tot de werkwijze der synode voor, dat een aantal punten van het voorloopig agendum direct in de volle vergadering zal worden behandeld, dus zonder commissoriaal vooronderzoek, doch slechts na voorbereiding door het moderamen, resp. het praesidium.

De andere zaken stelt de praeses voor aan vier commissies toe te vertrouwen, die daarover haar rapport aan de synode zullen voorleggen.

In dit concept is rekening gehouden met het voorstel, dat Ds. Meester namens zijn synode heeft medegedeeld (art. 11). Tevens is gerekend met het feit, dat de zendingszaken een bijzonder groot aantal agendapunten omvatten, terwijl ook een vrij groot aantal bezwaarschriften ter tafel ligt. De praeses stelt daarom voor, in afwijking van de gebruikelijke practijk, bepaalde hoofdstukken te verdeelen over verschillende commissies. Volgens dit concept zullen aan Commissie I o.m. worden toegewezen de zaken, rakende de verhouding tot buitenlandsche kerken, de verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken, de verhouding tot de (z.n.) „Gereformeerde Kerken" laatstelijk vertegenwoordigd door eene te 's-Gravenhage Anno 1949-1950 gehouden generale synode en de Acta der synode; aan Commissie II enkele zaken, rakende de zendingspraktijk, alsmede eenige bezwaarschriften; aan Commissie III de zaken betreffende de algemeene principieele zendingsfundeering; aan Commissie IV de overige bezwaarschriften en enkele „practische" zendingszaken, verzorging militairen en Psalmberijming.

De samenstelling der commissies wordt als volgt voorgedragen:

² Men vergelijkte voor latere aanvulling van dit besluit art. 189.

- Commissie I: Ds J. A. Vink, Voorzitter; Ouderl. J. O. Bouwman; Ouderl. T. Evink; Ds G. Janssen; Ouderl. C. F. van Mill; Ouderl. E. van Popta; Ds H. J. de Vries.
- Commissie II: Ds F. A. den Boef t, Voorzitter; Ds S. Cnossen; Ouderl. K. Geertsema; Ds B. Jongeling; Ouderl. P. Rooze; Ouderl. H. Troostheide; Ouderl. C. J. Zemel.
- Commissie III: Ds J. van Dijk, Voorzitter; Ds J. ten Hove; Ouderl. H. Kooistra; Ds J. Meester; Ouderl. J. van der Meulen; Ouderl. L. J. Nelemans; Ouderl. C. C. de Vries
- Commissie IV: Ds K. Doornbos, Voorzitter; Ouderl. K. Boersma; Ouderl. J. C. Douw; Ds W. de Graaff; Ouderl. A. Haitsma; Ds P. Lok; Ouderl. H. C. J. Vermeulen.

Indien van de Hoogleraren nader antwoord zal zijn gekomen op de aan hen gerichte uitnodiging, zal worden voorgesteld, eventueel, aan welke van de diverse commissies zij als adviseurs zullen worden toegevoegd.

Na korte bespreking besluit de synode overeenkomstig het voorstel van den praeses.

Artikel 15.

Agendum.

Nadat van enkele alsnog ingekomen stukken melding is gemaakt en hun plaats op het voorlopig agendum bepaald, besluit de synode tot vaststelling van het agendum in overeenstemming met het daartoe aangeboden concept van de roepende kerk.

Het agendum is nu als volgt ingedeeld (volledigheidshalve worden hier ook nog vermeld de reeds afgehandelde punten).³

1. Opening namens de roepende kerk (art. 1⁴).
2. Onderzoek van de credentiebrieven door het moderamen van den raad van de roepende kerk (art. 2).
3. Verkiezing van het moderamen der generale synode (art 31).
4. Constitueering der vergadering (art. 4. 5).
5. Betuiging van instemming met de Drie Formulieren van Eenigheid van De Gereformeerde Kerken in Nederland (art. 6).
6. Persverslag der synode.
verzoeken van eenige journalisten. resp. redacties, de zittingen der synode te mogen (doen) bijwonen voor het maken van verslag (art. 7).
7. Mededeelingen van de roepende kerk inzake de voorbereiding der synode (art . 8).
8. Vaststelling van de werkwijze der synode met eventuele aanwijzing van hare commissies (art. 9, 10, 11, 12, 14, 21, 22, e.a.).
9. Vaststelling van het agendum, waarbij behandeling van enkele urgente vragen.
 - a. 1: Voorstel van de classis Alkmaar-Zaandam, voorrang te verleen aan het voorstel van de P.S. van Noord-Holland inzake praeadviseurs ter generale synode;
 - 2: soortgelijk voorstel van den raad der kerk van Dordrecht;
 - 3: adhaesie met het voorstel Alkmaar-Zaandam door de Cl. Appingedam (alle art. 10).
 - b. De behandeling van de rapporten van de deputaten ad art. 65 en art. 129 A (3) Acta Amersfoort (zie dit agendum 28 sub E) (art. 16).
 - c. Verzoek van het moderamen van de generale synode van de Ned. Herv. Kerk om deel nemen aan een interkerkelijke samenspreking inzake de psalmberijming op een spoedigen datum (zie Ag. 30 f) (art. 17, e.a.).
 - d. De behandeling van de kwestie samenspreking i.v.m. het verzoek van de generale synode van 's-Gravenhage-W aan de roepende kerk (zie dit agendum punt 18, i.v.m. een voorstel van de kerk van Rotterdam-C (Ag. 18 c 6) (art. 18).
 - e. De vraag van de uitnodiging van afgevaardigden van de kerken van Oost-Soemba (zie dit agendum 28 sub C.) (art. 19, e.a.).

³ De redactie van onderstaand agendum is mede resultaat van uitvoering van de synodebesluiten. vermeld in artt. 57 en 196

⁴ Deze aanduidingen verwijzen naar de artikelen van de acta waar de (eind) behandeling van het desbetreffende punt (stuk, stukken) is vermeld.

- f. Een voorstel van den kerkeraad van Zwolle, dat deze de behandeling van de zaken der zending op Oost-Soemba/Savoe met adviseerende stem zal mogen bijwonen (vgl. dit agendum 28 0) (art. 26).
10. Inzake praeadviseurs (art. 13, 190).
- a. 1: en 2: Voorstel van de P.S. van Noord-Holland, overnemende een voorstel van de Cl. Alkmaar-Zaandam:
 - 3: adhaesie aan 1-2 door de kerk van Utrecht N.W.:
 - 4: idem door de kerk van Groningen:
 - 5: idem door de P.S. van OverijsselGelderland;
 - 6: idem door de Cl. Appingedam;
 een en ander met de strekking, de hoogleeraren niet als praeadviseurs de zittingen der synode te doen bijwonen.
 - b. 1: Voorstel van de kerk van Enschede;
 - 2: adhaesie aan 1 door de kerk van Sappemeer met eenig amendement;
 - 3: voorstel van de P.S. van Zuid-Holland;
 alle daartoe strekkende, dat de roepende kerk van elke generale synode de Hoogleeraren als (prae)adviseurs uitnoodige.
11. Theologische Hoogeschool.
- a. Rapport van deputaten-curatoren, benoemd volgens art. 171, 6 Acta Amersfoort (art. 35, 37, 42).
 - b. Bezwaarschrift van Ds J. ten Hove te Terneuzen en Ds W. Vreugdenhil te 's-Hertogenbosch (art. 41).
 - c. Rapport van de deputaten voor bestudeering van de verhouding van het college van curatoren en de Stichting-opleiding-tot-den-dienst-des-Woords volgens de Acta Amersfoort Art. 153, bijl. 43; art. 171 sub 15 (tijdens de synode ingekomen, art. 94, art. 108).
 - d. Benoeming van deputaten-curatoren volgens ingekomen voorstellen der particuliere synoden (art. 42).
 - e. Schrijven van zr J. M. Rünckel te Ermelo (art. 38).
 - f. Schrijven van den raad der kerk te Groningen over controle van de hoeken der „Stichting" over 1949 (tijdens de synode ingekomen. art. 192).
12. Inzake de studenten der Theol. Hoogeschool.
- a. voorstel van de P.S. van Groningen, een regeling te treffen inzake het optreden van de studenten in de gemeenten (art. 70. 173).
 - b. 1: Voorstel van de Cl. Amsterdam- Haarlem;
 - 2: idem van de Cl. Dordrecht--Gorinchem;
 - 3: idem. conform 2, van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 4: adhaesie aan 1 door de Cl. Appingedam.
 - 5: voorstel van de kerk van Zuidhorn;
 alle strekkende tot beëindiging van de mogelijkheid tot het optreden van studenten door terugkeer tot de regeling 1908 en 1914 (art. 70. 173).
 - c. 1: voorstel van de Cl. Grootegast;
 - 2: idem van de P.S. van Drente;
 - 3: idem van de P.S. van Utrecht;
 alle strekkende tot bestendinging van de onder 6. genoemde mogelijkheid. zij het met beperkingen (art. 70 173).
 - d. 1: Schrijven van de ver. van studenten in Theologische faculteiten in Nederland inzake militairen dienstplicht van theol. studenten;
 - 2: advies van de Cl. Appingedam, op deze zaak niet in te gaan (art. 81).
13. Inzake de geestelijke verzorging van leden van Gereformeerde kerken buitenlands.
- a. 1: Rapport van de Cl. Dordrecht-Gorinchem inzake dezen arbeid in België en Frankrijk (niet ingekomen).

- 2: (1) : Mededeeling van de Cl. Dordrecht-Gorinchem inzake eventuele uitbreiding van dit werk tot Zwitserland;
 - (2): ondersteuning van 2 (1) door de Cl. Appingedam (art. 109).
 - b. Rapport van de Cl. Rotterdam over den arbeid in Amerika (niet ingekomen).
 - c. Rapport van de kerk van 's-Gravenhage-W. over den arbeid in Londen, met 2 bijlagen (art. 109).
 - d. 1: Voorstel van de Cl. Batavia inzake de geestelijke verzorging van leden van Gereformeerde kerken in Indonesië;
 - 2: bezwaar tegen dit voorstel van de kerk van Semarang;
 - 3: een dit voorstel afwijzend advies van de Cl. Appingedam (art. 133).
14. Inzake de verhouding tot kerken in het buitenland.
- a. 1: Rapport van de deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken, met zeven bijlagen (art. 103).
 - 2: Acta van de Synode van de Protestant Reformed Churches of America 1950 te Hull, Iowa, U.S.A. (art. 103).
 - b. 1: Schrijven van het moderamen der synode van „Gereformeerde kerken in indonesia”;
 - 2: advies met betrekking tot 1. van de Cl. Appingedam (art. 152);
 - c. 1: Verzoek van De Gereformeerde Kerk te Pretoria tot opening van correspondentie;
 - 2: schrijven van de Cl. Groningen daarover (art. 139);
 - 3: voorstel van den kerkeraad van Schiedam over bedoeld verzoek;
 - 4: idem, conform het vorige, van de Cl. Schiedam;
 - 5: idem, conform het vorige, van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 6: advies over genoemd verzoek van de Cl. Appingedam (alle, behalve 2, art. 138);
 - d. 1: verzoek van de classis van de Canadian Reformed Churches inzake correspondentie;
 - 2: voorstel van den kerkeraad van Schiedam met betrekking tot dit verzoek;
 - 3: idem, conform het vorige, van de Cl. Schiedam (in stuk c 4) ;
 - 4: idem, conform het vorige, van de P.S. van Zuid-Holland (in stuk c 5);
 - 5: advies over genoemd verzoek van de Cl. Appingedam (in stuk c 6) (alle art. 105);
 - e. 1: Verzoek van De Gereformeerde kerk te Armadale om uitzending van een predikant;
 - 2: schrijven van br. J. W. H. Bergsma aldaar;
 - 3: voorstel van den kerkeraad van Schiedam over genoemd verzoek;
 - 4: idem, conform het vorige, van de Cl. Schiedam (in stuk c 4);
 - 5: idem, conform het vorige, van de P.S. van Zuid-Holland (in stuk c 5);
 - 6: advies met betrekking tot bedoeld verzoek van de Cl. Appingedam;
 - 7: tweede schrijven van br. J. W. H. Bergsma te Armadale;
 - 8: aanvullende missiven van de onder 1 genoemde kerk (tijdens de synode ingekomen en ontvankelijk verklaard (alle art. 140) ;
 - d. 1: Rapport van de deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland (art. 78).
 - 2: schrijven van zr. D. Süttmann te Bunde (Oost-Friesland) (art. 78).
15. Inzake de verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken.
- a. 1: Rapport van deputaten voor correspondentie (evt. samenspreking) met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken (met bijlagen);
 - 2: aanvullend rapport van dezelfde(art. 120).
 - b. 1: Verklaring van de Cl. Stadskanaal;
 - 2: verzoek van overeenkomstige strekking van br. G. Ph. Koning te Baarn;
 - 3: oordeel van de Cl. Appingedam met betrekking tot dezelfde zaak(alle art. 121);
 - c. Schrijven van de kerk te Maartensdijk i.v.m. „1905" (art. 122).
16. Inzake samenwerking met Chr. Gereformeerde deputaten.
Verzoek om samenwerking in de verdediging van het reformatorisch beginsel (art. 169).
17. Inzake den naam der kerken.
Voorstel van de P.S. van Utrecht (art. 161).
18. Inzake de verhouding tot de (z.n.) „Gereformeerde Kerken", laatstelijk vertegenwoordigd door eene te 's-Gravenhage Ao. 1949/1950 gehouden generale synode (minus No. 19 alle art. 150).
- a. 1: Schrijven van genoemde synode aan de roepende kerk d.d. 9 September 1949;

- 2: antwoord van de roepende kerk op dit schrijven d.d. 17 September 1949;
- 3: advies van de Cl. Appingedam met betrekking tot 1. en 2.
- b. Schrijven van genoemde synode inzake „samenspreking en hereeniging" d.d. 13 Maart 1950 (geleidebrief met gedrukt „Rapport en Besluit").
- c. 1: Voorstel van de kerk van Enschede. geen deputaten voor de samenspreking te benoemen;
- 2: idem van de P.S. van Overijssel-Gelderland, conform 1.;
- 3: adhaesie aan 1. van de P.S. van Groningen;
- 4: soortgelijk voorstel van de Cl. Utrecht-Breukelen,;
- 5: idem van de P.S. van Utrecht;
- 6: voorstel van de kerk van Rotterdam-C.;
- 7: mededeeling van de P.S. van Zuid-Holland van drie door haar afgewezen voorstellen, w.o. één gelijk aan 6.;
- 8: voorstel van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam Noord, deputaten voor samenspreking te benoemen;
- 9: soortgelijk verzoek van de kerk van Emmercompascuum-Emmererfscheiderveen;
- 10: idem van den raad der kerk van Vleuten De Meern d.d. 29 April 1951 onder praesidium van Ds A. Troost;
- 11. nieuw schrijven van dezen raad d.d. 7 Augustus 1951 onder praesidium van br. R. Huizinga. mededeelende dat hij het schrijven onder 10. niet meer voor zijn rekening neemt en verzoekt het niet in behandeling te nemen;
- 12: voorstel van de kerk te Hoorn. deputaten voor samenspreking te benoemen;
- 13: soortgelijk verzoek van vijf broeders te 's-Gravenhage-Loosduinen;
- 14: idem van br. E. J. E. te Enschede;
- 15: ruim honderdvijftig, meerendeels gelijklopende, ook voorts veelszins gelijk gemotiveerde, grootendeels gestencilde, persoonlijke verzoeken van een zelfde strekking;
- 16: tegengesteld advies van de Cl. Appingedam;
- 17: idem (met conceptantwoord) van Ds G. Staal Jr, em. pred. te Groningen;
- 18: schrijven dat aandringt op aanvaarding van het verzoek om samenspreking, van Ds B. A. Bos, Dr F. L. Bos. dhr P. M. J. Mekkes, eertijds leden (ambtsdragers) van Gereformeerde Kerken;
- 19: bezwaarschrift van de brs J. Kevelam, J. Muntendam, R. Schierbeek, H. Smilde en W. Vermeulen te Groningen, tegen de besluiten van den raad der kerk aldaar tot afwijzing van samenspreking met de gebonden kerk, bij de generale synode ingediend na verwerping van het bezwaar door de P.S. van Groningen: met bijlagen (zie voor dit no. 19: art. 163).
- 19. Inzake de „Gereformeerde oecumenische synode".
 - a. 1: Uitnoodiging tot deelneming aan de Oecumenische synode te Edinburgh 1953 (art. 48);
 - 2: advies van de Cl. Appingedam, deze uitnoodiging af te wijzen, alsmede 19b en 19c voor onontvankelijk te verklaren (art. 48. 47).
 - b. Acta van de „Gereformeerde Oecumenische synode van Amsterdam" 1949 (art. 47).
 - c. Schrijven van de Commissie Nationale Herdenking aangaande een biddag (art. 49).
- 20. Inzake den I.C.C.C. en de N.A.E.
 - a. Schrijven van de I(nternational) C(ouncil of) C(hristian) C(hurches) met verzoek om toetreding tot deze (art. 50).
 - b. Schrijven van de N(ationale) A(associatie van) E(vangelischen) met verzoek om toetreding tot deze (met bijlagen) (art. 53).
- 21. Inzake den Bond voor Practisch Christendom (art. 54).
 - 1. en 2. Een tweetal missiven van dezen Bond;
 - 3. een advies van de Cl. Appingedam, hierop niet in te gaan.
- 22. Inzake het I(nter) K(erkelijk) O(verleg) (art. 55).
 - a. Rapport van deputaten om aan een samenspreking in het I.K.O. deel te nemen (niet ingekomen).

- b. Voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland in geen geval meer deputaten te benoemen.
23. Zaken van appèl naar art. 31 K.O.
- a. 1: Verzoek van de P.S. van Groningen inzake de rechtskracht van de besluiten van de generale synode van Utrecht 1943;
 - 2: schrijven van den kerkeraad van Schiedam;
 - 3: idem van de Cl. Schiedam;
 - 4: idem van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 5: adhaesie van de Cl. Appingedam aan 1. (alle art. 125, alwaar no. 5 onvermeld is gebleven).
 - b. 1: Schrijven van de kerk van Rotterdam-Delfshaven d.d. 12 Februari 1951 inzake besluiten van de generale synoden van 1923 en 1933 over de Evangelisatie;
 - 2: adhaesiebetuiging aan 1. van de kerk te Dordrecht (d.d. 23 Juni 1951);
 - 3: schrijven van de kerk van Rotterdam-Delfshaven d.d. 5 Juli 1951, waarin deze haar gravamen terugneemt (artt. 72, 88).
 - c. Schrijven van den kerkeraad te Groningen inzake de besluiten van de generale synode van Amersfoort over de zending, Acta art. 129 sub C en D (6), welke deze raad besloot niet voor vast en bondig te houden (art. 80).
 - d. Een beroep van de brs. W. van der Wal, K. de Wit en H. Westerhof, leden van de kerk te Kornhorn, tegen afwijzing van een gravamen door hen ingediend bij de P.S. van Groningen inzake handelingen van den raad der kerk te Grootegast (met bijlagen), (art. 75).
 - e. Een beroep van br. J. Wentink te Apeldoorn tegen afwijzing van zijn gravamen door de P.S. van Overijssel-Gelderland inzake handelingen van den raad der kerk te Apeldoorn en de meerdere vergaderingen (met bijlagen), (artt. 76, 77).
 - f. Bezwaar van br. J. van Dijk te Huizum tegen handelingen en besluiten van de P.S. van Friesland, verband houdende met de zending (met bijlagen), (art. 59).
 - g. Bezwaarschrift van br. Jitze van der Vinne te Nieuwlande (Dr.) tegen de afwijzing van zijn bezwaarschrift tegen art. 69 K.O. door de Cl. Hoogeveen (met bijlagen), (art. 126).
 - h. Bezwaarschrift van zr G. Veening-Kamps, Noordwolde (Gr.) tegen afwijzing van haar gravamen inzake collecten voor de diaconie door de Cl. en door de P.S. van Groningen (met bijlagen), (art. 39).
 - i. 1: Schrijven van 45 leden van de kerk te Rotterdam-Kralingen met verzoek, een aangekondigd bezwaarschrift in behandeling te nemen;
 - 2: het onder 1. in uitzicht gestelde bezwaarschrift zelf, door twee broeders ondertekend (met bijlagen), (art. 186).
 - j. Schrijven van br. J. Rook te Zwolle inzake de hoogleeraren en de zaken van de kerk te Zwolle (met bijlagen), (art. 149).
 - k. Inzake de besluiten van de synode van Amersfoort 1948 met betrekking tot Rilland-Bath en ds W. G. F. van Herwijnen.
 - 1: Mededeeling van de Cl. Zeeland inzake de besluiten van de generale synode van Amersfoort, Acta art. 143;
 - 2: uitspraak van de Cl. Stadskanaal dienaangaande;
 - 3: schrijven van br. J. van Buuren te Bergen op Zoom, o.m. over deze zaak (alle art.
 - l. 1: Gravamen van de kerk van Enschede inzake den doop van geadopteerde kinderen;
 - 2: kennisgeving van de P.S. van Overijssel-Gelderland inzake dit gravamen (art. 93).
 - m. Een quaestio van den kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven inzake een controversia met de Cl. Rotterdam en de P.S. van Zuid-Holland (met bijlagen), (art. 178).
 - n. Een overeenkomstige quaestio, voorgedragen door de Cl. Rotterdam (artt. 176, 177).
24. Inzake een generale kas voor hulpbehoevende kerken (art. 90).
- a. Mededeeling van de P.S. van Friesland inzake de benoeming van een generaaldeputaat.
 - b. Soortgelijke mededeeling van de P.S. van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.
 - *c Idem van de P.S. van Utrecht.
 - *d. voorstel van de P.S. van Friesland tot benoeming van deputaten ad hoc vanwege de generale synode.

25. Inzake steun aan kerken, die hulp behoeven voor haar diaconalen arbeid (art. 112).
 - a. Voorstel van de kerk van Huizum tot benoeming van deputaten voor hulpverlening aan hulpbehoevende „diakonieën”.
 - b. 1: Tegengesteld voorstel van de kerk van Kampen;
2: idem van de P.S. van Overijssel-Gelderland (conform Cl. Kampen);
3: adhaesie aan 2. van de Cl. Appingedam.
26. Inzake de acta der generale synode (art. 63; vgl. 171).
 - a. 1: Een voorstel van de Cl. Alkmaar-Zaandam, rapporten van de werkcommissies der generale synode niet in de acta op te nemen;
2: Tegengesteld advies van de Cl. Appingedam.
 - b. Suggestie van de Cl. Kampen conform a, 1, op financiële gronden (in voorstel, genomen onder punt 33 b, 1).
 - c. Een voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland, als onder a, 1, met een beperking.
 - d. Voorstel van de Cl. Dordrecht-Gorinchem betreffende eventuele verwijzingen naar apporten.
 - e. Uitspraak van de P.S. van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg inzake de formulering er synodebesluiten.
 - f. Voorstel van de P.S. van Utrecht, de vijf rapporten van de deputaten ad art. 65 en art. 129 A (3) Acta Amersfoort in de acta der synode op te nemen (art. 171).
27. Inzake de zending onder de Joden (art. 82).
 - a. Rapport van deputaten, benoemd door de generale synode van Groningen 1946 en die van Amersfoort 1948 om te onderzoeken op welke wijze de zending onder de Joden dient te worden voortgezet.
 - b. Voorstel van den kerkeraad van Groningen, de voorstellen van deputaten niet te aanvaarden.
 - c. Schrijven van den kerkeraad te Helpman, stellende de noodzaak van een principiële uitspraak als praealabel voor beslissing over a.
 - d. Advies met betrekking tot a. van de Cl. Appingedam.
28. Inzake de zending.

N.B.: De stukken, onder de letters A-P van dit hoofd vermeld, hebben meermalen ook op andere hoofden betrekking dan die, waaronder zij vermeld zijn: men houde hiermede rekening, ook bij het vergelijken van deze opgave met vermeldingen van ingekomen stukken in de diverse artikelen van de acta.

 - A. 1: Rapport van generale deputaten voor de zending (art. 85);
2: financieel verslag van den Quaestor dezer deputaten (generale kas van de zending van De Gereformeerde Kerken in Nederland) (artt. 85, 113).
 - B. 1: Schrijven van de kerken op Oost-Soemba met breede beschouwing aangaande de besluiten van de generale synode van Amersfoort 1948 betreffende den zendingsarbeid op Oost-Soemba (art. 164);
1a: adhaesie van de Cl. Appingedam aan eenige conclusies van dit schrijven,
2: een missive van de brs A. L. van Aken te 's-Gravenhage, H. Albracht te Utrecht, L. A. F. Godschalk J. Azn, tijdelijk te Driebergen, C. C. de Vries te Nijkerk, inzake het zendingswerk (art. 165).
 - C. Inzake de uitnodiging van afgevaardigden van de kerken van Oost-Soemba (artt. 19, 25. 34).
 1. Desbetreffend verzoek van deze kerken aan de roepende kerk van Kampen, met de verdere correspondentie tusschen deze beide over deze zaak (A-I).
 2. 1: Voorstel van de kerk van Zwolle, twee afgevaardigden uit te noodigen van de kerken voornoemd;
2: soortgelijk voorstel van de P.S. van Utrecht;

*) In voorloopig agendum genummerd in omgekeerde volgorde.

- 3: mededeeling van de P.S. van Overijssel-Gelderland, dat zij 1 (Zwolle) niet overneemt.
- D. Inzake de aanwezigheid van missionaire dienaren des Woords bij de behandeling van zaken der zending ter generale synode (art. 86). Voorstel van de P.S. van Groningen.
- E. Inzake de wijziging van art. 52 K.O. en de Z.O. (passim, zie m.n. art. 114, 115; vgl. verwijzingen onder navolgend hoofd 28 F).
1. Een schrijven van deputaten ad art. 65 en art. 129 A, (3) Acta Amersfoort met 5 rapporten dezer deputaten.
 2. 1: Voorstel inzake de behandeling dezer rapporten ter synode van den kerkeraad van Schiedam;
 - 2: idem, conform 1, van de Cl. Schiedam;
 - 3: idem, conform 2, van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 4: idem, van de P.S. van Drente (art. 16).
 3. Twee voorstellen van de Cl. Alkmaar-Zaandam met concept voor een tiental door de synode, in plaats van de vervallen te verklaren zendingsorde, vast te stellen bepalingen.
 4. Voorstel van den kerkeraad van Nijkerk.
 5. Voorstel van de Cl. Stadskanaal.
 6. Voorstel van de P.S. van Groningen.
 7. 1: Voorstel van den kerkeraad van Gouda;
 - 2: gelijkkluidend voorstel van de P.S. van Zuid-Holland.
 8. Voorstel van de P.S. van Utrecht.
 9. Voorstel van de Cl. Amsterdam.
 10. Voorstel van de Cl. Appingedam.
- F. Nadere voorstellen betreffende de zaken, onder E samenvattend gegeven.
- I.** Over het ambt van den „missionairen dienaar des Woords" (vgl. voor sommige stukken ook onder E; zie art. 106).
- a. Verzoek van de kerk te Voorburg.
 - b. 1: Voorstel van de Cl. Alkmaar-Zaandam tot wedererkenning van het ambt van evangelist (in stuk 28 E, 3);
 - 2: idem van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam-N.
 - c. 1: Voorstel van de kerk van Schiedam (in stuk E, 2 sub 1) ;
 - 2: idem van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 3: idem van de P.S. van Overijssel-Gelderland;
 - 4: idem van de P.S. van Utrecht
 - 5: idem van de P.S. van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg;
 - 6: idem van de Cl. Utrecht-Breukelen;
 - 7: idem van de kerk van Zwolle;
 - 8: idem van de P.S. van Drente (in stuk E, 2 sub 4);
 alle daartoe strekkende dat het evangelistenambt niet worde erkend, subs. dat daarover geen uitspraak worde gedaan.
- II.** Over de „hulpdiensten" (vgl. sommige stukken ook onder E, zie art. 166).
- a. Voorstel van den kerkeraad van Voorburg (in stuk 28 F I, a).
 - b. Voorstel van de kerk van Zwolle (veelszins conform hierna volgend voorstel c 1)
 - c. 1: Uitspraak van de Cl. Utrecht-Breukelen;
 - 2: gelijkkluidend voorstel van de P.S. van Utrecht;
 - 3: voorstel van de P.S. van Zuid-Holland. grootendeels gelijk aan evengenoemde;
 - 4: oordeel van de Cl. Appingedam.
 - d. Voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland.
 - e. Voorstel van de kerk van Nieuwendam|Amsterdam-Noord inzake de handhaving van de „hulpdiensten" (in stuk 28 F I, b, 2).
- III.** Over de uitzending van dienaren (art. 167).

- a. 1: Voorstel van de P.S. van Utrecht;
 - 2: idem van de P.S. van Zuid-Holland.
 - b. Voorstel van de Cl. Stadskanaal.
- IV. Inzake opzicht en tucht door en over missionaire dienaren des Woords (art. 182).
 - a. Voorstel van de P.S. van Zuid-Holland.
 - b. Voorstel van de P.S. van Utrecht (conceptregeling).
- G. Inzake overgangsbepalingen (art. 151).
Voorstel van de P.S. van Utrecht.
- H. Inzake de samenwerking met de Protestant Reformed Churches of America (art. 124).
 - 1. Voorstel van de P.S. van Friesland.
 - 2. 1: Uitspraak van de kerk van Schiedam over deze zaak;
 - 2: idem, conform 1 van de Cl. Schiedam;
 - 3: idem, conform 2 van de P.S. van Zuid-Holland;
 - 4: adhaesie aan 1 van de kerk van Dordrecht;
 - 5: idem van de Cl. Appingedam.
- J. Inzake de samenwerking met de zendende kerken (art. 145).
 - 1. 1: Voorstel van de P.S. van Drente inzake de samenwerking van Groningen, Drente, Overijssel en Gelderland;
 - 2: met 1 overeenstemmende uitspraak van de P.S. van Groningen;
 - 3: gelijkloidend voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland;
 - 4: aanverwante mededeeling dezer P.S.;
 - 5: oordeel van de Cl. Appingedam (o.m. conform 1).
 - 2. 1: Mededeeling van een besluit van de P.S. van Utrecht d.d. 8 Juni 1950;
 - 2: aanvullende missive dezer P.S. volgens nieuw besluit d.d. 18 Juni 1951.
 - 3. Verklaring van de Cl. Amsterdam-Haarlem.
 - 4. 1: Mededeeling van de kerk van Bedum;
 - 2: dito van de kerk van Haren.
 - 5. 1 en 2: Voorstellen van de kerk van Zwolle.
 - 6. Voorstel van de P.S. van Friesland.
 - 7. 1: Voorstel van de Cl. Groningen;
 - 2: idem van de P.S. van Overijssel-Gelderland met conceptbesluit.
 - 8. Voorstel van de kerk van Zwolle inzake de praktische regeling der samenwerking.
 - 9. Voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland inzake generale zendingsdeputaten.
- K. Inzake de „aflopende taak" op Soemba (art. 148).
 - 1. Missive van de Cl. Djakarta, waarnevens een bezwaarschrift van de kerk van Djakarta tegen enkele zendingsbesluiten van de synode van Amersfoort 1948.
 - 2. 1: Voorstel van de P.S. van Friesland (in stuk 28 J, 6);
 - 2: kennisgeving door de P.S. van Friesland betreffende nietbehandelde voorstellen van de Cl. Dokkum (vgl. 3);
 - 3: kennisgeving door de Cl. Dokkum van een bij de P.S. door haar ingediend voorstel.
 - 3. Voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland, in deze zaak geen uitspraak te doen.
 - 4. Uitspraak van de P.S. van Utrecht (in stuk 28 J 2. 2).
 - 5. Voorstel van den kerkeraad van Nijkerk.
 - 6. 1: Voorstellen van de kerk van Zwolle;
 - 2: advies van de Cl. Appingedam.

N.B. Onder andere hoofden van dit agendum zijn eveneens voorstellen vervat, die mede dit punt raken, m.n. 28 B. 1; 28 J 1 (2).
- L. Inzake de benoeming van generale deputaten voor de zending (art. 151).
 - 1. Voorstel van de P.S. van Friesland inzake de wijze van benoeming van eventueele generale deputaten voor de zending.

2. Mededeeling van de P.S. van Friesland van een voordracht ter eventueele benoeming van generale zendingsdeputaten.
- N.B. Onder andere hoofden van dit agendum zijn eveneens voorstellen vervat, die mede dit punt raken, b.v. 28 F III, a (1), 28 G, 28 J, 5 (2); 9.
- M. Inzake de verhouding tot de kerken op Oost-Soemba (art. 155).
1. Voorstel van de P.S. van Friesland (in stuk 28 J, 6 onder letter B).
 2. Voorstel van de kerk van Zwolle (in stuk 28 C. 2 (1) onder letter a 1.
 3. Voorstel van de kerk van Nijkerk.
 4. 1: Voorstel van de kerk van Schiedam;
2: idem, conform 1, van de Cl. Schiedam;
3: adhaesie van de Cl. Appingedam aan 2.
- N. Inzake de financiën der zending.
1. Jaarbegroting van de zendende kerk van Zwolle voor het zendingswerk op Oost-Soemba en Savoe, vgl. hieronder: „N.B.” (art. 168).
 2. Idem van Drachten voor West Borneo (art. 168).
 3. Verslag van den quaestor van generale zendingsdeputaten (zie dit agendum 28 A) (artt. 85, 113).
 4. Bezwaarschrift van de P.S. van Friesland (art. 87).
- O. Inzake het „hooren” van de zendende kerk(en).
1. Voorstel van de kerk van Zwolle (art. 26).
 2. Missive van de kerk van Drachten, waardoor zij aandacht vraagt voor haar bied': medegedeeld oordeel over den inhoud van de Zwolsche brochure „Een geopende deur”. vgl. hieronder: „N.B.”.
- P. Inzake de besluiten van Amersfoort over den Nederlandschen Zendingsraad (art. 160). voorstel van de P.S. van Groningen.
- N.B. Vele van de voorstellen van de kerk van Zwolle waren tevens vervat in een gedrukte brochure „Een geopende deur”: verwijzingen op het agendum naar deze voorstellen bedoelen tevens te verwijzen naar een gestencilde missive van de kerk van Drachten. waarin het oordeel van Zwolle wordt behandeld; eerstbedoelde brochure is om praktische redenen geordend als 28 N. 1: laatstgenoemde missive als 28 O 2.
29. Inzake de geestelijke verzorging van militairen (zie voor a-c: art. 141 voor d: 172: voor e: 158; voor f: 142).
- a. 1: Verzoek van den kerkeraad van Voorburg;
2: eenzelfde verzoek van de Cl. 's-Gravenhage;
3 overname daarvan door de P.S. van Zuid-Holland;
4: doorzending van een tegen 1 opponeerend voorstel van de kerk van Assen door de P.S. van Drente;
5: adhaesie van de Cl. Appingedam aan 1 (alle art. 141).
 - b. 1: Bezwaarschrift van de kerk van Dalfsen tegen uitlatingen van een commissie der o.m. voor de geestelijke verzorging der militairen in Indië door de Amersfoortsche synode gemandateerde Cl. Groningen;
2: idem van de kerk van Assen;
3: idem van de P.S. van Drente (in stuk 29 a, 4); (alle art. 141).
 - c. Bezwaarschrift van de Cl. Batavia tegen de besluiten van de synode van Amersfoort inzake de geestelijke verzorging van militairen (art. 141).
 - d. Voorstel van de kerk van Den Helder inzake reisattestaties voor militairen (art. 141).
 - e. Rapport van de commissie der Cl. Groningen ter uitvoering van het verzoek aan deze Cl. door de synode van Amersfoort 1948 Acta art. 158, lb, 2b, c (art. 158).
 - f. Schrijven van het P.I.T. (art. 142).
30. Inzake Psalmberijming (a-d: art. 96; e: art. 97; f: art. 79; g: art. 98).
- a. Rapport van deputaten voor berijming-Ds H. Hasper, met bijlage.
 - b. Voorstel van de P.S. van Zuid-Holland, geen beslissing te nemen.

- c. Voorstel van de kerk van Vianen tot afwijzing, met breede toelichting, eerst geadresseerd aan de cl. Dordrecht-Gorinchem.
 - d. Verzoek van de brs R. Huizinga, te Rijswijk (ZH), D. N. J. van der Paauw, te 's-Gravenhage, Ds E. Teunis, te Monster, J. J. van der Wiel, te 's-Gravenhage, een beslissing niet uit te stellen, met conceptbesluit.
 - e. Verzoek van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam-N. (art. 97).
 - f. Missive van het moderamen van de Ned. Hervormde Kerk om samenspreking over deze zaak (zie dit agendum 9 sub c) (artt. 17, 36, 79).
 - g. De bundels „XV Psalmen" en „Heilige gezangen" van br. W. van der Kamp te Kampen, ter kennisneming aan de synode aangeboden door den auteur (art. 98).
- N.B. De nrs b-g waren op het voorloopig agendum geordend als c-h, daar als b vermeld was een later ingetrokken schrijven eener kerk.
- 31. Inzake het kerkelijk gebruik van de nieuwe bijbelvertaling (art. 123).
 - a. Voorstel van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam-N., uit te spreken dat gebruik der nieuwe vertaling van het N.B.G. in de vrijheid der Kerken staat.
 - b. Tegenvoorstel van de kerk van Dordrecht.
 - c. Een het verzoek onder a afwijzend advies van de Cl. Appingedam.
 - 32. Inzake de bijbelvoorziening (art. 46).
Schrijven van het Nederlandsch Bijbelgenootschap.
 - 33. Inzake de financiën der synode (artt. 92, 100).
 - a. Verslag van de financiën van de generale synode van Amersfoort 1948.
 - b. 1: Voorstel van den Kerkeraad van Kampen, overgenomen door de classis Kampen, inzake de financiën der synode;
2: idem. conform 1, van de P.S. van Overijssel-Gelderland;
3: adhaesie aan 1 van de kerk van Dordrecht;
4: idem van de Cl. Appingedam.
 - 34. Inzake het archief der generale synoden (art. 28).
 - a. Rapport van de archiefbewarende kerk.
 - b. Rapport van deputaten voor toezicht op het archief.
 - 35. Inzake de correspondentie met de Hooge Overheid (art. 188). Rapport van deputaten voor correspondentie met de Hooge Overheid.
 - 36. Inzake de radio-uitzending van kerkdiensten (art. 29).
Rapport van deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten.
 - 37. Inzake den steun aan de kerk van den N.O.P. voor haar arbeid (art. 111).
 - a. 1: Rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van den N.O.P.;
2: rapport van de geestelijke bearbeiding van den N.O.P. van den raad van de kerk van den N.O.P.;
3: groote kaart van den N.O.P. met kerkelijke gegevens.
 - b. 1: Voorstel van de Cl. Kampen;
2: idem, conform 1, van de P.S. van Overijssel-Gelderland;
3: idem met amendement op 1 van de kerk van Groningen;
4: adhaesie aan 1 van de Cl. Appingedam.
 - c. Voorstel van de P.S. van Zuid-Holland.
 - 38. Inzake den arbeid onder zeevarenden (art. 31).
 - a. Schrijven van de kerk van Curaçao.
 - b. Voorstel van de P.S. van Overijssel-Gelderland naar aanleiding van dit schrijven.
 - 39. Inzake de voorbereiding eener generale synode.
Klacht en verzoek van de P.S. van Friesland over te late toezending door de kerkelijke vergaderingen van stukken met betrekking tot de generale synode (art. 83).
 - 40. Inzake bededagen.
 - a. Rapport van de kerk van 's-Gravenhage-West inzake het uitschrijven van bededagen (art. 61).
 - b. Schrijven van br. Chr. Vreugdenhil (Rotterdam) over een bededag (art. 60).
 - 41. Benoeming van deputaten (art. 195). (Vgl. ook reeds onder dit agendum 11 sub d en 28 sub L).
 - 42. Aanwijzing van de roepende kerk voor de e.v. generale synode (art. 194).

43. Rondvragen, w.o. naar art. 43 K.O.
44. Sluiting.

Artikel 16.

Orde der „Zendings“ behandeling.

In behandeling komt een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland, oordeelende „dat bij de behandeling van de ingekomen stukken en voorstellen betreffende de zending voorrang moet worden verleend aan de behandeling van de conclusies en voorstellen genoemd in de rapporten van „de deputaten ad art. 65 en 129 van de Acta der amersfoortsche „synode.“

De nos 40--44 waren op het voorloopig agendum genummerd 39 A, 40, 41, 42, 43,

Daarbij wordt tevens behandeld een voorstel van de particuliere synode van Drente, luidende:

„de synode neme geen beslissing over de zaken behandeld in de „rapporten 3, 4 en 5 van de deputaten voor advies inzake herziening „van de K.O. en de Z.O., wjl deze rapporten te laat toegezonden „werden om behoorlijke besprekingen te kunnen krijgen.“

Wanneer bij deze behandeling de vraag rijst of resp. in hoeverre bedoelde rapporten als zoodanig voor synodale behandeling formeel in aanmerking komen, wijst de praeses op den tekst van de besluiten van Amersfoort, die deputaten in art. 65 opdragen de kerken van advies te dienen en in art. 129 (A, 3) de opdracht uitbreiden tot advies aan de volgende synode inzake de wijze van eventueele herziening van hoofd- en hulpdiensten. In de bespreking wordt er voorts op gewezen, dat de betrokken deputaten in hun vijfde rapport alsmede in den deze stukken naar de synodetafel begeleidenden brief op dit onderscheid in de formulering van hun opdracht zelf de aandacht hebben gevestigd. In aansluiting hieraan constateert de synode, dat de rapporten van deputaten - nog geheel afgezien van het voorstel van Drente - uit den aard der zaak als zoodanig niet in behandeling kunnen komen, voorzoover zij namelijk uitvoering zijn van het amersfoortsche mandaat om de kerken (in haar raden dus) te adviseeren, gelijk dan ook is geschied. Derhalve constateert de synode tevens, dat dit niet geldt van de uitvoering van het besluit 1948, art. 129 A 3, die mede is geschied in den vorm van overlegging van bedoelde rapporten aan de synode. Voor het overige wordt vastgesteld, dat de materie der diverse rapporten ter synode uiteraard alleen in behandeling komt, voor zoover deze door de kerken op het agendum dezer synode is geplaatst, gelijk het geval is blijkens de punten 28 E F van het agendum.

Daar hiertoe ook behooren punten, den inhoud van het derde, vierde en vijfde rapport van bedoelde herzieningsdeputaten rakende, en het agendum zonder bezwaar tegen deze punten is vastgesteld door de synode, blijkt de vraag van Drente zakelijk reeds ontkennend door de synode te zijn beantwoord.

Andererzijds is door deze vaststelling van het agendum materieel reeds voldaan aan de wenschen uit Zuid-Holland, gezien de rangschikking van punten onder hoofd 28, welke voor dit deel nog extra wordt bekrachtigd als geldig voor de orde der behandeling.

Voor het overige worden de vragen, de behandeling van deze materie, resp. rapporten, ook in formeel opzicht rakende, verwezen naar de betreffende commissie (UI).

Artikel 17.

„Interkerkelijke“ samenspreking inzake psalmberijming.

Een schrijven van het moderamen van de generale synode van de Nederlandsch Hervormde Kerk behelzende mededeeling van een „interkerkelijke“ samenspreking inzake de psalmberijming op 27 September 1951 wordt op voorstel van den praeses in handen gesteld van de commissie, aan welke de zaak der psalmberijming in handen is gegeven (IV), met opdracht inzake dezen brief tijdig te rapporteeren.

Artikel 18.

Voorstel Rotterdam-C over behandeling der „samenspreking“.

Als volgende praealabele zaak noemt de praeses een voorstel van den kerkeraad van Rotterdam-Centrum, inhoudende, dat de synode, indien zij concludeeren mocht, dat de besluiten der „Haagsche synode“ geen basis bieden voor een samenspreking over kerkelijke hereeniging, zich bereid toone gedurende de periode harer zittingen de deputaten van de overzijde gelegenheid te bieden het tegendeel aan te toonen.

Op voorstel van den praeses volstaat de synode thans met dit voorstel zonder discussie in handen te geven van commissie I, haar verzoekende hiermede rekening te houden.

Artikel 19.

Over eventueele afvaardiging Oost-Soemba/Savoe.

Aan de orde komt een schrijven van de kerken van Oost-Soemba, d.d. 16 December 1950, waarin deze aan de roepende kerk kenbaar maken het gevoelen dier kerken, geuit in een vergadering van haar op 13-15 December 1950 te Maoe Maroe, dat het zeer noodzakelijk is afgevaardigden van deze kerken te zenden naar de generale synode van Kampen.

Dit besluit werd gegrond op de verbondenheid van de kerken in Nederland met die van Oost-Soemba en het schriftuurlijk voorbeeld van gemeenschapsoefening door afgevaardigden zooals in Hand. 15, alsmede in het feit dat ter Kamper synode juist over de zendingszaken zal worden gehandeld, van zoo groot gewicht i.v.m. de amersfoortsche besluiten van 1948.

Voorgesteld wordt de reiskosten op gelijke wijze over alle kerken (in Nederland en op Oost-Soemba/Savoe) te verdeelen als met betrekking tot de nederlandsche afgevaardigden pleegt te geschieden.

Hierbij wordt tevens gelezen de correspondentie van de roepende kerk in deze zaak met voormelde kerken en de zendende kerk van Zwolle. Voorts heeft betrekking op deze zaak een voorstel van de kerk van Zwolle, om „nu de verhouding van onze kerken tot de kerken van Oost-Soemba/Savoe nog niet geregeld is, deze kerken te verzoeken ten spoedigste twee afgevaardigden te zenden naar de generale synode om deze in zendingszaken te dienen van advies". Een besluit van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland stelt daarentegen voor niet te treden in het verzoek van den raad van Zwolle. De particuliere synode van Utrecht evenwel stelt voor, dat vertegenwoordigers dezer kerken vrage, gezien het belang van de persoonlijke aanwezigheid van enkele broeders uit genoemde kerken om te adviseeren bij de besprekingen inzake de zending, waarvan de onkosten door de kerken hier en ginds gezamenlijk zouden moeten worden gedragen. In de briefwisseling der roepende kerk is ook aanwezig een schrijven van den kerkeraad van Gouda, dat aandringt op uitnoodiging van broeders van Soemba.

Alvorens tot behandeling van het betrokken verzoek over te gaan, keurt de synode het beleid der roepende kerk in dezen goed.

Voorts wordt gestipuleerd, dat bij deze behandeling niet aan de orde is de verhouding tot de soembaneesche kerken; voorsover deze in de gereleveerde stukken is genoemd, blijft zij hier buiten beschouwing; thans is slechts aan de orde de vraag of de synode broeders zal laten overkomen ter informatie.

Na bespreking in twee ronden doet de assessor een voorstel, strekkende tot afwijzing van het verzoek tot uitnoodiging, op meerendeels praktische gronden; dit wordt aangehouden tot een volgende zitting.

Met dankgebed van den assessor wordt de vergadering van dezen dag gesloten.

Tweede vergadering, Woensdag 22 Augustus 1951.

Artikel 20.

Hoogleraren.

De praeses verwelkomt de nu aanwezige hoogleraren P. Deddens, Dr K. Schilder, C. Veenhof, die hunnerzijds instemming betuigen met de formulieren van eenigheid.

Artikel 21.

Weektermijn.

De weektermijn der vergaderingen wordt gesteld op Dinsdagochtend 9 uur tot Vrijdagmiddag 5 uur.

Artikel 22.

Adviseurs der commissies.

De praeses deelt mede, dat aan de commissies worden toegevoegd de hoogleraren Dr H. J. Jager en C. Veenhof aan commissie I, B. Holwerda aan commissie II, Dr K. Schilder aan commissie III, P. Deddens aan commissie IV.

Tevens deelt hij mede, dat nog ingekomen is een brief van den secretaris van de deputaten voor eenheid onder de gereformeerde belijders van de laatstgehouden generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Artikel 23.

Dank der hoogleraren.

Namens de aanwezige hoogleraren zegt Prof. Schilder dank voor de uitnodiging aan dezen gericht, welke zij door hun verschijning thans metterdaad bevestigend beantwoorden.

De vergadering gaat vervolgens uiteen in commissies.

Artikel 24.

In de middagvergadering wordt gelezen een brief van Prof. B. Holwerda, die mededeelt en motiveert, dat en waarom hij slechts weinige zittingen der synode zal kunnen bijwonen en verzoekt op hem geen beroep te doen als adviseur eener commissie.

Van Dr Jager wordt nog bericht ingewacht.

De praeses deelt mede, dat bij informatie bleek, dat de zendingslector Ds D. K. Wielenga buitenslands vertoeft, doch dat deze ten spoedigste wordt uitgenoodigd om als adviseur voor de zendingszaken aanwezig te zijn - als hoedanig hij ook aan commissie III zal worden toegevoegd, gelijk de praeses in de avondvergadering nog mededeelt. De middag wordt voorts voor de vergaderingen der commissies gebruikt.

Artikel 25.

Afvaardiging O-Soemba/Savoe.

De bespreking van de voorstellen tot uitnodiging van broeders uit Oost- Soemba/Savoe (art. 19) wordt in de avondvergadering voortgezet.

De assessor vervangt zijn genoemde voorstel door een voorstel van het moderamen, dat eveneens daartoe strekt, de broeders uit Soemba niet uit te noodigen, voornamelijk gegrond in overwegingen van praktische onuitvoerbaarheid. Het wordt in stemming gegeven onder voorbehoud dat een definitieve formulering zal worden aangeboden, wanneer de vergadering zich over de zaak materieel heeft uitgesproken. In dezen zin wordt het voorstel door de synode aanvaard.

Artikel 26.

„Hooren" van zendende kerk.

Behandeld wordt thans een voorstel van de kerk van Zwolle betreffende het „hooren" van de zendende kerk inzake den zendingsarbeid. Op voorstel van het moderamen besluit de synode als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

het voorstel van de zendende kerk van Zwolle, luidende:

„De Generale Synode te Kampen,

„overwegende, dat de zendende kerk van Zwolle voor den zendings-, arbeid op Oost-Soemba/Savoe meer dan de andere kerken kennis „draagt van den zendingsarbeid op dit terrein,

„besluit:

„a. dat geen voorstellen betreffende den zendingsarbeid op Oost-, Soemba/Savoe dienen te worden gedaan en geen besluiten dienaangaande behooren te worden genomen, zoowel in de eventueel te benoemen commissies als ter synodevergadering, alvorens de zendende „kerk van Zwolle te dezer zake is gehoord;

„b. dat derhalve de kerk van Zwolle door middel van afgevaardigden „steeds toegang dient te hebben, met adviseerende stem, tot de eventuele commissievergaderingen, waar de zaken betreffende den zendingsarbeid op het zendingsterrein Oost-Soemba/Savoe worden besproken":

overwegende,

dat het billijk is dat de zendende kerk van Zwolle gehoord wordt alvorens de synode beslissingen neemt den arbeid dezer kerk op Oost-Soemba/Savoe betreffende,

besluit:

aan commissie II en aan commissie IV te verzoeken de kerk van Zwolle te willen hooren in het kader van de behandeling van de agendapunten aangaande dezen arbeid.

Artikel 27.

Verhouding „Stichting"-curatoren.

De synode constateert dat niet is ingekomen het rapport van de deputaten voor bestudeering van de verhouding van het college van Curatoren der Theologische Hoogeschool en het bestuur van de Stichting voor de financiële instandhouding van de opleiding tot den Dienst des Woords (Ag. IIe), benoemd door de synode van Amersfoort 1948 (Acta art. 133 vgl. Bijl. 43 en 171 ad 15), in welk feit de synode met leedwezen berust (zie voorts art. 108, e.a.).

Artikel 28.

Archief der generale synoden.

De assessor leest het rapport van den raad der kerk te Groningen inzake het archief der generale synoden, dat mede bevat een opgave van den inhoud van het archief alsook van de kosten over 1948 tot en met het eerste halfjaar van 1951 (Ag. 34a). Eveneens leest hij het rapport van de deputaten voor toezicht op het archief, benoemd door de synode van Amersfoort (Acta art. 115 ad 12), Ag. 34b. De synode aanvaardt de conclusies door deputaten voorgesteld, luidende:

1. aan de kerk van Groningen de voor de berging en inrichting van het archief gemaakte kosten, ad f 937,03, met dankbetuiging voor den in dezen voor de zusterkerken verrichten arbeid, te restitueeren;
 2. den raad der kerk van Groningen te verzoeken de verzorging van het archief op gelijke wijze als tot heden voort te zetten;
 3. de kerk van Groningen te verzoeken, de particuliere synoden er wederom op te wijzen, dat toezending van haar acta in tweevoud wordt verzocht;
 4. wederom eenige deputaten te benoemen en deze met het toezicht op het archief te belasten. 1)
- Voorts verleent de synode aan deputaten voor toezicht op het archief onder dankbetuiging voor hun arbeid décharge van hun opdracht.

Artikel 29.

Radio-uitzending kerkdiensten.

De assessor leest het rapport van deputaten voor Radio-uitzending van kerkdiensten, benoemd door de synode van Amersfoort 1948, Acta art. 171 ad 2, waaraan twee bijlagen zijn toegevoegd (Ag. 36).

De synode besluit overeenkomstig de voorgestelde conclusies met eenige aanvulling harerzijds:

- a. de handelingen van deputaten, benoemd door de synode van Amersfoort, goed te keuren;
- b. deze deputaten onder dank voor den verrichten arbeid te déchargeeren;
- c. nieuwe deputaten te benoemen met de opdracht:
 1. op dezelfde wijze als voorheen de radio-uitzending van kerkdiensten voor het binnenland te behartigen;
 2. ook inzake de radio-uitzending van kerkdiensten voor het buitenland via Radio Nederland Wereldomroep diligent te zijn;
 3. indien noodig de kerken te verzoeken een bijdrage te leveren ter bestrijding van de onkosten, aan dit deputaatschap verbonden.

Artikel 30.

samenspreking inzake psalmberijming.

Commissie TV 2) rapporteert over punt 9c van het agendum, nl. het schrijven van het moderamen van de Ned. Herv. Kerk, vermeld onder art. 17.

De commissie stelt voor. daar dit schrijven geen uitnodiging bevat doch slechts een mededeeling, deze voor kennisgeving aan te nemen, afgezien van de vraag of een eventuele uitnodiging al of niet aanvaard zou worden. Nadat in de bespreking de vraag is gerezen, of niet met de mogelijkheid moet worden gerekend, dat de kennisgeving tevens uitnodiging wil zijn, besluit de synode over dit schrijven nog geen uitspraak te doen, maar het ter fine van advies in handen te geven van de door de synode van Amersfoort benoemde deputaten voor de psalmberijming, voorzoover momenteel in Kampen aanwezig, over-wegende, dat zij de synode wellicht nadere informaties kunnen verstrekken.

Artikel 31.

Curaçao: evangelisatie onder zeevarenden.

De tweede scriba leest het onder punt 38 van het Agendum vermelde schrijven van de kerk van Curaçao, waarin deze verantwoording doet omtrent de aanwending der resteerende gelden van voormalige „Deputaten voor de geestelijke verzorging van en de evangelisatie onder zeevarenden", welke volgens besluit van de synode van Amersfoort 1948 Acta art. 47 werden afgestaan aan „de kleine kerk van Curaçao, omdat deze te behartigen heeft de geestelijke verzorging van en de evangelisatie onder zeevarenden, die in Curaçao verkeerden". Uit dit schrijven blijkt, dat deze gelden slechts voor een klein deel gebruikt behoeften te worden en konden worden voor dit speciale doel, terwijl de kerk

1) later is deze opdracht verstrekt aan de kerk van Harlingen (art. 195, sub 5), al bij monde van Ds W. de Graaff (toevoeging door den scriba). nu vrijwel geen mogelijkheden ziet dit geld te besteden, daar deze arbeid, indien en voorzoover door deze kerk verricht, geen speciale kosten met zich meebrengt.

De kerk stelt het resteerende bedrag, waarin een koerswinst is begrepen, weer ter beschikking van de synode, met verzoek een besluit te nemen, waarbij aan dit bedrag een bestemming wordt gegeven. De kerkeraad brengt daarbij enkele mogelijkheden onder de aandacht.

Hierbij komt tevens in discussie het voorstel van de particuliere synode van Overijsel-Gelderland (Ag. 38 b), te besluiten: de desbetreffende gelden „ter beschikking te stellen van die kerken in Nederland, die arbeid verrichten onder de zeevarenden".

Na discussie besluit de synode overeenkomstig het overijselsch-geldersche voorstel, overwegende dat alleen zóó de synode deze gelden naar beste vermogen beheert, deze immers bestemd houdende voor het doel waarvoor zij zijn samengebracht.

Tevens spreekt de synode jegens de kerk van Curaçao dank uit voor de wijze van beheer der gelden en het ontvangen schrijven.

Artikel 32.

Brief Prof. Dr H. J. Jager.

De synode neemt kennis van een brief van Prof. Dr H. J. Jager, waarin deze in antwoord op de uitnodiging om als adviseur der synode haar zittingen bij te wonen, den datum van dit antwoord verklarend door uitstедigheid, mededeelt dat zijn arbeid aan de Hoogeschool hem niet toelaat hieraan te voldoen, althans niet wat het geregeld bijwonen der zittingen betreft, zulks onder bereidverklaring tot advies indien de synode dit in eenige zaak zou begeeren.

Derde Vergadering, Donderdag 23 Augustus 1951.

Artikel 33.

De praeses leest een ingekomen telegram:

„Bidden toe 's Heeren leiding in bespreking en besluiten
Ring Malang Kerk Surabaja
Rijper."

De synode neemt hiervan met dankbaarheid kennis.

Artikel 34.

Antwoord aan O.-Soemba/Savoe.

De assessor leest een conceptschrijven aan de kerken van Oost-Soemba/ Savoe, ter formuleering van het materiele besluit dat de synode reeds nam inzake eventueele uitnoodiging van deze kerken (art. 30), opgesteld met hulp van br C. C. de Vries. Na korte bespreking formuleert de synode haar besluit door aanvaarding van dit concept.

Het schrijven luidt:

Aan de Eerwaarde Kerken op Oost-Soemba/Savoe. Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus.

De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderende te Kampen, heeft aandachtig gelezen en ernstig overwogen Uw brief d.d. 16 December 1950 aan de roepende kerk (Kampen) en al de brieven, die vervolgens gewisseld zijn tusschen U en de kerk van Kampen over het uitnoodigen van afgevaardigden der kerken op Oost-Soemba Savoe tot het bijwonen van de vergaderingen der generale synode.

Op gelijke wijze heeft de generale synode gelezen en overwogen een voorstel van de particuliere synode van Utrecht en een voorstel van de kerk van Zwolle tot het doen uitnoodigen van afgevaardigden Uwer kerken, opdat deze afgevaardigden de generale synode zouden kunnen adviseeren in zendingzaken.

Na omstandige beraadslagingen zijn wij in groote meerderheid tot de overtuiging gekomen:

1. dat de roepende kerk niet gerechtigd was op eigen gezag de kerken van Oost-Soemba/Savoe uit te noodigen voor de generale synode, omdat nog nimmer door een generale synode een opdracht of machtiging tot een dergelijke uitnoodiging was gegeven;
2. dat wij een ontmoeting van aangezicht tot aangezicht met enkele broeders uit Uw midden wel op prijs zouden stellen, indien daartegen geen groote bezwaren bestonden;
3. dat indien wij thans zelf zouden besluiten U uit te noodigen twee afgevaardigden naar onze vergadering te zenden, wij gedwongen zouden zijn onze vergaderingen geruimen tijd te verdagen, hetgeen zeer groote moeilijkheden zou veroorzaken;
4. dat wij bovendien goede informatie kunnen verkrijgen omtrent de zienswijze van de kerken op Oost-Soemba/Savoe over de te behandelen zendingzaken:
 - a. uit de uitvoerige briefwisseling tusschen U en de zendende kerk;
 - b. van twee leden der synode, die niet zoo lang geleden Oost-Soemba hebben bezocht;
5. dat de groote geldsom, noodig voor de heen- en terugreis en voor andere noodzakelijke uitgaven beter op andere wijze vruchtbaar kan worden aangewend ten bate van den arbeid op Oost-Soemba/Savoe;
zoodat wij tot onzen spijt U moeten teleurstellen ten aanzien van Uw verzoek uitgenoodigd te worden tot het doen bijwonen van onze vergaderingen door twee afgevaardigden.
Het is de bede van onze vergadering, dat ook de zaken der zending zóó door haar zullen worden verhandeld, dat het ook tot verheuging Uwer kerken zal zijn, en onder 's Heeren zegen de komst van Zijn Koninkrijk zal bevorderen.
(volgt briefslot, enz.)

Artikel 35.

Theologische Hoogeschool.

De praeses stelt aan de orde de zaken betreffende de Theologische Hoogeschool volgens punt 11 van het agendum (vgl. reeds art. 27 inzake 11c).

De synode neemt kennis van het rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Hoogeschool (zie Bijlage I⁵).

De synode neemt een besluit waardoor in de toekomst een te veelvuldige mutatie van het college van deputaten-curatoren kan worden voorkomen. Tevens besluit zij in principe tot de benoeming van een lector voor de hebreuwsche taal in het kader der propaedeuse. (De volledige tekst dezer besluiten wordt in deze Acta samengevat aan het einde dezer behandeling, zie art. 37.) De synode vervolgt de behandeling in zitting in comité-generaal, waarin tevens de vergadering van dezen dag wordt gesloten.

⁵ Ingevolge den wensch der synode - ofschoon niet in een speciaal besluit geformuleerd --wordt dit rapport nevens deze Acta afgedrukt (Noot van den scriba)

Vierde vergadering, Vrijdag 24 Augustus 1951.

Artikel 36.

„Interkerkelijke" samenspreking inzake psalmberijming.

Prof. C. Veenhof deelt namens de in Kampen aanwezige deputaten voor de Psalmberijming mede, dat zij adviseeren op het, ter fine van advies in hun handen gestelde, schrijven van het moderamen der Ned. Herv. Kerk (zie hierboven artikel 17 en 30) te antwoorden door de vraag, welke de bedoeling is van de in dit schrijven vervatte mededeeling. De synode verwijst op voorstel van den praeses het schrijven weer naar commissie IV opdat deze het advies van deputaten-psalmberijming behandelde en daarover aan de synode haar oordeel kenbaar make.

Artikel 37.

Theologische Hoogeschool.

Voortgezet wordt de behandeling van het curatorenrapport.

De synode neemt verschillende besluiten, meerendeels in aansluiting aan hetgeen curatoren voorstellen.

In het bijzonder wordt vastgesteld de instructie van de generale synode voor deputaten-curatoren, door aanvaarding van het onder paragraaf 8 van het rapport ingediende concept.

De besluiten bij de behandeling van het curatorenrapport in deze vergadering en die van den voorafgaanden dag samenvattende stelt de synode vast, dat

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken te Kampen bijeen, anno Domini 1951,

besluit

1. dat wie door een generalesynode is gemachtigd en geïnstrueerd tot curator der Theologische Hoogeschool, dit blijft ook in geval van verhuizing naar een ander particulier-synodaal ressort en in geval van ziekte, overlijden, onttrekking aan de gemeenschap der kerk, verhuizing naar het buitenland e.d. behoort te worden vervangen door zijn ter laatste generale synode eveneens benoemden secundus; eerst wanneer deze regel geheel is nageleefd en zich een vacature mocht voordoen, dient deze te worden vervuld naar het voorschrift van Groningen 1946: „dat bij tusschentijdsche vacatures het Curatorium de dan door de particuliere synoden aan te wijzen deputaten beschouwe als door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd tot aan de volgende generale synode". Acta Groningen, art. 117.
2. deputaten-curatoren te verzoeken, tijdens de zittingen dezer synode, een voordracht in te dienen voor de benoeming van een lector, die ter opleiding voor het propaedeutisch examen onderwijs zal hebben te geven in de hebreuwsche taal.
3. a. aan iederen hoogleeraar een tractement toe te kennen van f 12.000.-per jaar;
b. de periodieke verhoogingen af te schaffen;
c. de z.g.n. kindertoelage te stellen op f 250.- per jaar voor ieder kind tot aan het einde van het twee en twintigste levensjaar indien dit kind nog niet in eigen levensonderhoud kan voorzien;
d. aan de deputaten-curatoren de bevoegdheid te verleen, bij gebleken noodzaak de tractementen van wie in vasten dienst der School zijn, voorloopig te verhoogen, tot de volgende synode hierover nader beslisse;
4. de deputaten-curatoren te machtigen, in plaats van de tot heden verzorgde uitgave van de „Handelingen der Curatoren" en van het „Jaarlijksch Verslag betreffende de Theologische Hoogeschool" voortaan telkens een kort verslag van hun werkzaamheden en van die van de hoogleeraren en van den bibliothecaris in de pers te publiceeren;
5. de aandacht der kerken te vestigen op de noodzaak, voor de financiële verzorging van de Theologische Hoogeschool meer bij te dragen, eventueel door het aantal der collecten met één te vermeerderen;

6. de voorgestelde instructie voor de deputaten-curatoren, gelijk deze door de synode is gewijzigd, goed te keuren;
7. aan deputaten-curatoren te doen berichten, dat de generale synode hun vraag, of bij het te verwachten honderdjarig bestaan van de Theologische Hoogeschool de lof niet betamelijk is, bevestigend beantwoordt;
8. zich aan te sluiten bij de woorden van waardeering, die deputaten-curatoren in hun rapport wijdden aan den arbeid van het vrouwencomité en den bibliothecaris.

Voorts luidt de tekst van de door de synode vastgestelde instructie als volgt:

Instructie van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Neder- and voor hare Deputaten-Curatoren voor de Theologische Hoogeschool dezer Kerken te Kampen.

- Artikel 1. Aan de deputaten-curatoren, die door de onderscheidene particuliere synoden worden aangewezen en door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd, is de verzorging van de Theologische Hoogeschool opgedragen.
- Artikel 2. De curatoren houden toezicht op de hoogleeraren en lectoren, opdat alles uit hun onderwijs geweerd blijve, wat zou afwijken van de Heilige Schrift of inbreuk maken op de belijdenis der kerken.
- Komt een hoogleeraar in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren schorsing in zijn dienst noodig oordelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, in welk geval zij onverwijld alle goede middelen in het werk zullen stellen tot zoo spoedig mogelijke bijeenroeping eener generale synode, opdat deze nader oordeele. Komt een lector zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren oogenblikkelijke schorsing in zijn dienst noodig oordeelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, zullende de eerstkomende generale synode nader oordeelen.
- Ontzetting uit den dienst van hen, die in vasten dienst aan de hoogeschool onderwijs geven, geschiedt alleen door de generale synode, al of niet op voorstel der curatoren, evenwel nimmer dan nadat de synode hun advies gevraagd heeft.
- Artikel 3. Indien in het college van hoogleeraren een vacature ontstaat, of indien hun aantal moet worden uitgebreid, maken de curatoren na ingewonnen advies van de hoogleeraren een voordracht op, die zij bij de generale synode, door welke de benoeming moet geschieden, indienen. Indien een vacature onder de lectoren ontstaat, zullen de curatoren, na ingewonnen advies der hoogleeraren, tijdelijk in deze vacature mogen voorzien. De benoeming van een lector in vasten dienst zal door de generale synode geschieden. Curatoren maken na ingewonnen advies van de hoogleeraren daartoe een voordracht op, die zij bij de generale synode door welke de benoeming moet geschieden indienen. Het aantal der aan de Theologische Hoogeschool te verbinden lectoren kan slechts door het besluit eener generale synode worden gewijzigd.
- Artikel 4. Wenscht een hoogleeraar vóór het bereiken van den pensioen-gerechtigden leeftijd uit zijn dienst aan de Hoogeschool ontslagen te worden, dan zullen de curatoren, indien de voor het gevraagde ontslag aangevoerde gronden hun genoegzaam blijken, gemachtigd zijn dit ontslag te verleen. De curatoren zijn eveneens gemachtigd een lector, op zijn verzoek, uit zijn dienst ontslag te verleen.
- Artikel 5. De curatoren regelen in overleg met de hoogleeraren de vakken, die door elk hunner moeten onderwezen worden.
- Met advies der hoogleeraren stellen zij vast, welke vakken het onderscheidenlijk aan het propaedeutisch, het candidaats- en het doctoraal-examen voor-afgaand onderwijs, en welke vakken deze examina zelf omvatten, en welke testimonia voor deze examina vereischt zijn. Zij houden toezicht op het onderwijs en bezoeken daartoe regelmatig de colleges en examina, waartoe zij voorts te allen tijde toegang hebben. Zij zijn gemachtigd een hoogleeraar of een lector, de redenen gehoord, tusschen twee elkander opvolgende generale synoden eenmaal verlof uit zijn dienst te verleen gedurende ten hoogste drie maanden buiten den tijd der gewone vacanties, tenzij zeer dwingende omstandigheden noodzaken van dezen regel af te wijken.

- Artikel 6. Curatoren zijn gerechtigd en gehouden een klacht van een student over een door de hoogleeraren op hem toegepaste tuchtmaatregel in behandeling te nemen. Het oordeel van de curatoren over zulk een klacht is bindend voor hoogleeraren en studenten.
- Artikel 7. De curatoren kiezen uit hun midden een moderamen, bestaande uit een praeses, een scriba en een assessor. Dit moderamen treedt jaarlijks af, doch is terstond herkiesbaar.
- Artikel 8. De curatoren vergaderen telken jare, onmiddellijk na de sluiting van den cursus, ter plaatse waar de hoogeschool gevestigd is. Voorts kunnen praeses en scriba gezamenlijk zoo vaak zij dit noodig oordeelen, een vergadering uitschrijven; zij zijn daartoe verplicht zoo dikwijls drie curatoren dit schriftelijk verzoeken.
- Artikel 9. Op de jaarlijksche vergadering van de curatoren komen steeds aan de orde:
- het vaststellen van de handelingen der vorige vergadering en het verslag betreffende de Theologische Hoogeschool;
 - het verslag, bedoeld in art. 11 van deze instructie;
 - het verslag van het college van hoogleeraren;
 - het verslag omtrent de bibliotheek;
 - het financiële verslag;
 - de begrooting;
 - het vaststellen van de series lectionum;
 - de benoeming van een nieuwen rector;
 - de verkiezing van het moderamen.
- Artikel 10. Voor het bezoeken van colleges en examina worden op de in artikel 8 bedoelde jaarlijksche vergadering voor: de periode van het begin van den cursus tot de kerstvacantie, van de kerstvacantie tot de paaschvacantie en van de paaschvacantie tot de sluiting van den cursus telkens twee curatoren aangewezen. Deze zullen de colleges van alle hoogleeraren en lectoren bezoeken en op de volgende jaarlijksche vergadering schriftelijk rapport van hun bevindingen uitbrengen. De scriba geeft aan de curatoren die in eenig kwartaal aangewezen zijn voor het bezoeken van de colleges, bericht omtrent de examina, die in dat kwartaal worden gehouden.
- Artikel 11. Het benoemen van alle functionarissen, die aan of ten behoeve van de hoogeschool werkzaam zijn - met uitzondering van hen, die in vasten dienst aan haar onderwijs geven - geschiedt door de curatoren, eventueel in overleg met het bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de Theologische Hoogeschool. Ook de instructie voor deze functionarissen wordt door de curatoren, eventueel in overleg met vorenbedoeld bestuur, vastgesteld. Het moderamen van curatoren zal op de uitvoering van deze instructies toezien en daarvan op de jaarlijksche vergadering der curatoren schriftelijk rapport uitbrengen.
- Artikel 12. De curatoren organiseeren jaarlijks een „Schooldag“. Zij benoemen een commissie voor de voorbereiding daarvan.
- Artikel 13. De curatoren brengen op elke generale synode rapport uit omtrent hun handelingen. Zij publiceeren telkens een kort verslag van hun handelingen en jaarlijks: het verslag van het college van hoogleeraren en het verslag omtrent de bibliotheek door middel van de pers.

Artikel 38.

Brief zr J. M. Rünckel.

Gelezen wordt een schrijven van zr J. M. Rünckel te Ermelo, dat in prediking en opleiding aandacht vraagt voor de beteekenis van het oude bondsvolk; de synode acht ten deze geen verdere taak te hebben en volstaat met kennisneming.

Artikel 39.

Bezwaarschrift zr G. Veening-Kamps.

Voor commissie IV rapporteert Ds K. Doornbos over een bezwaarschrift van zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Gron.) tegen afwijzing van haar gravamen inzake collecten voor de diaconie door de classis en door de particuliere synode van Groningen (Ag. 23 h).

Deze zuster was bezwaard tegen den kerkeraad van Zuidwolde (Gron.) over het feit, dat niet in elken wekelijkschen eeredienst de gaven der gemeente voor de armen werden ingezameld, en vervolgens tegen genoemde classis en particuliere synode die haar bezwaar geen gehoor gaven.

De synode besluit conform het voorstel van de commissie te antwoorden, dat het haar niet uit Schrift, belijdenis en kerkenordening is gebleken dat, zooals de bezwaarde zuster schrijft, de betreffende kerkeraad ingaat tegen Schrift en belijdenis, alsmede dat het niet de taak van de synode is haar omtrent haar standpunt onderricht te geven, daar dit de taak is van de opzieners der gemeente.

Vijfde vergadering, Dinsdag 28 Augustus 1951.

Artikel 40.

Benoeming lector J.P. Lettinga

De synode begint de ochtendzitting met in comité-generaal te gaan. Na opheffing daarvan deelt de praeses mede, dat de synode op enkelvoudige voordracht van curatoren, door hen opgesteld na eensluidend advies der vijf hoogleraren, heeft benoemd tot lector die tot opleiding voor het propaedeutisch examen onderwijs zal hebben te geven in de hebreuwsche taal den Heer J. P. Lettinga, candidaat in de semietische letteren te Aerdenhout. De benoeming werd voorloopig gedaan voor den tijd van vier jaar.

Artikel 41.

Bezwaarschrift Di J. ten Hove en W. Vreugdenhil.

De avondzitting vangt aan met behandeling van punt 11 b van het agendum, een bezwaarschrift van Ds J. ten Hove van Terneuzen en Ds W. Vreugdenhil te 's-Hertogenbosch tegen het feit, dat eerstgenoemde, optredende als secundus voor laatstgenoemde, niet werd toegelaten door curatoren tot hun vergadering als naar het oordeel van dit college niet door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd, alhoewel door de particuliere synode van het Zuiden na vertrek van twee andere predikanten uit haar ressort in hun plaats aangewezen en vervolgens ook door het college van curatoren uitgenoodigd. Besloten wordt op dit bezwaarschrift en het daarin vervatte verzoek te antwoorden als volgt:

De generale synode enz.,

gelezen hebbende

een brief van Ds J. ten Hove te Terneuzen en Ds W. Vreugdenhil te 's-Hertogenbosch, houdende verzoek, „Deputaten-Curatoren van de Theologische Hoogeschool op het onrechtmatige van hun handelingen”, waardoor zij ge-noemde predikanten niet als curatoren der Theologische Hoogeschool ontvingen, „te wijzen en hen op te dragen, om, in overeenstemming met het be-sluit van de Generale Synode van Groningen (Acta art. 117c) in het vervolg tusschentijds in ontstane vacatures door de Particuliere Synoden aangewezen curatoren als zoodanig te ontvangen en te erkennen”;

overwegende

dat deputaten-curatoren genoemde predikanten helaas wel ten onrechte tot hun vergadering deden uitnoodigen, maar dat zij art. 117c van de Acta der Generale Synode van Groningen 1946, in samenhang met art. 3 van het op diezelfde generale synode vastgestelde Reglement voor de Theologische Hoogeschool goed lazen en toepasten;

besluit

aan de predikanten Ds J. ten Hove en Ds W. Vreugdenhil te doen meedeelen, dat zij aan hun verzoek niet kan voldoen.

Artikel 42.

Benoeming deputaten-curatoren.

De synode besluit thans de handelingen van deputaten-curatoren, wier rapport reeds werd behandeld (artt. 35 en 37) goed te keuren en hun onder dank voor den verrichten arbeid décharge te verleenen.

De synode benoemt, d.w.z. machtigt en instrueert, opnieuw curatoren, en wel overeenkomstig de daartoe van de particuliere synoden binnengekomen aanwijzingen, te weten:

Voor Groningen:

Ds D. van Dijk, Groningen, primus.
Ds J. van Dijk, Schildwolde, secundus.

Voor Friesland:

Ds J. Hettinga, Harlingen, primus.
Ds T. H. Meedendorp, Ureterp, secundus.

Voor Drente:

Ds J. van Bruggen, Assen, primus.
Ds J. Meijer, Hoogeveen, secundus.

Voor Overijssel-Gelderland:

Ds H. Meulink, Enschede, primus.
Ds D. Vreugdenhil, Zwolle, secundus.

Voor Utrecht:

Ds E. Th. van den Born, Amersfoort, primus.
Ds J. Rijneveld, Bunschoten-Spakenburg, secundus.

Voor Noord-Holland:

Ds K. Doornbos, Wormer, primus.
Ds A. Bos, Haarlem, secundus.

Voor Zuid-Holland:

Ds C. Vonk, Schiedam, primus.
Ds F. de Vries, 's-Gravenhage-Oost, secundus.

Voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg:

Ds J. ten Hove, Terneuzen, primus.
Ds B. Telder, Breda, secundus.

Aangezien de formuleringen van de voordrachten der particuliere ressorten niet in alle gevallen van juiste vooronderstellingen bleken uit te gaan besluit de synode, dat de aandacht der desbetreffende ressorten erop zal worden gevestigd,

1. dat de particuliere synoden slechts deputaten aanwijzen, resp. voordragen, terwijl alleen de generale synode dezen benoemt, d.i. machtigt en instrueert;
2. dat curatoren der Theologische Hoogeschool geen deputaten zijn der particuliere synoden, doch der generale synode, zoodat elk van hen de gezamenlijke kerken vertegenwoordigt.

Artikel 43.

P.S. van Groningen contra rechtskracht 1943.

Behandeld wordt punt 23 a van het agendum, n.l. een besluit van de particuliere synode van Groningen, dd. 14 Juni 1950, inhoudende

„dat zij, gelet op een ingekomen stuk van de classis Warffum, en zich „stellende op het standpunt, dat de besluiten van de generale synode „van Utrecht 1943 voor ons geen rechtskracht bezitten, omdat zij niet „op officieele wijze ter kennis zijn gebracht van de kerken, aan de „generale synode verzoekt zich in denzelfden zin uit te spreken, opdat „met betrekking tot bedoelde besluiten, onze kerken éézelfde stand-„punt innemen”.

De particuliere synode van Zuid-Holland, gehoor gevende aan oproepen van kerkeraad en classis van Schiedam, sprak te dezen aanzien uit

„dat de particuliere synode van Groningen ten onrechte stelt, dat de „besluiten van de generale synode van Utrecht 1943 voor ons geen „rechtskracht bezitten, omdat zij niet op officieele wijze ter kennis zijn „gebracht van de kerken;

„dat artt. 30 en 31 K.O. voldoende duidelijk zijn;

„dat mitsdien aan het verzoek der particuliere synode van Groningen „niet moet worden voldaan”.

De classis Appingedam deelt mede zich te blijven stellen achter het verzoek van de particuliere synode van Groningen.

Namens commissie II rapporteert Ouderl. H. Troostheide over deze aangelegenheid. Na breede discussie neemt de commissie de zaak opnieuw in beraad.

Artikel 44.

Kerk van Groningen contra zendingsbesluiten 1948.

Vervolgens komt aan de orde een schrijven van den kerkeraad van Groningen (Ag. 23 c), met mededeeling van het volgende besluit:

„De raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen, in vergadering „bijeën op Maandag 27 Maart 1950;

„overwegende:

- „a. dat naar de Schrift en de kerkenordening alle roeping tot en uit-oefening van het bijzonder ambt gebonden is aan de plaatselijke kerk. „en alle opzicht en tucht over de ambtsdragers der kerk alleen haar „toekomt (zie o.a. Hand. 20 : 28, Efeze 4 : 11, 1 Tim. 3 : 5, en 5 : 17, „art. 4, 36, 85 K.O.) ;
- „b. dat de Generale Synode van Amersfoort 1948 besluiten genomen „heeft, die niet in overeenstemming zijn met Gods Woord en de kerken-„ordening, doordat:
 - „1. de generale synode de bevoegdheid der plaatselijke kerk aan zich „heeft getrokken, door aanwijzing van „zendende kerken" (art. 129 C 1, „2 en 3);
 - „2. door alle kerken practisch te noodzaken met de „zendende kerken" „samen te werken (art. 129 C 3) ;
 - „3. door vaststelling van de ressorten, die met de „zendende kerken" „hebben samen te werken (art. 129 C 3) ;
 - „4. door de „zendende kerken", en daarin alle kerken, te stellen onder „de macht van de generale zendingsdeputaten (art. 129 C 7 en D b) ;

„besluit:

- „a. de besluiten der Generale Synode te Amersfoort, vermeld onder „Art. 129 sub C en D b niet voor vast en bondig te houden;
- „b. wel over te gaan tot de betaling van f 1.75 per ziel „bedoeld in art. 129 C 4, tot de volgende synode;
- „c. zoo spoedig mogelijk zelfstandig, of in samenwerking met genabuurde kerken, het zendingswerk ter hand te nemen;
- „d. van deze besluiten mededeeling te doen aan de zendende kerken „Drachten en Zwolle, de generale zendingsdeputaten, de classis Groningen, en de e.v. generale synode."

Hierover rapporteert Ds B. Jongeling namens commissie II. De commissie stelt aan de synode voor het volgende uit te spreken:

De synode, gehoord het schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen, waarin deze kerkeraad bericht, de besluiten der synode van Amersfoort Acta art. 129 C en D b niet voor vast en bondig te houden,

betreurende

- a. dat de kerkeraad van Groningen, zonder de komende afschaffing of herziening van de bestaande zendingsorde af te wachten, waaraan wij in het kerkverband tot op heden gebonden zijn, zich losmaakt van besluiten, die binnen het raam dier zendingsorde genomen zijn;
- b. dat de kerkeraad van Groningen zonder overleg zich ook wat be-treft de financiën onttrekt aan een arbeid-in-samenwerking, die opgezet is op een bepaalde financiële basis;
- c. dat de kerkeraad van Groningen ten onrechte de synode van Amersfoort verwijt, dat deze de bevoegdheid der kerken aan zich zou hebben getrokken in het aanwijzen van „zendende kerken";

heerschappij zou gevoerd hebben over de kerken, door te spreken van het nemen van een beslissing door de volgende synode inzake uit de kerken opkomende concrete voorstellen omtrent samenwerking

van bepaalde ressorten voor één zendingsterrein; een aanslag van een bepaald bedrag aan de kerken zou hebben opgelegd;

besluit,

de mededeeling van den kerkeraad van Groningen voor kennisgeving aan te nemen, en hiervan mededeeling te doen aan de kerk van Groningen, de zendende kerken van Drachten, Zwolle en de classis Groningen."

Hierop volgt een breed debat. De behandeling wordt door den praeses van-,vege het sluitingsuur opgeschort tot den volgenden dag.

Zesde vergadering, Woensdag 29 Augustus 1951.

Artikel 45.

Vervolgd wordt de behandeling van het besluit van Groningen en het rapport van commissie II, aangevangen volgens artikel 44. Na uitvoerige bespreking verwijst de praeses de zaak wederom naar commissie II voor nader beraad.

Artikel 46.

Schrijven N.B.G.

De praeses geeft in behandeling punt 32 van het agendum. De synode spreekt op voorstel van den assessor het volgende uit:

De generale synode, enz.

gelezen hebbende

een brief van het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Bijbelgenootschap d.d. 8 Januari 1951, houdende mededeeling van zijn besluit „onder de aandacht te brengen van alle Protestantse Kerken in Nederland, de mogelijkheid van de benoeming van Kerkelijke Commissies voor de Bijbelvoorziening" „om regel-matig en vruchtbaar contact te onderhouden" met dit Nederlandsch Bijbel-genootschap;

overwegende

dat voor zulk contact geen deputaten van de generale synode noodig zijn;

besluit

op de uitnoodiging, een kerkelijke commissie voor de bijbelvoorziening te benoemen, die in de aanwijzing van de mogelijkheid van zulke benoeming blijktbaar is vervat, niet in te gaan, en hiervan bericht te geven aan het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Bijbelgenootschap.

Artikel 47.

Acta van z.g.geref. oecum. syn.

Ter tafel zijn de acta van de „Gereformeerde Oecumenische Synode" van 9-19 Augustus 1949 gehouden te Amsterdam (Ag. 19b). De assessor doet hieruit voorlezing van een gedeelte van Bijlage X en van artikel 91, waaruit blijkt, dat deze „Oecumenische Synode" het besluit van de generale synode Amersfoort 1948 met het daarbij ter synode uitgebrachte rapport ontvangen heeft en besloot deze voor kennisgeving aan te nemen.

Artikel 48.

Uitnoodiging tot zoodanige „synode".

Thans punt 19 a van het agendum in behandeling nemend, besluit de synode op voorstel van den assessor het volgende:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een brief van het moderamen van De „Gereformeerde Oecumenische Synode", gehouden te Amsterdam 9-19 Augustus 1949, waarin De Gereformeerde Kerken in Nederland uitgenodigd worden „tot deelname aan de eerstvolgende Gereformeerde Oecumenische Synode, welke D.V. zal worden gehouden in Augustus 1953 te Edinburg";

constateerende

- a. dat reeds de synode van Amersfoort een dergelijke uitnodiging. i.e. tot deelname aan de „Gereformeerde Oecumenische Synode" te Amsterdam 1949 ontving;
- b. dat de synode van Amersfoort blijkens art. 75 van hare acta besloot deze uitnodiging op de daar aangevoerde gronden af te wijzen;
- c. dat geen der kerken tegen dit besluit bezwaren heeft ingebracht;
- d. dat de synode van Amersfoort besloot van de afwijzing der onder a ge-noemde uitnodiging kennis te geven aan de „roepende kerk" voor de „Oecumenische Synode 1949", te weten de Gereformeerde Kerk (syn.) van Amsterdam, aan de Christian Reformed Church of America en aan Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. aan welk besluit ook uitvoering werd gegeven, zoals ook uit de acta dezer „Oecumenische Synode" blijkt;

besluit

1. te blijven bij hetgeen te Amersfoort werd uitgesproken;
2. aan de uitnodiging van het moderamen, bovengenoemd, niet te voldoen;
3. haar bevreemding er over uit te spreken, dat de „Gereformeerde Oecumenische Synode van Amsterdam 1949" deze uitnodiging aan De Gereformeerde Kerken in Nederland deed toekomen, zonder ook maar een poging te doen de bezwaren tegen deelname aan zulk een „Gereformeerde Oecumenische Synode" weg te nemen of de gronden voor de weigering, door de generale synode van Amersfoort aangevoerd, te weerleggen; en:
4. van dit besluit kennis te geven aan het moderamen van de „Gereformeerde Oecumenische Synode" te Amsterdam.

Met betrekking tot een advies van de classis Appingedam, om in verband met het door haar aanbevolen oordeel over deze missive de eerder genoemde acta van de „Gereformeerde Oecumenische Synode" te Amsterdam (Ag. 19b) onontvankelijk te verklaren, blijft de synode bij de hierboven gereleveerde kennisneming van deze acta.

Artikel 49.

Nationale bededag.

De praeses deelt mede medio December 1950 een brief te hebben ontvangen van het moderamen van de „Gereformeerde Oecumenische Synode" te Amsterdam 1949, bestemd voor De Gereformeerde Kerken in Nederland (onderh. art. 31 K.O.) waarin de „Commissie Nationale Herdenking" verzoekt te willen bevorderen, dat alle kerken in Nederland deelnemen aan een nationalen bededag voor den vrede. Als datum voor zulk een bededag werd aangegeven 24 December 1950.

De synode neemt deze mededeeling voor kennisgeving aan.

Artikel 50.

I.C.C.C.

De praeses geeft in behandeling agendapunt 20 a. De vergadering spreekt, wederom op voorstel van het praesidium, bij monde van den assessor, uit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van een brief van de International Council of Christian Churches, gedateerd 6 Augustus 1951, welke missive eindigt met de bede „dat God het zo leiden mag, dat ook Uw kerken binnen korte tijd tot de I.C.C.C. zullen toetreden”;

overwegende

1. dat de vraag van de toetreding van De Gereformeerde Kerken in Nederland tot de I.C.C.C. door geen enkele kerk of kerkelijke vergadering op het agendum der synode is geplaatst;
2. dat ook geen der ter synode afgevaardigden volmacht ontving over deze zaak ter synode te handelen, aangezien de afvaardiging geschied is op een tijdstip, waarop nóch de roepende kerk nóch eenige andere kerk of kerkelijke vergadering van het eerst op 6 Augustus verzonden schrijven van de I.C.C.C. kennis had of hebben kon;

besluit

1. dit schrijven van de I.C.C.C. op grond van beide bovengenoemde overwegingen voor kennisgeving aan te nemen;
2. van dit besluit met de overwegingen mededeeling te doen aan de I.C.C.C.

Artikel 51.

Begroeting lector J. P. Lettinga.

Des middags te 2 uur heropent de praeses na de middagpauze de zitting der synode, speciaal ter begroeting van den pas benoemden lector in de hebreeuwsche taal aan de Theologische Hoogeschool in het midden der synode. Al de hoogleeraren zijn aanwezig, gelijk ook de zendingslector Ds D. K. Wielenga die zijn instemming betuigt met de belijdenisgeschriften der kerken. De praeses verwelkomt den Heer br. J. P. Lettinga en zijn verloofde, feliciteert hem namens de synode met de benoeming en wijst in dit verband op Gods bewarende hand over de Hoogeschool der kerken in de stormen, die in vorige jaren haar kwamen teisteren. Hij spreekt de begeerte der synode uit, dat de heer Lettinga de op hem uitgebrachte benoeming zal aanvaarden. Hierna biedt een pauze gelegenheid tot wederzijdsche kennismaking, waarna de praeses de samenkomst beëindigt, opdat het moderamen met hoogleeraren een verdere samenspreking met den benoemden lector zal kunnen houden, en de commissies haar arbeid zullen voortzetten.

Artikel 52.

Werkadvies inzake „Kralingen

De avondzitting vangt aan met een praealabele aangelegenheid, nl. een kort rapport van commissie IV over een in haar kring gerezen moeilijkheid, die voor commissie IV de verdere behandeling van een haar opgedragen zaak oplossing behoeft. Ondertekend door Ds P. Lok als rapporteur en door Ds K. Doornbos, voorzitter der commissie, ter waarmerking, luidt het commissoriale stuk als volgt:

„Uw commissie IV nam hedenmiddag het volgende besluit: „Commissie IV der generale synode van De Gereformeerde Kerken in „vergadering bijeen te Kampen A.D. 1951, constateerende en overwegende, dat zij ter oorzake van de onvolledigheid der haar ter hand gestelde stukken, niet in staat is een gefundeerd oordeel over en antwoord in alle zaken te geven, haar door de bezwaarden uit de kerk van Rotterdam-Kralingen ter behandeling voorgelegd;

besluit aan den raad van De Gereformeerde Kerk te Rotterdam-„Kralingen, aan de Classis Rotterdam en aan de particuliere synode van Zuid- Holland van De Gereformeerde Kerken te verzoeken, de commissie inzage te verleen resp. van de notulen en acta dezer vergaderingen benevens de stukken, voorzoover deze betrekking hebben op de onderhavige zaken.

Aangezien in Uw commissie verschil van meening bestaat over de vraag, of machtiging van Uw synode noodig is, verzoekt Uw commissie U uit te spreken, dat zij met de behandeling van deze zaak „zelfstandig kan voortgaan, dan wel machtiging van Uw Synode behoeft, in welk laatste geval zij U deze machtiging bij dezen verzoekt”.

Een breede discussie wordt over de gevraagde zaak gehouden, waarna de synode met meerderheid van stemmen bij hoofdelijke stemming over beide punten (a, b) afzonderlijk

- a. uitspreekt dat commissie IV niet zelfstandig de door haar genoemde stukken mag opvragen;
- b. besluit de door commissie IV gevraagde machtiging niet te verlenen. (vgl. ook art 58.)

Artikel 53.

N.A.E.

De praeses vervolgt de behandeling van een reeks niet-commissoriaal gemaakte agendapunten. De synode spreekt ten aanzien van het onder 20 b van het agendum vermelde verzoek tot toetreding tot de „N.A.E.” op voorstel van den assessor het volgende uit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van het verzoek van de „Nationale Associatie van Evangelischen in Nederland” d.d. Juni 1949, op haar grondslag, gelijk deze op de Conferentie van Clarens in 1948 werd vastgesteld, met andere „kerken” en organisaties en personen te willen toetreden tot een „Nationale Associatie van Evangelischen in Nederland”, welke Associatie zich onder meer ten doel stelt „de kerken” te dienen en nadruk te leggen op hetgeen op den aangenomen grondslag kerken en groepen vereenigt;

constateerende

dat, hoewel dit verzoek door de roepende kerk vóór de synode aan alle kerken ter kennis werd gebracht, geen der kerken te kennen gaf deze uitnoodiging te willen opvolgen;

overwegende

- a. dat de Nationale Associatie van Evangelischen in de formulering van haar grondslag bij al wat zij noemt stellig niet zonder opzet zwijgt van de Kerk, en slechts -- op individualistische wijze - spreekt van de redding der zondaren;
- b. dat deze Associatie ook blijkens den vorm harer organisatie met de schriftuurlijke belijdenis der kerk geen ernst maakt;
- c. dat daarom niet duidelijk kan zijn welk doel deze Associatie wil nastreven als zij zegt „de kerken te willen dienen”;
- d. dat reeds om deze redenen de trouw in het belijden van de artt. 27-30 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis het opvolgen der onderhavige uitnoodiging verbiedt;

besluit

1. aan de uitnoodiging van de „Nationale Associatie van Evangelischen in Nederland” niet te voldoen;
2. van dit besluit met de overwegingen kennis te geven aan de „Nationale Associatie van Evangelischen in Nederland”.

Artikel 54.

Bond voor Practisch Christendom.

Met betrekking tot het volgende, als no. 21 aangeduide agendapunt, betreffende den Bond voor Practisch Christendom, doet de assessor eveneens een voorstel, hetwelk de synode aanvaardt, luidende:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende

van een tweetal missiven van den Bond voor Practisch Christendom resp. gedateerd April 1950 en 12 Januari 1951 met bijlagen, houdende het verzoek:

1. „mede te werken, dat volken en overheden leeren inzien, dat zij den vrede zullen bevorderen, als ze in hun onderling samenleven rekening houden met de eenvoudige waarheden uit Gods Woord"; en
2. „tot de kerkeraden en de gewone leden van Uw kerk een boodschap te doen uitgaan om tegen dit kwaad" (in het schrijven nader aangeduide zonden) „te getuigen"; voorts

gelezen hebbende

een op bovengenoemde missiven betrekking hebbend voorstel van de classis Appingedam,

met deze classis van oordeel zijnde

dat het niet tot de taak eener generale synode behoort „herderlijke boodschappen" e.d. te doen uitgaan;

besluit

aan de verzoeken van den Bond voor Practisch Christendom niet te voldoen en daarvan aan dezen Bond kennis te geven.

Artikel 55.

I.K.O.

De praeses constateert terzake van agendapunt 22 a, dat geen rapport is ingekomen van deputaten om aan een samenspreking in het I(nter) K(erkelijk) O(verleg) deel te nemen, omdat - gelijk Ds F. A. den Boef t nog bevestigt -er niets is geschied, dat tot rapporteeren aanleiding zou kunnen geven.

De praeses herinnert er aan, dat deze deputaten werden benoemd voor het eerst ter synode van Groningen 1946, om deel te nemen aan de besprekingen in het I.K.O., voorzoover deze betreffen de geestelijke verzorging van de militairen.

Nu de situatie zoo is geworden, dat de prolongatie van benoeming dezer deputaten overbodig mag heeten, stelt de praeses voor, te aanvaarden het voorstel van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland in geen geval deputaten te benoemen voor deelneming aan de samenspreking in het I.K.O. De vergadering besluit aldus.

Artikel 56.

Naamsaanduiding.

Een voorstel van de particuliere synode van Utrecht (Ag. 17) om als generale synode van Kampen te herhalen de uitspraak van de generale synode van Amersfoort 1948

„er bij de kerken op aan te dringen de toevoeging (onderhoudende „art. 31 K.O.) niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken",

wordt aangehouden totdat het rapport van deputaten voor correspondentie met de Hooge Overheid (Ag. 35) behandeld zal worden.

Zevende vergadering, Donderdag 30 Augustus 1951.

Artikel 57.

Methode . Acta

De eerste scriba geeft een verantwoording van de methode, waarnaar hij het concept van de Acta heeft ingericht. Hij stelt voor

- 1e. in de Acta zelf niet op te nemen de regelmatige gegevens van opening en sluiting der vergadering, incl. appèl-nominaal, doch deze samen te vatten in een vergaderschema, c.a., dat als bijlage aan de artikelen der Acta is toe te voegen;
- 2e. niet stelselmatig op te nemen de ingediende voorstellen en amendementen met afzonderlijke stemmingen, doch in hoofdzaak te volstaan met de vermelding van het eindresultaat der behandeling in het genomen besluit, eventueel aangevuld met het oorspronkelijke, b.v. door de werkcommissie ingediende voorstel;
- 3e. op dezen regel uitzonderingen te maken wanneer het verband of de zaak deze vereischt.

Dit voorstel is voornamelijk gegrond op de overweging, dat de „Acta" willen zijn de „handelingen" der vergadering, die gekend kunnen worden uit en vastliggen in haar besluiten, zoodat de ontstaansgeschiedenis dier besluiten buiten het kader van deze weergave valt. Het voorstel beoogt dus de beschrijving der Acta aan haar eigenlijke bestemming zooveel mogelijk te laten beantwoorden en een doeltreffend gebruik daarvan te bevorderen.

De vergadering gaat met deze methode accoord. Vervolgens stelt zij vast de artikelen 1-44 van deze Acta, met dien verstande, dat de formuleering der ingekomen stukken en voorstellen op het agendum onder artikel 15 bij nauwkeurige kennisneming der stukken, gedurende de behandeling voor correctie vatbaar wordt geacht, weshalve de eindredactie van dit artikel voor wat deze formuleering betreft, niet eerder dan in de laatste zittingen der synode zal kunnen geschieden.

Artikel 58.

Aanteekening.

De hoogleraren P. Deddens en K. Schilder verzoeken in de Acta aanteekening van het feit, dat zij hun adviseerende stem hebben uitgebracht tegen het in artikel 52 vermelde besluit der vergadering.

Artikel 59.

Bezwaarschrift br. J. van Dijk.

De praeses geeft in behandeling een bezwaarschrift van br. J. van Dijk te Huizum tegen handelingen van de particuliere synode van Friesland 1950, . vermeld onder punt 23 f van het agendum. Namens commissie II rapporteert Ds F. A. den Boeft over deze zaak. Br. J. van Dijk heeft tegen genoemde synode vier bezwaren. Het eerste geldt haar besluit, de Commissie van Redactie van het Kerkblad voor Friesland er op te attenderen, dat in de rubriek „Zending" alléén over de Zending, zooals de kerken die drijven of zullen drijven, dient geschreven te worden. Hij oordeelt, dat hier voor één bepaalde rubriek de stof wordt voorgeschreven, zonder dat de aanleiding genoemd wordt, terwijl ook de omschreven beperking van de stof praktisch onuitvoerbaar is. Het twee-de bezwaar raakt een besluit dier synode. aan de vereeniging Meschobor niet toe te staan de inzage van een rapport waarvan de kennisneming naar het oordeel dier vereeniging van belang zou zijn voor haar arbeid van barmhartigheidsbetoon op West-Borneo, alsmede het feit, dat die weigering niet wordt gemotiveerd. Het derde bezwaar betreft de aanwijzing door genoemde synode van een zendende kerk; besloten was, dat zulke aanwijzing zou geschieden, nadat een accoord van samenwerking zou z i j n opgesteld, terwijl in feite bedoelde aanwijzing is geschied, voordat zulk een accoord was tot stand gekomen. De particuliere synode heeft terzake van dit bezwaar reeds uitgesproken dezen gang van zaken als afwijkend van den normalen kerkelijken weg te betreuren. Voorts meent br. van Dijk, dat de kerk van Drachten nu een te uitgebreide opdracht heeft ontvangen, waardoor de andere kerken in Friesland verhinderd worden haar zendingsopdracht te vervullen. Het vierde bezwaar tenslotte gaat tegen het feit, dat de particuliere synode zendingsdeputaten heeft benoemd, waarvoor z.i. geen reden was, toen de zendingszaken eenmaal in handen van de kerk van Drachten waren gegeven; het werk dat aan bedoelde deputaten werd opgedragen voornamelijk samenhangende met de voorbereiding van eventueele samenwerking met andere ressorten ingevolge de besluiten van de synode van Amersfoort 1948 (art. 129 Acta C 3) - is z.i. niet als zendingswerk te beschouwen.

Na toelichting en behandeling van deze bezwaren stelt de commissie aan de synode vijf conclusies voor, die worden aanvaard na amendement op de derde conclusie, waardoor aan het concept der commissie worden toegevoegd de woorden „onderhavige" en „nog". Aldus b e s l u i t de synode uit te spreken. gelijk zij doet metterdaad:

- a. dat de particuliere synode terecht het eerste bezwaar van br. J. van Dijk heeft afgewezen, wijl een particuliere synode het recht heeft besluiten te nemen over rubrieken van een door haar uitgegeven kerkbode. al had argumentatie van die afwijzing daarbij dienen te worden gevoegd;
- b. inzake het tweede bezwaar van br. J. van Dijk, dat bedoelde particuliere synode het recht had inzage van werkstukken te weigeren, al had de synode het verzoek daartoe duidelijk gemotiveerd moeten beantwoorden;
- c. inzake het eerste gedeelte van het derde bezwaar, dat het besluit tot aanwijzing van een zendende kerk langs onwettigen weg is tot stand gekomen, maar dat dit de uitvoering van het onderhavige genomen besluit nog niet behoefde te verhinderen;

- d. inzake het tweede gedeelte van het derde bezwaar, dat zij dit bezwaar ongegrond acht, omdat het aan de kerken staat, te beslissen op welke wijze de behartiging van zendingszaken in eigen ressort dient geregeld te worden;
 - e. inzake het vierde bezwaar, dat een particuliere synode het recht heeft Zendingdeputaten te benoemen met een bepaalde opdracht, hoewel ook hier moet worden betreurd, dat de particuliere synode dit bezwaar zonder argumentatie heeft afgewezen; en besluit van deze uitspraken met toezending van het rapport mededeeling te doen aan br. J. van Dijk en aan de particuliere synode van Friesland.
- Br. L. P. Laning vraagt aantekening in de Acta, dat hij tegen het voorstel in zijn geheel heeft gestemd, omdat hij de derde conclusie niet kan aanvaarden.

Artikel 60.

Brief br. Chr. Vreugdenhil (boete en bededag).

De synode neemt kennis van een als no 40, b op het agendum voorkomenden brief van br. Chr. Vreugdenhil te Rotterdam, waarin voorgesteld wordt „al de Kerken in ons vaderland, ja ook daarbuiten, op te roepen tot een boete- en bededag”. Op voorstel van het praesidium bij monde van den assessor besluit de synode:

Aan bovengenoemde broeder te doen mededeelen, dat zij diep beseft dat wij bijzonder in deze dagen noodig hebben den Heere ootmoedig om Zijn genade te smeeken, doch dat zij, waar br. Vreugdenhil in zijn schrijven geen reden aanwijst voor het houden van een bizonderen boete- en bededag, meent de kerken niet tot zulk een bededag te kunnen opwekken.

Artikel 61

Brief 's-Gravenhage-W.; boete- en bededagen..

De synode neemt kennis van een onder punt 40. a op het agendum vermelden brief van De Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage-West, mededeelende

- a. dat zij heden ter zake van het uitschrijven van bededagen niets heeft te rapporteeren;
- b. dat vóór de synode van Amersfoort 1948 niet zij, maar de classis 's-Gravenhage was aangewezen voor het uitschrijven van bededagen.

Na eenige bespreking, waarin onder meer artikel 66 K.O. de aandacht der vergadering ontvangt, besluit de synode

- 1. de kerk van 's-Gravenhage-West dank te zeggen voor haar bericht; en
- 2. de classis 's-Gravenhage te verzoeken ten aanzien van het uitschrijven van bededagen diligent te willen zijn.

Artikel 62.

Verklaring van den praeses inzake art. 13a v. d. Acta.

De avondvergadering vangt na de opening aan met een mededeeling van den praeses, dat hij bij nadere overweging van het besluit dezer synode inzake de positie der hoogleeraren in haar vergaderingen, vermeld in artikel 13 van deze acta, tot de overtuiging is gekomen, dat de tekst van dit besluit noopt tot een wijziging van de vóór dezen en ook door hem in navolging van de vroegere practijk tot op heden gehandhaafde gewoonte, bij de afzonderlijke stemmingen vooraf de stemmen der hoogleeraren te vragen.

Hij vraagt van de vergadering verontschuldiging, dat hij niet eerder tot deze conclusie was gekomen en deelt mede, van nu voortaan het besluit der vergadering d.d. 21 Augustus te zullen uitvoeren, door niet meer bij de stemmingen bedoelde stemmen te vragen.

Artikel 63.

„Acta" der synode en rapporten.

De praeses geeft in behandeling punt 26 (a--f) van het agendum inzake „Acta" der synode de acta der generale synode. Ter tafel ligt een voorstel van de classis Alkmaar- Zaandam, inhoudende: „bij de gedrukte acta van de generale synoden de rapporten namens de commissies ter vergadering uitgebracht, niet weer als bijlagen op te nemen”.

De particuliere synode van Overijssel-Gelderland steunt dit voorstel met de beperking dat de synode het recht heeft te besluiten bepaalde rapporten tóch op te nemen. De classis Kampen vestigt de aandacht der synode erop, dat genoemd voorstel uit financieel oogpunt ernstige overweging verdient.

Van de classis Appingedam is een tegengesteld oordeel ter tafel; zij acht dat financiële winst niet opweegt tegen de schade, door weglating der rapporten veroorzaakt ten aanzien van het kennisnemen van het werk der synoden door de kerken thans en voor de kerkgeschiedschrijving later, waaraan enkele wenken worden toegevoegd.

Voorts behoren tot hetzelfde agendapunt een voorstel van de classis Dordrecht-Gorinchem, dat vraagt, indien de generale synode mocht besluiten rapporten in de acta op te nemen, er zonder meer niet naar te verwijzen, maar dit te doen onder aanvoering van eigen motiveering.

De particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg spreekt de wenschelijkheid uit, dat de generale synode haar besluiten niet alleen duidelijk formuleert, maar ook dusdanig geargumenteed in de acta opneemt, dat toetsing door mindere vergaderingen daardoor vergemakkelijkt wordt.

Tenslotte is onder dit agendapunt ook vermeld een voorstel van de particuliere synode van Utrecht, de vijf rapporten van de deputaten ad art. 65 en art. 129 A 3 van de Acta der Amersfoortsche synode (inzake herziening Z.O. en K.O. art. 52) in de acta te doen opnemen.

Over deze zaken rapporteert commissie I bij monde van Ds G. Janssen. Zij wijst op het voordeel van opname der rapporten met het oog op de mogelijkheid van behoorlijke kennisneming van de zaken waarover besluiten worden genomen, welke kennisneming zij onontbeerlijk acht voor een gegrond oordeel, nu en later, en acht de daarvoor te maken kosten verantwoord. Na verdere bespreking der diverse voorstellen en suggesties stelt de commissie voor te besluiten van de bestaande gewoonte om de rapporten in de gedrukte Acta op te nemen niet af te wijken, tenzij de synode ten aanzien van een bepaald rapport anders beslist.

Na een ruime bespreking wordt het voorstel der commissie verworpen met twintig tegen twaalf stemmen. Vervolgens wordt aanvaard een voorstel, ingediend door Ds B. Jongeling, F. A. den Boeft en J. van Bruggen, van den volgenden inhoud:

De synode besluit de werkrapporten harer commissies niet als bijlagen bij de gedrukte acta op te nemen, tenzij dit voor eenig rapport bij afzonderlijk besluit anders wordt bepaald, en van de door de deputaten der vorige synode bij haar ingediende rapporten telkens voor elk rapport afzonderlijk te beoordeelen of het bij de acta zal worden opgenomen.

Een concept-besluit der commissie inzake het door de particuliere synode van Utrecht ingediende voorstel wordt aangehouden totdat de zendingszaken, vermeld onder Ag. 28 E-G, aan de orde zullen zijn gekomen.

Deze behandeling, gelijk de volgende van deze zitting, werd niet meer bijgewoond door hoogleraren, daar de aanvankelijk aanwezige professoren P. Deddens, K. Schilder en C. Veenhof bij den aanvang daarvan de vergadering verlieten.

Artikel 64.

Optreden van studenten.

In behandeling komen de voorstellen, ingediend in verband met het optreden van studenten der Theologische Hoogeschool voor de gemeenten, vermeld onder Ag. 12 a, b, c.

De assessor, sprekende voor het praesidium, draagt deze aangelegenheid uit de stukken voor, licht haar toe en doet een desbetreffend voorstel.

De bespreking over dit punt wordt aangevangen, maar vanwege het sluitingsuur spoedig opgeschort tot een volgende vergadering.

Artikel 65.

Brieflector Ds D. K. Wielenga.

De praeses leest een brief Van Ds. D.K. Wielenga d.d. 30 Augustus 1951, waarin deze zich bereid verklaart, de synode in zendingszaken van advies te dienen, en tevens vrijheid vraagt, niet geregeld de zittingen bij te wonen, alsmede ontslag van het commissoriale werk, zulks gezien den velen tijd, dien het zendingslectoraat reeds aan den gemeentelijken arbeid onttrekt.

Achtste vergadering, Vrijdag 31 Augustus 1951.

Artikel 66.

Telegrammen aan Koninklijke Huis.

Na in het openingsgebed Gods aanschijn te hebben gezocht zoowel voor Hare heden verjarende Koninklijke Hoogheid Prinses Wilhelmina der Nederlanden als voor Hare Majesteit Koningin Juliana der Nederlanden, besluit de synode op voorstel van den praeses twee telegrammen te verzenden van den navolgenden inhoud:

Aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Wilhelmina der Nederlanden ten paleize Het Loo, Apeldoorn.

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeengekomen te Kampen, in dankbare herinnering aan de vele zegeningen, die de HEERE in Uw langdurige regeeringsperiode aan land en volk heeft willen schenken, smeekt Hem als den God des levens, dat Hij U in Uw verderen levensavond gunstrijk stiere door Zijn Woord en Geest.

w.g. Visee, praeses.

Aan Hare Majesteit Koningin Juliana der Nederlanden ten paleize Soestdijk, Soestdijk.

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeengekomen te Kampen, bidt U op dezen dag, waarop zij dankbaar zich herinnert de regeeringsperiode Uwer vorstelijke Moeder, onder betuiging van eerbiedige hulde, kracht en wijsheid toe, om, temidden van den geestelijken afval en verderen grooten nood van volk en volkeren, te volbrengen Uw zware taak van regeering over het Koninkrijk der Nederlanden naar Gods heilig Woord.

w.g. Visee, praeses.

Hierna zingt de vergadering het eerste en zesde couplet van het Nederlandsche Volkslied „Wilhelmus van Nassauwe”.

Artikel 67.

Comité generaal.

De synode, welke vergadering voor wat de hoogleeraren betreft, aanvankelijk alleen door Prof. B. Holwerda wordt bijgewoond, gaat vervolgens in comité generaal.

Artikel 68.

Inzake artikel 13a van de Acta.

Wanneer de vergadering weer openbaar is geworden, deelt de praeses mede, dat in comité generaal is gediscussieerd over hetgeen in artikel 62 van deze acta is vastgesteld en over het verlaten der zitting door de toen aanwezige hoogleeraren (art. 63), welke discussie is geëindigd met een besluit der vergadering en een verklaring dezer hoogleeraren, die tijdens de zitting in comité generaal ter vergadering zijn gekomen. De tekst van dit besluit luidt aldus:

De generale synode, enz.

constateerende

- 1e. dat er ter synode verschillende uitleggingen worden gegeven aan artikel 13a der vastgestelde Acta;
- 2e. dat de tekst van het besluit daartoe aanleiding geeft, daar deze het onderhavige punt niet speciaal onder woorden brengt; erkennende het ambt van den praeses om de vergadering te leiden, en dit ambt eerend door de formulering van een concrete gedragslijn voor de techniek van de vergadermethode dezer synode op een punt waar deze ontbreekt;

spreekt uit

voor het onderhavige punt,

dat zij den praeses verzoekt de praktijk, met betrekking tot de positie der hoogleraren te dezer synode tot 30 Augustus gevolgd, voor den duur dezer synode te handhaven.

De verklaring der drie hoogleraren P. Deddens, K. Schilder, C. Veenhof, luidt als volgt:

„Ondergeteekenden spreken uit, dat zij na samenspreking in comité „generaal con amore hun medewerking aan den synodalen arbeid zullen „voortzetten op de gewone wijze“.

De bekendmaking vermeldde voorts, dat de vergadering na het voorgaande met verheuging kennis nam van de spontane mededeeling van den praeses der synode, dat hij in de gegeven situatie aan het verzoek, in het besluit der vergadering gesteld, wilde voldoen.

Hierna wordt met het zingen van het achtste en tiende vers van het Gebed des Heeren en dankgebed door den tweeden scriba, de Vrijdagzitting en daarmee tevens de vergadertermijn van de tweede synodeweek gesloten.

Negende vergadering, Dinsdag 4 September 1951.

Artikel 69.

Koninklijk telegram.

De praeses vangt na de opening en het appèl nominaal de werkzaamheden van de derde synodeweek aan met lezing van een schrijven van het Secretariaat van Hare Majesteit de Koningin van den volgenden inhoud:

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Broederweg 32, Kampen.
Hare Majesteit de Koningin heeft mij verzocht U haar vriendelijke dank te willen overbrengen voor het zeer gewaardeerde telegram, Hare Majesteit toegezonden ter gelegenheid van de te Kampen gehouden bijeenkomst.

De Particulier Secretaris van Hare Majesteit de Koningin,

w.g. W. J. Baron van Heeckeren van Molecaten.

Artikel 70.

Optreden van studenten.

De praeses geeft wederom in behandeling punten 12 a, b, c van het agendum (vgl. art. 64 van deze Acta). Na breedvoerige bespreking wordt het voorstel van het praesidium, gedaan bij monde van den assessor, met zeventien tegen vijftien stemmen aanvaard. De tekst van het besluit luidt aldus:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van

- I. een voorstel van de particuliere synode van Groningen, gehouden Juni 1950, bedoelende, „dat de generale synode een regeling tref fe inzake het optreden van studenten“;
- II. a. een voorstel van de classis Amsterdam-Haarlem, gehouden 21 Maart 1951 te Heemstede;
b. een betuiging van instemming met het bovengenoemde voorstel van de classis Amsterdam-Haarlem, van de classis Appingedam;
c. twee gelijkkluidende missiven respectievelijk van de particuliere synode van Zuid-Holland 1951 en van de classis Dordrecht-Gorinchem, ge-houden 9 Mei 1951;
d. een voorstel van De Gereformeerde Kerk te Zuidhorn (in de classis Grootegast); alle, zij het met onderscheidene redenen, beoogende, dat de generale synode bepale, dat de besluiten van de generale synoden van 1908 (acta art. 60) en 1914 (acta art. 77) ten volle zullen gelden;
- III. a. een voorstel van de classis Grootegast, gehouden 5 Juli 1951;
b. een voorstel van de particuliere synode van Drente, gehouden 6 Juni 1951;
c. een voorstel van de particuliere synode van Utrecht, Juni 1951;
alle, zij het met onderscheidene redenen, beoogende, dat de generale synode bepale, dat de sub II genoemde besluiten van de generale synoden van 1908 en 1914 tot de volgende synode zullen worden opgeschort.en een voorgestelde regeling aanbevele voor het verleenen van zoogenaamd preekconsent aan studenten der Theologische Hoogeschool;

overwegende

1. dat het zoogenaamde rondpreken van de studenten, ook volgens het oordeel der Hoogleraren, gelijk dit blijkt uit het Rapport der Curatoren aan deze synode, de vordering in hun studie voor de studenten nadeelig beïnvloedt, waardoor het tekort aan predikanten eer bestendig dan weggenomen wordt;
2. dat het besluit van de generale synode van Groningen 1946, waarbij de onderhavige besluiten der synoden van 1908 en 1914 werden opgeschort, slechts van kracht was tot den dag, waarop de generale synode van Amersfoort 1948 samenkwam (zie Acta Groningen art. 39) ;
3. dat de generale synode van Groningen 1946 reden had voor haar voormeld besluit, omdat er, toen zij samenkwam, gedurig plaatsen, waar de dienst des Woords noodig was, bijkwamen, maar deze reden thans niet meer van kracht is;

besluit

uit te spreken, dat de besluiten van de generale synoden te Amsterdam 1908 (Acta art. 60) en te 's-Gravenhage 1914 (Acta, art. 77 sub a en c) behooren te worden onderhouden.

Met algemeene stemmen wordt aan dit besluit toegevoegd de bepaling, dat het den 1 sten Januari 1952 van kracht zal worden (vgl. voor aanvulling en wijziging van dit besluit ook art. 173 van deze Acta).

Artikel 71.

De artikelen 45-56 van de Acta worden vastgesteld.

Artikel 72.

Adhaesie met ingetrokken mededeeling.

De praeses vraagt het oordeel der synode over de vraag, hoe gehandeld moet worden met een schrijven van den kerkeraad van Dordrecht, dat instemming betuigt met een mededeeling van een anderen kerkeraad, volgens welke deze de synodebesluiten der synoden 1923 (Utrecht) en 1933 (Middelburg) inzake den arbeid der evangelisatie niet langer voor vast en bondig kan houden, welke mededeeling evenwel door laatstbedoelden kerkeraad sindsdien weer van de tafel der synode is genomen, zoodat nu nog slechts ter tafel is de éérstgenoemde instemming met deze (ingetrokken) mededeeling. De assessor doet desbetreffend een praesidiaal voorstel. De hierover aangevangen bespreking wordt opgeschort.

Artikel 73.

Brief uit Armadale.

Een na den sluitingstermijn-voor-ingekeomen-stukken nog gearriveerde brief uit Armadale (Australië) wordt vanwege den grooten afstand en de gebrekkige communicatie alsnog in ontvangst genomen en aan commissie I ter hand gesteld

Artikel 74,

Werkadvies commissie III.

Commissie III vraagt bij monde van br. C. C. de Vries als rapporteur een werkadvies voor haar verderen arbeid betreffende de voorstellen tot herziening, etc. der Z.O. en K.O. art. 52. Na bespreking neemt de commissie de vraag weer mede voor nader beraad.

Artikel 75.

Bezwaarschrift br. W. v. d. Wal e.a.

De praeses geeft in behandeling het bezwaarschrift van de broeders W. van der Wal, K. de Wit en H. Westerhof, leden van de kerk van Kornhorn, waarin zij bij de generale synode in beroep komen tegen uitspraken van de particuliere synode van Groningen inzake een door den kerkeraad van Grootegast aan een broeder (hierna aan te duiden als br. K.) verleende ontheffing uit het ambt van ouderling vóór afloop van den ambtstermijn (Ag. 23d). Zij wraken deze ontheffing als verleend aan iemand, die zelf verklaarde „dat de Christelijke Gereformeerde Kerk sedert 1892 de wettige kerk is, dat de vrijmaking van de door ons gewraakte synodebesluiten niet anders mag bedoelen dan dat men zich voegt bij die kerk, dat hij dit laatste nog steeds ziet als zijn roeping van Christus' wege, dat hij daarom niet kan

beloven met al zijn kracht in het ambt mede te werken aan den opbouw en bloei van De Gereformeerde Kerk", waarvan hij tot op dat oogenblik lid was in volle rechten; welke vier punten volgens bezwaarden moeten worden „gezien in de uitspraak, dat men zelfs het bijzondere ambt wil gebruiken om de gemeente in te lichten, dat zij zich voegen moet bij de Chr. Gereformeerde Kerk". Zij oordeelen, dat deze broeder daarmede voorwerp van tucht en vermaan was en wraken de hem verleende ontheffing als een verzaking van deze liefdeplicht. Zij zijn deswege in beroep gegaan bij de classis Grootegast en de particuliere synode van Groningen, welke beide hun bezwaren niet aanvaardden.

Over deze zaak rapporteert br. P. Rooze namens commissie I, wier conclusies door de synode met meerderheid van stemmen worden aanvaard. De uitspraak der synode luidt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende

van het bezwaarschrift van br. W. van der Wal c.s. te Marum tegen een uitspraak van de particuliere synode van Groningen,

overwegende:

1. dat de moeilijkheden met betrekking tot de ambtsbediening door br. K. te Grootegast beheerscht worden door het feit, dat men ten onrechte genoemden broeder, wiens afwijkende inzichten betreffende de wettigheid der kerk, waarvan hij lid was, bekend hadden kunnen zijn, candidaat heeft gesteld voor het ambt van ouderling;
2. dat het onjuist geweest zou zijn genoemden broeder voorwerp van tucht-oefening te maken, daar de grondfout ten aanzien van het staan in het ambt bij den kerkeraad lag;
3. dat br. K. gezien eigen verzoek om ontheffing, terecht oordeelde niet in het ambt te kunnen blijven dienen⁶;

spreekt uit:

A. dat de kerkeraad van Grootegast terecht het advies van kerkvisitatoren om bovengenoemden broeder K. op zijn verzoek tusschentijdsche ontheffing uit het ambt van ouderling te verleenen, heeft opgevolgd;

B. dat derhalve het beroep van br. W. van der Wal c.s. tegen het besluit van de particuliere synode van Groningen ongegrond is;

en besluit:

van haar uitspraak kennis te geven aan br. W. van der Wal en de andere bezwaarde broeders, aan de raden van De Gereformeerde Kerken te Kornhorn en Grootegast, aan de classis Grootegast, en aan de particuliere synode van Groningen.

Prof. Schilder vraagt aantekening van het feit, dat hij een adviseerende tegenstem uitbracht. Ds F. de Vries hetzelfde van zijn afwijzende keurstem, die in het bijzonder gemotiveerd wordt met de onjuist geachte formulering der derde overweging.

Verscheidene broeders onthielden zich van stemming; de afgevaardigden van de particuliere synode van Groningen stemden niet mede. (Zie voorts art. 95 van deze acta.)

Artikel 76.

Bezwaarschrift br. J. Wentink.

De praeses geeft het woord aan commissie II om, bij monde van Ds S. Cnossen te rapporteeren inzake een beroep van br. J. Wentink te Apeldoorn tegen afwijzing van een gravamen van zijn kant door de particuliere synode van Overijssel-Gelderland (Ag. 23e) De bezwaren van br. W hadden ook reeds gediend ter vergadering van den kerkeraad van Apeldoorn en van de classis Arnhem. Den inhoud daarvan overziende, noemt de rapporteur als kernkwesitie de candidaatstelling en benoeming van een ouderling (hierna als br. L. aan te duiden), die naar de meening van den bezwaarde „niet voldoet aan de voorwaarden, hiervoor gesteld in 1 Timotheus 3 en Titus 1". Hij releveert het verloop der procedure, onderwerpt een en ander aan een beoordeeling en stelt der synode enkele conclusies voor.

De behandeling wordt wegens het sluitingsuur uitgesteld tot de volgende vergadering. De praeses deelt mede, dat Ds B. Jongeling, lid van commissie II, geheel buiten de behandeling van de zaak in en door

⁶ Deze formulering is bij de vaststelling van de Acta alsnog gecorrigeerd, zie art. 95!

de commissie en mitsdien buiten de voorbereiding van dit rapport is gebleven, daar hij zelf predikant is van Apeldoorn.

Tiende Vergadering, Woensdag 5 September 1951.

Artikel 77.

De behandeling van punt 23e (art. 76) wordt vervolgd. De synode besluit overeenkomstig de door de commissie voorgestelde en voor wat de vierde overweging betreft door den rapporteur tijdens de bespreking geamendeerde conclusies als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van een bezwaarschrift van br. J. Wentink te Apeldoorn, inhoudende een beroep tegen een besluit van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland, vermeerderd met 13 bijlagen,

overwegende

- a. dat de mindere vergaderingen terecht br. Wentink er op hebben gewezen, dat hij wel beschuldigingen tegen br. L. uit, ontleend aan 1 Timotheus 3 en Titus 1. maar dat hij in gebreke blijft deze beschuldigingen nader te omschrijven en waar te maken;
- b. dat het niet aangaat tegen de vergaderingen, die aantoonen, dat de Schrift ten onrechte was gebruikt bij de onder a genoemde beschuldigingen, in te brengen dat zij zelf dit verkeerde Schriftgebruik niet aantonen met Gods Woord, omdat het in dergelijke gevallen alleen maar noodig is te bewijzen, dat de Schrift ten onrechte werd gebruikt, omdat er geen sprake is van in de Schrift genoemde zonden;
- c. dat verder door br. Wentink ten onrechte wordt gezegd, dat de kerkeraad van Apeldoorn zou hebben toegegeven, dat hij wel wist, dat er metterdaad bezwaren tegen br. L. konden worden ingebracht, omdat de kerkeraad slechts uitsprak er mee bekend te zijn, dat er hier en daar vaag omschreven bezwaren ten opzichte van br. L. bestonden en het moet worden toegejuicht, dat de kerkeraad niet bereid was, een broeder uit het ambt te weren, op grond van dergelijke vaag omschreven bezwaren;
- d. dat, hoewel het te betreuren valt, dat de classis Arnhem, in strijd met art. 41 K.O., in twee opeenvolgende vergaderingen denzelfden persoon als praeses heeft doen optreden, althans dat de classis Arnhem niet gemotiveerd heeft geantwoord op de bezwaren van br. Wentink in dezen, br. Wentink behoort te bedenken, dat de besluiten van de classis Arnhem geen besluiten zijn van den praeses van die classis, doch van de classicale vergadering in haar geheel,

besluit

- a. de bezwaren van br. Wentink af te wijzen;
- b. hiervan bericht te zenden aan br. Wentink en de particuliere synode van Overijssel-Gelderland, de classis Arnhem en de kerk van Apeldoorn.

Artikel 78.

Bentheim en Oost-Friesland.

De synode neemt kennis van het rapport, dat is ingediend door deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland, benoemd door de synode van Amersfoort 1948 (Acta, art 171. ad 4), zie Bijlage II (Ag. 14 f 1), benevens van een brief van zr L. Süttmann te Bunde (Oost-Friesland (Ag. 14 f 2).

Namens Commissie I rapporteert Ds H. J. de Vries over deze stukken. De conclusies der commissie worden aanvaard na amendement op de vierde conclusie, waarvan het eerste woord „aan" wordt gewijzigd in: „op" en de slot-woorden „niet te voldoen, omdat dit niet tot de taak van een generale synode behoort", worden vervangen door: „haar te antwoorden", etc. t/m „te richten" (z.o.). Aldus besluit de synode:

- I. aan de deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland, door de synode van Amersfoort benoemd, dank te betuigen voor den door hen verrichten arbeid;
- II. de door genoemde deputaten gemaakte onkosten ad f 410.60, die door de kerk van Groningen, bij wijze van voorschot, zijn betaald, aan deze kerk te restitueeren;
- III. geen nieuwe deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland te benoemen, omdat uit den brief van de synode der Alt-reformierte Kirchen in Bentheim en Oost-Friesland d.d. 21 Augustus 1949 aan onze deputaten blijkt,
 - a. dat deze kerken elk contact, zelfs van informatorischen aard, van de hand gewezen hebben;
 - b. deze kerken wel afgevaardigden aangewezen hebben voor (resp. ge-zonden naar) de enerale synoden van Zwolle 1946, Eindhoven 1948, Den Haag 1949 1950 van de ebonden kerken;
- IV. op het verzoek van zuster L. Süttmann te Bunde, de kerken van Groningen en Winschoten zoo mogelijk op te dragen verderen voorlichtingsarbeid in Bunde te verrichten, haar te antwoorden, dat de generale synode het gevraagde niet tot haar - synodale - taak mag rekenen, doch deze zuster aanbeveelt het verzoek zelf aan genoemde kerken te richten;
- V. aan zuster L. Süttmann te Bunde van deze besluiten mededeeling te doen onder toezending van het rapport, dat op deze zaak betrekking heeft. (Vgl. nog art. 95 laatste lid.)

Artikel 79.

„Interkerkelijk" overleg Psalmberijming.

Namens commissie IV deelt Ds W. de Graaff als rapporteur mede, dat de commissie blijft bij haar voorstel, vermeld in art. 30 van deze Acta (vgl. art. 17, 36).

Na bespreking vult de commissie dit aan met een tweede clause, terwijl de eerste bekort wordt. De synode besluit nu overeenkomstig het voorstel, d.w.z.

- 1°. de synode neemt de desbetreffende mededeeling voor kennisgeving aan;
- 2°. zij draagt het moderamen op hiervan mededeeling te doen aan den afzender.

Artikel 80.

Kerk van Groningen contra zendingsbesluiten 1948.

Ten vervolge op de onder artikel 44 en 45 van deze Acta vermelde behandeling doet Ds B. Jongeling namens commissie II een gewijzigd voorstel inzake agendapunt 23 c. Nadat dit (voor wat a. betreft) door de vergadering is geamendeerd, luidt de met meerderheid van stemmen vastgestelde uitspraak der synode aldus:

De generale synode, enz. gehoord hebbende

het schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen, waarin deze bericht de besluiten der synode van Amersfoort Acta art. 129 C en Db niet voor vast en bondig te houden,

betreurt

- a. dat de kerkeraad van Groningen. zonder de sinds de amersfoortsche synode te verwachten afschaffing of herziening van de bestaande zendingsorde af te wachten, waaraan de kerken in het kerkverband tot opheden gebonden zijn, hoewel hij erkent, dat de synode van Amersfoort nmogelijk anders kon handelen, zich losmaakt van besluiten, die binnen het raam dier endingsorde genomen zijn, waarbij hij wel den term van artikel 31 K.O. hanteert „voor vast en ondig houden" (en dat ten onrechte), maar niet den kerkelijken weg bewandeld heeft, dien dit atikel wijst;
- b. dat de kerkeraad van Groningen, zonder overleg zich in deze situatie ook wat betreft de financiën onttrekt aan een arbeid-in-samenwerking, die opgezet is op een bepaalde financiële basis;
- c. dat de kerkeraad van Groningen ten onrechte de synode van Amersfoort verwijt, dat deze de bevoegdheid der kerken aan zich zou hebben getrokken in het aanwijzen van „zendende kerken"; heerschappij zou hebben gevoerd over de kerken door te spreken van het nemen van een beslissing door de volgende synode inzake uit de kerken opkomende concrete voorstellen

omtrent samenwerking van bepaalde ressorten voor één zendingsterrein; en een aanslag van een bepaald bedrag aan de kerken zou hebben opgelegd;

en besluit

van deze uitspraak mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen, de raden van de zendende kerken van Drachten en Zwolle en de classis Groningen.

Artikel 81.

Dienstplicht voor theol. studenten.

De synode neemt kennis van een verzoek van „De Vereniging van Studenten in de Theologische Faculteiten in Nederland" en een advies van de classis Appingedam om op de daarin voorgedragen zaak niet in te gaan. Zij besluit op voorstel van het praesidium bij monde van den assessor als volgt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van

- a. een verzoek van „De Vereniging van Studenten in de Theologische Faculteiten in Nederland". „in discussie te stellen, of opleiding voor een geestelijk of menslievend ambt de betreffende persoon terecht in een uitzonderingspositie brengt ten opzichte van de andere leden der kerk ten aanzien van de militaire dienstplicht";
- b. een op bovenvermeld verzoek betrekking hebbende uitspraak van de classis Appingedam;

spreekt uit

dat zij gezien art. 30 der kerkenordering niet bevoegd is dit verzoek te beoordeelen; en

besluit

aan „De Vereniging van Studenten in de Theologische Faculteiten in Nederland" alsmede aan de classis Appingedam van deze uitspraak kennis te geven.

Artikel 82.

Zending onder de Joden.

De praeses stelt aan de orde het agendapunt betreffende de zending onder de Joden (Ag. 27). De synode neemt kennis van het rapport der deputaten, benoemd door de generale synode van Groningen 1946 en opnieuw met eenige wijziging der personen door die van Amersfoort 1948. om te onderzoeken op welke wijze de zending onder de Joden dient te worden voortgezet; van de door dezen geconcipieerde voorstellen; en van de daarop betrekking hebbende stukken uit de kerken. Genoemde voorstellen luiden:

„1^e. De synode spreke uit

- a. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland, de taak, die zij destijds hebben opgenomen inzake de evangelieverkondiging aan het volk der Joden, ten spoedigste dienen voort te zetten;
 - b. dat ter vervulling van deze taak in verband met het sterk gedecimeerde aantal Joden en rekening houdende met de kleine kracht der kerken, thans de mogelijkheid niet aanwezig moet worden geacht, dat een der kerken een dienaar des Woords voor dezen arbeid zou kunnen beroepen;
 - c. dat deze arbeid echter voorloopig zou kunnen ter hand genomen worden door een der kerken in Nederland die (financiëel daartoe gesteund door de zusterkerken) een dienaar des Woords zou kunnen beroepen, welke dienaar een deel van zijn tijd en kracht aan dezen arbeid zou kunnen geven.
- 2^e. De synode verzoeke voor de uitvoering van deze taak, de kerk van Amsterdam-Zuid als beroepende kerk te willen optreden.
- 3^e. Om dezen arbeid voor de beroepende kerk mogelijk te maken, besluite de synode:
- a. van de kerken een collecte per jaar te vragen, bij voorkeur te houden op den eersten kerstdag;

- b. voor de beroepende kerk een bedrag van f 6.000.- per jaar te voteeren, waarvan een gedeelte bestemd dient te worden voor lectuur-verspreiding.
- 4^c. De synode benoeme deputaten voor de regeling van een en ander voor het onderhouden van contact met de beroepende kerk." ⁷

Met betrekking tot dit rapport en deze voorstellen doet de assessor mede namens den praeses een samenvattend voorstel, dat door de synode als besluit wordt vastgesteld, luidende:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van

- A. het rapport van deputaten, benoemd door de generale synode van Amersfoort, Acta art. 171 sub 13, „om te onderzoeken op welke wijze de zending onder de Joden dient te worden voortgezet", welke deputaten voorstellen: 1 e, 2e, 3e, 4e, als boven;
- B. een voorstel van de classis Appingedam, waarin deze er bij de generale synode op aandringt het voorstel der bovengenoemde deputaten wat 1e. sub a betreft te aanvaarden, echter de overige voorstellen van deputaten te verwerpen en uit te spreken, „dat de arbeid van de zending onder de Joden behoort te geschieden door die kerken, in wier ressort Joden wonen. In geval deze kerken financiëelen steun behoeven, dienen zij zich te wenden tot de classis, resp. particuliere synode, waaronder zij ressorteeren";
- C. een missive van den raad der kerk te Groningen, waarin deze de aanneming van de voorstellen der deputaten bovengenoemd ontraadt. „omdat, zijns inziens, de arbeid onder de Joden, en de regeling daarvan, niet behoort tot de taak der kerken in 't gemeen, maar tot die van de plaatselijke kerk, of en mogelijk juist, tot het ambt aller geloovigen";
- D. een brief van den raad der kerk te Helpman, waarin deze, erkennende dat deputaten bovengenoemd aan de hun gegeven opdracht hebben voldaan, uitspreekt. „dat hij het op prijs stelt en noodzakelijk acht, de gronden voor de zending onder de Joden, destijds aangevoerd, opnieuw onder oogen te zien en te toetsen aan Schrift en belijdenis, en zoo noodig, dankbaar gebruik makend van het licht, dat door getrouw Schriftonderzoek is opgegaan, te komen met een duidelijke, principiëele, schriftuurlijke uitspraak, wat in deze de taak der kerken is";

overwegende

- 1. dat de deputaten aan de hun reeds door de synode van Groningen gegeven opdracht - Acta art. 66 - hebben voldaan;
- 2. dat het niet tot de taak dezer generale synode behoort, een onderzoek in te stellen naar de destijds aangevoerde gronden voor de zending onder de Joden, deze te toetsen en een principiëele uitspraak te doen, wat de taak der kerken is, noch tot zulk een onderzoek het initiatief te nemen, daar het van de plaatselijke kerk(en) behoort uit te gaan;
- 3. dat net ook tot de taak , der plaatselijke kerk(en) behoort, zich te bezinnen over de vraag, hoe en op welke wijze zij haar roeping ten aanzien van op haar grondgebied woonachtige Joden heeft te volbrengen;
- 4. dat het niet de taak der generale synode is daartoe - mocht zulks al noodig zijn - bijzondere opwekking tot de kerk(en) te doen uitgaan;

besluit

- 1^e. de deputaten. benoemd door de synode van Amersfoort, te danken voor hun arbeid;
- 2^e. het initiatief tot de voortzetting van de zending onder de Joden, alsmede de eventueele bezinning over den opzet van dit zendingswerk aan de kerken over te laten.

Artikel 83.

Vorbereiding der generale synode.

⁷ Dit citaat is (behoudens spelling) letterlijk naar het origineele rapport: wellicht is in den laatsten regel achter: ander, weggevallen: en. (noot v. d. scriba).

De assessor leidt op verzoek van den praeses in de behandeling van een klacht en verzoek van de particuliere synode van Friesland, rakende de voorbereiding der generale synode (Ag. 39) en doet een desbetreffend voorstel. De vergadering neemt dit meerendeels over en besluit als volgt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van het voorstel van de particuliere synode van Friesland, Leeuwarden 1951. uit te spreken „dat voortaan alle stukken voor de generale synode bestemd, op zulk een tijd dienen te worden toegezonden aan de kerken, dat behoorlijke behandeling via classes, en particuliere synoden kan plaats vinden”;

overwegende

dat feilen als de particuliere synode van Friesland bedoelt, door bepalingen eener synode blijkens de ervaring niet worden voorkomen;

besluit

- I niet te treden in het voorstel van de particuliere synode van Friesland;
- II van dit besluit en de daaraan voorafgaande overwegingen kennis te geven aan de eerstkomende particuliere synode van Friesland.

Elfde Vergadering, Donderdag 6 September 1951.

Artikel 84.

Samen werking met P.R.C. of N.A. voor zending?

De praeses geeft in behandeling een voorstel van de particuliere synode van Friesland, de mogelijkheid te onderzoeken of ook de Protestant Reformed Churches of N.-America den zendingsarbeid op West-Borneo, al of niet in samenwerking niet onze kerken, ter hand kunnen nemen, met daarop betrekking hebbende stukken van de classis Schiedam (conform den kerkeraad van Schiedam), behelzende een voorstel tot afwijzing van eerstgenoemd voorstel; van den kerkeraad van Dordrecht met adhaesie bij dit laatste voorstel; van de particuliere synode van Zuid-Holland van eenzelfde strekking; van de classis Appingedam eveneens.

Namens commissie I rapporteert br. S. J. Koning over deze zaak. Daar zowel in het rapport als in de voorgestelde conclusie in geding komt de relatie tot de Protestant Reformed Churches of N.A., welke onder punt 14 van het Agendum zelve aan de orde moet komen, neemt de praeses de aangelegenheid na eenige bespreking voorloopig van de tafel, om haar in verband met het genoemde punt te zijner tijd weer aan de orde te stellen.

Artikel 85.

Rapport generale zendingsdeputaten.

De synode neemt kennis van het rapport van generale deputaten voor de zending (Ag. 28 A, 1). Namens commissie II rapporteert Ds B. Jongeling hierover. De vergadering spreekt, conform het voorstel der commissie, het volgende uit:

De generale synode, enz.

kennis genomende hebbende

van het rapport van door de synode van Amersfoort benoemde generale zendingsdeputaten, waarbij overgelegd varen de notulen der door hen gehouden vergaderingen en de door hen gevoerde correspondentie;

concludeerende

dat deputaten aan de hun verstrekte opdracht hebben voldaan. behoudens het hun opgedragen onderzoek op welke wijze en in welk tempo de zendingsarbeid op Oost-Soemba dient te worden beëindigd en op welke wijze de kerken van Oost-Soemba alsdan moeten worden gesteund (Acta

Amersfoort art. 129 Db 1, 2), in plaats waarvan deputaten geadviseerd hebben de kwestie van de „aflopende taak” over te laten aan de zendende kerk; thans nog niet zich uitsprekende over den inhoud van dit advies; evenmin zich reeds uitsprekende over het besluit van deputaten slechts f 300.- aan de friesche kerken te betalen voor de uitgave van rapport II; voorts nog niet ingaande op het advies van deputaten omtrent het zendingsblad, daar immers de geheele zaak van het zendingsblad in het licht van den komenden opzet zal moeten worden gezien;⁸

besluit

voor het overige onder dankzegging voor den door hen verrichten arbeid de handelingen van generale zendingsdeputaten goed te keuren.

Eveneens neemt de synode kennis van het nevens dit rapport ingekomen en onder hetzelfde punt van het agendum als Ag. 28 A, 2 vermelde financiële verslag van den quaestor der generale zendingsdeputaten. br. H. Troostheide rapporteert hierover namens commissie II.

Na bespreking wordt de behandeling opgeschort, opdat commissie II ook nog rapporteere over een eventueel accountantsonderzoek, zoo dit tijdens de zittingen der synode nog gereed mocht komen, alvorens tot een eindbeslissing te geraken (vergelijk hierbij art. 113).

Artikel 86.

Positie van de miss. DD. d. W. ter generale synode.

Namens commissie II rapporteert Ds F. A. den Boeft over punt 28 D van het agendum. De vergadering aanvaardt het bij bespreking eenigszins gepreciseerde voorstel der commissie.

De generale synode, enz. besluit

in te stemmen met het voorstel van de particuliere synode van Groningen en verklaart de uitspraak, die op de generale synode van Groningen genomen is, Acta art. 232, in zooverre die uitspraak zegt, dat een missionair predikant het recht heeft in zendingszaken met adviseerende stem de vergaderingen bij te wonen, voor onjuist en mitsdien vervallen.

Artikel 87.

Appèl-Friesland inzake onkosten zendingsrapport.

Al verder rapporteert commissie II, nu wederom bij monde van Ds B. Jongeling. over een bezwaarschrift van de particuliere synode van Friesland, vermeld onder punt 28 N 4 van het agendum. De synode besluit conform het voorstel als volgt:

De generale synode, enz. gelezen hebbende

een bezwaarschrift van de particuliere synode van Friesland dd. Leeuwarden, 26 Febr. 1951, tegen een besluit van generale zendingsdeputaten om de rekening van een door de particuliere synode in opdracht van de generale synode van Amersfoort aan de kerken gezonden rapport, groot f 673.71, slechts tot een bedrag van f 300.- te voldoen.

overwegende,

dat het hier geldt de uitvoering van een door de generale synode van Amersfoort verstrekte opdracht, Acta, art. 129, 7 a,

in het midden latende

of de uitvoering van het rapport soberder en beknopter had kunnen zijn,

besluit

den quaestor der generale zendingsdeputaten op te dragen alsnog het resteerende bedrag groot f 373.71 te voldoen aan de particuliere synode van Friesland.

⁸ Zie voor de besluiten der synode over de genoemde zaken in het register onder „Zending”

Artikel 88.

Adhaesie met ingetrokken mededeeling.

Ten vervolge op de onder artikel 72 van deze Acta vermelde aangelegenheid, neemt de synode thans op gewijzigd voorstel van het praesidium, voorgedragen door den assessor, het besluit

aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Dordrecht op zijn schrijven d.d. 23 Juni 1951 te doen antwoorden,

- 1^e. dat de synode constateert. dat de kerkeraad voor zijn mededeeling, dat hij evenals de kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven, de besluiten van de generale synoden Utrecht 1923 en Middelburg 1933 inzake den arbeid der evangelisatie, als niet gegrond op de Schrift, niet meer voor vast en bondig kan houden, verwijst naar „de breed geargumenteerde gronden, die de kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven aangeeft”;
- 2^e. dat echter deze gronden aan de generale synode niet bekend zijn, aangezien het rapport, dat de kerk van Rotterdam-Delfshaven aan de roepende kerk toezegde te zullen zenden, nimmer werd ontvangen en de kerk van Rotterdam-Delfshaven reeds vóór het samenkomen der generale synode aan de roepende kerk verzocht haar gravamen van het voorloopige agendum der synode af te voeren;
- 3^e. dat derhalve de synode niet in staat is de zaak, die de kerkeraad van Dordrecht aan de orde bedoelde te stellen, in behandeling te nemen.

Artikel 89.

Generale deputaten voor hulpbehoevende kerken.

De assessor releveert enkele stukken, betrekking hebbende op benoeming van generale deputaten voor hulpbehoevende kerken, te weten van de particuliere synode van Friesland, van die van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg en van die van Utrecht (Ag. 24) en formuleert een voorstel dienaangaande. De bespreking hierover wordt afgebroken en vanwege het sluitingsuur opgeschort tot een volgende zitting.

Twaalfde Vergadering, Vrijdags 7 September 1951.**Artikel 90.**

Besluit. generale deputaten voor hulpbehoevende kerken.

De praeses geeft gelegenheid tot voortzetting der behandeling van agendapunt 24 a-d (art. 89). Na verdere bespreking besluit de synode overeenkomstig een voorstel van het praesidium. voorgedragen door den assessor, met een amendement, bestaande in toevoeging van een tweede lid in het besluit tusschen het eerste en het laatste. De uitspraak luidt nu als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

- a. een voorstel van de particuliere synode van Friesland, gehouden 13 Juni 1951, „met terzijdestelling van de door de generale synode van 1893, art. 176 vastgestelde regeling in dezen.’ (te weten steunverleening aan hulpbehoevende kerken), „thans zelf deputaten ad hoc te benoemen en verdere maatregelen te nemen ter voorziening van den steun aan hulpbehoevende kerken in die ressorten, die financieel onmachtig zijn deze kerken volledig te steunen”;
- b. een mededeeling van voormelde particuliere synode, dat tot generalen deputaat ad art. 11 voor Friesland benoemd is Ds J. van der Zwaag te Blija;
- c. een mededeeling van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, gehouden Mei 1951, dat als boven, maar dan voor laatstgenoemde provincies, is aangewezen als primus Ds J. J. Arnold te Vrouwenpolder en als secundus Ouderling L. J. Nelemans te Zevenbergen;
- d. een mededeeling van de particuliere synode van Utrecht, gehouden 14 Juni 1951, dat zij voor haar ressort als bovenbedoeld benoemde Br H. Troostheide te Bilthoven en als zijn secundus br. H. Andriessen te Baarn;

overwegende

- a. dat hoewel de generale synode te Amersfoort 1948 (Acta art. 24) de kerken herinnerde aan art. 176 van de Acta van „Dordrecht 1893" en aan latere door de generale synoden genomen besluiten, slechts drie of mogelijk vier particuliere synoden besloten een generalen deputaat „ad art. 11 K.O." aan te wijzen;
- b. dat sinds de Vrijmaking der kerken in 1944 en volgende jaren in vele particuliere ressorten de regel werd, zelf aan de hulpbehoevende kerken in eigen ressort genoegzamen steun te verlenen;
- c. dat enkele van de bovenbedoelde particuliere ressorten, die thans zelf in de behoefte hunner hulpbehoevende kerken voorzien, indien zij voor een generale kas voor hulpbehoevende kerken zouden moeten collecteeren, zelf hulpbehoevend zouden worden, daar zij niet dan met de uiterste inspanning en slechts door het houden van een groot aantal collecten hun eigen hulpbehoevende kerken genoegzaam kunnen steunen;
- d. dat in geval eenig particulier ressort niet in staat is zelf in de behoeften zijner hulpbehoevende kerken te voorzien, de deputaten der synode van dat ressort zich in opdracht hunner synode tot één of meer andere particuliere ressorten of classen of kerken kunnen wenden met een verzoek om hulp;

van oordeel

1. dat tenminste de helft der particuliere synoden blijkbaar geen generale deputaten voor hulpbehoevende kerken verlangt;
2. dat zulke deputaten voor onderlinge hulpverlening ook niet noodig zijn;
3. dat een generale regeling voor de hulpverlening aan hulpbehoevende kerken thans de hulpverlening, gelijk deze in sommige particuliere ressorten geschiedt, zou bemoeilijken;

besluit

1. niet te treden in het voorstel van de particuliere synode van Friesland;
2. mitsdien buiten werking te stellen het besluit van de synode van Dordrecht 1893, Acta art. 176, voorzoover dit spreekt van generale deputaten;
3. van dit besluit met de daaraan voorafgaande overwegingen en uitspraken kennis te geven aan de eerstkomende particuliere synode van Friesland.

Artikel 91.

Psalmberijming.

De praeses geeft in behandeling het agendapunt betreffende het hoofd „Psalmberijming', 30 a-h. Ds P. Lok rapporteert hierover namens commissie IV en doet enkele voorstellen. Een breede bespreking wordt over deze zaak gehouden, waarin onderscheidene voorstellen naar voren komen. De behandeling daarvan wordt wegens het naderend einde van den vergadertermijn opgeschort tot de nieuwe week.

Artikel 92.

Financiën der generale synode.

De vergadering gaat in comité-generaal. Na opheffing daarvan deelt de praeses mede, dat de synode behandelde een rapport van commissie I, uitgebracht door br. E. van Popta, betreffende de financiën van de synode van Amersfoort 1948 (Ag. 33 a, b.) en haar afwikkeling inclusief deputaatschappen, waarna zij enkele desbetreffende besluiten nam (in deze Acta op te nemen in artikel 100).

Artikel 93.

Bezwaarschrift Enschede (doop geadopteerden).

De praeses geeft in behandeling agendapunt 23 1, vermeldende een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Enschede, „inhoudende een verzoek aan Uw synode om" uit te spreken, dat het besluit van de synode „van 1905" (bedoeld wordt Acta art. 33) „ten onrechte werd genomen en de kerken niet langer gebonden zijn aan bedoeld besluit". In dit besluit sprak genoemde synode zich uit over een vraag naar aanleiding van een concreet geval, of een kind, in onecht geboren uit een ge-

excommuniceerde moeder, maar door leden der gemeente als hun kind aangenomen, mag gedoopt worden. De synode besloot, dat deze vraag in het algemeen ontkennend moet worden beantwoord, dat er bepaalde uitzonderingen kunnen zijn, etc. De kerkeraad van Enschede leest hierin een algemeene uitspraak, dat de doop van geadopteerde kinderen uit ongelovigen geboren, niet mag worden bediend. Nu komt deze kerkeraad in eigen gemeente in meer dan één geval voor de vraag te staan of zulke doopsbediening naar de Schriften is. De meerderheid van den kerkeraad oordeelt, dat zij bevestigend mag worden beantwoord. Daarbij evenwel meent de raad, dat het aangehaalde besluit van 1905 een tegengestelde uitspraak bevat, die dus de uitvoering der juist geachte zienswijze in den weg staat. Tegen dit besluit teekent hij nu appèl aan. Hij geeft van zijn gevoelen, dat bedoelde doopsbediening schriftuurlijk is, rekenschap en grenst het daarbij ook af ten opzichte van de desbetreffende uitspraak van de dordtsche synode van 1618-1619.

De particuliere synode van Overijssel-Gelderland 1951 kon het bezwaar van den kerkeraad niet steunen; van haar is mede een kennisgeving met betrekking tot dit gravamen ter tafel.

Namens commissie IV rapporteert over deze zaak br. T. Holwerda; hij stelt daarbij der synode een besluit voor, dat na eenige bespreking door de vergadering wordt vastgesteld. De tekst van het besluit luidt aldus:

De generale synode, enz.

gezien

het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk van Enschede, uit te spreken, dat „het besluit van 1905 ten onrechte werd genomen en de kerken niet langer gebonden zijn aan bedoeld besluit”;

overwegende

- a. dat dit verzoek gedaan werd met het doel ruimte te krijgen voor het doopen van geadopteerde kinderen van ongelovige ouders;
- b. dat hiertoe een terugneming van bedoelde uitspraak niet kan strekken, wijl Utrecht 1905 slechts een zeer speciale categorie van geadopteerde kinderen op het oog had;
- c. dat tegen de uitspraak zelf door Enschede niet voldoende gronden zijn aangevoerd;

besluit

1. het verzoek van Enschede niet te voldoen;
2. van dit besluit, onder toezending van dit rapport, mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Enschede, de classis Enschede en de particuliere synode van Overijssel-Gelderland. Dit besluit beteekent tevens het einde van de derde synodeweek.

Dertiende Vergadering, Dinsdag 11 September 1951.

Artikel 94.

Verhouding „Stichting”-Curatoren.

De praeses deelt mede, dat ingekomen is het rapport, bedoel in artikel 27 van deze Acta, hetwelk hij in handen stelt van commissie II.

Artikel 95.

De vergadering stelt vast de artikelen 69⁹)-93 van de Acta. Bij deze gelegenheid corrigeert de synode de door haar den vierden September vastgestelde formulering van de derde overweging in de onder artikel 75 van deze Acta gemelde uitspraak. Deze luidt nu als volgt:

⁹ De artikelen 57-68 zijn blijkens het ondertekende archief-exemplaar vastgesteld den 5den September, welke vermelding blijkt niet te zijn opgenomen in de acta van de zitting op dien datum. (Noot van den scriba.)

dat br. K., gezien zijn eigen verzoek om ontheffing, zelf - en dit terecht - oordeelde niet in het ambt te kunnen blijven dienen".

Voorzoover het aldaar in deze Acta vastgelegde tegenstemmen werd gemotiveerd met de onjuistheid van de eerste redactie, wordt dit thans verklaard niet meer van kracht te zijn.

Voorts besluit de synode op voorstel van Ds H. J. de Vries bij de Acta te doen opnemen het rapport van deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland, bedoeld in art. 78 (zie Bijlage II).

Artikel 96.

Psalmberijming Ds H. Hasper.

De synode vervolgt de behandeling van het rapport inzake de „Psalmberijming" (art. 91). Een voorstel van de commissie, waarin zijn verwerkt onderscheidene amendementen uit de eerste bespreking, wordt bij eindstemming aanvaard met twee en twintig stemmen voor, zeven tegen en drie onthoudingen. De uitspraak luidt aldus:

De generale synode, enz.

A. kennis genomen hebbende van

1. het rapport met twee bijlagen van de door de synode van Amersfoort (1948) inzake psalmberijming benoemde deputaten;
2. een concept voorstel van de brs R. Huizenga, D. N. J. van der Paauw, Ds E. Teunis en J. J. van der Wiel;
3. een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland 1951;
4. een afschrift van een voorstel met toelichting van den raad van De Gereformeerde kerk te Vianen aan de classis Dordrecht-Gorinchem;

B. overwegende

1. dat reeds het voorloopige onderzoek van deputaten voor de psalmberijming belangrijke bezwaren tegen de „psalmberijming-Ds H. Hasper" aan het licht brengt;
2. dat in de kerken eveneens gewichtige bezwaren tegen deze berijming zijn geformuleerd, alleen al blijkens de missive van de kerk van Vianen;
3. dat reeds deze bezwaren zoodanig zijn, met name waar zij de Schriftgetrouwheid betreffen, dat zij bij de synode in zeer ernstige mate twijfel doen rijzen aangaande de vraag, of deze bundel voor de kerken aanvaardbaar is te achten;
4. dat evenwel deputaten blijkens het bovengenoemde rapport niet gereed konden komen met de volledige uitvoering der hun door de synode van Amersfoort verstrekte opdrachten;
5. dat het, zowel uit een oogpunt van afronding van het aanvankelijk gevormde oordeel, als uit dat van volledige bekendmaking van dat oordeel aan de kerken, gewenscht is de verstrekte opdracht, voorzoover nog mogelijk, te doen voltooien;
6. dat de kerken van de resultaten van den arbeid van deputaten niet tijdig genoeg kennis hebben kunnen nemen, om haar oordeel daarover aan deze synode kenbaar te maken; doch recht kunnen laten gelden op gelegenheid tot volledige kennisneming van de resultaten en eindresultaten van dezen arbeid alsmede tot indiening van haar eventueele nadere voorstellen bij de eerstvolgende generale synode;
7. dat inmiddels de vaststelling van den definitieven vorm van den psalmbundel zoo goed als geschied is;

C. besluit

1. deputaten dank te zeggen voor den verrichten arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen ter verdere afwikkeling van de opdracht door de synode van Amersfoort omschreven onder art. 147, besluit, sub b-d, voorzoover deze nog niet is volvoerd en voorzoover deze voor wat c betreft nog niet door de feiten is achterhaald;

3. dezen deputaten op te dragen, de toezending van hun rapport en beoordeeling van dien psalmbundel aan de kerken (Acta Amersfoort, art. 147, besluit sub d) te doen geschieden vóór 1 Juli 1953, alsmede hun verlof te geven dit rapport. etc., in de pers te doen publiceeren;
4. van dit besluit, onder toezending van het rapport. kennis te geven aan de brs R. Huizenga, c.s.; de particuliere synode van Zuid-Holland en den raad van De Gereformeerde Kerk te Vianen.

Artikel 97.

Gebruik nieuwe psalmberijming.

In aansluiting aan het voorgaande besluit de synode als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van een verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord „uit te spreken, dat het aan de vrijheid der plaatselijke kerken staat, om, zoo deze dit begeeren, in den eeredienst gebruik te maken van de nieuwe psalmberijming, die door den auteur Ds Hasper met medewerking van de Stichting-Psalmegezing in 1949 aan de kerken is aangeboden geworden”;

spreekt uit

dat zij, op geen enkele wijze de vrijheid der kerken in dezen aantastend, er den nadruk op wil leggen, dat invoering van een psalmberijming, die altijd reeds met groote voorzichtigheid dient te geschieden, in dit geval beslist moet worden ontraden, daar blijkens een nog niet ten einde gebrachte critiek tegen den bundel-1949 reeds nu zeer ernstige bezwaren, vooral uit een oogpunt van Schriftgetrouwheid, zijn gerezen;

en besluit

hiervan kennis te geven, onder toezending van het rapport, aan den raad van De Gereformeerde Kerk te Nieuwendam-Amsterdam-Noord.

Artikel 98.

Berijmingen-W. v. d. Kamp.

Al verder spreekt de vergadering uit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van de door br. W. van der Kamp samengestelde en door hem toegezonden bundels „XV Psalmen" en „Heilige Gezangen”;

besluit

br. W. van der Kamp dank te brengen voor de toezending ter kennisname van deze beide bundels.

Artikel 99.

Ambt van den missionairen dienaar d. Woords.

De praeses geeft in behandeling een eerste van de vele zendingszaken, op het agendum vermeld, te weten de gezamenlijke voorstellen inzake het ambt van den „missionairen dienaar des Woords" resp. het vraagpunt van de (weder-)erkenning van het ambt van den evangelist (Ag. 28 F I).

De diverse voorstellen, welke dienaangaande ter tafel zijn, worden namens commissie III door Ds J. Meester als rapporteur gereleveerd, samengevat en mèt het oordeel der commissie aan de vergadering

ter decisie voorgelegd. Een uitvoerige bespreking hierover wordt aangevangen, maar vanwege het sluitingsuur onderbroken tot een volgende zitting (zie art. 106).

Veertiende Vergadering, Woensdag 12 September 1951.

Artikel 100.

Financiën der Generale Synode

De praeses stelt gedurende deze vergadering aan de orde het derde nog Financiën der niet behandelde punt van de conclusies, voorgesteld door br. E. van Popta Generale Synode. namens commissie I inzake de financiën der generale synode, nl. de vaststelling van de percentage-cijfers, waarnaar de verschillende particuliere ressorten hun aandeel in de kosten van de generale synode zullen betalen.

De tweede scriba dient, mede namens den praeses, een voorstel in, dat afwijkt van het commissoriale, een voorstel nl., waarbij wel wordt uitgegaan van het zielental van de particuliere ressorten, doch het daarmee overeenkomende percentage, naarmate het zielental per predikant in een bepaald particulier ressort boven het gemiddelde zielental per predikant in alle kerken uitkomt of daar beneden blijft, dienovereenkomstig wordt verhoogd, resp. verlaagd.

De synode aanvaardt dit voorstel en rondt daarmee de besluiten af met betrekking tot punten 33 a en b van het agendum (vgl. art. 92), die nu volledig aldus luiden:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

1. een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Amersfoort d.d. 14 Augustus 1951, inhoudende
 - a. een financieel overzicht van de in 1948 gehouden generale synode;
 - b. het verzoek: den kerkeraad van Kampen te machtigen het tekort uit te betalen aan den kerkeraad van Amersfoort;
 - c. het advies: den kerkeraad van Kampen te machtigen zoo spoedig mogelijk een voorloopigen aanslag van de kerken te heffen ter vermindering van den post interest;
 - d. het advies: in overweging te nemen om de te benoemen deputaten te verzoeken soberheid te betrachten;
2. een door de classis Kampen overgenomen voorstel van den kerkeraad van Kampen met het verzoek bij het nazien der boeken tevens onder het oog te zien of en op welke wijze op de uitgaven der generale synode kan worden bezuinigd;
3. een voorstel van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland „het voorstel van de classis Kampen te aanvaarden”;
4. een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Dordrecht, waarin deze mededeelt „van oordeel te zijn, dat aanvaarding van het voorstel van den kerkeraad van Kampen inzake de financiën aanbeveling verdient”;
5. een mededeeling van de classis Appingedam, dat .deze zich achter het voorstel van de classis Kampen stelt”;

besluit

- I. den raad van De Gereformeerde Kerk van Amersfoort te déchargeeren van het beheer inzake de financiën der synode van Amersfoort onder dankzegging voor het vele werk, dat hij in dezen voor de kerken heeft verricht;
- II. den raad van De Gereformeerde Kerk van Kampen:
 1. te verzoeken het beheer over de financiën der synode op zich te nemen en hieromtrent aan de volgende synode rapport uit te brengen;
 2. te machtigen:
 - a. het tekort van de synode Amersfoort groot f 2850.44, uit te betalen aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Amersfoort;

- b. zoo spoedig mogelijk een voorloopigen aanslag te heffen op basis van de onder III genoemde percentages;
- c. maatregelen te nemen, de nog aanwezige exemplaren van de Acta van Amersfoort te verkoopen;

III. de omslagpercentages voor de particulier-synodale ressorten als volgt vast te stellen:

Groningen	23,5
Friesland	4
Drente	5
Overijssel-Gelderland	32,5
Utrecht	10
Noord-Holland	5
Zuid-Holland	16
Zeeland, Noord-Brabant en Limburg	4

IV. het moderamen opdracht te geven ernstig te onderzoeken op welke wijze de Acta op de voordeeligste wijze kunnen worden gedrukt, resp. uitgegeven.

Artikel 101.

„Interkerkelijke" samenspreking inzake psalmberijming.

De praeses leest een brief van het moderamen van de Generale Synode van de Nederlandsch Hervormde Kerk, waaruit blijkt, dat het in art. 17 (30, 36) vermelde schrijven een uitnoodiging wilde zijn voor de bedoelde samenspreking. Daar het stuk spreekt van overleg, dat met deputaten voor de psalmberijming zou zijn gepleegd, wordt het in hun handen gegeven.

Artikel 102.

Koninklijk telegram.

De praeses leest voor een telegram van Hare Koninklijke Hoogheid Wilhelmina, Prinses der Nederlanden, van den volgenden inhoud:

Ik betuig U en de generale synode dank voor de gelukwensen ter gelegenheid van mijn verjaardag.

Wilhelmina,
Prinses der Nederlanden.

Artikel 103.

Correspondentie met buitenlandsche kerken; Protestant Reformed Churches.

De praeses geeft in behandeling het rapport van deputaten voor de correspondentie met de buitenlandsche kerken (Bijlage III) (Ag. 14a.).

Hierover rapporteert namens commissie 1 Ds H. J. de Vries. Met op één na algemeene stemmen aanvaardt de vergadering de voorstellen van de commissie, besluitend aldus:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

- a. van het rapport, uitgebracht door de deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken, en van hun briefwisseling met het Committee of Correspondence with foreign Churches der Protestant Reformed Churches;
- b. van de Acta van de Synode 1950 der Protestant Reformed Churches art. 93-97;

overwegende

- a. dat deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken van die der Protestant Reformed Churches, mede door besluiten van de Synode 1950 dezer kerken, geen medewerking hebben kunnen verkrijgen om het scheppen van de relatie van corresponderende kerken voor te bereiden;
- b. dat er sinds de synode van Amersfoort een belangrijke wijziging in de situatie is ingetreden, doordat de op de Synode 1950 van de Protestant Reformed Churches opgestelde „Verklaring van Beginselen" door dezelfde synode als werkhypothese voor het „Mission Committee", dat onder voormalige geëmigreerde leden onzer kerken werkt, is aanvaard, en doordat deze „Verklaring van Beginselen" door één der beide classen dezer kerken als confessioneele uitspraak is aangenomen en aan de synode voorgesteld;
- c. dat het gezien officiële uitspraken van genoemde classis op zijn minst onzeker is geworden of alle Protestant Reformed Churches nog instemmen met de verklaring, in den brief van de Synode 1948 dezer kerken aan onze amersfoortsche synode gegeven „wij staan met U op de grondslag van de Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid";
- d. dat anderzijds de Synode 1951 der Protestant Reformed Churches op dit moment genoemde Verklaring van Beginselen nog niet als confessioneele uitspraak heeft aanvaard en daaraan gebonden;

besluit

1. aan de deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken, door de synode van Amersfoort benoemd, dank te betuigen voor den door hen in dezen verrichten arbeid en hun handelingen goed te keuren;
2. de besluiten van de synode van Amersfoort, vermeld in haar Acta art. 105 sub 1 en 3, vervallen te verklaren;
3. de te benoemen deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken te machtigen het bestaande contact met de Protestant Reformed Churches, zoo mogelijk, voort te zetten, teneinde de mogelijkheid van de relatie van corresponderende kerken te onderzoeken en hieromtrent de volgende synode van advies te dienen;
4. het rapport met de bijlagen van de deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken alsmede het rapport van commissie I in de Acta op te nemen (zie Bijlagen resp III en IV).

Artikel 104.

Canadian Reformed Churches.

Ds H. J. de Vries rapporteert vervolgens namens dezelfde commissie over agendapunt 14 d, nl. een schrijven van de „Canadian Reformed Churches" c.a.

Daar het sluitingsuur de bespreking beëindigt, wordt de stemming over dit punt - evenals over punt 28 F, waaraan de heele ochtendvergadering nog is gewijd geweest (vgl. ook art. 99) - tot de volgende vergadering aangehouden,

Vijftiende Vergadering, Donderdag 13 September 1951.

Artikel 105

Besluit Canadian Reformed Churches.

Vervolgd wordt de behandeling van Ag. 14 d (vgl. art. 104). Een deel van de leden der vergadering verklaart zich tegen de door de commissie voorgestelde conclusies, omdat zij oordeelen, dat de begeerde verhouding reeds metterdaad bestaat uit den aard der wederkerige geloofsgemeenschap, resp. daarin alleen bestaan kan en deze zou worden geschaad door de huns inziens te reglementair-organisatorische correspondentiefiguur, gelijk deze in het voorstel is omschreven.

Bij stemming verklaart de meerderheid der vergadering zich voor het commissoriale voorstel, zoodat de synode besluit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

- A. van een brief van de classis Canada van de Canadian Reformed Churches, waarin onder meer geschreven wordt:
1. „Zij verklaren, dat zij staan op dezelfde grondslag als Uw kerken. Te weten Gods Woord (Bijbel) en de drie formulieren van eenigheid. Ze hebben voor zich aanvaard: De Dordtsche Kerkenordering, als regel voor hun kerkelijk leven”;
 2. „Zij verklaren, dat zij Uw kerken zien, als de kerken van Jezus Christus, in Nederland”;
 3. „Derhalve aanvaardden zij attestaties door Uw kerken afgegeven, aan leden, die naar Canada vertrekken. En ontvangen ambtsdragers van Uw kerken, in volle ambtsbediening”;
 4. „Zij meenen dat hierin opgesloten ligt dat de facto reeds correspondentie bestaat tusschen Uw kerken en hen. En gaarne zouden zij zien dat dit ook door U de jure wordt uitgesproken”;
- B. van een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland (over-nemend dat van kerkeraad en classis Schiedam) en een gelijkkluidend van de classis Appingedam aan de generale synode om uit te spreken: „dat de kerken in Nederland zich hebben te onthouden van een oordeel over de institueering der Canadian Reformed Churches; dat met deze kerken in correspondentie dient te worden getreden op grond van de belijdenis dezer kerken”;

besluit

- a. op grond van boven onder A genoemde verklaring te voldoen aan het verzoek van de classis Canada van de Canadian Reformed Churches en de relatie van corresponderende kerken tusschen deze kerken en De Gereformeerde Kerken in Nederland aan te gaan;
- b. daarbij uit te spreken, dat deze relatie tot nader order op de volgende wijze zal worden onderhouden:
 1. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland en de „Canadian Reformed Churches" op elkanders leer en kerkregeering zullen acht geven en mede daartoe elkander op de hoogte zullen houden van de agenda en de besluiten van haar meeste vergaderingen, met de mogelijkheid van wederzijdsche afvaardiging;
 2. dat over eventueele wijzigingen en/of aanvullingen in belijdenis, kerkenordering en liturgische formulieren, voor zoover mogelijk, onderling overleg zal worden gepleegd;
 3. dat de door de met elkander in correspondentie staande kerken afgegeven attestaties over en weer ontvankelijk zullen worden verklaard;
 4. dat de dienaren des Woords van de met elkander in correspondentie staande kerken over en weer kunnen worden uitgenoodigd tot het voorgaan in den dienst des Woords en der sacramenten;
- c. van deze besluiten mededeeling te doen aan de classis Canada van de Canadian Reformed Churches en haar het adres van onze deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken te doen toekomen.

Ds K. Doornbos vraagt aanteekening in de Acta, dat hij tegen dit besluit heeft gestemd en geen van de gevolgen daarvan voor zijn rekening neemt, aangezien hij het in strijd acht met de gereformeerde kerkregeering.

Artikel 106.

Ambt van den missionairen dienaar d. Woords.

De behandeling van agendapunt 28 F, I a-c (art. 99, vgl. 104) wordt ten einde gebracht in stemming over twee voorstellen. Met 19 tegen 13 stemmen wordt verworpen een voorstel van Ds F. A. den Boeft van den volgenden inhoud:

De generale synode, enz.

overwegende

1. dat het noodzakelijk is, dat er na lange jaren van discussie klaarheid komt inzake de ambtspositie van hen, die uitgezonden worden naar de ongekerstende volkeren om onder hen het evangelie te verkondigen;
2. dat er in de voorstellen uit de kerken daartoe suggesties zijn gegeven;
3. dat in feite het eigen karakter van den dienst van deze uitgezonden reeds langen tijd in de kerken is erkend, wat blijkt uit het feit, dat deze dienaren worden uitgezonden en geïnstrueerd, voor een - grootendeels - andere taak dan in de bevestigingsformulieren voor predikanten, ouderlingen en diakenen is omschreven;
4. dat toch deze hun dienst immer geacht werd te zijn gegrond op de Schrift, daar deze de kerk van Christus opdraagt het evangelie te prediken aan alle volkeren tot aan het einde der dagen; besluit uit te spreken
 - a. dat de dienst van hen, die uitgezonden worden tot prediking van het evangelie onder de ongekerstende volkeren, een eigen dienst is in het leven der kerken, onderscheiden van de diensten van hen, die worden bevestigd voor arbeid in de plaatselijke kerken zelf;
 - b. dat deze dienst voorloopig worde aangeduid als de dienst van een zendeling;
 - c. dat het noodzakelijk is dezen dienst nauwkeurig (er) af te grenzen en nader te bepalen de verhouding, waarin hij staat ten opzichte van andere diensten in de kerk.

Vervolgens aanvaardt de vergadering een gewijzigd voorstel van de commissie WI), met 21 stemmen vóór, 9 tegen en 2 onthoudingen. Het besluit der synode luidt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van:

(besluit)

- A.
 1. de uitspraak van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nijkerk:
„het ambt van de mannen, die worden uitgezonden naar de ongekerstende volken, is het in de Heilige Schrift genoemde ambt van evangelist“;
„hun ambtelijke hoedanigheid kan ook aangeduid worden met den naam van „zendingspredikant“ “,
 2. het voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord: „het evangelistenambt weder te erkennen“;
 3. de uitspraak van de classis Alkmaar-Zaandam:
„De Schrift wijst in Efeze 4 : 11 voor de mannen, die het evangelie prediken aan hen, die het nog niet kenden, aan het ambt van evangelist. Voor dit ambt kunnen worden gebruikt de namen evangelist, als aan de Schrift ontleend en zendeling, als door de praktijk gewettigd“;
- B.
 1. het voorstel van de particuliere synode van Drente:
„de synode spreke zich nog niet uit over den naam van evangelist, wjl deze zaak niet genoegzaam doorgesproken is“;
 2. de overweging en de uitspraak van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland (bijna conform aan die van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle)
resp. de overweging, „dat uit het door deputaten aangevoerde Schriftbewijs (Efeze 4 : 11, Handelingen 21 : 8, 2 Timotheus 4 : 5) niet overtuigend is gebleken, dat het Woord Gods in deze plaatsen van een speciaal ambt van evangeliepredikers onder de ongekerstende volkeren der aarde spreekt“;
en de uitspraak „dat de term „missionair dienaar des Woords“ ook voorshands“ (Zwolle: „ook voor de toekomst“) „dient gehandhaafd te blijven ter aanduiding van de ambtelijke hoedanigheid van de Evangeliepredikers onder de nog niet gekerstende volkeren der aarde“;
 3. de uitspraak van de classis Utrecht-Breukelen:
„dat De Gereformeerde Kerken in Nederland, zoo lang haar nog klaar-der licht op de gegevens der Heilige Schrift ontbreekt, wijs doen om nog niet over te gaan tot de instelling van een ambt van „Evangelist“, als zijnde de door de Heilige Schrift bevolen ambtelijke hoedanigheid van de Evangeliepredikers onder de ongekerstende volkeren“;

4. het voorstel van de particuliere synode van Utrecht: deze aangelegenheid nog geen beslissing te nemen, maar deze uit te stellen tot de volgende generale synode, overwegende dat de gelegenheid tot toetsing van de uit de Schrift aangevoerde gegevens ter argumentatie voor het weder aanvaarden van het ambt van evangelist in te beperkte mate aanwezig is geweest";
5. het verzoek van de classis Amsterdam: „geen uitspraak te doen over de predikers van het Evangelie onder de ongekerstende volkeren";
6. de uitspraak van de particuliere synode van Zuid-Holland: „dat de benaming missionair dienaar des Woords althans voorloopig dient gehandhaafd te blijven ter aanduiding van de ambtelijke hoedanigheid der evangeliepredikers onder de nog niet gekerstende volkeren der aarde";
7. de mededeeling van den raad van De Gereformeerde Kerk van Voorburg: dat hij geen uitspraak deed ten aanzien van het ambt der evangelie-predikers onder de ongekerstende volkeren der aarde, maar wel oordeelt, dat een formulier ter bevestiging van missionaire dienaren des Woords moet worden opgesteld;
8. het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: „niet over te gaan tot de instelling van zoodanig ambt" (evangelist), „zoolang ons klaarder licht over de gegevens der Heilige Schrift dienaangaande ontbreekt"; waaraan verbonden een voorstel het formulier ter bevestiging van de Dienaren des Woords in overeenstemming te brengen „met de bijzondere taak van den missionairen dienaar des Woords", resp. een nieuw formulier voor dezen op te stellen;

constateerende

1. dat behalve twee kerken en een classis geen kerkelijke vergaderingen zich hebben uitgesproken voor een speciaal ambt van evangelist of zendeling met de bijzondere taak van evangelieprediking onder de ongekerstende volkeren der aarde;
2. dat onderscheidene kerkelijke vergaderingen hebben uitgesproken, dat het aangevoerde Schriftbewijs haar er niet van overtuigd heeft, dat het in de Schrift genoemde ambt van evangelist ook heden nog op grond van Gods bevel vereischt zou zijn;
3. dat naar het oordeel van andere kerkelijke vergaderingen het ter zake van dit vraagpunt aangevoerde Schriftbewijs niet genoegzaam kon worden bestudeerd;
4. dat ter synode niet alleen geen eenstemmigheid wordt gevonden, maar bepaald ook groote discrepantie reeds in de onderscheidene vraagstellingen blijkt te bestaan;

overwegende

dat het noodig blijft, dat de kerken, meer dan tot heden, deze vraag zullen overwegen, in het algemeen reeds, omdat hier in geding is de juiste uitvoering van de opdracht van Christus onder meer in Mattheus 28 : 19 en in het bijzonder, omdat deze kwestie ook raakt de ambtelijke kwalificatie van den broeder, die wordt uitgezonden om het Evangelie aan de ongekerstende volkeren te prediken, welke ambtelijke kwalificatie in onze belijdenisgeschriften en bevestigingsformulieren en kerkenordening niet duidelijk is omschreven;

besluit

1. thans geen uitspraak te doen over de vraag, hoe het ambt van den broeder, die voor den zendingsdienst wordt afgezonderd, naar de Schrift moet worden gekwalificeerd;
2. derhalve den kerken aan te bevelen althans voorloopig nog te blijven bij de bestaande practijk;
3. de kerken voorts op te wekken de onderhavige vraag te onderzoeken, daarbij ook aandacht schenkende aan de wijze, waarop de beantwoording van deze vraag al of niet uitdrukking zal verlangen in belijdenis-geschriften, bevestigingsformulieren en kerkenordening;
4. den vijf hoogleeraren van de Theologische Hoogeschool, alsmede den zendingslector, te verzoeken over deze vraag een gedocumenteerd schriftelijk rapport op te stellen, aan de kerken

aan te bieden zoo mogelijk vóór 1 Juli 1953, dit in de pers eventueel te publiceeren en bij de volgende synode in te dienen.

De synodeleden brs predd. en ouderl. F. A. den Boeft, J. van Bruggen, K. Doornbos, K. Geertsema, W. de Graaff, B. Jongeling, P. Lok, H. J. van der Meulen, J. Poppe. G. Visee vragen aanteekening in de Acta van het feit, dat zij tegen punt 4 van het besluit hebben gestemd.

Zestiende Vergadering, Vrijdag 14 September 1951.

Artikel 107.

„Hulpdiensten“.

De synode neemt in behandeling een volgend punt van de zendingsagenda, namelijk over de zoogenaamde „hulpdiensten“ (agendapunt 28 F II).

Namens commissie III rapporteert over dit punt br. C. C. de Vries.

De bespreking van de zaak wordt aangevangen. Daarbij ontvangt tevens aandacht de orde van behandeling der zendingszaken in onderlinge verhouding, met name de verhouding tusschen punten 28 E en 28 F op het agendum.

Zeventiende Vergadering, Dinsdag 18 September 1951.

Artikel 108.

Verhouding „Stichting“-curatoren.

De eerste behandeling in de vijfde synodeweek is gewijd aan het in art. 27 reeds gemelde punt 11 c van het agendum. De vergadering neemt kennis van het alsnog ingekomen rapport van deputaten der amersfoortsche synode over dit punt. Br. H. Troostheide brengt daarna rapport uit namens commissie II, waarbij medegedeeld wordt, dat de leiding der commissie voor wat deze zaak betreft in handen is gelegd van Ds B. Jongeling, daar de eigenlijke voorzitter Ds F. A. den Boeft zelf tot genoemde deputaten behoort. De vergadering neemt na bespreking met algemeene stemmen - met dien verstande, dat twee broeders zich van stemming onthouden - de voorstellen der commissie aan, waarna de synode besluit als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van het rapport van de deputaten benoemd door de synode van Amersfoort 1948 „voor de bestudeering van de verhouding tusschen het college van curatoren en de Stichting-opleiding-tot-dienst des Woords“ (Acta 1948 art. 171 sub 15) en het daarin vervatte advies dezer deputaten, dat omvat de volgende punten:

- a. de Stichting blijft - althans voorloopig - in stand;
- b. de statuten der Stichting worden gewijzigd, hetgeen volgens den inhoud der statuten mogelijk is;
- c. aan deputaten-curatoren van de Theologische Hoogeschool wordt het recht toegekend om het bestuur der Stichting te benoemen, te schorsen en te ontslaan;
- d. het bestuur der Stichting legt rekening en verantwoording af aan de deputaten-curatoren; het is tot beschikkingshandelingen alleen bevoegd na vooraf verkregen machtiging of opdracht van deputaten-curatoren;
- e. de statuten der Stichting kunnen' alleen door deputaten-curatoren na vooraf verkregen machtiging van een generale synode gewijzigd worden;

overwegende

1. dat het om verschillende redenen gewenscht is de Stichting voor de financiële instandhouding van de opleiding tot den dienst des Woords, voorloopig in stand te houden;

2. dat evenwel de tegenwoordige verhouding tusschen de Stichting en deputaten-curatoren der Theologische Hoogeschool een dringende herziening behoeft;
3. dat het hoogst wenschelijk is, dat deze herziening tot stand komt zoo haastig zulks mc gelijk is; besluit
 1. aan deputaten dank te zeggen voor hun arbeid in dezen verricht;
 2. het door deputaten in hun rapport gegeven advies als juist te aanvaarden;
 3. aan de deputaten op te dragen, door overleg met het stichtingsbestuur, den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen en deputaten-curatoren der Theologische Hoogeschool met spoed te trachten de noodig geoordeelde herziening van de statuten der Stichting voor te bereiden, en - zoo mogelijk -- nog tijdens de zittingsperiode van deze synode adviezen in te dienen tot wijziging der bestaande situatie.

Artikel 109.

verzorging leden buitenslands.

Eveneens voor commissie II rapporteert Ds F. A. den Boeft over de geestelijke verzorging ven leden van gereformeerde kerken buitenslands (agenda-punt 13). Na bespreking worden met meerderheid van stemmen aanvaard de conclusies der commissie.

De generale synode, enz. besluit

1. a. de classis Dordrecht-Gorinchem dank te zeggen voor den arbeid op verzoek van de generale synode van Amersfoort onder de „verstrooi-den" in België en Frankrijk verricht;
- b. niet in te gaan op het verzoek van de classis Dordrecht-Gorinchem,, de kerk van Dordrecht te verzoeken, de geestelijke verzorging ook uit te strekken tot de leden in Zwitserland, wjl hier geen taak voor de generale synode ligt;
- c. de geestelijke verzorging over te laten aan het initiatief van hen, die naar het buitenland verhuizen, of aan een plaatselijke kerk, die voer de „verstrooiden" in het buitenland bepaalden arbeid wil verrichten: en
- d. mitsdien voor dezen arbeid geen kerk of classis meer aan te wijzen;
- II. de classis Rotterdam dank te zeggen voor den door haar verrichten arbeid en met de motiveering, van wat gezegd is onder I ook hier geen verzoek meer te richten tot de classis Rotterdam;
- III. de kerk van 's-Gravenhage-West dank te zeggen voor den door haar verrichten arbeid en met de motiveering, van wat gezegd is onder I ook hier geen verzoek meer te doen aan de kerk van 's-Gravenhage-West;
- IV. de classis Dordrecht-Gorinchem en de kerk van Dordrecht en die van 's-Gravenhage-West en de classis Rotterdam mededeeling te doen van deze besluiten onder toezending van dit rapport. Voorts besluit de synode het rapport der commissie bij de Acta op te nemen (zie Bijlage V, waarheen ook verwezen zij voor de weergave der desbetreffende ingekomen stukken).

Artikel 110.

P.S. van Groningen contra rechtskracht 1949.

Ten vervolge op de in art. 43 van deze Acta gemelde behandeling van punt 73a van het agendum legt br. 1. Troostheid een gewijzigd rapport inclusief voorstellen voor aan de synode. waarover bespreking wordt gevoerd.

Artikel 111.

Steun Noord-Oostpolder.

Namens commissie II rapporteert Ds F. A den Boeft over agendapunt 37 „inzake den steun aan de kerk van den Noord-Oostpolder voor haar arbeid". Met algemeene stemmen aanvaardt de synode het voorstel der commissie, besluitende:

de generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van de stukken, vermeld onder punt 37 van het agendum en gereleveerd in het rapport van commissie II (zie bijlage VII) ;

erkennende

het bijzonder belang van den ambtelijken arbeid in den Noord-Oostpolder, alsmede den omvang en de beteekenis van den reeds verrichten arbeid;

overwegende

- a. dat weliswaar deze kerk, omdat deze gemeente in dit nieuwe gebied nog geheel in opbouw is, zeker den steun van de zusterkerken niet geheel kan ontberen, doch dat daarvoor de instelling van een generaal deputaat-schap niet noodig en niet wenschelijk geacht moet worden, aangezien de zelfstandigheid van deze kerk volledig behoort te worden geëerbiedigd;
- b. en dat deze kerk den noodigen steun zelf kan vragen bij de zusterkerken, eventueel met aanbeveling van de classis Kampen;

besluit

- a. deputaten, benoemd door de generale synode van Amersfoort, dank te zeggen voor den verrichten arbeid;
- b. niet opnieuw deputaten te benoemen voor dezen arbeid;
- c. van dit besluit onder toezending van dit rapport kennis te geven aan den kerkeraad van den Noord-Oostpolder, aan dien van Kampen, aan de particuliere synode van Overijssel-Gelderland en die van Zuid-Holland, den kerkeraad van Groningen en aan de classis Appingedam.
De synode besluit voorts het rapport der commissie bij de Acta te doen opnemen (zie bijlage VII. vergel. VI ¹⁰)

Artikel 112.

Hulp voor diaconalen arbeid.

De assessor doet mede namens den praeses een voorstel betreffende punt 25 van het agendum „inzake steun aan kerken, die hulp behoeven voor haar diaconalen arbeid". De synode besluit dienovereenkomstig als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

1. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk te Huizum (Fr.) : „De generale synode benoeme deputaten (uit elk particulier ressort één) voor hulpverlening aan hulpbehoevende „diakonieën", aan te duiden als generale deputaten art. 25 K.O., telkens voor de periode, welke eindigt met het samenkomen der eerstvolgende generale synode, aan welke zij verslag zullen hebben uit te brengen van de in deze periode door hen verrichte werkzaamheden", welk voorstel vergezeld ging van een Toelichting en van een Motiveering;
2. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen: „geen deputaten te benoemen voor hulpverlening aan kerken, die niet genoegzaam in de behoeften harer armen kunnen voorzien", welk voorstel door de classis Kampen en die particuliere synode van Overijssel-Gelderland werd overgenomen en doorgezonden naar de meerdere vergadering, vergezeld van een Toelichting;

¹⁰ Als bijlage VI treft men aan het rapport der deputaten voor de geestelijke verzorging van den N.-O. Polder, waarvan de opname volgens herinnering en oordeel der scribae mede door de synode werd beoogd, toen zij besloot het commissie-rapport te doen opnemen.

3. een voorstel van de classis Appingedam: „De synode wijze het voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Huizum af en spreke zich uit in den geest van het voorstel van de classis Kampen”;

overwegende

- a. dat ingeval een kerk niet genoegzaam in de behoeften harer armen mocht kunnen voorzien, zulk een kerk zich zonder tusschenkomst van classicale, particulier-synodale en generale deputaten wenden kan tot welke kerk ook, gelijk de kerk van Kampen in de Toelichting op haar voorstel terecht stelt;
- b. dat de noodzaak van het benoemen van generale deputaten, als door den kerkeraad van Huizum (Fr.) bedoeld, der synode niet gebleken en ook door dezen kerkeraad niet aangetoond is;
- c. dat ook de misstand, waarvan de kerkeraad van Huizum (Fr.) in zijn Motiveering spreekt, dat het namelijk zou voorkomen, dat kerken, die hulp be-hoeven voor hare armen, geld aanvaarden van de burgerlijke gemeente, op betere wijze dan door de werkzaamheid van generale deputaten, te weten door vrijwillige onderlinge hulpverlening kan worden weggenomen;

besluit

aan het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk te Huizum (Fr.) niet te voldoen; en daarvan aan dezen kerkeraad kennis te geven.

Artikel 113.

Financiëel verslag generale zendings-deputaten.

Vervolgd wordt de behandeling van het financiëel verslag van (den quaestor der) generale zendingsdeputaten (Ag. 28 A 2; vgl. art. 85 van deze Acta). Door zendingsdeputaten zijn ter tafel gelegd een brief van den praeses aan den secretaris met afschrift van den brief van br. E. Boer te Zwolle, welke laatstbedoelde brief blijkbaar door een abuis nog niet ter kennis van de vergadering was gekomen. Voorts deelt de assessor mede, dat het in art. 85 genoemde eventueele onderzoek niet tijdens de zittingen dezer synode kon plaats vinden. Een en ander samenvattend doet hij een voorstel, dat door de synode wordt aanvaard. Het besluit luidt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

1. „het verslag van de inkomsten en uitgaven van den quaestor van de generale kas van de zending van De Gereformeerde Kerken in Nederland van 1 Januari 1948.-1 Juli 1951”;
2. een afschrift van een brief van br. E. Boer te Zwolle aan vermelden quaestor d.d. 21 April 1951;
3. een brief van bedoelden quaestor aan den secretaris der zendingsdeputaten d.d. 5 September 1951;

constateerende

- a. dat er op verzoek van de zendingsdeputaten tot op 21 April 1951 controle van de boeken van den quaestor heeft plaats gehad door den vanwege den kerkeraad te Zwolle aangewezen br. E. Boer aldaar;
- b. dat bij deze controle is gebleken, dat de quaestor de hem toevertrouwde administratie op correcte wijze heeft gevoerd;

overwegende

1. dat br. E. Boer wel bewaar had tegen advies tot décharge van den quaestor, omdat wegens ontbreken van opdrachten tot betaling niet kon blijken, dat de geboekte betalingen terecht waren

geschied, doch dat de juistheid dezer betalingen kan blijken uit de opdrachten tot betaling, die telkens in de notulen der zendingsdeputaten zijn aangegeven;

2. dat echter een controle, als bedoeld in art. 27 Z.O., nog niet plaats had; spreekt uit dat een afsluitende controle van de gevoerde administratie alsnog noodig is;

besluit

1. de generale zendingsdeputaten, benoemd door de generale synode te Amersfoort 1948, en met name hun quaestor, dank te zeggen voor den ten dienste der zending voor de kerken verrichten arbeid;
2. aan vermelde deputaten thans nog geen décharge te verleen van hun opdracht;
3. de boeken van den quaestor te doen controleren door de Accountants-firma Van Dien, Van Uden en Co. te 's-Gravenhage, met verzoek van deze controle rapport te willen uitbrengen aan den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen;
4. den raad van De Gereformeerde Kerk van Kampen te verzoeken kennis te nemen van het sub 3 bedoelde rapport en dezen raad te machtigen bij accoordbevinding de zendingsdeputaten te déchargeeren van hun opdracht;
5. genoemden kerkeraad te verzoeken, van zijn handelingen in dezen rapport te willen bieden aan de eerstkomende generale synode en van eventueel verleende décharge mededeeling te willen doen aan de kerken;
6. van dit besluit kennis te geven aan de generale zendingsdeputaten, den quaestor en de raden van de Gereformeerde Kerken te Drachten en te Zwolle.

De praeses constateert, dat hiermede ook gegeven is de afronding van de behandeling van de voorstellen van commissie II inzake het rapport van den quaestor van de generale zendingsdeputaten (vgl. art. 85).

Artikel 114.

Opheffing zendingsorde.

De praeses geeft in behandeling een gewijzigd voorstel van commissie III over punt 28 E van het agendum (de wijziging van art. 52 K.O. en de Z.O.), vgl. art. 74, 107. De synode neemt, voor wat de zendingsorde zelf betreft, het volgende besluit:

De generale synode, enz.

constateerende

- a. dat reeds de generale synode van Amersfoort 1948 van oordeel was, dat er tegen de bestaande zendingsorde ernstige bezwaren bestaan en dat geen herziening der huidige zendingsorde deze bezwaren geheel zou kunnen wegnemen en de kerken voldoende ruimte zou kunnen geven om zelf haar zendingsroeping in vrijheid te volbrengen; dat het derhalve wenschelijk is de zendingsorde te doen vervallen;
- b. dat ná de synode van Amersfoort 1948, geen enkele kerkelijke vergadering zich heeft uitgesproken voor handhaving der zendingsorde, terwijl wel ettelijke voorstellen de opheffing daarvan beoogen;

overwegende

- a. dat de zendingsorde innerlijk tweeslachtig en tegenstrijdig is in de bepaling van de verhouding van de zendende kerk(en) en de meerdere vergaderingen, respectievelijk hare deputaten, doordat zij enerzijds in artikel 13 stelt, dat de zendingsarbeid geschiedt door de plaatselijke kerk, doch anderzijds de zendingsactiviteit der plaatselijke kerk bindt aan tal van goedkeuringen van meerdere vergaderingen en deputaten ten aanzien van het kiezen, eventueel verlaten en wijzigen van haar terrein (art. 2), en in de beroeping tot den dienst des Woords en de verzorging der geldmiddelen (artt. 7, 8) ;

- b. dat aan generale zendingsdeputaten in artikel 18 zeer groote macht wordt toegekend over alle uitzendingen en accoorden; in alle geschillen tusschen de kerken hier en op het zendingsveld; tusschen de kerken en haar zendingsarbeiders(sters); in de uitvoering van de besluiten der generale synoden en wat daaruit voortvloeit;
- c. dat in artikel 23 naast den kerkeraad een andere vergadering is ingevoerd, namelijk de „bizondere vergadering van missionaire dienaren des Woords", welke de bevoegdheid heeft om een dienaar des Woords voorloopig te schorsen, zonder dat de kerkeraad, onder wiens opzicht deze ambtsdrager staat, er iets van weet of eenige opdracht ertoe heeft verleend;
- d. dat in artikel 15 der zendingsorde naast de vierderlei kerkelijke vergaderingen, waarover artikel 29 der kerkenordering spreekt, nog drie andere vergaderingen zijn ingevoerd met groote bevoegdheden als permanente bestuurscolleges over de zaken van verschillende kerken;

van oordeel

- 1. dat de zendingsorde in haar opzet en in onderscheidene onderdeelen een hiërarchisch-genootschappelijken inslag vertoont;
- 2. dat de zendingsorde een belemmering is voor de plaatselijke kerken om haar zendingsroeping in vrijheid te volbrengen;

besluit

de bestaande zendingsorde met ingang van heden. 18 September 1951, op te heffen.

Dit besluit wordt genomen met drie stemmen tegen, namelijk van Di W. de Graaff, H. J. Schilder en H. J. de Vries, die allen aantekening in de Acta vragen, dat zij alleen hebben tegengestemd, omdat zij den datum van „heden" wilden vervangen zien door den datum waarop de synode ook zou hebben gehandeld over eventueele nieuwe bepalingen.

Achttiende Vergadering, Woensdag 19 September 1951.

Artikel 115.

Opheffing art. 52 K.O.

Voortgezet wordt de behandeling van agendapunt 25 H. Als resultaat der vorige behandeling zijn ter tafel drie conceptvoorstellen. Het eerste is van de commissie (III) uit haar eerste rapport over deze zaak

- II. af te wijzen het verzoek van de classis Amsterdam „vooralsnog art. 52 K.O. blanco te laten en evenmin de materie, die eventueel in dit artikel geregeld zou kunnen worden, in afzonderlijke besluiten vast te leggen, maar deze aan de overweging der kerken over te geven";
- III. art. 52 K.O. te doen luiden:
Art. 52. Desgelijks zal van den arbeid der zending, voorzoover daartoe algemeene bepalingen of regelingen noodig zullen blijken, in generale synode worden gehandeld.

Het tweede is van Ds K. Doornbos, F. A. den Boeft en B. Jongeling (zie hieronder): het derde van Ds H. J. Schilder (die gedurende deze zitting zelf met voorkennis afwezig is), dat luidt:

De synode besluite:

- a. art. 52 K.O., althans gelijk dit nu luidt, op te heffen;
- b. het voorstel van de classis Amsterdam (inzake het voorloopig-blanco-laten van art. 52 K.O., etc.) af te wijzen;
- c. zich te beraden over de vraag
 - 1. of algemeene bepalingen voor de zending moeten worden vastgesteld, en zoo ja, welke;
 - 2. of deze eventueele bepalingen geheel of ten deele in de kerkenordering moeten worden opgenomen, hetzij ter plaatse van artikel 52, hetzij elders.

Nadat de voorstellers, voor zoover aanwezig, hun concepten hebben toe-gelicht, wordt met zestien tegen veertien stemmen aanvaard het ten tweede genoemde voorstel, waardoor het besluit aldus luidt:

De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Kampen, heft met ingang van heden, 19 September 1951, op artikel 52 van de Kerkenordering, zooals deze laatstelijk was herzien door de synode A.D. 1933 te Middelburg.

Artikel 116.

Nu wordt vervolgd de behandeling van agendapunt 28 F, II, over „hoofd- „Hulpdiensten". en hulpdiensten".

Ds J. van Dijk biedt namens commissie 111 aan een gewijzigd voorstel dienaangaande. De bespreking leidt tot enkele amendementen en voorstellen, die onder meer beoogen op onderscheiden wijs consequenties te trekken uit het volgens art. 115 genomen besluit voor ook deze materie.

Vanwege de verstrekkende beteekenis van een en ander worden beslissingen aangehouden, totdat commissie III zich over de ingediende voorstellen zal hebben beraden.

Artikel 117.

Gebruik nieuwe bijbelvertaling.

Aangevangen wordt de behandeling van agendapunt 31. Namens commissie II brengt Ds B. Jongeling rapport uit over de stukken, ingekomen ten aanzien van de nieuwe bijbelvertaling. Om des tijds wille wordt de behandeling opgeschort.

Negentiende Vergadering, Donderdag 20 September 1951.

Artikel 118.

Bezwaarschrift uit Rotterdam-Kralingen.

Na vergadering in comité-generaal maakt de synode een aanvang met de behandeling van agendapunt 23 i, namelijk het bezwaarschrift van leden van de kerk van Rotterdam-Kralingen tegen den raad van die kerk, tegen meer dan één vergadering van de classis Rotterdam en tegen de particuliere synode van Zuid-Holland 1951 ¹¹).

Artikel 119.

Verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken.

De avondvergadering wordt volgens bekend gemaakt program besteed voor de behandeling van agendapunt 15a, namelijk het rapport van de deputaten van de generale synode van Amersfoort 1948 voor correspondentie (eventueel samenspreking) met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Namens Commissie I rapporteert hierover Ds G. Janssen. Een uitvoerige bespreking wordt hierover gehouden, waarin amendementen en voorstellen op en naast de conclusies der commissie worden ingediend.

Twintigste Vergadering, Vrijdag 21 September 1951

Artikel 120.

Besluit verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken.

In langdurige bespreking wordt vervolgd de behandeling van de in het voorgaande artikel omschreven zaak. Ingevolge suggesties uit de vergadering amendeert de commissie haar voorstel eenigermate. Uit andere voorstellen, etc., resulteert een amendement op dit commissoriale voorstel, ingediend door br. H. Kooistra, gesteund door de brs Di F. A. den Boeft, J. van Dijk, K. Doornbos, B. Jongeling, J. Meester en ouderling C. C. de Vries. Dit amendement wil van het commissoriale voorstel (zie onder) A, B en C handhaven, D doen vervallen, E 1 handhaven, E 2 doen luiden: „geen nieuwe deputaten te benoemen", E 3 laten vervallen, E 4 handhaven als nieuw E 3. Dit amendement komt niet in stemming, omdat aanvaard wordt het voorstel der commissie en wel, na stemming op onderdeelen,

¹¹ Namens commissie IV rapporteert Ds K. Doornbos over deze zaak en legt aan de synode een aantal conclusies voor. Na bespreking van een praealabele vraag wordt de behandeling opgeschort vanwege het sluitingsuur der (middag-) vergadering. (Deze vermelding is abusievelijk niet opgenomen in het door de synode aanvaarde concept van dit artikel, waarom zij alsnog wordt gegeven in den vorm van deze door den eersten scriba toegevoegde voetnoot).

door stemming over het totaal, waarbij twintig stemmen vóór en tien tegen het voorstel zich uitspreken en één broeder zich van stemming onthoudt. De predikanten F. A. den Boeft en B. Jongeling vragen aantekening, dat zij tegen het besluit hebben gestemd. Het besluit luidt als volgt:

De generale synode, enz.

A. kennis genomen hebbende

van het rapport van de deputaten van de generale synode van De Gereformeerde Kerken, gehouden te Amersfoort, 1948, voor correspondentie (eventueel samenspreking) met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en van de daarbij gevoegde bijlagen;

B. constateerende

1. dat de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in hun missive d.d 5 Juni 1951 aan de deputaten van de generale synode van Amersfoort, hebben uitgesproken dat naar hun overtuiging hunne en onze kerken „thans nog niet rijp zijn om in één kerkverband samen te leven”;
2. dat deze overtuiging door hen gemotiveerd wordt met bedenkingen, welke eendeels niet met Schrift en belijdenis worden gestaafd, anderdeels niet rusten op een juiste waarneming van den stand van zaken in onze kerken;
3. dat deze bedenkingen zijn geuit in een correspondentie, die van meetaf bestemd was om gepubliceerd te worden;

C. overwegende

1. dat blijkens den tekst harer besluiten de generale synode van Groningen 1946 en van Amersfoort 1948 terecht zulk een correspondentie (eventueel samenspreking) van den Heere geboden achtten, welke niet alleen bedoelde na te gaan wat ons vereenigt en nog scheidt, maar ook middelen te beramen, die onder den zegen des Heeren konden leiden tot kerkelijk samenleven;
2. dat blijkens het boven (B 1) geconstateerde de huidige deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken geen medewerking zullen kunnen verleenen aan de vervulling eener soortgelijke opdracht door opnieuw te benoemen deputaten onzer kerken;
3. dat de generale synode te Amersfoort terecht er bij de door haar benoemde deputaten op aandrang „zoo spoedig mogelijk met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken tot overeenstemming te komen om tot publicatie van de gevoerde correspondentie over te gaan, opdat de kerken met deze zaken kunnen meelevén” (Acta, art. 52, 2e besluit sub B.) ;
4. dat de deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerken althans voorloopig afwijzend staan tegenover publicatie en van hun missive d.d. 5 Juni 1951, waarin zij een samenvattenden indruk hunnerzijds geven en van het antwoord der deputaten van de synode te Amersfoort daarop, waardoor het door de synode te Amersfoort begeerde meelevén der kerken wordt verhinderd;
5. dat vanwege het onder C 1-4 genoemde verder contact met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken zoolang zij zulk een overtuiging zijn toegedaan en zulk een gedragslijn volgen, niet bestendig kan worden;

D. voorts overwegende

1. dat niet a priori de mogelijkheid mag worden uitgesloten geacht, dat de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken de genoemde overtuiging der deputaten dezer kerken niet deelt noch hun handelingen ten dezen approbeert;

2. dat door de deputaten van de generale synode van Amersfoort in hun rapport geen bezwaren zijn medegedeeld, die kerkelijk samenleven met de Christelijke Gereformeerde Kerken zouden mogen verhinderen;
3. dat vanwege het sub 1 en 2 genoemde de pogingen om tot samenleven te komen met de Christelijke Gereformeerde Kerken, die met ons belijden in gebondenheid aan Gods Woord en de drie formulieren van eenigheid te willen leven, niet behoeven, noch mogen worden gestaakt;

E. besluit

1. de deputaten der generale synode te Amersfoort 1948 dank te zeggen voor den door hen verrichten arbeid en hun handelingen goed te keuren;
2. de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken om des Heeren wil, onder verwijzing naar het Woord des Heeren (onder andere Johannes 17 : 20 en 21, Phil. 2 : 1 en 2, Efeze 4 : 3-6) en de daarop rustende belijdenis (onder andere Art. 28 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis) en naar de verklaring van de vaders „tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering" (Acte van Afscheiding of Wederkeering), ernstig te verzoeken, indien ook zij van oordeel is, dat verder uitstel van kerkelijke vereeniging van wie hun geloof, naar den woorden Gods, in eenzelfde belijdenis uitspreken, niet langer verantwoord is, deputaten te benoemen, en deze in dier voege te instrueeren, dat de begeerde en als geboden erkende vereeniging voor-bereid worde en zoo spoedig mogelijk haar beslag krijgje;
3. zonder ook maar een oogenblik te meenen, dat deze iets van de taak der plaatselijke kerken kunnen overnemen, opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht om, zoo de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken aan het sub E, 2 genoemde verzoek mocht voldoen, met deputaten dezer synode
 - a. alle voorbereidingen te treffen, die noodig zijn om de vereeniging van de Christelijke Gereformeerde Kerken en De Gereformeerde Kerken tot stand te doen komen;
 - b. de gevoerde correspondentie (eventueel verslag van de gehouden samensprekingen) te publiceeren, opdat de kerken met deze zaken kunnen meelevende;
 - c. van hun handelingen en bevindingen rapport uit te brengen aan en voorstellen in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. aan de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, alsmede aan de huidige deputaten voor eenheid onder de gereformeerde belijders der laatst gehouden Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, van het onder 1-3 beslotene en van de daaraan voorafgaande constatering en overwegingen mededeeling te doen. onder toezending van dit rapport.

Artikel 121.

Ds G. Janssen rapporteert namens commissie I over enkele met het voorgaande punt samenhangende zaken in de eerste plaats over agendapunt 15 b (1, 2, 3). Na eenige bespreking besluit de synode op voorstel der commissie als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van een schrijven der classes Stads kanaal en Appingedam, handelende over door deputaten van de generale synode van Amersfoort 1948 voor correspondentie (eventueel samenspreking) met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in samenspreking gedane uitspraken, aldus luidende:

- a. „alle onze predikanten en ouderlingen antwoorden op de vraag, of de leer der veronderstelde wedergeboorte schriftuurlijk is, en ook op de vraag, of die leer tolerabel is: neen!";
- b. „Als iemand zoo iets leert, zullen we hem in de practijk aanpakken met Schrift en belijdenis";

welke uitspraken de classis Stadskanaal verzoekt voor rekening van deputaten te laten, terwijl de classis Appingedam oordeelt, dat zij onnoodig zijn geweest;

voorts kennis genomen hebbende

van een schrijven van br G. Th. Koning te Baarn, die met het oog op de boven gereleveerde uitspraken spreekt van een antwoord, dat zijns inziens doet denken aan maatregelen tegen hen, die de veronderstelde wedergeboorte leeren, en, doodsbang voor een te enge binding, verzoekt aan deze zaak bijzondere aandacht te schenken en een te enge uitlating van deputaten eventueel niet te sanctioneeren;

overwegende

- a. dat in een gesprek elk woord gezien moet worden in het raam van dat gesprek en daarom niet losgemaakt mag worden uit het geheel als ware het een „uitspraak“;
- b. dat het deputaten vrijstond binnen het raam van hun opdracht hun meening weer te geven over diverse aan de orde gestelde zaken;
- c. dat ook in dezen de binding aan de drie formulieren van eenigheid genoegzaam is voor de handhaving van de zuiverheid der leer naar den Woorde Gods;

verklaart

in dezen geen noodzaak te zien voor het doen van eenige nadere uitspraak; en besluit hiervan mededeeling te doen aan genoemde adressanten.

Artikel 122.

Idem brief Maartensdijk.

Eveneens rapporteert Ds G. Janssen namens dezelfde commissie over agendapunt 15 c. Zonder discussie aanvaardt de synode het voorstel der commissie en besluit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van het volgende schrijven van De Gereformeerde Kerk te Maartensdijk:

„De Raad van De Gereformeerde Kerk van Maartensdijk, kennis genomen hebbende, door middel van verschillende publicaties van de gehouden samensprekingen tussen deputaten der Gereformeerde Kerken en die der Christelijke Gereformeerde Kerken,

„constateerende

- „a. dat daaruit blijkt, dat met name het besluit van de synode van „Groningen 1946, 1905 niet meer voor haar rekening te nemen, de „deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerken sterke terughoudendheid geeft ten opzichte van een eventuele hereeniging;
- „b. dat de deputaten der Gereformeerde Kerken uitgesproken hebben tegen een nadere uitspraak bezwaren te hebben. Dan was er weer een „uitspraak, en dat moet niet: wij hebben genoeg aan Schrift en belijdenis“;
- „c. dat door deputaten onzer Kerken zulk een uitspraak is gedaan, waaruit blijkt dat zij de Christelijke Gereformeerde Kerken het praedicaat ware Kerk" niet willen ontzeggen; geeft uw synode in overweging zich te bezinnen op de vraag, of een „nadere uitspraak op grond van de Heilige Schrift en belijdenis t.a.v.de huidige beteekenis van 1905 als nog niet verhelderend zou kunnen „werken zoowel in onze kerken, als in de Christelijke Gereformeerde Kerken, en verzoekt haar eventueel zulk een uitspraak te doen om ook langs dezen weg de eenheid van beide kerkengroepen zooveel haar mogelijk „is te bevorderen“;

overwegende

- a. dat een terughoudendheid, als bedoeld in bovenstaand schrijven van De Gereformeerde Kerk te Maartensdijk, zou voortkomen uit een niet juist verstaan van de duidelijke en genoegzame uitspraak van de generale synode te Groningen 1946;
- b. dat in het samenvattende schrijven der deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken van zulk een terughoudendheid niets meer is gebleken;

spreekt uit

geen nieuwe uitspraak in dezen noodzakelijk of wenschelijk te achten; en besluit hiervan mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk te Maartensdijk.

Artikel 123.

Gebruik nieuwe bijbelvertaling.

Vervolgd wordt de behandeling van agendapunt 31 (vgl. art. 117), die na bespreking eindigt met aanvaarding van hetgeen namens commissie 11 Ds B. Jongeling aan de synode voorstelt inclusief verwerking van eenige suggesties uit de vergadering met betrekking tot de vierde overweging:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

1. van een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord, waarin deze kerk der synode voorstelt „uit te spreken, dat het aan de vrijheid der plaatselijke kerken staat, om, zoo deze dit begeeren, in den eeredienst gebruik te maken van de nieuwe bijbel-vertaling, bezorgd door het Nederlandsch Bijbelgenootschap“;
2. van een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Dordrecht, waarin deze verzoekt „het voorstel van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam niet te aanvaarden, maar uit te spreken, dat de Statenvertaling in den Eeredienst gehandhaafd blijve“;
3. van een schrijven van de classis Appingedam, waarin deze classis der synode verzoekt, niet in te gaan „op het voorstel van de kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord“, maar deputaten aan te wijzen om de nieuwe Bijbelvertaling te onderzoeken;

overwegende

1. dat er met betrekking tot het gebruik eener Bijbelvertaling in den eeredienst geen bindende bepalingen bestaan;
2. dat rustige toetsing van de nieuwe vertaling van het Nederlandsch Bijbelgenootschap nog niet heeft kunnen plaats vinden, daar immers deze vertaling voor een belangrijk deel nog niet is gepubliceerd;
3. dat tegen de vertaling, voorzoover zij reeds gepubliceerd is, gegronde bezwaren kunnen worden ingebracht (zie bijvoorbeeld de vertaling van 2 Timotheus 3 : 16);
4. dat het, onder andere gezien de tweede overweging, evenwel niet de taak dezer generale synode is, door een commissie deze nieuwe vertaling te laten toetsen;

spreekt uit

dat ten aanzien van het gebruik eener Bijbelvertaling in den eeredienst groote voorzichtigheid dient te worden betracht en het gebruik van de nieuwe vertaling van het Nederlandsch Bijbelgenootschap voorshands beslist te ontraden is:

besluit

1. geen deputaten te benoemen om de nieuwe vertaling te onderzoeken;
2. van een en ander kennis te geven aan de kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord, den raad van De Gereformeerde Kerk van Dordrecht en de classis Appingedam;

Artikel 124.

Samenwerking met P.R.C. of N.A. voor zending?

De praeses geeft nog in eindbehandeling agendapunt 28 H. daar inmiddels het besluit over de verhouding tot de Protestant Reformed Churches is genomen (vgl. artt. 84, 103). De vergadering besluit op voorstel der commissie (I) als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

1. een besluit van de particuliere synode 1949 van Friesland, om „aan de generale synode voor te stellen dat zij de mogelijkheden onderzoeken of ook de Protestant Reformed Churches of N.A. den zendingsarbeid op West-Borneo. al of niet in samenwerking met onze kerken ter hand kunnen nemen”;
2. een besluit van de particuliere synode van Zuid-Holland 1951, overnemende een uitspraak van den kerkeraad en vervolgens van de classis van Schiedam waaraan ook reeds door den kerkeraad van Dordrecht adhaesie was betuigd, waarin zij als haar oordeel uitspreekt, dat niet moet worden overgegaan tot het onderzoeken van de mogelijkheden, genoemd door de particuliere synode van Friesland, aangezien
 - „a. deze Kerken, indien zij wenschen daar het evangelie te doen prediken, zelfstandig een onderzoek daarnaar kunnen instellen en wij als kerken geen enkele taak hebben de Protestant Reformed Churches in deze te adviseeren;
 - b. onze kerken ook indien correspondentie geopend wordt met de Protestant Reformed Churches of N.A., de roeping behouden zelf het evangelie onder de heidenen te doen prediken en zij niet meer op zich mogen nemen dan waartoe de Heere haar de middelen geeft;
 - c. onze Kerken zich hebben te wachten zelfs voor den schijn van een gereformeerde internationale zending te willen organiseren”;
3. een kennisgeving van de classis Appingedam, dat zij, afwijzend het voorstel van de particuliere synode van Friesland, de uitspraak van de kerk van Schiedam overneemt;

overwegende

dat van een tot stand gekomen relatie van „correspondeerende kerken" tusschen onze Kerken en de Protestant Reformed Churches in Noord-Amerika niet kan worden gesproken;

spreekt uit

dat zij alleen reeds daarom op het voorstel van de particuliere synode van Friesland niet kan ingaan en

besluit

hiervan mededeeling te doen aan de particuliere synode van Friesland, en andere vergaderingen, die zich te dezer zake tot de generale synode hebben gewend.

Artikel 125.

P.S. van Groningen contra rechtskracht 1943.

Eveneens wordt beëindigd de behandeling van agendapunt 23 a (vgl. artt. 34, 110), door aanvaarding van een nogmaals gewijzigd voorstel van commissie II, door br. H. Troostheide als rapporteur gelezen, waarmee het besluit der synode als volgt is vastgesteld:

De generale synode, enz.

gelezen hebbende

het verzoek van de particuliere synode van Groningen, dat de generale synode uitspreke, dat de besluiten van de generale synode van Utrecht 1943 voor ons geen rechtskracht bezitten, omdat zij niet op officiële wijze ter kennis zijn gebracht van de kerken¹²);

voorts gelezen hebbende

de brieven van den kerkeraad van Schiedam, de classis Schiedam en de particuliere synode van Zuid-Holland, welke eenstemmig betoogen, dat de particuliere synode van Groningen ten onrechte stelt, dat de besluiten van de generale synode van Utrecht 1943 voor ons geen rechtskracht bezitten, omdat zij niet op officiële wijze ter kennis van de kerken zijn gebracht, en dat de artt. 30 en 31 K.O. voldoende duidelijk zijn;

overwegende

- a. dat het hier geen concreet besluit of concrete uitspraak betreft, waar-omtrent een nadere uitspraak noodzakelijk is;
- b. dat in het algemeen niet gezegd kan worden dat de besluiten van de synode van Utrecht 1943 niet op officiële wijze ter kennis van onze kerken zijn gebracht en dat reeds hierom de door de particuliere synode van Groningen aangevoerde stelling onjuist is;

besluit

1. aan het verzoek van de particuliere synode van Groningen niet te voldoen;
2. van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van Groningen, den raad van De Gereformeerde Kerk te Schiedam, de classis Schiedam, de particuliere synode van Zuid-Holland en de classis Appingedam.

Artikel 126.

Bezwaarschrift br. J. v. d. Vinne inzake Gezangen.

Namens commissie II leest Ds F. A. den Boeft een door Ds S. Cossen, die inmiddels afwezig is, opgesteld rapport inzake een bezwaarschrift van br. J. van der Vinne te Nieuwlande (Dr.) (Ag. 23 g). Na eenige bespreking aanvaardt de synode het voorstel der commissie, uitsprekende als volgt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van een bezwaarschrift van br. Jitze van der Vinne te Nieuwlande (Dr. tegen de afwijzing van zijn bezwaarschrift tegen het besluit van de synode van Middelburg 1933 inzake de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen" door de classis Hoozevee, en inhoudende een verzoek aan de generale synode, in overweging te nemen de terugname van genoemd besluit;

overwegende

- a. dat hier in feite een verzoek wordt gedaan tot wijziging van art. 69 K.O. zooals laatstelijk vastgesteld ter synode van Middelburg 1933;
- b. dat bij eventuele wijziging van de kerkenordering de kerken zèlf de gelegenheid moeten hebben gehad zich een oordeel te vormen en dat uit te spreken;
- c. dat die gelegenheid er met betrekking tot het verzoek van br. Van der Vinne niet is geweest;

besluit

1. aan het verzoek van br. Van der Vinne niet te voldoen;
2. van dit besluit, onder toezending van het rapport, kennis te geven aan br. Jitze van der Vinne te Nieuwlande (Dr.) en aan de classis Hoozevee.

¹² Blijkens agendastuk 23 a, 5 heeft de classis Appingedam nog adhaesie betuigd aan dit verzoek van de particuliere synode van haar provincie; aparte mededeeling hiervan ontbreekt in den tekst van dit besluit, dat aan het slot echter wel deze adressante vermeldt. (Noot van den scriba.)

Artikel 127.

Met deze behandeling beëindigde de synode tevens haar vijfde zittingsweek om uiteen te gaan tot Maandag 1 October te 19.00 uur, aangezien in de tusschenliggende week, waarin de Theologische Hoogeschooldag c.a. te Kampen wordt gehouden, de synode niet zal vergaderen.

Eenentwintigste Vergadering, Maandag 1 October 1951.**Artikel 128.**

Bij den aanvang van de eerste vergadering der zesde synodeweek, die wegens werkzaamheden in de Nieuwe Kerk wordt gehouden in de Aula van de Theologische Hoogeschool, is een brief ter tafel van den assessor, Ds J. van Bruggen, die meldt, dat hij door ziekte verhinderd is de vergaderingen hij te wonen. Bij stemming wordt tot assessor ad interim in zijn plaats gekozen Ds J. A. Vink, die als zoodanig achter de moderamentafel zitting neemt.

Artikel 129.

„Kralingen“.

Vervolgd wordt de behandeling van de voorstellen van commissie IV over het appèl van bezwaarde broeders en zusters in de kerk van Rotterdam-Kralingen (Ag. 23 i, vgl. art. 118). Met staking van stemmen (acht voor, acht tegen, dertien onthoudingen) wordt verworpen geacht een voorstel, dat de rapporteur Ds K. Doornbos zelf reeds in de vorige zitting heeft gedaan na suggestie daartoe van Ds F. de Vries en andere afgevaardigden van de particuliere synode van Zuid-Holland, luidende als volgt:

De generale synode, enz.

gelezen hebbende

het bezwaarschrift van de broeders en zusters uit Rotterdam-Kralingen;

gehoord hebbende

de mededeeling van de afgevaardigden van de particuliere synode van Zuid-Holland, dat die zaken in het bezwaarschrift, welke den kerkeraad van Kralingen betreffen, aan de generale synode zijn voorgelegd, zonder te voren naar art. 31 K.O. of anderszins ter tafel van de particuliere synode van Zuid-Holland te zijn gebracht;

besluit

van het bezwaarschrift de zaken, die betrekking hebben op den kerkeraad van Kralingen, niet te behandelen.

Hiermee is besloten, dat het geheele bezwaarschrift in behandeling blijft, gelijk in het rapport der commissie oorspronkelijk werd voorgesteld. Aan zoodanige behandeling wordt na deze afsluiting van de praealabele aangelegenheid het verdere deel van den avond gewijd.

Tweentwintigste Vergadering, Dinsdag 2 October 1951.**Artikel 130.**

„Kralingen“.

Na den geheelen dag in comité-generaal te hebben vergaderd zet de synode, die thans als ruimere vergaderlokaliteit heeft gekozen de bovenzaal van het gebouw naast de Nieuwe Kerk, des avonds in openbare zitting voort de behandeling van agendapunt 23 i (art. 118, 129). Hierbij doet br. C. F. van Mill het volgende voorstel:

De generale synode, enz.

gezien

de verschillende vragen, gesteld in het bezwaarschrift uit Kralingen, waarop commissie IV in haar conceptantwoord het antwoord moet schuldig blijven;

besluit

een viertal broeders op te dragen ter plaatse de informaties, op advies van commissie IV door de synode aan te wijzen, in te winnen, zoodat over de hoofdzaken een volledig antwoord kan worden gegeven en de eventuele fouten in het gedrag van betrokkenen zoowel als in de kerkelijke behandeling kunnen worden aangewezen.

Dit voorstel wordt met negentien tegen elf stemmen en één onthouding verworpen.

Artikel 131.

Telegram van Soemba c.a.

De praeses leest een telegram, waarvan het origineel luidt:

Djawad (lees: Djawab) suratmu 24-8 akan dikirim minggu ini Persidangan geredja 2 Sumba, Saba (lees Sabu), Flores;

door br. C. C. de Vries (die tevens de twee vermelde correcties aanbrengt in den geschreven telegramtekst) vertaald als volgt:

Beantwoording van Uw brief 24/8 wordt deze week gezonden. Vergadering van de kerken op Soemba, Savoe en Flores.

Driëntwintigste Vergadering, Woensdag 3 October 1951.

Artikel 132.

„Kralingen“.

De behandeling van agendapunt 23 i wordt vervolgd (artt. 118, 129, 130). Na eenige bespreking over de te volgen methode, stelt de praeses aan de orde de voorstellen van commissie IV tot beantwoording van de achtereenvolgende vragen, vervat in het onderhavige bezwaarschrift. In de eerste plaats komen aan de orde de concept-antwoorden op vragen der bezwaarden, rakende handelingen van de particuliere synode van Zuid-Holland. Terzake van de eerste vraag wordt een voorloopig besluit genomen. Wanneer evenwel de tweede en derde vraag in behandeling zijn genomen, komen onderscheidene voorstellen of amendementen ter tafel, die alsnog de geheele behandeling raken. Verworpen worden die voorstellen, welke eenzelfde strekking hebben als het in artikel 121 reeds als verworpen geacht gemelde voorstel. Aanvaard wordt met meerderheid van stemmen een voorstel van Ds W. de Graaff van den volgenden inhoud:

De generale synode, enz.

voorloopig kennis genomen hebbende

van het appèlschrift uit Kralingen,

en gehoord hebbende

het rapport van commissie IV in deze zaak;

overwegende

dat commissie IV onder de overgelegde stukken een aantal heeft aangetroffen, welke als bewijsstukken moeten dienen, doch noch geteekend, noch gewaarmerkt zijn;

besluit

1. commissie IV te machtigen die stukken, welke niet geteekend of gewaarmerkt zijn, en welke als bewijsstukken zijn bedoeld, noodig voor de beantwoording van de gestelde vragen, alsnog te laten verifiëren, zoo zij meent, deze anders niet te mogen gebruiken;
2. commissie IV op te dragen, eventueel na plaats gehad hebbende verificatie, na te gaan, of wijziging moet worden aangebracht in de voorgestelde antwoorden.

Hierna wordt de behandeling van dit agendapunt opgeschort tot nader order.

Artikel 133.

Leden in Indonesië.

Namens commissie II rapporteert Ds S. Clossen inzake een voorstel van de classis Batavia over verzorging van leden van Gereformeerde Kerken in Indonesië. e.a. (Ag. 13 d).

Na eenige bespreking, gedurende welke de rapporteur eenige kleine wijzigingen aanbrengt in het voorstel besluit de synode dienovereenkomstig als volgt:

De generale synode, enz

kennis genomen hebbende van

- a. een voorstel van de classis Djakarta (Batavia) om de geestelijke verzorging van de in Indonesië achterblijvende leden onzer kerken te doen geschieden óf door de in Indonesië aanwezige missionaire dienaren des Woords, óf door telkenjare voor een half jaar een leenpredikant naar Indonesië te zenden;
- b. een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Semarang, inhoudende een bezwaar tegen bovengenoemd voorstel van de classis Djakarta, en tevens een verzoek aan de synode om steun voor het beroepen van een eigen predikant, welk stuk medeondertekend is door den praeses van den raad van De Gereformeerde Kerk van Djakarta;
- c. een schrijven van de classis Appingedam, bevattende het verzoek aan de synode. niet in te gaan op het voorstel van de classis Djakarta;

overwegende

- a. dat hetgeen door de classis Djakarta en de kerk van Semarang wordt gevraagd niet geacht moet worden tot de competentie van de synode te behooren;
- b. dat het niet noodig blijkt te zijn, dat de synode door op het verzoek óf van de classis Djakarta, óf van de kerk van Semarang in te gaan, handelend optreedt inzake den arbeid van deze kerken onder haar leden, aangezien de classis Groningen, naar de begeerte van deze kerken, doet wat noodig is;

besluit

1. niet te treden in de voorstellen van de classis Djakarta, noch in te gaan op het verzoek van den raad van De Gereformeerde kerk van Semarang;
2. van deze uitspraak kennis te geven aan de raden van De Gereformeerde Kerken van Djakarta en Semarang en de classes Appingedam en Groningen.

Vierentwintigste Vergadering, Donderdag 4 October 1951.

Artikel 134.

Aanvaarding benoeming lector J. P. Lettinga.

De praeses leest een schrijven van den Heer br. J. P. Lettinga te Aerdenhout, waarin deze mededeelt zijn benoeming tot lector in de hebreuwsche taal aan de Theologische Hoogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland te aanvaarden. Hij spreekt zijn vreugde uit over het feit, dat hij thans rechtstreeks in dienst der kerken mag staan.

De praeses uit den wensch, dat deze aanvaarding mag zijn tot zegen van Hoogeschool en kerken.

De genoemde aanvaarding geschiedde op de voorwaarden, genoemd in de brieven van de synode, resp. het moderamen d.d. 28 Augustus, 29 Augustus, 14 September, 2 October 1.1., waarin besluiten der synode, in comité-generaal genomen, werden medegedeeld, welke voorwaarden blijkens deze brieven de volgende zijn:

- a. de benoeming geschiedt voor den tijd van vier jaar (vgl. art. 40):
- b. per week zullen vijf college-uren worden gegeven;
- c. het honorarium bedraagt f 375.-- per college-uur per jaar;
- d. reis- en verblijfkosten, verbonden aan de vervulling van dit lectoraat, worden gesteld op f 1125.- per jaar, welk bedrag ook zal worden uitgekeerd, wanneer br. Lettinga zich metterwoon te Kampen zou vestigen.

Artikel 135.

Brief van „Stichting" inzake verhouding tot curatoren.

Ingekomen is een brief van het Bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot den dienst des Woords met afschrift van een brief, dien het bestuur richtte tot deputaten voor onderzoek van de verhouding van deze Stichting tot deputaten-curatoren van de Theologische Hoogeschool, beide de dato 1 October 1951, over welk schrijven de synode nog rapport verwacht van deputaten voornoemd in het kader van de uitvoering van het onder art. 108 van deze Acta vermelde besluit sub 3 (zie art. 189).

Artikel 136.

Adres van br. J. Rook.

In behandeling komen de brieven met bijlagen van br. J. Rook te Zwolle, vermeld onder agendapunten 23j, 23j 1 en 23j 2. Namens commissie IV leest Ds W. de Graaff het rapport over deze zaak inclusief haar voorstellen aan de synode. Na bespreking verzoekt de commissie het rapport met voorstellen nog op onderdeelen nader te mogen redigeeren, aan welk verzoek wordt voldaan, waarmee dus de behandeling wordt opgeschort (zie verder art. 149).

Artikel 137.

Buitenlandsche Kerken: Pretoria.

Namens commissie I rapporteert Ds H. J. de Vries over een verzoek van De Gereformeerde Kerk te Pretoria tot opening van correspondentie, en daar-mee verwante stukken (Ag. 14c). Na bespreking der aan het rapport verbonden voorstellen wordt de behandeling om des tijds wille opgeschort.

Vijfentwintigste Vergadering, Vrijdag 5 October 1951.**Artikel 138.**

Buitenlandsche Kerken (algemeen).

Vervolgd wordt de behandeling, aangevangen volgens art. 137. In aansluiting aan de vorige bespreking doen Ds G. Visee en Ds B. Jongeling een drietal voorstellen van den volgende inhoud:

- A. voor wat betreft deze materie in het algemeen:

De generale synode. enz., enz.

overwegende

1. dat de bepalingen door vorige synoden gemaakt ten aanzien van de verhouding tot kerken in het buitenland, alle gemaakt zijn in verband met de toenmalige situatie dier kerken;
2. dat aan de correspondentie met die buitenlandsche kerken een einde is gekomen;
3. dat deze bepalingen niet voldoen ten aanzien van die buitenlandsche kerken, welke thans gemeenschap met De Gereformeerde Kerken in Nederland begeeren te onderhouden;

besluit

1. al de bovengenoemde bepalingen ter zijde te stellen;
2. geen nieuwe bepalingen te maken tot regeling van de verhouding tot buitenlandsche kerken; en
3. het maken van in de toekomst eventueel noodig blijkende bepalingen over te laten aan een volgende synode.

B. voor wat betreft het verzoek uit Pretoria:

De generale synode, enz., enz.

besluit

1. met dankbaarheid en blijdschap De Gereformeerde Kerk van Pretoria als gemeente van onzen Heere Jezus Christus te erkennen;
2. naar vermogen de gemeenschap met deze kerk te onderhouden naar het Woord Gods;
3. De Gereformeerde Kerk van Pretoria te vragen, zich, indien zij in eenigerlei vorm hulp behoeft, te wenden tot een of meer van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

C. voor wat betreft de Canadian Reformed Churches (vgl. art. 105).

De generale synode, enz., enz.

besluit

op grond van het ten aanzien van de verhouding tot kerken in het buitenland beslotene

1. de volgens acta art. 105 gemaakte bepalingen ten aanzien van de verhouding tot de Canadian Reformed Churches in te trekken;
2. uit te spreken dat de verhouding tot de Canadian Reformed Churches dezelfde zijn zal als die tot De Gereformeerde Kerk van Pretoria.

Ds F. de Vries stelt reeds bij het eerste voorstel (waarop de andere twee een vervolg zijn) de praealabele vraag, of deze algemeene materie niet eerst speciale voorbereiding in de kerken moet ontvangen en of dus deze synode, aan welke zulke voorbereiding niet is voorafgegaan, dit voorstel in behandeling kan nemen, daargelaten hoe de gedachten over zijn inhoud zijn. Ds J. A. Vink deelt als voorzitter van commissie 1 mede, dat zij om zoodanige redenen heeft afgezien van een behandeling van de in het voorstel genoemde bepalingen en volstaan met de behandeling van de voorgedragen verzoeken in concretis. Na eenige bespreking hierover besluit de synode niet tot behandeling van het voorstel over te gaan, waarna ook de andere twee niet in behandeling komen, maar gestemd wordt over het voorstel der commissie. Dit wordt aanvaard met drie en twintig stemmen vóór, zeven tegen, terwijl één broeder zich van stemming onthoudt. Het besluit luidt aldus:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

A. van een brief van den raad van De Gereformeerde Kerk van Pretoria, waarin onder meer gezegd wordt:

1. na verbreking van de gemeenschap met hen, die door hun kerkelijke handelingen bewijzen gemeenschap te zoeken en te onderhouden met de ontrouwe, gebonden kerken in Nederland, is De Gereformeerde Kerk van Pretoria geïnstitueerd;
 2. de kerk van Pretoria „verlangt om in correspondentie te treden met de Gereformeerde Kerken in Nederland”;
 3. „de kerk in Zuid-Afrika, die vooral bij toenemende emigratie, in de naaste toekomst veel hulp en steun verwacht nodig te hebben van de kerken in Nederland, vraagt daarvoor Uw medewerking”;
 4. „de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Pretoria zou gaarne van U vernemen op welke wijze een regeling zal zijn te treffen, waardoor het kerkelijk verkeer tussen de broeders in Nederland en die in Zuid-Afrika zonder veel tijdrovende omslag het beste tot zijn recht kan komen”;
- B. van een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland (overnemend dat van den kerkeraad en de classis Schiedam) en wat de beide eerste uitspraken betreft een gelijkkluidend voorstel van de classis Appingedam, aan de generale synode, uit te spreken:

„dat de kerken in Nederland zich hebben te onthouden van een oordeel over de institueering van de kerk te Pretoria;

dat met de kerk van Pretoria in correspondentie dient te worden getreden op grond van de belijdenis dezer kerk;

dat de kerk van Pretoria zich, indien zij behulp behoeft, kan wenden tot een der kerken in Nederland”¹³;

besluit

- a. op grond van de onder A 1, 2 genoemde verklaring van den raad van de kerk van Pretoria te voldoen aan het verlangen van deze Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika en de relatie van corresponderende kerken tusschen deze kerk en De Gereformeerde Kerken in Nederland aan te gaan;
- b. daarbij uit te spreken, dat deze relatie tot nader order op de volgende wijze zal worden onderhouden:
 1. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland en De Gereformeerde Kerk van Pretoria op elkanders leer en kerkregering zullen acht geven en elkaar ten dien aanzien zooveel mogelijk op de hoogte zullen houden;
 2. dat over eventueele wijzigingen en/of aanvullingen in belijdenis, kerkenordering en liturgische formulieren, voor zoover mogelijk, onderling overleg zal worden gepleegd;
 3. dat de door de met elkander in correspondentie staande kerken afgegeven attestaties over en weer ontvankelijk zullen worden verklaard;
 4. dat de dienaren des Woords van de met elkander in correspondentie staande kerken over en weer kunnen worden uitgenoodigd tot het voorgaan in den dienst des Woords en der sacramenten;
- c. de kerk van Pretoria te adviseeren, indien zij hulp behoeft, zich te wenden tot één of meer van de met haar corresponderende kerken in Nederland;
- d. van deze besluiten mededeeling te doen aan den raad van de De Gereformeerde Kerk van Pretoria en hem het adres van de door deze generale synode te benoemen deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken te doen toekomen.

Ds B. Jongeling en G. Visee vragen aantekening, dat zij tegen dit besluit hebben gestemd. Ds K. Doornbos laat vastleggen, dat ook van dit besluit geldt, hetgeen in de slotalinea van art. 105 van deze Acta is vermeld.

¹³ De schiedamsche tekst heeft : „tot een (de) met haar corresponderende kerk(en) in Nederland” (noot van den scriba).

Artikel 139.

Steunverlening voor bearbeiding van geëmigreerden.

Ds H. J. de Vries rapporteert eveneens over een met de vorige verwante zaak (ook behorende tot agendapunt 14 c), waarover op commissoriaal voorstel na eenige bespreking de vergadering besluit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende

van een schrijven van de classis Groningen, waarin deze doorgeeft een advies van De Gereformeerde Kerk van Helpman om „de steunverlening voor de geestelijke bearbeiding der emigranten 1) in breeder verband te bezien”, waarbij zij wijst op de emigranten¹⁴ in Zuid-Afrika, Australië, Tasmanië en Brazilië;

overwegende

- a. dat door de kerk van Helpman en de classis Groningen in dezen geen concreet voorstel wordt gedaan en een dergelijk voorstel ook niet van andere kerken of meerdere vergaderingen is binnengekomen;
- b. dat die leden van onze kerken, die blijvend zich in het buitenland gaan vestigen, daarmee de volle verantwoordelijkheid, ook financieel, voor de consequenties, die deze emigratie ten aanzien van hun roeping naar art. 28 N.G.B. meebrengt, behooren te aanvaarden;
- c. dat een kerk van geëmigreerden, indien ze in den aanvang hulp of steun meent noodig te hebben, zich kan wenden tot één of meer van de kerken in Nederland;

besluit

- a. op het advies van de kerk van Helpman en het verzoek van de classis Groningen niet in te gaan;
- b. hiervan mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Helpman en de classis Groningen, alsmede aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Pretoria.

Artikel 140.

Buitenlandsche Kerken: Armadale.

Vervolgens informeert dezelfde rapporteur namens dezelfde commissie de synode over de stukken, die ter tafel zijn van en uit de kerk te Armadale (W.-Australië), volgens agendapunt 14e. Na discussie aanvaardt de synode met zestien stemmen vóór en dertien tegen, terwijl twee broeders zich van stemming onthouden, het eenigszins gewijzigde voorstel van de commissie, besluitende:

De generale synode, enz.

A. kennis genomen hebbende

1. van een brief van de broeders in Armadale d.d. 25 Dec. 1950 en van een schrijven van den kerkeraad van de Reformed Church of Armadale, d.d. Aug. 1951 met bijlagen, waarin onder meer wordt medegedeeld, dat de Reformed Church of Armadale de drie formulieren van eenigheid heeft aanvaard als de belijdenis der kerk naar den Woorde Gods en zich begeert te houden aan de kerkenordening¹⁵ voor wat betreft de inrichting van het kerkelijke leven;
2. van een tweetal brieven met bijlagen van br. J. W. H. Bergsma te Armadale, waarin hij, mede namens enkele anderen, die met hem gescheiden leven van de onder 1 genoemde gemeente, zijn bezwaren meedeelt tegen de wijze van institueering van de Reformed Church of Armadale en bovendien de generale synode om hulp en steun verzoekt;

B. voorts kennis genomen hebbende

¹⁴ Ter synode werd verondersteld, dat bedoeld is zoveel als: geëmigreerden (noot van den scriba).

¹⁵ Bedoeld is de ons bekende eigen kerkorde in den brief aangeduid als D.K.O. (noot van den scriba).

van een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland, overnemend dat van den raad van De Gereformeerde Kerk van Schiedam en van de classis Schiedam en wat de eerste beide uitspraken betreft een gelijkloidend voorstel van de classis Appingedam, aan de generale synode, om uit te spreken: „Dat de kerken in Nederland zich hebben te onthouden van een oordeel over de institueering van de kerk te Armadale;
dat met deze kerk van Armadale in correspondentie dient te worden getreden op grond van de belijdenis dezer kerk;
dat de kerk van Armadale zich, indien zij hulp behoeft kan wenden tot de kerken in Nederland¹⁶

C. overwegende

dat voor haar in de haar toegezonden stukken geen reden ligt om de onder A 1 genoemde mededeeling in twijfel te trekken;

D. besluit

- a. op grond van de onder A 1 genoemde mededeeling den raad van de Reformed Church of Armadale te verzoeken de relatie van corresponderende kerken tusschen deze kerk en De Gereformeerde Kerken in Nederland aan te gaan;
- b. daarbij voor te stellen, dat deze relatie tot nader order op de volgende wijze zal worden onderhouden:
 1. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland en De Gereformeerde Kerk van Armadale op elkanders leer en kerkregering zullen acht geven en elkaar ten dien aanzien zooveel mogelijk op de hoogte zullen houden;
 2. dat over eventueele wijzigingen en/of aanvullingen in belijdenis, kerkenordening en liturgische formulieren, voorzoover mogelijk, onderling overleg zal worden gepleegd;
 3. dat de door de met elkander in correspondentie staande kerken afgegeven attestaties over en weer ontvankelijk zullen worden verklaard;
 4. dat de dienaren des Woords van de met elkander in correspondentie staande kerken over en weer worden uitgenoodigd tot het voorgaan in den dienst des Woords en der sacramenten;
- c. aan het verzoek van br. J. W. H. Bergsma c.s. niet te voldoen;
- d. van deze besluiten mededeeling te doen aan den raad van de Reformed Church of Armadale, benevens aan br. J. W. H. Bergsma te Armadale, beide onder toezending van dit rapport, en aan den raad van de Reformed Church of Armadale het adres van de door deze generale synode te benoemen deputaten voor buitenlandsche kerken te doen toekomen.

De broeders Ds J. van Dijk, Ds K. Drost, Ouderl. K. Geertsema, Ouderl. G. Immerzeel, Ds B. Jongeling, Ds G. Visee, Ds F. de Vries vragen aanteekening, dat zij tegen dit besluit hebben gestemd. Ds K. Doornbos laat hierbij hetzelfde aanteekenen als onder art. 138; Ouderl. C. C. de Vries verzoekt voor wat hem betreft hetzelfde te doen.

Artikel 141.

Geestelijke verzorging militairen; „legerpredikanten“.

Namens commissie IV rapporteert Ds K. Doornbos over de stukken bij de synode ingekomen over de geestelijke verzorging van militairen, bijzonder in verband met de legerpredikanten (Ag. 29 a, b, c). Na bespreking worden de commissievoorstellen met eenige redactiewijzigingen met algemeene stemmen aanvaard. Hiermede spreekt de synode het volgende uit:

- A. De generale synode heeft kennis genomen van de stukken, die bij haar zijn ingezonden door den raad van De Gereformeerde Kerk van Voorburg, de classis 's-Gravenhage, de particuliere synode van Zuid-Holland 1951, de classis Appingedam, den raad van De Gereformeerde Kerk

¹⁶ Als bij art. 138.

van Assen, de classis Assen, de particuliere synode van Drente 1951, den raad van De Gereformeerde Kerk van Dalfsen en de classis Batavia met betrekking tot de geestelijke verzorging van de militairen.

B. De synode overweegt het volgende:

1. De ambtelijke verzorging van de leden der gemeente, ook wanneer die leden in militairen dienst zijn, moet worden verricht door de opzieners der gemeente.
2. De opzieners der gemeente mogen deze verzorging niet laten verrichten door legerpredikanten, omdat legerpredikanten een onderdeel van het leger vormen.
3. Het komt de kerken niet toe legerpredikanten te instrueeren, omdat legerpredikanten een onderdeel van het leger vormen en de kerken door zulks te doen zich tegen art. 30 K.O. zouden bemoeien met zaken, die de hare niet zijn.
4. Het is niet tot kennis van de synode gekomen, dat de opzieners der gemeente bij het verrichten van hun ambtelijk werk ernstig door de legerautoriteiten worden bemoeilijkt. De synode heeft wel gehoord van medewerking van de legerautoriteiten. Mocht zulke bemoeilijking zich toch voordoen, dan dienen de daarbij betrokken opzieners hun beklag te doen bij de legerautoriteiten.
5. De synode van Groningen 1946 heeft het instituut van legerpredikant niet aanvaard en de synode van Amersfoort 1948 heeft het niet opgeheven.

C. De synode besluit op grond van deze overwegingen:

1. niet te voldoen aan het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk van Voorburg, de classis 's-Gravenhage, de particuliere synode van Zuid-Holland 1951, dat de kerken zich gemeenschappelijk tot de Hooge Overheid wendden, opdat zoodanige voorzieningen worden getroffen, dat de kerken door middel van hare predikanten haar roeping ten aanzien van haar leden in militairen dienst zonder bezwaar kunnen vervullen en dat de synode vervallen verklare alle voorgaande besluiten van generale synoden waarin het instituut van legerpredikant wordt aanvaard;
2. te voldoen aan het verzoek van de kerken in Drente en uit te spreken, dat de namens de classis Groningen ten overstaan van al de kerken gedane uitspraak „dat het instituut van de legerpredikanten is opgeheven", met welke uitspraak bedoeld blijkt te zijn: „als had de synode het instituut van legerpredikanten verworpen en in de plaats daarvan dat van leenpredikanten gesteld", van alle grond is ontbloot;
3. van deze besluiten met de overwegingen kennis te geven aan allen, die zich in deze zaak tot de synode hebben gewend.

Artikel 142.

P.I.T.

Voor commissie IV rapporteert Ds P. Lok over een schrijven van den (tijdelijken) secretaris van het „P (rotestantsch) I(nterkerkelijk) T(huisfront) ". (Ag. 29 g). De synode neemt het volgende besluit:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van

een schrijven (d.d. 22 December 1950 van Ds A. W. T. Nijenhuis, tijdelijk secretaris van het P (rotestantsch) I(nterkerkelijk) T(huisfront), met verzoek te beslissen over medewerking in het P.I.T. en daarvan bericht te zenden aan het kantoor van het P.I.T.;

- a. vóór 20 Januari 1951;
- b. of alsnog bericht te zenden bij latere beslissing;

overwegende

1. dat De Gereformeerde Kerk van Kampen niet vóór 20 Januari 1951 bericht kon zenden inzake medewerking in het P.I.T., aangezien de beslissing daartoe niet staat bij haar, doch aan de generale synode en er tusschen 22 December 1950 en 20 Januari 1951 geen generale synode werd gehouden;
2. dat het deelnemen aan den arbeid van het P.I.T. niet tot de taak der kerken behoort en nog minder een generale synode regardeert;

besluit

1. aan het verzoek, medewerking aan het P.I.T. te verleen, niet te voldoen;
2. daarvan bericht te zenden aan Ds A. W. T. Nijenhuis, tijdelijk secretaris van het P.I.T.

Zesentwintigste Vergadering, Dinsdag 9 October 1951

Artikel 143.

Bij den aanvang van de zevende synodeweek maakt de praeses melding van enkele ingekomen stukken:

- a. De lijst van de voor deze synode ingekomen stukken moet worden aangevuld met een door den praeses aan de vergadering getoond boekwerk „Opdat wij niet vergeten”, ondertitel „De bijdrage van De Gereformeerde Kerken, van haar voorgangers en Ieden, in het verzet tegen het nationaal-socialisme en de duitsche tyrannie”, samengesteld door Ds Th. Delleman in opdracht van „de generale synode dezer kerken”, toegezonden namens de „Haagsche synode” der zich noemende „Gereformeerde Kerken”; met betrekking tot deze zending besluit de vergadering het boekwerk ter beschikking te stellen van den praeses, zulks op voorstel van de drie andere leden van het moderamen.
- b. Een schrijven van het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Bijbelgenootschap deelt mede, dat dit Bestuur gaarne in de gelegenheid wordt gesteld omstreeks Januari 1952, wanneer naar verwachting de Bijbel in Nieuwe vertaling zal verkrijgbaar zijn, een exemplaar daarvan aan onze kerken ter kennismaking aan te bieden. De synode besluit bij voorbaat den praeses van den raad van de voor de volgende synode aan te wijzen roepende kerk te verzoeken, bedoeld exemplaar te aanvaarden en aan de eerstvolgende synode te overhandigen.
- c. Enkele andere brieven, die aanraden het besluit van art. 70 van deze acta te corrigeren, worden als onontvankelijk ter zijde gelegd.
- d. Verzoek-Zwolle inzake „hooren” zendende kerk.
- e. Een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle be-helst het verzoek hem, in enkele afvaardigden vertegenwoordigd, tijdens de behandeling van de zendingszaken ter synode te willen hooren. De synode besluit aan dit verzoek te voldoen, onder bepaling dat dit alleen zal geschieden voorzoover het betreft zaken, die den arbeid en de verantwoordelijkheid van Zwolle als zendende kerk raken en voorzoover het oordeel van Zwolle, dat reeds in het overleg met de commissies is bekend gemaakt, naar de meening der afgevaardigden dier kerk in de voorstellen ter synode niet voldoende erkenning vindt.

Artikel 144.

Samenwerking inzake zending.

Onder aanwezigheid van enkele broeders afgevaardigden van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle volgens art. 143 sub d. rapporteert Ds B. Jongeling namens commissie II over de stukken, rakende de samenwerking voor den zendingsarbeid, voorzoover vermeld onder punten 28 J, 1-8 van het agendum. Op voorstel van Ds H. J. Schilder worden bij deze behandeling ook betrokken de stukken van de particuliere synoden van Utrecht en Zuid-Holland, vermeld onder punt 28 F III a van het agendum, voorzoover zij dezelfde materie, die door eerstgenoemde stukken voornamelijk wordt belicht van de concreet-practische zijde, betreffen in algemeen principiëel opzicht. Bij de bespreking vult Ds F. de Vries de mededeelingen in de ingekomen stukken aan met de vermelding, dat de particuliere synode van Zuid-Holland reeds in 1950 besloot met Zwolle voor Oost-Soemba c.a. te blijven samenwerken. De bespreking wordt op het sluitingsuur afgebroken.

Zevenentwintigste Vergadering, Woensdag 10 October 1951.

Artikel 145.

Besluit samenwerking inzake zending.

Wederom onder aanwezigheid van broeders uit Zwolle vervolgt de synode de behandeling vermeld in art. 144. De rapporteur Ds B. Jongeling wordt wegens afwezigheid in de morgenvergadering alsdan vervangen door den voorzitter der commissie, Ds F. A. den Boeft; in de avondvergadering even-wel is déze af- en géne aanwezig. De behandeling eindigt met aanvaarding van een voorstel van Ds H. J. Schilder en Ds H. J. de Vries, waardoor niet meer in stemming komt het voorstel der commissie, dat luidde:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende van, enz. enz.

overwegende

- a. dat de kerken in christelijke vrijheid haar zendingsroeping hebben te vervullen;
- b. dat de zendingsorde, die deze vrijheid veelszins belemmerde, is opgeheven;

besluit

- a. inzake samenwerking van kerken of kerkelijke ressorten met de zendende kerken geen uitspraak te doen;
- b. de mededeelingen der kerkelijke vergaderingen inzake samenwerking met de zendende kerken ter kennis te brengen van de zendende kerken;
- c. van deze overwegingen en besluiten bericht te doen aan de zendende kerken en voorts aan alle kerken in Nederland, de classes Appingedam, Groningen, Dokkum, Amsterdam, Haarlem en de particuliere synoden van Groningen, Friesland, Drente, Overijsel/Gelderland, Utrecht, Zeeland Noord-Brabant/Limburg.

Het besluit der synode, genomen met zestien tegen dertien stemmen zonder onthoudingen, luidt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van de navolgende stukken:

- A.
 - a. schrijven van de particuliere synode van Groningen, waarin deze naar aanleiding van een uitspraak van de particuliere synode van Drente (zie C.) als haar oordeel uitspreekt: dat het zendingswerk op Oost-Soemba met kracht dient te worden voortgezet;
 - b. schrijven van de classis Appingedam, waarin wordt uitgesproken dat de kerken van Groningen, Drente en Overijsel het zendingswerk op Oost-Soemba behooren voort te zetten;
 - c. schrijven van de classis Groningen met het voorstel: De generale synode doe op grond van art. 30 K.O. geen uitspraak inzake samenwerking van kerkelijke ressorten op eenig zendingsterrein;
 - d. schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Bedum met de mededeeling, dat deze kerk met de kerk van Groningen en enkele andere kerken uit de classis Groningen een zendingspost wenscht te stichten op 'West-Borneo, welke kerk tevens verzoekt bericht te mogen ontvangen, of op grond van vroeger genomen besluiten nog financiële verplichtingen op deze kerk rusten;
 - e. schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Haren met mededeeling als sub d eerste lid;
- B. schrijven van de particuliere synode van Friesland (Februari 1951), waarin deze o.m. de generale synode verzoekt uit te spreken, dat het zendingswerk op Oost-Soemba en Savoe

vanwege onze kerken dient te worden beëindigd en aan alle kerken te adviseeren ter uitvoering (de tekst spreekt van: uitoefening; scriba) van de zendingsopdracht voorloopig samen te werken met de kerk van Drachten en de mogelijkheid te overwegen meer zendingsposten op West-Borneo in te richten;

- C. schrijven van de particuliere synode van Drente, waarin deze bericht „dat de kerken van Drente voortaan wenschen mede te werken aan den zendingsarbeid op Oost-Soemba met dien verstande, dat, wanneer de ontwikkeling van het zendingswerk een andere regeling noodzakelijk maakt, dienaangaande behoort beslist te worden door de drie samenwerkende particuliere synoden"; welk schrijven tevens verwijst naar een uitspraak door deze synode gedaan „dat de kerken van Groningen, Drente en Overijsel haar werk op het haar door den Heere gelaten zendingsterrein van Oost-Soemba behooren voort te zetten”;
- D.
 - a. schrijven van de particuliere synode van Overijsel/Gelderland van den zelfden inhoud als de uitspraak sub C tweede lid;
 - b. schrijven van dezelfde particuliere synode, waarin zij mededeelt dat de kerken van Overijsel/Gelderland voor den zendingsarbeid zullen (blijven) samenwerken met de kerk van Zwolle voor den arbeid op Oost-Soemba;
 - c. schrijven van dezelfde particuliere synode, waarin zij voorstelt dat de generale synode constateere dat de kerken, classicale en particulier-synodale ressorten van zullen (blijven) samenwerken, respectievelijk met de kerken van Zwolle en van Drachten; en voorts uitspreke dat geen kerk zich aan de bestaande samenwerking behoort te onttrekken zonder zich met deze kerk te hebben verstaan en zonder aan de verplichtingen te hebben voldaan;
 - d. schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle, waarin hij der generale synode voorstelt, bepaalde ressorten te adviseeren met de particuliere synode van Friesland samen te werken voor den arbeid op West-Borneo en alle andere kerken te adviseeren te blijven samenwerken met de kerk van Zwolle, deze samenwerking effectief te maken door middel van de particulier-synodale verbanden en een uitspraak te doen als sub D c slot;
- E.
 - a. schrijven van de particuliere synode van Utrecht 1950, berichtende dat de kerken van Utrecht onder bepaald voorbehoud te zijner tijd uitvoering wenschen te geven aan het besluit der particuliere synode van 1949 betreffende samenwerking met de kerken van Friesland;
 - b. schrijven van de particuliere synode van Utrecht 1951, waarin ten deele wordt teruggekomen op het vorige schrijven en vrijheid wordt voorbehouden inzake de keuze der samenwerking, waarin bovendien de aandacht gevestigd wordt op Nieuw-Guinea;
 - c. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nijkerk, aan de kerken, die tot heden den zendingsarbeid van Zwolle steunden, te adviseeren: zich niet aan de samenwerking en steunverleening te onttrekken, alvorens zich te hebben vergewist dat een voldoende aantal kerken met die van Zwolle blijft samenwerken en uit te spreken dat voor dit laatste allereerst in aanmerking komen de kerken van Overijsel/ Gelderland en vervolgens de kerken van naburige ressorten;
- F. schrijven van de classis Amsterdam-Haarlem, waarin deze zich onder bepaald voorbehoud bereid verklaart het zendingswerk op West-Borneo te bevorderen en gedurende minstens één jaar na de synode van Kampen financiëelen steun te verleenen aan de kerk van Drachten voor haar arbeid;

voorts kennis genomen hebbende

van de mededeeling der afgevaardigden van de particuliere synode van Zeeland, Noord/Brabant en Limburg te dezer generale synode, dat hun particuliere synode heeft uitgesproken de wenschelijkheid, dat de kerken binnen haar ressort elk voor zich en gezamenlijk in de toekomst medewerking verleenen aan de zending op Soemba, totdat deze hulp niet noodig meer blijkt te zijn;

bovendien kennis nemende

- a. van het schrijven van de particuliere synode van Utrecht, vermeld onder punt 28 F III a van het agendum der generale synode, waarin zij - als onderdeel van een eventueele vervanging van art.

52 K.O. - voorstelt te besluiten om „Indien er méér kerken dan één gezamenlijk arbeiden om tot uitzending te geraken, zullen zij zich verbinden door een accoord van samenwerking met onderhouding van de regels voor het kerkverband aanvaard”;

- b. van het onder hetzelfde hoofd vermelde schrijven van de particuliere synode van Zuid-Holland, dat de synode voorstelt te besluiten conform a;

overwegende

- a. dat de kerken in christelijke vrijheid haar zendingsroeping hebben te vervullen met inachtneming van de regels voor het kerkverband aanvaard;
- b. dat de zendingsorde, die deze vrijheid veelszins belemmerde, is opgeheven;
- c. dat de noodzaak tot het treffen van regelingen inzake een bepaalde samenwerking voor eenig zendingsveld aan deze synode niet is gebleken;

spreekt uit

dat, indien kerken zich met andere willen verbinden voor een gezamenlijke uitzending, zij dit zullen doen met inachtneming van de indeeling in ressorten voor het kerkverband aanvaard;

en besluit

- a. inzake samenwerking van kerken of kerkelijke ressorten met zendende kerken geen verdere uitspraak te doen;
- b. de mededeeling der kerkelijke vergaderingen inzake samenwerking met de zendende kerken ter kennis te brengen van de zendende kerken;
- c. hiervan bericht te doen aan de zendende kerken en de kerkelijke vergaderingen, die te dezer zake zich tot de synode hebben gewend.

De broeders Ds S. Cnossen, Ds J. van Dijk, Ouderl. K. Geertsema, Ds B. Jongeling, Ouderl. A. Kieft, Ouderl. L. P. Laning, Es J. Meester, Ouderl. L. J. Nelemans, Ds G. Visee, Ouderl. C. J. Zemel verzoeken aanteekening in de acta, dat zij tegen dit besluit hebben gestemd (zie ook onder art. 180).

Artikel 146.

Stichting zendingspost door Groningen c.s.

Tevens besluit de synode met de stemmen van twee broeders tegen, terwijl twee andere zich onthouden van stemming, tot aanvaarding van een voorstel van Ds F. de Vries, dat luidt als volgt:

De generale synode, enz.

bij de behandeling van punt 28 J 1-8 van haar agendum kennis genomen hebbende

van de mededeelingen van de raden van De Gereformeerde Kerken van Bedum en Haren, dat zij met de kerk van Groningen en enkele andere kerken van de classis Groningen een zendingspost op West-Borneo wenschen te stichten, uit welke mededeeling, wat die van Bedum aangaat, blijkt, dat deze raden niet eerst overleg hebben gepleegd met de zendende kerken van Zwolle en Drachten inzake de op grond van de besluiten van de generale synode van Groningen 1946, Amersfoort 1948 nog op de kerken rustende financiële verplichtingen,

overwegende

dat op grond van de besluiten van de generale synoden van Groningen 1946 en Amersfoort 1948 nog op de kerken rustende financiële verplichtingen door de kerken niet zonder meer als niet meer bestaande mogen worden beschouwd;

spreekt uit

dat de kerken geen nieuwen zendingsarbeid behooren aan te vatten, zonder eerst met die van Zwolle en Drachten overleg te hebben gepleegd inzake deze nog aanwezige financiële verplichtingen;

en besluit

van deze uitspraak kennis te geven aan de raden van De Gereformeerde Kerken van Bedum, Groningen en Haren en aan die van de zendende kerken.

Artikel 147.

Namens commissie II rapporteert Ds B. Jongeling over de stukken als punt 28 K van het agendum vervat onder het hoofd „Inzake de „aflopende taak" op Oost-Soemba", de materie derhalve van het besluit van de synode van Amersfoort 1948 onder B 1 van art. 129 van de acta. De behandeling wordt opgeschort om des tijds wille.

Achtentwintigste Vergadering, Donderdag 11 October 1951.

Artikel 148.

Besluit „aflopende" taak op Oost-Soemba

Wederom onder aanwezigheid van enkele afgevaardigden van Zwolle zet Besluit, de vergadering voort de behandeling aangevangen volgens art. 147. Tijdens deze behandeling wordt gelezen de brief, die is ingekomen van de kerken van Oost-Soemba en Savoe (vgl. art. 131) en vertaald door br C. C. de Vries, die ook de lecture op zich neemt. De vergadering constateert, dat deze brief niet speciaal op het onderhavige agendapunt betrekking heeft, waarvan de behandeling derhalve kan worden voltooid zonder over dit schrijven aanstonds te handelen (vgl. art. 193). De vergadering acht de aangelegenheid voorts genoegzaam behandeld om te stemmen over de door de commissie voorgestelde conclusies met amendementen van br. L. P. Laning e.a. (op de overweging) en Ds J. van Dijk e.a. (invoeving besluit sub a), waarna deze worden aanvaard, zóó dat de synode besluit als volgt:

De generale synode, enz. kennis genomen hebbende van

1. een uitspraak van de particuliere synode van Groningen (13 Juni 1951), dat het zendingswerk op Oost-Soemba met kracht dient te worden voortgezet;
2. een uitspraak van de classis Appingedam van denzelfden inhoud;
3. een uitspraak van de particuliere synode van Friesland (21 Februari 1951), dat het zendingswerk op Oost-Soemba en Savoe vanwege onze kerken dient te worden beëindigd;
4. een uitspraak van de classis Dokkum, dat de uitspraak sub 3 door haar praematuur geacht wordt; alsmede een schrijven van de particuliere synode van Friesland Juni 1951 mededeelende, dat de voorstellen van de classis Dokkum niet in behandeling konden worden genomen en ter kennisneming aan de generale synode worden overgegeven;
5. een uitspraak van de particuliere synode van Drente (7 Juni 1950) dat de kerken van Groningen, Drente en Overijsel haar werk op het door den Heere haar gelaten zendingsterrein van Oost-Soemba behooren voort te zetten;
6. een uitspraak van de particuliere synode van Overijsel/Gelderland (26 Juni 1951) gelijkkluidend aan de uitspraak sub 5;
7. een voorstel van dezelfde particuliere synode „geen uitspraak te doen inzake de aflopende taak op Soemba, daar alleen de zendende kerk geroepen is uit te spreken of en wanneer en op hoedanige wijze het zendingswerk zal worden beëindigd";
8. een uitspraak van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle „dat de zendingsarbeid op Oost-Soemba en Savoe en waar vandaar contacten te leggen zijn, met kracht dient te worden voortgezet", met verzoek aan de generale synode deze uitspraak -- met andere uitspraken betreffende dien arbeid - voor haar rekening te nemen;

9. een uitspraak van de particuliere synode van Utrecht (18 Juni 1951), dat de uitspraak van de generale synode van Amersfoort 1948 acta art. 129 B 1, minstens fundamenteele herziening behoeft;
10. een uitspraak van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nijkerk betreffende voortzetting van den zendingsarbeid op Oost-Soemba en Savoe op bepaalde wijze;
11. een schrijven van de classis Djakarta (25 Maart 1950), waarin bezwaar gemaakt wordt tegen de uitspraak van de generale synode van Amersfoort, Acta, art. 129 B 1; met als bijlage een bezwaarschrift van den raad van De Gereformeerde Kerk van Batavia tegen de uitspraak van de generale synode van Amersfoort, Acta art. 129 B 1, ingediend bij die classis;
12. een schrijven van de kerken van Oost-Soemba/Savoe, waarin verzocht wordt ongedaan te maken het besluit van de synode van Amersfoort, waarin gezegd wordt, dat het eigenlijke zendingswerk op Oost-Soemba beschouwd moet worden als aflopende; voorts kennis genomen hebbende van een advies van generale zendingsdeputaten om inzake de zoogenaamde „aflopende taak" op Oost-Soemba/Savoe „geen uitspraak te doen daar alleen de kerk van Zwolle een beslissing te nemen heeft ten aanzien van de vraag, hoe de zendingsarbeid op Oost-Soemba dient te worden voortgezet en beëindigd";

overwegende

dat het recht en de roeping om een beslissing te nemen aangaande het aflopen van den zendingsarbeid op eenig zendingsterrein staat aan en rust op de op dat zendingsterrein arbeidende kerk(en), en - al naar gelang van de in dezen aangegevene stipulaties - de met haar samenwerkende c.q. de haar steunende kerken;

besluit

- a. de uitspraak van de synode van Amersfoort Acta art. 129 B 1, niet meer (besluit) voor haar rekening te nemen;
- b. geen uitspraak te doen over het al of niet „aflopend"-zijn van de taak op Oost-Soemba en Savoe;
- c. van deze overwegingen en besluit kennis te geven aan de kerkelijke vergaderingen, die zich te dezer zake tot de generale synode hebben gewend.

Dit besluit werd bij stemming over het geheel na die op onderdeelen aanvaard met algemeene stemmen..

Artikel 149.

Adres van br J.Rook

De vergadering voltooit de behandeling van agendapunt 23 j, vgl. art. 136. Ds W. de Graaff deelt als rapporteur van commissie IV mede, dat de commissie haar voorstel handhaaft, maar enkele kleine wijzigingen indraagt. Na eenige bespreking, waarin nog geringe wijziging wordt aangebracht, aanvaardt de vergadering het voorstel der commissie - zulks met algemeene stemmen - waaraan wordt toegevoegd een amendement, reeds eerder ingediend door Ds F. A. den Boeft, (afkeurende t/m gestaafd), waarmee het synodale besluit als volgt is vastgesteld:

De generale synode, en

kennis genomen hebbende van

- a. een brief van br. J. Rook te Zwolle, gedateerd 23 April 1951, met XXVI bijlagen;
- b. idem, gedateerd 20 Augustus 1951, met VII bijlagen;
- c. idem, gedateerd 22 Augustus 1951, met I bijlage;

constateerende

- a. dat br. Rook bezwaard is over den gang van zaken in en om den kerkeraad van Zwolle onder meer voor wat betreft een besluit van den kerkeraad. dat genomen is na ontvangen advies van hoogleraren;

- b. dat br. Rook bezwaard is over door hem beweerde indringing door hoogleraren in de zaken van de kerk van Zwolle;
- c. dat br. Rook van de synode vraagt een zelfstandig onderzoek in de onderhavige zaak;
- d. dat br. Rook de synode verzoekt te besluiten:
„de professoren er op te wijzen, dat zij bij hun arbeid toch stiptelijk zich mogen onthouden van alle inmenging in de particuliere aangelegenheden der plaatselijke kerken, c.q. wanneer zij voor God menen. dit niet te mogen nalaten, er toch de allergrootste zorg voor te dragen. dat hun inmenging (in de publieke zaken) geen andere dan een *publieke zij*";

afkeurende

dat in bovengenoemde stukken verschillende beschuldigingen aan het adres van broeders worden geuit, die niet met bewijzen zijn gestaafd;

overwegende

- a. dat de raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle verantwoordelijk is voor zijn eigen besluiten ook in het al of niet opvolgen van adviezen van hoogleraren;
- b. dat, niet bij beweerde, maar bewezen indringing in eens anderen dienst de weg van art. 79 en 80 van de kerkenordening dient bewandeld te worden;
- c. dat het niet op den weg der synode ligt om bewijzen op te sporen, die kunnen dienen ter bevestiging van de beschuldigingen van br. Rook;
- d. dat het niet gewenscht is om naast art. 80 kerkenordening, hetwelk geldt voor alle dragers van het bijzondere ambt in de kerk, speciaal voor de hoogleraren van de Theologische Hoogeschool nog den aparten regel te stellen, dat hun inmenging (in de publieke zaken) geen andere dan een publieke zij;

spreekt uit

dat niet gebleken is, dat de deputaten-curatoren in gebreke zijn gebleven en besluit

1. aan het verzoek van br. Rook, zoowel wat betreft het instellen van een zelfstandig onderzoek, als het stellen van den gevraagden regel voor de hoogleraren niet te voldoen;
2. van dit besluit kennis te geven aan br. Rook; de er bij betrokken hoogleraren; de deputaten-curatoren; den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle; de classis Zwolle.

Artikel 150.

Verhouding tot synodocratische gemeenschap („samenspreking).

In de avondvergadering, waarin Ds J. van Bruggen weer als assessor optreedt, nadat aan Ds J. A. Vink dank is gezegd voor de waarneming van het assessoraat ad interim, geeft de praeses het woord aan Ds J. A. Vink als voorzitter-rapporteur van commissie I om te rapporteeren over hoofd 18 van het agendum „Inzake de verhouding tot de (z.n.) „Gereformeerde Kerken", laatstelijk vertegenwoordigd door eene te 's-Gravenhage Ao 1949/1950 ge-houden generale synode", waaronder het thema, dat ook de aandacht der synoden van Groningen 1946 en Amersfoort 1948 uitvoerig bezig hield, der dusgenaamde „samenspreking". Nadat het rapport de vele stukken heeft gereleveerd, die te dezer zake bij de synode zijn ingekomen, in het bijzonder die welke van de zijde der „Haagsche synode" bij de roepende kerk voor deze vergadering zijn ingediend; nadat voorts de rapporteur dienaangaande een samenvattende beoordeeling heeft gegeven; vat de commissie haar conclusies samen in een voorstel aan de synode onder vier hoofden A-D. Na een bespreking in twee ronden, waarin enkele ondergeschikte amendementen worden voorgesteld, die de commissie ten deele overneemt, blijkt de vergadering de materie rijp te achten voor beslissing. Derhalve laat de praeses stemmen eerst over de afzonderlijke onderdeelen A, B, C en D van het voorstel, en vervolgens over het geheel A-D. De synode aanvaardt dit alles voor en na met algemeene stemmen en besluit daarmee als volgt (vgl. voor het rapport der commissie Bijlage VIII) :

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, te Kampen bijeen A.D. 1951

A.

kennis genomen hebbende van

1. een schrijven van de „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland", bijeen te 's-Gravenhage, gedateerd 's-Gravenhage, 9 September 1949, „aan de Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk (onderh. art. 31 K.O.) " te Kampen (met bijlage), inhoudende het verzoek aan genoemden kerkeraad „te willen bewerken, dat deze gewichtige zaak" (in de bijlage genoemd) „zodra zulks mogelijk is, in een vergadering van Uw Synode kan worden behandeld";
2. een antwoord op bovengenoemd schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen, d.d. Kampen, 17 September 1949, waarin deze bericht: „Uw brief met de daarbij behorende bijlage aan de eerstvolgende Generale Synode voor te leggen, zodra deze zal samenkomen";

besluit

de handelwijze van den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen in dezen goed te keuren;

B.

kennis genomen hebbende

- a. van een schrijven van de „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland" bijeen te 's-Gravenhage, d.d. 13 Maart 1950, waarin deze synode tegenover den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen, aan welken dit schrijven gericht is, den wensch uitsprekt dat er „tusschen uw en onze kerken zoo spoedig mogelijk een samenspreking komen mag, die onder Gods zegen moge leiden tot een weer samenkomen in één kerkverband";
- b. van een bij dit schrijven gevoegd rapport waarin melding gemaakt wordt
 1. van het besluit om „ondanks de afwijzende houding van de Generale synode van de Gereformeerde kerken (onderhoudende art. 31 K.O.), gehouden te Amersfoort 1948, zich nu reeds tot deze Kerken te richten met het verzoek om een samenspreking";
 2. van een begeerte „dat door deze samenspreking de enigheid des geloofs op een dergelijke wijze zal blijken, dat kerkelijke gemeenschap mogelijk zal zijn";

gelezen hebbende

de stukken met betrekking tot deze aangelegenheid bij de generale synode ingekomen (vgl. hieronder sub D) ;

constateerende

- a. dat dit verzoek uitgaat van en deze begeerte uitgesproken wordt door een vergadering, die in haar besluiten en handelingen - waardoor zij ten principale alle door haar voorgangers genomen besluiten en verrichte handelingen, welke de eenigheid des waren geloofs schonden en oorzaak waren van de kerkelijke breuk, ten volle voor haar rekening heeft genomen - bewezen heeft, dat zij de door de generale synode van Amersfoort naar Gods Woord aangewezen weg van bekeering van binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring niet heeft willen bewandelen;
- b. dat deze vergadering onverzwakt van kracht deed blijven zoowel het synodale oordeel van 24 Augustus 1944, dat de vrijmaking van de binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring een revolutionnair en kerkontbindend bedrijf moet worden genoemd, alsook de synodale opwekking van dien datum om de door of namens de synode geschorste ambtsdragers niet te erkennen en wederom te ontvangen als wettige ambtsdragers in Gods kerk;

- c. dat deze vergadering door de opdracht, welke zij aan de door haar be-noemde deputaten verstrekke, de pogingen van haar voorgangsters heeft voortgezet om op indirecte wijze de vrijgemaakte kerken en haar leden te brengen tot daden, welke naar de door haarzelf aangenomen normen voor de regeering van Christus' kerk als revolutionnair en kerkontbindend gekwalificeerd moeten worden en dat zij op deze wijze het door haar gedane verzoek tot samenspreking met deputaten onzer synode doorkruist;
- d. dat deze vergadering, blijkens haar handelingen inzake de „hereenigingspogingen van Ds B. A. ros c.s., als basis voor kerkelijke „hereeniging" en dus voor kerkelijke gemeenschap alleen en ten volle datgene erkent wat in de door haar vertegenwoordigde kerken „kerkelijke geldigheid" heeft, waartoe ook behooren de dogmatische en kerkrechtelijke uitspraken van de generale synoden der laatste jaren:
- e. dat deze vergadering wel als basis voor samenspreking aanwijst de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenigheid, maar dat zij tegelijkertijd blijkens haar besluiten en handelingen kerkelijke „hereeniging" en dus ook kerkelijke gemeenschap alleen mogelijk acht en voor haar deel tot stand bracht met diegenen die als basis voor de kerkelijke „hereeniging" en gemeenschap alleen en tenvolle al datgene aanvaarden wat in de door haar vertegenwoordigde kerken kerkelijke geldigheid bezit;
- f. dat deze vergadering door haar besluiten en handelingen op deze wijze al datgene wat ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt niet verminderd, laat staan weggenomen, maar veeleer vermeerderd heeft;

overwegende

- I.
 - a. dat de Heere Christus de eenheid dergenen, die de Vader Hem gegeven heeft, bindt aan het blijven in de Waarheid (Joh. 17) en deze eenheid dus alleen bewaard wordt, waar men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daartegen zijn (Ned. Gel. Bel., art. 29) ;
 - b. dat de Heere daarom allen, die den Naam van Christus aanroepen. maar desondanks vasthouden aan wat niet met den onfeilbaren regel van Gods heilig Woord overeenkomt (art. 7 N.G.B.), oproept deze dingen te verwerpen (1 Thess. 5 : 21, II Tim. 2 : 19);
 - c. dat overall waar men het Woord des Heeren bewaart en alles wat daar-tegen is verwerpt, maar ook alléén daar de eenigheid des geloofs wordt gevonden en deze als vanzelf ook zal blijken (Col]. 1 : 23, Joh. 10 : 4b, Joh. 18 : 37);
 - d. dat daarom het najagen van de eenigheid des geloofs vóór alles moet bestaan in het wegdoen van wat niet is naar des Heeren heiligen wil (Ef. 1 : 22) ;
- II.
 - a. dat in de kerken, welke door de Haagsche synode werden vertegenwoordigd, veel van wat kerkelijke geldigheid heeft niet met den onfeilbaren regel van Gods Woord overeenkomt en daarom de eenigheid des waren geloofs verstoort;
 - b. dat de mere de vergaderingen en personen, welke de Haagsche synode volgen, vóór alles blijft oproepen tot het zich vrijmaken van de valsche leeruitspraken van 1942 en volgende jaren en van wat verder in die jaren de kerk van Christus heeft gescheurd;
 - c. dat de Haagsche synode door hare besluiten en handelingen deze vrij-making evenwel heeft weerstaan en de roeping daartoe heeft geloochend;
 - d. dat de Haagsche synode wel om een samenspreking heeft verzocht om tot kerkelijke hereeniging te komen, maar naliet dat wat vóór alle dingen noodig is, namelijk het opheffen van de binding aan valsche leer-uitspraken en het wegdoen van wat verder de kerk heeft gescheurd;
 - e. dat de Haagsche synode als basis voor deze samenspreking wel aangaf de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenigheid, maar dat zij, door tegelijk als basis voor kerkelijke „hereeniging" en samenleving vast te houden aan al datgene wat in de door haar vertegenwoordigde kerken „kerkelijke geldigheid" bezit, de eerstgenoemde basis feitelijk heeft verloochend;

- III. a. dat blijvende dankbaarheid verschuldigd is jegens den HEERE, die ons door Zijn Zoon heeft vrijgemaakt van de gebondenheid aan al wat naar Zijn Woord in Zijn kerk geen geldigheid bezitten mag;
- b. dat op grond van al het genoemde een „hereeniging" met de kerken, welke de Haagsche synode volgen, niet zou overeenkomen met het Woord en het recht des Heeren en zou zijn een vergeten van Zijn daden, in de vrijmaking gewrocht;
- c. dat op grond van het genoemde ook een samenspreking, als door de Haagsche synode werd bedoeld en verzocht, ongeoorloofd, zinloos en onvruchtbaar moet worden geacht;

spreekt uit

dat zij in de huidige situatie de kerken, welke de Haagsche synode volgen, blijft herinneren aan de uitspraak van de Amersfoortsche synode (Acta, art. 89 C 3 b),

„dat de gemeenschap, die ons uitstiet en van Godswege blijft opgeroepen tot bekering van binding aan valse leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring, aanstonds door ons zal kunnen en moeten aangehoord worden, zodra zij in bondige besluiten betering des levens zal hebben beloofd en bewezen en dus óók zal opgehouden zijn met het pogen, onze plaatselijke kerken, gelijk ook haar eigen kerken, te doen vergeten, dat geen enkele plaatselijke breuk waarlijk geheeld worden kan, zonder dat de zonden van en in het kerkverband herroepen worden, in welk geval iedere daartoe bevoegde kerkelijke vergadering de roepende kerk kan aanschrijven om een vervroegde synode";

en besluit

op grond van bovengenoemde constateeringen, overwegingen en uitspraak aan het verzoek der Haagsche synode om de door haar bedoelde samenspreking te doen plaatsvinden niet te voldoen en daarvan onder overlegging van het desbetreffende rapport mededeeling te doen aan de door genoemde synode benoemde deputaten;

C.

kennis genomen hebbende

van een aantal brieven van kerkeraden en leden onzer kerken, waarin verzocht wordt om besluiten te nemen die kunnen leiden tot een samenspreking met deputaten der Haagsche synode;

verwijzende

naar alles wat onder B reeds is genoemd;

overwegende

- a. dat het tot de roeping der geloovigen behoort, allen, die voor de bedreven kerkelijke zonden verantwoordelijk zijn, op te roepen tot bekeering, voor zoover de Heere dezen op hun weg plaatst;
- b. dat echter het in deze stukken vele malen aangevoerde motief, dat wij ons tot samenspreken geroepen moeten weten, opdat door onze deputaten aan de deputaten der Haagsche synode den eisch tot bekeering zal kunnen worden voorgehouden, niet gelden kan, omdat dit geen zaak is, waarvoor een deputaatschap voor samenspreking ingesteld moet worden;

besluit

aan het verzoek van deze kerkeraden en van deze broeders en zusters niet te voldoen;

D.

kennis genomen hebbende

- a. van de missives van die kerkelijke vergaderingen die voorstellen, op het verzoek der Haagsche synode niet in te gaan
- b. en van nog andere stukken, die op de zaak der „samenspreking" betrekking hebben;

besluit

aan al die kerkelijke vergaderingen en aan al degenen, die zich in deze zaak tot de synode hebben gewend, mededeeling te doen van haar besluiten in dezen, onder toezending van het rapport, over deze zaak ter synode uitgebracht ¹⁷.

Nadat dit besluit genomen was sprak de praeses, Ds G. Visee, als volgt (volgens besluit der synode wordt behalve den tekst van de conclusies en het rapport van de commissie als bijlage - ook de tekst van deze toespraak bij dezen in de Acta opgenomen):

Waarde Broeders,

Er is zooeven een belangrijke beslissing gevallen. Ik zeg niet, dat deze beslissing de belangrijkste is onder die, welke deze synode genomen heeft of nog nemen zal. Maar belangrijk is deze beslissing zeker, omdat naar haar in en buiten onze kerken werd uitgezien. En het verblijdt mij, dat dit besluit over deze zaak, die thans reeds voor de derde maal op een generale synode diende, met zóó groote eenparigheid mocht genomen worden. Al voeg ik er in één adem aan toe, dat droefheid mijn hart vervult, dat een besluit over déze zaak noodig was. Het ware ons beter geweest als het niet noodig geweest was te handelen over samenspreking met broeders, met wie we eens één brood gegeten en één drank gedronken hebben. Maar wanneer we besloten, gelijk zoo even is geschied, dan deden we dat om - kennende de zonden en menigvuldige ellendigheden in eigen kerkelijk leven, de HEERE zij ons genadig! - niet te verspelen, maar te bewaren den zegen, dien de HEERE in de vrijmaking der kerken ons bereidde.

En nu wenschte ik wel één ding. Dat in en buiten deze zaal, vooral ook daar buiten, toch in de harten mocht indringen, dat we dit besluit niet genomen hebben, omdat de eenheid der kerk ons niet lief en dierbaar zou zijn, maar juist omdat de eenheid der kerk ons wel zeer ter harte gaat, te weten de eenigheid des gelóófs.

Groote zorg vervult mijn hart om den gang van zaken in de kerken, welke laatste synode dit verzoek om samenspreking op onze tafel legde. Ik haast me er bij te voegen, dat ik intusschen zeer dankbaar ben, dat commissie I in haar rapport daarvan met geen woord gesproken heeft, maar zich beperkt heeft tot die zaken, welke in 1944 en volgende jaren de scheiding brachten. Maar dat neemt niet weg: die zorg is er. Ik denk hier aan wat iemand uit gindsche gemeenschap dezer dagen schreef: „dat de spitsen van de Doorbraak hoe langer hoe meer opschuiven in onze richting". Ik denk aan wat een ons zoo beminde stem, naar welke ook wij in vroeger dagen zoo gaarne luisterden, daarover zeer onlangs in een daar verschijnend weekblad klaagde, dat namelijk de linkervleugel in die kerken hoe langer hoe krachtiger werd. Daar zijn nog mannen, die het gevaar zien. Maar hun stem is die als de stem van een roepende in de woestijn.

Intusschen blijft van kracht wat onze vaders beloofden in de Acte van Afscheiding en wat we zelf in de Acte van Vrijmaking herhaalden: dat we willen vereenigd zijn met alle gereformeerde lidmaten en elke op Gods Woord gegronde vergadering. En we betreuren het zeer, dat de herhaalde roep om wederkeer tot het Woord des HEEREN daar zoo weinig gehoor schijnt te vinden.

¹⁷ Dit laatste is geschied door middel van een - ook publiek verkrijgbaar gestelde - gedrukte brochure d.d. Januari 1952. In deze is de formuleering van het desbetreffende agendapunt geciteerd naar die van het voorloopige agendum, welke in deze acta is geconformeerd aan den tekst van dit synodebesluit. zie B. II a. vgl. art. 196 (noot van de scriba's).

Ik moet in die situatie vaak denken aan een woord van den apostel Petrus. Die schrijft in den eersten brief over vrouwen, geloovigen, zusters der gemeente, wier mannen in het heidendom waren achtergebleven. Zij verwierpen het Evangelie. En dan zegt de apostel tot deze vrouwen: ge hebt nog een ánder wapen. Te weten: uw levenswandel: „Desgelijks, gij vrouwen, zijt uwen eigenen mannen onderdanig, opdat ook zoo eenigen den Woorde ongehoorzaam zijn, zij door den wandel der vrouwen zonder woord mogen gewonnen worden, als zij zullen ingezien hebben uw kuischen wandel in vreeze" .Hfdst. 3 : 1, 2.

Dat heeft ons wellicht iets te zeggen. Dat winnen „zonder woord". Denken wij daar voldoende aan? Is het leven in de door God vrijgemaakte Gereformeerde kerken zóó? Zoo moet het zijn. Zóó dicht bij het Woord, zóó vroom, zóó in de vreeze Gods, dat degenen, die den HEERE vreezen, zeggen: „Laat ons met u gaan. want wij hebben gezien, dat God met u is".

Laat ons daarnaar biddend uitzien. Opdat velen. die vandaag nog buiten zijn, mochten komen.

„Dán wordt 's HEEREN Naam geprezen „en in Sion eer bewezen",

dan gaat in aanvankelijke vervulling, wat straks op den dag van onzen Heere Jezus Christus in vólle vervulling gaat:

„Dan hoort élk de vreugdestem
„In het blij Jeruzalem;
„Als de volken saam vergáren,
„Zich met 's HEEREN erfvolk paren;
„Als de koningen zich buigen,
„En (niet óns, maar) Hém hun ontzag betuigen".

Broeders, de HEERE zij met de kerken!"

Hierna wordt deze zitting, die te 7 ure werd aangevangen met het zingen van Psalm 31 : 4, 15, 16 en 17 te ruim elf ure besloten met den zang van Psalm 102 : 11, 12 en 16 en het dankgebed van den assessor.

Negenentwintigste Vergadering, Vrijdag 12 October 1951.

Artikel 151.

Instituut van Generale zendingsdeputaten en overgangssituatie.

Namens de voor dit doel gecombineerde commissies II en III leest Ds J. ten Hove een rapport, dat voor een gedeelte van de stof het oordeel van de meerderheid der commissies weergeeft, over de agendapunten 28 G 1, j 9, L 1, 2, alle betrekking hebbende op het instituut van generale zendingsdeputaten alsmede op den overgang van de oude naar de nieuwe situatie terzake, van de zending.

Vervolgens leest Ds F. van Dijk een rapport, door br H. Kooistra -- die zelf in deze zitting afwezig is - gesteld namens een minderheid der beide commissies voor wat betreft de verdeeling van de gelden der generale zendingskas over de zendende kerken van Zwolle en Drachten (de laatste voor de friesche kerken). Een breedvoerige bespreking wordt gehouden, waarin enkele voorstellen en/of amendementen worden aangeboden. Bij stemming wordt verworpen een voorstel van Ds J. Hettinga en br A. Schilstra, om in de plaats van het onder 2a voorgestelde (zie onder) te besluiten:

„dat uit het thans aanwezige saldo in de kas der generale zendingsdeputaten eerst worde betaald het gedurende drie jaar aan de friesche kerken toegezegde bedrag, verminderd met hetgeen door de zendende kerk van Drachten reeds in deze jaren werd ontvangen, en dat de rest van het thans aanwezige saldo worde toegewezen aan de zendende kerk van Zwolle".

Eveneens wordt verworpen het voorstel van de genoemde minderheid, luidende (deze passage eveneens te lezen in de plaats van „2a", zie onder) :

„de gelden van de generale zendingskas, na ontvangst van de „quota" der kerken ook over het jaar 1951, zoo spoedig als dit na 1 Januari 1952 mogelijk is, definitief te verdeelen als volgt:

1. aan de friesche kerken (kerk van Drachten) uit te keeren het bedrag dat door Amersfoort aan de friesche kerken is toegezegd, maar nog niet is verbruikt, hierbij in mindering brengend naar rato het bedrag dat minder dan f 1.75 per ziel in de jaren 1949, 1950 en 1951 is opgebracht;
2. het resteerende bedrag uit te keeren aan de kerk van Zwolle".

Met vijf stemmen tegen besluit de vergadering na stemming op onderdeden, die afzonderlijk meerendeels met algemeene stemmen worden aanvaard, bij stemming over het geheel, als volgt:

De generale synode, enz.

kennis genomen hebbende
van de volgende stukken:

1. schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk te Zwolle, waarin deze aan de generale synode voorstelt. geen nieuwe generale deputaten voor de zending te benoemen;
2. schrijven van de particuliere synode van Overijsel Gelderland van gelijken inhoud;
3. schrijven van de particuliere synode van Utrecht, waarin zij aan de generale synode voorstelt:
 - a. dat geen generale zendingsdeputaten meer worden benoemd en dat de thans fungerende generale zendingsdeputaten hun functie blijven ver-vullen tot 1 Januari 1952;
 - b. dat de generale zendingskas ter beschikking worde gesteld van de kerk van Zwolle voor financieringsdoeleinden (voorloopig mede ten behoeve van de hulpdiensten) en voor zooveel noodig mede voor een deel ter beschikking van de friesche kerken;
 - c. dat de 'Kerken tot 1 Januari 1952' gemeenschappelijk op denzelfden voet als tot hiertoe de kosten der zending van de kerk van Zwolle en die van Drachten betalen (volgens besluit van de generale synode van 1948) en dat met ingang van dien datum de zendende kerken, hetzij zij zelfstandig zending drijven, hetzij in samenwerking met elkaar, haar eigen zending financieren;
4. schrijven van de particuliere synode van Friesland, waarin wordt voorgesteld: „dat, zoo er door haar" (dit is de generale synode te Kampen) „wederom deputaten voor de zending worden benoemd, dit te doen op voordracht van de respectieve particuliere synoden";
5. schrijven van dezelfde particuliere synode, waarin zij daartoe een voordracht doet:

overwegende

1. dat er geen taak overblijft voor zendingsdeputaten vanwege de generale synode;
2. dat de generale zendingskas op billijke wijze behoort te worden verdeeld tusschen de zendende kerken van Drachten en Zwolle;
3. dat er een afwikkelingsregeling ten aanzien van het zendingsblad dient te worden getroffen;
4. dat voor het onder ten tweede en ten derde genoemde deputaten vereischt zijn;
5. dat het met het oog op den voortgang van den arbeid ten zeerste gewenscht is, dat de kerken de bijdragen over het jaar 1951 en de daaraan vooraf gaande jaren nog doen toekomen aan de generale zendingskas;
6. dat er een voorziening dient te worden getroffen ten aanzien van de kosten verbonden aan het lectoraat in de zendingswetenschappen, in verband met het wegvallen van de generale zendingskas;

besluit

1. geen nieuwe zendingsdeputaten te benoemen;
2. een vijftal deputaten te benoemen met de opdracht:
 - a. de op 1 Januari 1952 in de generale zendingskas aanwezige gelden, vermeerderd met de over voorafgaande jaren nog te ontvangen bijdragen der kerken en na verrekening van de ontvangsten en uitgaven, voortvloeiende uit op dien datum eventueel ten opzichte van deze kas bestaande financiële verplichtingen, zoo spoedig mogelijk definitief te verdeelen tusschen de zendende kerken van Drachten en Zwolle in de verhouding van 1 : 3;

- b. af te wikkelen de uitgave van het bestaande zendingsblad „De Geopende Deur" en daartoe in overleg te treden met de „Hendrik de Cock-Stichting" te Groningen;
 - c. over hun arbeid te rapporteeren op de eerstvolgende generale synode met toezending van hun rapport aan de kerken;
3. er bij de kerken op aan te dringen, dat zij op denzelfden voet voortgaan met het inzamelen van de bijdragen over de aan het jaar 1952 voorafgaande jaren en deze bijdragen inzenden aan den quaestor dezer deputaten;
 4. dat de overdracht van de onder 2a genoemde gelden aan de zendende kerken geschiedt onder de voorwaarde, dat met deze gelden ook door die zendende kerken - overeenkomstig de in 2a genoemde verhouding der verdeeling - de kosten, aan het lectoraat van de zendingswetenschappen verbonden, tot 1 Januari 1955 worden gedragen;
 5. aan deputaten-curatoren te verzoeken, in overleg met de „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot den dienst des Woords in De Gereformeerde Kerken in Nederland" een voorstel in te dienen bij de volgende generale synode inzake de vraag, hoe de kosten, verbonden aan het lectoraat voor de zendingswetenschappen, na 1 Januari 1955, dienen te worden bestreden;
 6. van deze besluiten mededeeling te doen aan al de kerken in Nederland, en aan alle kerkelijke vergaderingen, die te dezer zake een schrijven zonden, en aan de deputaten-curatoren.
Ds J. Hettinga vraagt aantekening, dat hij tegen het besluit sub 2a heeft gestemd. - Ook deze behandeling geschiedde onder aanwezigheid en met medewerking van afgevaardigden van den raad der kerk te Zwolle.

Artikel 152.

Verhouding tot synodocratische gemeenschap in Indonesië.

Over punt 14 b van het agendum rapporteert Ds H. J. de Vries namens Commissie I. Na discussie wordt met acht stemmen vóór verworpen een voorstel van Ds K. Doornbos en Ds J. Meester, luidende (het voorstel is geredigeerd als concept-antwoordschrijven) :

In antwoord op Uw schrijven van 8 Juli 1949 deelt de generale synode van Kampen 1951 U mede,

- a. dat van onzen kant van het begin af aan gewaarschuwd is voor komende scheuring en daarom is aangespoord om met het drijven op te houden;
- b. dat bij de gereformeerde kerken niet de synode maar de kerkeraden attestaties afgeven.

Aanvaard wordt vervolgens het voorstel der commissie, zulks met zes stemmen tegen, luidende:

De generale synode, enz.

A. kennis genomen hebbende

- a. van een schrijven van het moderamen van de synode van de zich noemende Gereformeerde Kerken in Indonesia, te Soerabaia bijeen, 5-7 Juli 1949, waarin namens deze synode wordt verklaard, dat
„Deze vergadering besloot als grondslag onzer Kerken aan te nemen de Drie Formulieren van Enigheid",
en wordt verzocht „te willen overwegen of bij deze situatie het voor Gods aangezicht verantwoord is voort te gaan in deze landen gescheiden van ons in een eigen Gereformeerd Kerkverband te leven"
en voorts wordt verzocht te besluiten „aan de naar Indonesia vertrekkende leden Uwer Kerken een doopattest of attestatie mee te geven, gericht aan één der plaatselijke kerken van ons Kerkverband";
- b. van een uitspraak van de classis Appingedam: „De synode doorbreke in haar antwoord aan het moderamen van de synode van de „Gereformeerde Kerken in Indonesia" den waan, dat de zich noemende Gereformeerde Kerken in Indonesia op denzelfden grondslag staan als De Gereformeerde Kerken in Nederland, waartoe ook behooren de kerken in de classis Djakarta";

B. constateerende

- a. dat de kerken, die in de synode van Soerabaia vertegenwoordigd waren, afgevaardigden hebben gezonden naar de synode van Zwolle 1946 der gebonden Gereformeerde kerken, welke afgevaardigden hebben me-gewerkt aan de totstandkoming van die besluiten dezer synode, waardoor zij o.m. de binding aan de „vervangingsformule" heeft bevestigd en de zondige besluiten harer voorgangsters heeft goedgekeurd;
- b. dat deze kerken geweigerd hebben zich van deze ook onder haar verantwoordelijkheid genomen besluiten vrij te maken en dat ook niet gedaan hebben bij haar „zelfstandigwording" in 1948;
- c. dat deze kerken de relatie van correspondentie hebben aangegaan met de gebonden Gereformeerde Kerken in Nederland en daarbij o.m. overeengekomen zijn, dat zij haar ambtsdragers willen ontvangen als getrouwe ambtsdragers in de kerk van Christus en haar leden als getrouwe Gereformeerde belijders en dat zij aan haar naar Nederland vertrekkende leden attestaties zullen afgeven, gericht aan deze gebonden kerken;
- d. dat deze kerken nauw samenwerken met de veelszins van Gods Woord afwijkende Protestantische Kerk van Indonesië en zich wenschen aan te sluiten bij en reeds samenwerken met de valsch-ocumenische instanties als den Wereldraad van kerken en de met haar verbonden organisaties;

C. overwegende

- a. dat het onder B genoemde beteekent, dat deze kerken van de belijdenis, waarop zij zeggen te staan, metterdaad zijn afgeweken en voorts blijk geven deze belijdenis al meer te gaan verloochenen;
- b. dat derhalve zij zelf de oorzaak zijn, waardoor onze kerken en haar leden in Indonesië van den Heere geroepen zijn en opgeroepen worden geen kerkelijke gemeenschap met deze kerken te onderhouden;
- c. dat onze kerken derhalve ook niet voor den Heere verantwoord zijn, haar naar Indonesië vertrekkende leden attestaties mee te geven, gericht aan de plaatselijke kerken, die in genoemde synode van Soerabaia vertegenwoordigd waren;

D. besluit

- a. aan de verzoeken van de synode van Soerabaia niet te voldoen;
- b. van dit besluit mededeeling te doen aan de zich noemende Gereformeerde kerk van Soerabaia, als adres van de kerken, in de synode van Soerabaia vertegenwoordigd, aan de classis Appingedam en de Gereformeerde kerken van Djakarta en Semarang.

Artikel 153.

Attestaties militairen.

De zevende synodeweek wordt besloten met lezing van een rapport namens commissie IV over een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Den Helder inzake reisattestaties voor militairen (Ag. 29 d), door br. A. Haitsma. De bespreking wordt uitgesteld tot de volgende week, waarin de zittingen zullen aanvangen op Maandagavond.

Dertigste Vergadering, Maandag 15 October 1951.

Artikel 154.

Medeleven van Assen.

Bij den aanvang van de achtste synodeweek leest de praeses een brief van den raad van De Gereformeerde Kerk van Assen, d.d. 12 October 1951, waarin der synode een zegenbede wordt toegevoegd met het oog op de voltooiing van haar arbeid en het vertrouwen uitgesproken, dat, behalve de publieke acta, ook die van de zittingen in comité-generaal te zijner tijd den kerkeraad zullen bereiken.

Een ander schrijven heeft betrekking op het agendum; dit wordt als te laat ingekomen ter zijde gelegd (acta art. 12).

Artikel 155.

Verhouding tot Oost-Soemba.

De vergadering neemt in behandeling agendapunt 28 M (inzake de verhouding tot de kerken op Oost-Soemba en Savoe). Namens commissie III leest Ds J. Meester een rapport daarover. Na bespreking besluit de synode met groote stemmenmeerderheid, overeenkomstig het commissievoorstel:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van de navolgende stukken ¹⁸

- A. van den raad van De Gereformeerde Kerk van Zwolle een voorstel, dat synode uit zal spreken:
Overwegende dat de verhouding van de kerken van Oost-Soemba/Savoe tot De Gereformeerde Kerken in Nederland niet duidelijk geregeld is;

besluit

- a. aan De Gereformeerde Kerk van Zwolle te verzoeken, op de volgende generale synode met een voorstel aangaande de regeling van deze verhouding te komen, na overleg met de kerken van Oost-Soemba/Savoe en met de de kerk van Zwolle samenwerkende kerken;
- b. thans, nu de verhouding van onze kerken met de kerken van Oost-Soemba/Savoe nog niet geregeld is, deze kerken te verzoeken ten spoedigste twee afgevaardigden te zenden naar de generale synode om deze in zendingzaken te dienen van advies.
- B. van de particuliere synode van Friesland de uitspraak, dat inzake onze verhouding tot de kerken op Oost-Soemba /Savoe de generale synode uitga van de volkomen mondigheid dezer kerken, en het voorstel, in verband daarmee het volgende te besluiten:
1. Aan deze kerken het verzoek te richten tot het onderhouden van correspondentie naar art. 86 K.O. met dien verstande, dat deze correspondentie o.m. inhoudt het wederzijds afgeven van attestaties, het erkennen van elkaars dienaren des Woords, het op elkander toezicht houden inzake leer en leven, het wederzijds elkander bijstaan in alle geestelijke en financiële nooden;
 2. tot zolang een volgende synode een nadere regeling heeft getroffen ten aanzien van de correspondentie met de kerken op Oost-Soemba en Savoe, aan de kerk van Zwolle te verzoeken namens onze kerken het contact met deze kerken te onderhouden, haar desgevraagd geestelijk en materieel te steunen, terwijl de kerk van Zwolle voor eventueele steunverleening een beroep zal kunnen doen op alle Gereformeerde Kerken in Nederland;
 3. ten aanzien van de op Oost-Soemba en Savoe aanwezige zendingsarbeiders een oplossing te zoeken c.q. een nadere regeling te treffen, zulks in overleg met de kerk van Zwolle;
- C. van den raad van De Gereformeerde Kerk van Schiedam een missive, waarin deze als zijn oordeel uitspreekt het volgende (met verzoek deze uitspraken over te nemen) :
- a. dat de kerken van Oost-Soemba en Savoe te erkennen zijn als zelfstandige en mondig kerken;
 - b. dat met deze kerken correspondentie dient te worden onderhouden;
 - c. dat aan deze kerken ook verder alle geestelijke en materiele steun moet worden verleend, die zij noodig hebben;
 - d. dat het zendingswerk op Oost-Soemba en Savoe met kracht dient te worden voortgezet in overleg en samenwerking met bovengenoemde kerken;

¹⁸ Hierbij is ook te voegen het stuk van Gouda, reeds vermeld in art. 19, dat mede op deze zaak betrekking heeft. (Noot van den scriba.)

- D. van de vergadering van de classis Schiedam d.d. 30 Mei een missive, waarin wordt meegedeeld, dat deze als haar oordeel uitsprak, voor wat betreft de punten a. b en c, hetzelfde als de kerk van Schiedam en als punt d het volgende:
- d. dat de kerken op Oost-Soemba/Savoe het zendingswerk op Oost-Soemba/Savoe met kracht dienen voort te zetten in overleg en samen-werking met de kerken in Nederland, op grond van welke overwegingen de classis besloot, der generale synode te verzoeken, aan de kerken van Oost-Soemba/Savoe het bovenstaande sub d in overweging te geven: aan welk voorstel blijkens de lijst van nagekomen stukken voor de generale synode de classis Appingedam instemming heeft betuigd;
- E. van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nijkerk een missive van den navolgenden inhoud:

(de raad der kerk)
overwegende

dat de kerken op Oost-Soemba en Savoe niet bij machte zijn gebleken, de in haar midden werkzame dienaren des Woords en goeroes Indjil zoodanig onderhoud te verschaffen, dat de dienaren en goeroes zonder zorg van het Evangelie kunnen leven,

gelet op

het nog altijd van kracht zijnde verzoek van de kerken op Oost-Soemba aan de generale synode van Groningen 1946 om geestelijken en stoffelijken steun te mogen ontvangen, welk verzoek nadien meermalen is onderstreept en herhaald,

stelt inzake Steun aan Hulpbehoevende Kerken op Oost-Soemba en Savoe aan de generale synode voor:

1. de kerk van Zwolle te adviseeren, aan de kerken op Oost-Soemba en Savoe een, in overleg met die kerken te bepalen geldelijken steun te verleenen, opdat die kerken in staat gesteld worden, aan haar dienaren en goeroes Indjil zoodanig onderhoud te verstrekken, dat die dienaren en goeroes zonder zorg van het Evangelie kunnen leven;
 2. de kerk van Zwolle te machtigen, van de kerken in Nederland maximaal drie collecten per jaar te vragen ten behoeve van de steunverleening onder 1;
 3. de kerk van Zwolle te verzoeken, eenmaal per jaar aan de kerken rekening en verantwoording af te leggen van de ontvangen collecten en den uitgekeerden steun;
- F. van de vergadering van de kerken van Oost-Soemba d.d. 13, 14 en 15 December 1950 te Maeo Maroe, een brief gericht aan de roepende kerk van Kampen, bevattende de mededeeling van het besluit o.a. dat twee afgevaardigden van de kerken van Oost-Soemba aanwezig behooren te zijn op de vergadering der generale synode; met als gronden voor dit besluit:
1. dat de verbondenheid van de kerken in Nederland met de kerken van Oost-Soemba als zusterkerken niet waarlijk betracht kan worden zonder elkaar te ontmoeten op kerkelijke vergaderingen door middel van afgevaardigden;
 2. dat deze grond in overeenstemming is met de besluiten van de generale synode van Groningen 1946;

welke brief verder bevat de mededeeling, dat ook de verhouding van de kerken in Nederland tot de kerken op Oost-Soemba (als zusterkerken met dezelfde opdracht) ter generale synode een onderwerp van bespreking zal worden, hetwelk niet kan worden afgehandeld en waarover geen beslissing kan worden genomen op een meerdere vergadering, indien één van de beide groepen van zusterkerken niet aan de besprekingen over deze zaak met de andere kan deelnemen;

G.

van de vergadering van de kerken op Oost-Soemba/Savoe te Maoe Maroe d.d. 5 en 6 October 1950 bevattende o.m. het voorstel - dat de generale synode besluite, dat alle zaken, die het zendingswerk in Indonesië raken, besproken moeten worden met de kerken op Oost- Soemba/Savoe alvorens een beslissing dienaangaande te nemen, zoo mogelijk door voor de kerken van Oost-Soemba/Savoe den weg te openen om afgevaardigden te zenden naar de generale synode;

I. overwegende

- a. *dat op Oost-Soemba/Savoe zelfstandige en mondige kerken van den Heere Jezus Christus bestaan, gepland door den zendingsarbeid van gereformeerde kerken in Nederland;*
- b. *dat wij deze kerken als zusterkerken erkennen;*
- c. *dat echter voor het onderhouden van nauw contact (b.v. voor eventueele samenwerking met betrekking tot zendingszaken of voor eventueele hulpverlening) met de kerken op Oost-Soemba/Savoe, geen regeling der bestaande verhouding door de generale synode noodig is, daar dit kan geschieden door de kerk van Zwolle en de met haar samenwerkende kerken;*

besluit

1. aan het voorstel van de kerk van Zwolle, niet te voldoen;
2. voor wat betreft het voorstel van de kerk van Zwolle, sub b, te verwijzen naar de uitspraak van deze synode, gedaan in de zitting van Woensdag 22 Augustus (Acta art. 25 en 34, vgl. art. 19).

II. voorts overwegende

- a. dat de kerken op Oost-Soemba/Savoe uitdrukkelijk hebben verklaard niet tevreden te zijn met correspondentie als met buitenlandsche kerken;
- b. dat afvaardiging naar de generale synode door de kerken van Oost-Soemba/Savoe om mede te handelen over de zaken der zending, niet behoeft geregeld te worden, daar het behandelen van de zaken der zending niet tot de taak der generale synode behoort;
- c. dat wij de ambtsdragers der soembaneesche kerken reeds erkennen;
- d. dat wederzijds - en dit terecht, zie overweging I b - reeds getuigenissen aan vertrekkende leden worden medegegeven;
- e. dat aan de kerk van Zwolle niet behoeft te worden verzocht, namens onze kerken contact met de kerken op Oost-Soemba/Savoe te onderhouden, daar deze kerk in voortdurend contact met deze kerken staat en zij zelf wel weet of en in hoeverre zij al onze kerken daaromtrent dient te informeeren;
- f. dat aan de kerk van Zwolle niet behoeft te worden gevraagd, aan de kerken van Oost-Soemba/Savoe, desgewenscht geestelijken en materieelen steun te verleen, daar deze kerk zelf haar roeping in dezen, indien verzocht, wel zal erkennen;

besluit

aan het voorstel van de particuliere synode van Friesland sub 1 en 2 niet te voldoen;

III. vervolgens overwegende

- a. dat het oordeel over het voortzetten van den zendingsarbeid op Oost-Soemba/Savoe in overleg en samenwerking met de kerken op Oost-Soemba/Savoe berust bij de kerk van Zwolle en de met haar samenwerkende kerken;
- b. dat het niet tot de taak der generale synode behoort, aan de kerken van Oost- Soemba/Savoe in overweging te geven, het zendingswerk aldaar met kracht voort te zetten in overleg en samenwerking met de kerken in Nederland, daar bemoeiing inzake het zendingswerk niet tot de taak der generale synode behoort;

besluit

aan de verzoeken van de kerk van Schiedam en van de classis Schiedam, de boven vermelde uitspraken over te nemen, niet te voldoen;

IV. tenslotte overwegende

- a. dat het niet noodig en niet gewenscht is dat de generale synode aan de kerk van Zwolle een advies geve inzake het eventueel verlenen van geldelijken steun aan de kerken op Oost-Soemba/Savoe, aangezien deze kerk zelf wel weet waar en hoe zij, indien noodig, te steunen heeft;
- b. dat de kerk van Zwolle geen machtiging van de generale synode behoeft om, indien zij dat noodig oordeelt, bij de kerken om geldelijke hulp aan te kloppen;
- c. dat de kerk van Zwolle ook geen onderricht van de generale synode behoeft over de wijze waarop zij, in het geval van geldelijke hulpverlening door de kerken, deze kerken dient te informeren in dezen;

besluit

aan het voorstel van de kerk van Nijkerk sub 1 en 2 en 3 niet te voldoen.

V. besluit

aan de respectieve adressanten kennis te geven van het onder 1. II. III of IV beslotene.

Artikel 156.

Classis Zeeland: Rilland-Bath: Ds W. G. F. van Herwijnen.

De synode maakt een aanvang met de behandeling, vermeld onder 23 k van het agendum („inzake Rilland-Bath en Ds W. G. F. van Herwijnen”) Voor commissie II rapporteert over deze zaak Ds F. A. den Boef t en biedt der vergadering een voorstel aan. De bespreking wordt vanwege het sluitingsuur spoedig opgeschort.

Een en dertigste Vergadering, Dinsdag 16 October 1951.

Artikel 157.

Besluit Classis Zeeland: Rilland-Bath: Ds W. G. F. van Herwijnen.

Voltooid wordt de behandeling, begonnen volgens art. 156. Na bespreking . dient Ds P. Lok twee tegenvoorstellen in. De commissie handhaaft haar voorstel met eenige wijzigingen en aanvullingen. Dit wordt door de synode aanvaard met twee en twintig stemmen voor, vijf tegen en drie onthoudingen.

De praeses spreekt zijn blijdschap uit over het oordeel, dat de synode hiermede heeft geformuleerd, luidende aldus:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

- a. een schrijven van de classis Zeeland, d.d. 27 Februari 1951;
- b. een schrijven van de classis Stadskanaal, d.d. 25 April 1951;
beide inhoudende een bezwaar tegen de handelingen van de generale synode van Amersfoort, als zou die synode, door inzake nadere regeling van de positie ten aanzien van de kerkelijke samenkomsten van het overblijfsel van de kerk te Rilland-Bath en in verband hiermee inzake de

positie van Ds W. G. F. van Herwijnen een verzoek te richten tot de classis Zeeland, gehandeld hebben in strijd met artikel 30 K.O.;

voorts kennis genomen hebbende van

het bezwaar van de classis Zeeland tegen het tweede in het verzoek van de generale synode van Amersfoort gestelde, Acta art. 143, besluit 2, om alsnog tegen het besluit der classis Noord-Brabant/Limburg van 21 November 1945 bij deze classis c.q. bij de particuliere synode van het Zuiden haar bezwaren welomschreven en goed gefundeerd in te dienen; met herhaling van het aan de synode van Amersfoort gedane verzoek;

tenslotte kennis genomen hebbende van

een brief van br. J. van Buuren te Bergen op Zoom, die aandringt op verder ambtsherstel van Ds W. G. F. van Herwijnen;

overwegende

1. dat de generale synode van Amersfoort geen zaak in deze materie aan zich getrokken heeft; maar zich beperkt heeft tot een verzoek aan de classis Zeeland voortvloeiende uit de afwijzing van het appèl;
2. dat de classis Zeeland ook zonder dat dit verzoek tot haar was gericht na de afwijzing van haar appèl één van de twee wegen in het verzoek van de synode van Amersfoort gewezen had behooren in te slaan;
3. dat de classis Zeeland immers ten onrechte gesteld heeft, dat wanneer meer kerken in Zeeland zich vrijmaakten, alleen maar deze kerken van háár kant het verband met de classis Zeeland behoorden te zoeken;
4. dat de gang van de historie der vrijmaking in het Zuiden des lands als van-zelf met zich meebracht, dat een althans voorloopig kerkelijk verband ontstond tusschen de kerk van Rilland-Bath en de kerken in de classis Noord-Brabant Limburg;
5. dat de classis Zeeland Ds W. G. F. van Herwijnen als dienaar des Woords had behooren te erkennen, wijl hij als zoodanig in de classis Noord-Brabant/Limburg was aanvaard en de classis Zeeland, o.m. blijkens het onder ten derde genoemde in gebreke was gebleven haar eigen taak ten dezen naar behooren na te komen, om eventueel daarna, zoo dit noodig werd geoordeeld, bezwaren tegen zijn leer of leven in te brengen op de meerdere vergadering;
6. dat de zaak van Ds W. G. F. van Herwijnen en de positie van de kerk van Rilland-Bath langs ordelijken weg op de vergadering van de particuliere synode van het Zuiden gekomen is;
7. dat mitsdien die vergadering het recht had in deze materie een besluit te nemen;

spreekt uit

- a. dat de bezwaren van de classis Zeeland en de classis Stadskanaal tegen de handelingen van de generale synode van Amersfoort ongegrond zijn;
- b. dat het ernstige afkeuring verdient, dat de classis Zeeland zonder nadere gegronde argumenteering uit Schrift en belijdenis niet aan het toen gedane verzoek heeft voldaan;
- c. dat er voor de generale synode geen reden is, de in dezen gedane uitspraken van de generale synode van Amersfoort te herzien;

en besluit

van deze overwegingen en uitspraken mededeeling te doen aan de classis Zeeland, aan de classis Stadskanaal, aan de classis Noord-Brabant/Limburg, aan Ds W. G. F. van Herwijnen en aan br. J. van Buuren.

Artikel 158.*Militairen in Indië.*

Voor commissie IV rapporteert Ds W. de Graaff over het punt e van het agendum-hoofd inzake de geestelijke verzorging van militairen (Ag. 29 e), welk punt betreft zoodanige verzorging van zoodanige kerkleden in Indië, met het oog waarop de amersfoortsche synode tot de classis Groningen verzoeken richtte tot behartiging van deze zaak.

Na eenige discussie besluit de vergadering, ten deele conform het commissievoorstel, ten deele conform daarbij ingediende amendementen, als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een brief van de classis Groningen, d.d. 25 Mei 1951, in welken wordt medegedeeld, dat de classis Groningen de uitvoering van het verzoek van de generale synode van Amersfoort (Acta, art 158 I b) heeft opgedragen aan een commissie, die van tijd tot tijd van haar arbeid rapport uitbracht aan de classis, welke rapporten eveneens aan alle kerken werden verzonden;

in welken brief verder wordt medegedeeld, dat ter voldoening aan het bepaalde in art. 158 sub II c, thans aan de synode zijn gezonden alle aan de kerken verzonden stukken, waaruit de door de commissie verrichte arbeid duidelijk blijkt; welke brief voorts vergezeld ging van een achtal bijlagen, w.o. de evengenoemde rapporten, w.o. ook rapporten van enkele legerpredikanten over den door hen in deze functie verrichten arbeid;

constateerende

dat door de classis Groningen is voldaan aan het verzoek van de generale synode van Amersfoort, Acta, art. 158 sub Ib en 2b en e;

overwegende

1. dat de grond van het aan de classis Groningen gedane verzoek inmiddels niet meer aanwezig is;
2. dat er nog een aanzienlijk bedrag aanwezig is in de kas van de door de classis Groningen benoemde commissie;
3. dat deze gelden zijn gegeven voor de geestelijke verzorging van militairen, die leden onzer kerken zijn en daartoe dienen te worden aangewend:

besluit

1. de classis Groningen dank te zeggen voor den verrichten arbeid;
2. het in 1948 gedane verzoek niet te hernieuwen;
3. de classis Groningen te verzoeken de nog aanwezige gelden te blijven bestemmen voor de geestelijke verzorging van militairen door ze aan te wenden tot steun van den arbeid onder militairen op Nieuw-Guinea, van den arbeid der gereformeerde reserve-legerpredikanten, zulks in overleg met deze gereformeerde legerpredikanten, en van den arbeid van die garnizoenskerken, die in verband met haar geringe zielental en de groote garnizoenen op haar terrein hulp behoeven;
4. van dit besluit kennis te geven aan de classis Groningen

Artikel 159.*Militairen in het buitenland.*

In aansluiting aan deze behandeling (Ag. 29 e) besluit de synode, eveneens op voorstel van commissie IV, bij monde van Ds W. de Graaff, als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van het verzoek van de classis Groningen in haar brief d.d. 25 Mei 1951, luidende:

„besluiten te nemen inzake de geestelijke verzorging van Nederlandsche militairen in Europa, welke na(ar) alle waarschijnlijkheid in Duitschland (bezettingsleger) en Frankrijk zullen worden geplaatst“;

overwegende

- a. dat de classis geen concreet voorstel doet;
- b. dat een regeling als gevraagd thans praematuur zou zijn;
- c. dat de bedoelde verzorging allereerst ligt op den weg der kerkeraden:

besluit

1. aan dit verzoek niet te voldoen;
2. van dit besluit kennis te geven aan de classis Groningen.

Artikel 160.

Nederlandsche Zendingsraad.

Inzake punt 28 P (amersfoortsche besluiten over den Nederlandschen Zendingsraad) doet Ds G. Janssen als rapporteur namens commissie I een voorstel, dat door de synode wordt aanvaard, luidende:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van het voorstel van de particuliere synode van Groningen d.d. 13 Juni 1951, aldus luidende:

- „ „ a. uit te spreken, dat de Nederlandsche Zendingsraad noch in grondslag noch in zijn samenstelling en werkwijze, aanvaardbaar kan worden ge-acht;
- b. dat daarom het besluit van de generale synode te Amersfoort, 82 ad 3 „goed te keuren, dat de te benoemen deputaten voor de zending, ingeval de Nederlandsche Zendingsraad hen tot het waarnemerschap uitnoodigen mocht, enkele hunner aanwijzen als waarnemers de zittingen van dezen Raad bij te wonen" dient te worden ingetrokken;" “

overwegende

- a. dat door haar besloten is, niet opnieuw generale zendingsdeputaten te benoemen;
- b. dat daarom het besluit van de generale synode van Amersfoort (Acta, art. S2 ad 5) geen actueele beteekenis meer heeft:

spreekt uit

dat er geen reden is, op het voorstel van de particuliere synode van Groningen in te gaan;

en besluit

hiervan mededeeling te doen aan de particuliere synode van Groningen.

Artikel 161.

Postale aanduiding.

Inzake agendapunt 17 besluit de synode op voorstel van het praesidium, bij monde van den assessor, als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

een verzoek van de particuliere synode van Utrecht ...dat de generale synode nogmaals de wenschelijkheid uitspreke om de toevoeging bij den naam onzer kerken: „onderhoudende art. 31 K.O.", achterwege te laten of alleen in gevallen van uiterste noodzaak te gebruiken, aangezien deze toevoeging ten onrechte den indruk wekt, dat zij behoort tot den naam onzer kerken, en zoo de verkeerde meening wordt versterkt, dat onze kerken een geheel nieuwe kerkformatie zouden zijn, hetgeen niet het geval is" ',

overwegende

- a. dat de generale synode van Enschede, 1945, blijkens hare Acta, art. 76, besloot „, uitdrukkelijk in de Acta op te nemen dat de naam onzer kerken is en blijft: „De Gereformeerde Kerken in Nederland" zonder eenige bijvoeging, en dat de distinctie „onderhoudende art. 31 K.O." slechts een onderscheidingsteeken is om verwarring te voorkomen, en dus in geen enkel opzicht iets kan of mag praejudiceeren"
- b. dat de generale synode van Amersfoort blijkens hare Acta art. 99 naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van de particuliere synode van Drente, besloot. „aan het verzoek van de particuliere synode van Drente te voldoen en er bij de kerken op aan te dringen de toevoeging (onderhoudende art. 31 K.O.) niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken";
- c. dat deze besluiten aan duidelijkheid niets te wenschen overlaten;
- d. dat het noch gewenscht noch noodig moet geacht worden, duidelijke uitspraken van vorige synoden te herhalen;

besluit

1. aan het verzoek van de particuliere synode van Utrecht 1951 niet te voldoen, en
2. hiervan kennis te geven aan de particuliere synode van Utrecht 1952.

Artikel 162.

Kassaldo N.O.P.

Overeenkomstig een voorstel van Ds F. de Vries besluit de synode het kas- saldo van deputaten voor steun aan het kerkelijke werk in den Noord-Oostpolder enz. die ingevolge het besluit, vermeld in art. 111 van de acta niet opnieuw zullen worden benoemd, over te dragen aan de kerk van den Noord-Oostpolder.

Twee en dertigste Vergadering, Woensdag 17 October 1951.

Artikel 163.

Bezwaarschrift groningsche broeders n.a.v. kwestie „Samenspreking".

In deze vergadering, die voor het grootste deel, wegens afwezigheid van Ds G. Visee, staat onder leiding van den assessor Ds J. van Bruggen, rapporteert Ds B. Telder voor commissie 1 over een schrijven annex aan de stukken vermeld onder 18c van het agendum, namelijk van een vijftal broeders, leden van De Gereformeerde Kerk van Groningen (J. Kevelam, J. Muntendam, R. Schierbeek, H. Smilde, W. Vermeulen).

Het rapport releveert dienaangaande het volgende:

Enkele van deze broeders hadden zich 1 Mei 1950 met een brief tot den kerkeraad van Groningen gewend, met verzoek, dat deze een samenspreking zou toestaan met de synodale kerk ter plaatse, om op deze wijze mee te werken tot herstel van de kerkelijke samenleving.

De kerkeraad van Groningen heeft 12 Juli 1950 daarop een afwijzend antwoord gegeven en met vele argumenten, aan Gods Woord ontleend, aangetoond, waarom zulk een samenspreking veroordeeld moest worden (welk schrijven door den rapporteur wordt gelezen),

In plaats van naar dit herderlijke schrijven te luisteren of anders den kerke-raad te wijzen op het ongegrond zijn van de aangevoerde argumenten, hebben deze broeders zich vervolgens gewend tot de classis Groningen, opdat deze den kerkeraad van Groningen zou opwekken alsnog op zijn schrijven terug te komen. Bovendien verzochten zij de classis alles in het werk te stellen, opdat er weer deputaten zouden komen van de generale synode, om met de deputaten der gebonden kerken samen te spreken.

Toen ook de classis geen bevrediging schonk, wendden de broeders zich tot de particuliere synode van Groningen en toen ook deze de broeders vermaande, naar het herderlijke schrijven van hun kerkeraad te luisteren, hebben de broeders zich gewend tot de vergadering der generale synode met hun schrijven d.d. 31 Juli 1951, dat de rapporteur voor de vergadering leest.

Namens de commissie stelt Ds B. Telder vervolgens der synode voor, het volgende aan de broeders te antwoorden:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van Uw brief d.d. 31 Juli 1951 en de daarbij gevoegde correspondentie met den kerkeraad van Groningen, de Classis Groningen en de particuliere synode van Groningen;

spreekt uit

dat haar uit den brief van den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen in geen enkel opzicht iets gebleken is van een sectarische houding bij de afwijzing van Uw verzoek tot samenspreking en dat de classis Groningen en de particuliere synode van Groningen met recht hebben opgewekt, U te blijven stellen onder de schriftuurlijke leiding van de ambtsdragers, die de Heere aan de kerk van Groningen gegeven heeft;

en verwijst U voorts

naar het besluit, door haar genomen, inzake de verzoeken tot samenspreking met de kerken, die in de Haagsche synode vertegenwoordigd waren, tot welke ook behoort de gebonden kerk van Groningen, die zich nimmer van de besluiten dezer Haagsche synode heeft vrijgemaakt.

Met algemeene stemmen besluit de synode conform dit voorstel.

Artikel 164.

Brief van Oost Soemba/Savoe d.d. 18 Jan. 1951.

Over het onder punt 28 B 1 van het agendum vermelde schrijven van de kerken van Oost-Soemba/Savoe rapporteert br H. Troostheide namens commissie II.

De synode besluit, na eenige wijziging van het voorstel, het volgende

De generale synode enz.,

gelezen hebbende

- a. een brief met aangehecht rapport, gedateerd Petewang Melolo, 18 Januari 1951, van de „Vergadering van de Kerken van Oost-Soemba/Savoe", en kennis genomen hebbende van de daarin aan haar voorgelegde vier voorstellen, om

1. ongedaan te maken het besluit van de synode van Amersfoort, waarin gezegd wordt, dat het eigenlijke zendingswerk op Oost-Soemba beschouwd moet worden als aflopend;
 2. te besluiten, dat van het zendingsterrein de grenzen niet mogen worden vastgesteld;
 3. te besluiten, dat alle zaken, die het zendingswerk in Indonesië raken, besproken moeten worden met de kerken van Oost Soemba/Savoe alvorens een beslissing dienaangaande te nemen, zoo mogelijk door voor de kerken van Oost-Soemba/Savoe den weg te openen om afgevaardigden te zenden naar de generale synode;
 4. te besluiten, dat de Acta van de generale synode van Amersfoort alsnog behooren gezonden te worden aan de kerken van Oost-Soemba/Savoe;
- b. een betuiging van adhaesie aan de voorstellen 1, 2 en 4 van de classis Appingedam;

constateerende

1. dat over het onder 1 genoemde voorstel reeds een uitspraak is gedaan door het besluit aangaande de „aflopende taak" op Soemba, punt 28 K van het agendum (Acta, art. 148) ;
2. dat het onder 3 genoemde voorstel reeds is afgehandeld (zie Acta, art 25, 34);
3. dat volgens mededeeling van de roepende kerk aan het onder 4 genoemde voorstel reeds is voldaan door toezending van de Acta van de synode van Amersfoort;
4. dat ter behandeling slechts overblijft het onder 2 genoemde voorstel;

overwegende

- a. dat de Zendingsorde is opgeheven en er geen algemeene bepaling bestaat, krachtens welke de grenzen van het zendingsterrein van de kerk van Zwolle door een generale synode zouden worden geregeld;
- b. dat het niet meer bij voorbaat en als zoodanig tot de taak der generale synode behoort, de grenzen van het zendingsterrein vast te stellen;

besluit

1. het vaststellen van grenzen van het zendingsterrein geen uitspraak te doen;
2. hiervan mededeeling te doen aan de kerken van Oost-Soemba/Savoe op een door het moderamen vast te stellen wijze;
3. hiervan kennis te geven aan de classis Appingedam.

Artikel 165.

Brief van br.A. L. v. Aken e.a. inzake Zending.

In aansluiting hieraan rapporteert br. H. Troostheide voor dezelfde commissie over een schrijven van een viertal broeders uit de kerken met betrekking tot de zendingszaken (Ag. 28 B 2). Dienovereenkomstig besluit de synode:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

een missive inzake het zendingswerk, d.d. Augustus 1951, van de broeders A. L. van Aken te 's-Gravenhage, H. Albracht te Utrecht, L. A. F. God-schalk J. A. zn te Driebergen en C. C. de Vries te Nijkerk; waarin deze de aandacht der synode vragen in het bijzonder voor de volgende punten:

1. de verhouding onderling van respectievelijk:
 - a. Oost-Soemba-West-Borneo;
 - b. Drachten-Meschobor;
 - c. Groningen-West-Borneo;

2. „een werkelijk dreigend gevaar", waarmee zij bedoelen dat de leden der kerken hun zendingsroeping te klein zien en diensgevolge in verhouding daartoe een veel te geringe bijdrage voor dit werk afzonderen;
3. „Nieuw-Guinea", waarin aandacht wordt gevraagd voor de noodzakelijkheid van en de mogelijkheden tot zendingsarbeid op Nieuw-Guinea, waarna zij der synode adviseeren, voor haar deel het daarheen te leiden, dat De Gereformeerde Kerken in Nederland, of een deel van haar, een zendingspost openen op Nieuw-Guinea;

overwegende

1. dat vrijwel alle in deze missive genoemde onderwerpen reeds bij de behandeling van onderscheidene punten van het agendum de aandacht der synode hebben gehad;
2. dat deze missive ook aan al de kerken is toegezonden, zoodat elke kerk voor haar deel met de gegeven wenken kan rekenen en er, onder den zegen des Heeren, wellicht ten profijte van den zendingsarbeid, haar winst mede kan doen;

besluit

- a. deze missive, onder dankzegging voor de nuttige adviezen, voor kennisgeving aan te nemen;
- b. hiervan bericht te zenden aan elk der ondertekenaars.

Artikel 166.

„Hulpdiensten".

Ds J. van Dijk dient namens commissie III een nieuw voorstel in inzake de kwestie van „hoofd- en hulpdiensten" (Ag. 28 F II). Ds H. J. Schilder stelt voor, dat een uitvoeriger besluit zal worden genomen, waarin

- a. breder wordt geargumenteed, waarom de vóór dezen in de Zendingsorde aanvaarde figuur der hulpdiensten als behorende tot het kerkelijke zendingswerk thans wordt afgewezen;
- b. richtlijnen worden gegeven voor de nieuwe situatie en den overgang naar den opbouw van dit werk in het thans principieel juist geachte kader.

Een dergelijk voorstel wordt evenwel niet begeerd, daar de synode met twintig tegen tien stemmen aanvaardt het voorstel der commissie (vgl. art. 189). De synode besluit derhalve:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

- a. een mededeeling van den raad van De Gereformeerde Kerk van Voorburg, dat z.i. de benaming „hulpdiensten" dient te vervallen en dat de arbeid van de „hulpdiensten" behoort te worden overgenomen door de geloovigen in nauw contact met de missionaire dienaren des Woords;
- b. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Gouda met adhaesiebetuiging van de classis Appingedam: „De medische en schooldienst dient verzorgd te worden door het ambt der geloovigen";
- c. het oordeel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Schiedam: „dat inzake de hulpdiensten dient besloten te worden in den door deputaten ad art. 65 en art. 129 van de Acta der Amersfoortsche synode voorgestelden zin";
- d. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nijkerk tot het aannemen van fundamentele bepalingen o.m. inhoudende dat de „zendingspredikant" „zoolang onder hen, die tot het geloof komen, de ambten van dienaar des Woords, ouderling en diaken nog niet zijn ingesteld bij hen om Christus' wil hulp (zal) bieden aan nooddruftigen, waarbij de werkzaamheden (genoemd) onder (een bepaalde letter) zullen verricht worden in overleg en samenwerking met de diakenen van de kerk die hem gezonden heeft";

- e. een voorstel van de classis Stadskanaal: uit te spreken: „dat het de roeping der gemeente is, in het ambt der geloovigen gemeenschap der heiligen te oefenen met de broeders en zusters op het zendingsveld”;
- f. voorstellen van de particuliere synode van Utrecht en de classis Amsterdam: „Ten aanzien van anderen arbeid dan dien der evangelieprediking worde niets opgenomen in de ter generale synode te besluiten regelen en artikelen”;
- g. een voorstel van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland: uit te spreken, „dat al de arbeid begrepen onder de zoogenaamde hulpdiensten dient te worden beëindigd, met dien verstande, dat de zendende kerk en de met haar samenwerkende kerken de aangegeane verplichtingen ten aanzien van hen, die vóór de synode van Kampen voor deze diensten waren uitgezonden, zullen nakomen”;
- h. de volgende uitspraken van de particuliere synode van Utrecht:
 1. dat geneeskundige verzorging en het onderhouden van scholen voor gewoon schoolonderwijs niet behoort tot de taak der kerk;
 2. dat de verzorging van zieken en gewonden en het bijstaan van ouders tot het geven van schoolonderwijs op de zendingsterreinen onzer kerken, eventueel gewenscht en noodig kan zijn;
 3. dat deze medische en onderwijs-verzorging dient te geschieden als uiting van christelijke barmhartigheid;
 4. dat deze betoening van barmhartigheid op de zendingsterreinen onzer kerken, dient uit te gaan van en te worden verzorgd door het ambt aller geloovigen in organisatorisch verband, evenwel in nauw overleg met de zendende kerken en de zendingsarbeiders;
 5. dat met ingang van 1 Januari 1952 al de arbeid begrepen onder de zoogenaamde „hulpdiensten” dient te worden overgelaten aan het particuliere initiatief van het ambt aller geloovigen;
 6. dat voor de volledige overdracht van deze „hulpdiensten” een overgangstermijn in acht dient te worden genomen van drie jaren, gedurende welke periode de kerken gezamenlijk de garantie op zich dienen te nemen voor de financiering van dezen arbeid, terwijl in dit tijdsbestek de voltooiing der organisatie van het particuliere initiatief kan worden tot stand gebracht;
 7. dat de geleidelijke overdracht van de „hulpdiensten” aan de particuliere vereenigen dient plaats te hebben in onderling overleg tusschen de zendende kerken, de organisatie(s) als onder 4 bedoeld, de zendingsarbeid (st) ers, en een door de generale synode te benoemen commissie van drie deputaten, welke deputaten aan de volgende generale synode rapport dienen uit te brengen (welk rapport zes maanden tevoren aan de kerken dient te worden toegezonden), waarna de scheiding tussen „hoofd-” en „hulpdiensten” definitief kan worden verklaard;
- i. een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland van eenzelfde strekking als dat vermeld onder h, en voor wat h 6 en 7 betreft daaraan gelijk, behoudens weglating van het tweede gedeelte van h 7, omdat zij de daar voorgedragen commissie van drie deputaten der generale synode voor deze zaak niet gewenscht acht (het voorstel refereert blijkbaar aan dat onder j) ;
- j. een voorstel van den raad van De Gereformeerde Kerk te Zwolle, conform dat van de particuliere synode van Utrecht onder h 5, 6 en 7, met daarbij een amendement als volgt:
„De drie genoemde deputaten ontvangen de bevoegdheid, zoolang „Mesoz de hulpdiensten financieel niet volledig heeft overgenomen, aan alle kerken te adviseeren een bepaald quotum bij te dragen, ten behoeve van de zendende kerk van Zwolle, welke kerk de zoo ontvangen gelden uitsluitend zal aanwenden in overleg met „Mesoz' ten behoeve van den arbeid van deze vereeniging op Oost-Soemba/Savoe”;
- k. een brief van den raad van De Gereformeerde Kerk van Nieuwendam-Amsterdam-Noord, waarin deze onder meer het volgende schrijft: „bij de tweede zaak, die van de „hoofd-” en „hulp“-diensten, wil onze raad U er met nadruk op wijzen, dat ook volgens het rapport van

deputaten „ter ondersteuning van de prediking van het Evangelie (blz. 10)¹⁹ en om het de zending mogelijk te maken zijn eigenlijke werk te verrichten (br. J. van Dijk, blz. 19) en bij incidenteel gebruik (blz. 10) de noodzakelijkheid van bepaalde hulpmiddelen aanwezig kan zijn (blz. 8 vlg.). De kerk kan het niet laten, barmhartigheid te toonen in het lenigen van de nooden der bevolking waar de zendeling komt namens zijn Heiland. Daar waar het Woord verschijnt, moeten ook die werken zich vertoonen, die het altijd als vruchten begeleiden in het ijverig betoon der christelijke deugden (blz. 11). En het is niet maar des zendingeling geloof, doch dat der zendingende geloovigen, dat uit de werken moet blijken (blz. 11).

Omdat het hier betreft suppletie van den eigenlijken zendingsarbeid, dienen de kerkelijke vergaderingen naar art. 30 K.O. daarover ook te handelen (blz. 12). Immers, zij blijkt noodzakelijk en wordt een feit via de zendingsroeping en haar vervullingen annex met deze (blz. 12). Van te voren staat het niet vast, dat op het zendingsterrein school- of medische arbeid zal worden verricht Slechts wat duidelijk in het oog springt als onmiddellijk dienend de evangelieprediking, komt in aanmerking (blz. 14); het belang van den voortgang van den Woorddienst moet het eischen (blz. 14) ", en al verder „daaruit volgt onontkoombaar, dat dit alles ook door de kerk zelf moet worden uitgericht, d.i. door de geloovigen onder leiding van den kerkeraad. Het betreft hier immers voor het zendingswerk direct noodzakelijke hulpmiddelen".

De raad verzoekt tenslotte dringend: „om voor de door onzen raad gewezen weg althans duidelijk en met evenzoovele woorden ruimte te laten";

1. een voorstel van de classis Appingedam, eveneens strekkende tot overdracht der „hulpdiensten" aan vereenigingen met verwijzing naar h;

overwegende

dat het tot de taak van de zendingende en de eventueel met haar samenwerkende kerken en haar dienaren behoort, te bepalen, wat de werkzaamheden van de uitgezonden dienaren op het zendingsveld omvatten en van welke hulp zij eventueel bij de uitvoering van hun taak gebruik zullen maken;

besluit

hierover geen nadere uitspraak te doen.

Artikel 167.

Uitzending der (missionaire) dienaren.

Dezelfde rapporteur dient een voorstel in inzake punt 28 F III (de uitzending der dienaren), waarvan de overweging wordt geamendeerd door Ds J. A. Vink. Inclusief dit laatste, besluit de vergadering met drie en twintig tegen vier stemmen en één onthouding:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van de volgende stukken

- a. een schrijven van de particuliere synode van Utrecht, dat een veertiental punten voorstelt terzake van de instantie, die de ambtsdragers tot de zendingdiensten uitzendt, meerendeels conform aan die, waartoe wordt geadviseerd in het derde rapport van deputaten van de synode van Amersfoort art. 65 en 129 van de Acta, op pag. 21 en 22, waaronder twee concept-grondregels van kerkordelijken aard, terwijl het laatste punt luidt:
14. Aldus besloten zijnde, dienen de kerken de historische lijn van den reeds opgebouwden en verrichten arbeid voort te zetten en den nieuwen opbouw daarbij te doen aansluiten;

¹⁹ Deze en volgende paginanummers bedoelen blijkbaar te verwijzen naar de bladzijden van het evengenoemde rapport over deze materie van deputaten der amersfoortsche synode inzake de eventuele herziening van K.O. art. 52 en de Z.O. (noot van den scriba)

- b. een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland, te besluiten als voorgesteld wordt door de particuliere synode van Utrecht;
- c. een voorstel van de classis Stadskanaal, het volgende uit te spreken: daar de prediking van het evangelie en de planting der kerk in de heidenwereld behoort uit te gaan van een plaatselijke kerk, is de taak en roeping der plaatselijke kerk, na te gaan of de mogelijkheid bestaat, een evangelist of zendeling uit te zenden, hetzij alleen, hetzij in samenwerking met andere kerken;

overwegende

dat het aan de zendende kerken en aan de eventueel met haar samenwerkende kerken kan worden overgelaten, op welke wijze zij de uitzending van ambtsdragers tot den zendingsdienst zullen regelen;

besluit

aan het verzoek van de particuliere synoden van Utrecht en Zuid-Holland en van de classis Stadskanaal niet te voldoen, en daarvan kennis te geven aan de adresseerende vergaderingen.

Artikel 168.

jaarbegroting zendende kerken.

Namens commissie II rapporteert Ds S. Cnossen inzake agendapunt 28 N 1 en 2 (jaarbegroting der zendende kerken) en doet een voorstel, dat door de synode wordt aanvaard, luidende:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

- a. de jaarbegroting van „Uitgaven Zending op Oost-Soemba en Savoe voor de jaren 1952, 1953, 1954", met toelichting, ingezonden door den raad van De Gereformeerde Kerk te Zwolle (pag. 71-74, „Een geopende deur");
- b. de jaarbegroting voor den zendingsarbeid op West-Borneo voor 1952 en volgende jaren, met toelichting, ingezonden door den raad van De Gereformeerde Kerk te Drachten;

constateerende

dat door deze synode besloten werd, de zendingsorde op te heffen (art. 11 Acta) en dat derhalve de bepaling uit de zendingsorde omtrent de verplichting tot het afleggen van rekening en verantwoording aan de generale synode vervallen is (art. 27 voorm. Z.O.) ;

overwegende

- a. dat uit de veranderde situatie voortvloeit, dat controle over de zendingsgelden vanwege de generale synode niet meer behoeft plaats te vinden;
- b. dat er derhalve voor de generale synode geen taak overblijft met betrekking tot deze begrotingen;

besluit

1. de begrotingen van de zendende kerken voor kennisgeving aan te nemen;
2. van deze uitspraak kennis te geven aan de raden van De Gereformeerde Kerken, respectievelijk van Zwolle en van Drachten.

Artikel 169.

Verzoek Chr. Geref. deputaten inzake strijd tegen Rome.

Inzake punt 16 van het agendum (samenwerking met Chr. Geref. deputaten) spreekt de synode zich uit over een desbetreffend voorstel van het praesidium bij monde van den assessor, dat met meerderheid van stemmen wordt aanvaard, luidende:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een schrijven van de deputaten „tot versterking en verdediging van het reformatorisch beginsel”, benoemd door de generale synode van de Christelijke Gereformeerde kerken, A.D. 1950 te 's-Gravenhage gehouden, aan welke opgedragen werd:

- „a. de Kerken te dienen bij hun strijd tegen Rome door middel van het verstrekken van advies en het verschaffen van voorlichtings- en evangelisatielectuur;
- b. contact te zoeken met andere kerken van Gereformeerd belijden teneinde in deze arbeid samen te werken”;

welk schrijven bevat een verzoek, ook soortgelijke deputaten te benoemen;

besluit

aan genoemde deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken te doen antwoorden:

1. dat „versterking en verdediging van het reformatorisch beginsel”, waartoe Uw generale synode U benoemde, geen arbeid is. die slechts of allereerst tegenover de roomsche kerk noodig zou zijn, waartoe Uw opdracht zich bepaalt, maar een arbeid, die met niet minder urgentie geboden is tegenover velerlei streven, dat onder den naam van „het reformatorisch beginsel”, de eenvoudige gehoorzaamheid aan het Woord Gods verzaakt;
2. dat Uw tweede opdracht „samen te werken” „met andere kerken van gereformeerd belijden” in verband met Uw eerste opdracht een gevaarlijke verhinderende is voor de trouwe beleving van de gemeenschap der heiligen, zooals deze o.m. in de artt. 27-29 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis naar de Schriften beleden wordt, en als zoodanig met deze „reformatorische belijdenis” in strijd is te achten;
3. dat voor den aan U opgedragen strijd der kerken, geen deputaten noodig zijn;
4. dat de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland A.D. 1951 te Kampen bijeen, daarom niet kan besluiten aan Uw verzoek te voldoen;
5. dat zij onder verwijzing naar haar besluiten, vermeld in art. 120 harer Acta ook U opwekt, voor Uw deel te bevorderen, dat allen in deze landen, die in de drie formulieren van eenigheid hun geloof uitspreken, ook in den strijd naar buiten, elkander de broederlijke liefde niet slechts met woorden, maar ook metterdaad bewijzen.

Artikel 170.

Opzicht en tucht door en over miss. DD. d. W.

Inzake opzicht en tucht door en over missionaire dienaren des Woords (28 F IV) biedt Ds 1. ten Hove als rapporteur van commissie III der synode een concept-besluit aan, dat na bespreking weer in commissoriaal beraad wordt genomen, zulks mede op voorstel uit de vergadering, vragend om een materiele beoordeeling van de ter zake ingediende voorstellen; hiertoe wordt aan de commissies II en III beide verzocht der synode van advies te dienen.

Artikel 171.

Rapporten depp. herz. K.O. en Z.O. niet bij Acta.

Overeenkomstig het vermeldde in art. 63 van de Acta, voorlaatste alinea, spreekt de synode zich thans uit over de vraag, of de rapporten van deputaten inzake herziening van de K.O. art. 52 en de Z.O., benoemd door de synode van Amersfoort volgens de artikelen 65 en 129 A 3 van de Acta, als bijlagen bij de Acta der Kamper synode zullen worden opgenomen. Met meerderheid van stemmen besluit de synode zulks niet te doen, daar de rapporten meerendeels volgens de opdracht van de synode van Amersfoort niet aan de synode, maar aan de kerken waren gericht en zij dientengevolge bij de kerkeraden reeds in voldoende getale voorhanden zijn.

Artikel 172.

Attestaties militairen.

Ten vervolge op de volgens art. 153 aangevangen behandeling (Ag. 29 d) leest br. A. Haitsma namens commissie IV een gewijzigd voorstel, waarop uit de vergadering een amendement wordt ingediend. Een en ander combineerende, besluit de vergadering als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende van

een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk te Den Helder, waarin deze der synode verzoekt, uit te spreken:

„Voor hen die bij de Marine worden ingedeeld, wordt het gebruik van gewone attestaties dringend aanbevolen“;

overwegende

1. dat er geen dringende noodzaak is, aan het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk te Den Helder te voldoen, te minder waar het voorgestelde alleen deze kerk betreft;
2. dat het dezen raad vrijstaat, de raden der zusterkerken te verzoeken, dat zij toch trouw zijn in het zenden van bericht aan Den Helder, indien leden der kerk in Den Helder in militairen dienst worden opgeroepen;

besluit

1. te blijven bij hetgeen te dezer zake besloten is door de generale synode van Groningen 1946;
2. van dit besluit mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk te Den Helder.

Artikel 173.

Rondvraag. Correctie op art. 70 (optreden van studenten).

De (plaatsvervangende) praeses stelt reeds aan de orde de rondvraag (Ag. 42), teneinde een behoorlijke behandeling der eventueele vragen te waarborgen; met het oog hierop was ook reeds van te voren aan de leden der synode verzoekt, eventueele vragen schriftelijk in te dienen.

Een eerste vraag is die van Ds F. de Vries, waarin hij verzoekt om verlof tot het indienen van een voorstel, inhoudende, dat de synode alsnog amendeert haar eigen besluit, vermeld in art. 70 van de Acta, waarbij inzake het zoogenaamde „optreden van studenten" weer van kracht verklaard is onder meer art. 77 sub c van de Acta 's-Gravenhage 1914, volgens hetwelk een classis een praeparatoir examen voor minstens drie maanden zal opschorten, indien zal blijken, dat de candidaat heeft overtreden het besluit, dat studenten in de theologie niet mogen optreden voor de gemeente.

Nadat zulk verlof hem is verleend, dient Ds F. de Vries zoodanig voorstel in, hetwelk wordt aanvaard met vijf en twintig stemmen voor en drie tegen, zoodat de vergadering haar besluit, vermeld in art. 70 van deze Acta, handhaaft minus de bedoelde bepaling van de synode van 's-Gravenhage, 1914, art. 77 sub c.

Andere punten van de rondvraag worden om des tijds wille tot een volgende vergadering opgeschort.

Drie en dertigste Vergadering, Donderdag 18 October 1951.

Artikel 174.

Informatie aan Oost-Soemba/Savoe.

Ten vervolge op het hoofd „Rondvraag" stelt Ds F. A. den Boeft voor, dat br. C. C. de Vries wordt belast met vertaling in het Maleisch van de besluiten der synode, die betrekking hebben op de zendingaangelegenheden en de verhouding tot de kerken op Oost-Soemba /Savoe, zulks ten behoeve van deze kerken. Dienovereenkomstig besluit de synode. Br. De Vries aanvaardt deze opdracht met blijdschap.

Artikel 175.

Uitleg art. 13 (Hoogleraren ter synode).

Ds F. A. den Boeft vraagt vervolgens, of de synode niet, alvorens uiteen te gaan, moet verduidelijken haar besluit, vermeld in art. 13 van de Acta, met name sub a, waarvan blijkt art. 68 de vergadering zelf heeft geconstateerd, dat de tekst aanleiding geeft tot verschillenden uitleg. De vergadering oordeelt, dat zulks dient te geschieden: aan commissie I wordt opgedragen over deze vraag een rapport aan de synode uit te brengen.

Artikel 176.

Quaestio classis Rotterdam.

Hierna rapporteert Ds F. A. den Boeft namens commissie II over punt 23 n van het agendum (de zoogenaamde quaestio van de classis Rotterdam in een controversia betreffende kerkrechtelijke behandeling naar de artt. 30 en 31 en 46 K.O.). De vergadering aanvaardt een eerste desbetreffend voorstel van de commissie (geamendeerd op suggesties uit de vergadering), luidende als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een schrijven van de classis Rotterdam, waarin gevraagd wordt „Of het kerkrechtelijk juist was, dat de particuliere synode van Zuid-Holland 1949 bij besluit van 18 Januari 1950 heeft uitgesproken, dat br. D. v. d. Dool overeenkomstig art. 30 en 31 K.O. zich terecht op de classis Rotterdam had beroepen”;

overwegende

1. dat de kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven op 13 October 1947 een uitspraak heeft gedaan inzake de ongeldigverklaring van de verkiezing en benoeming van br. B. in het ambt van ouderling;
2. dat volgens art. 31 K.O. br. D. v. d. Dool het recht had, tegen deze uitspraak in appèl te gaan bij de classis Rotterdam;

rechtsprekende

in het twistgeding (controversia) binnen de classis Rotterdam en tusschen de classis Rotterdam en de particuliere synode van Zuid-Holland;

spreekt uit

1. dat de particuliere synode van Zuid-Holland 1949 terecht heeft uitgesproken, dat de classis Rotterdam ten onrechte het bezwaarschrift van br. D. v. d. Dool heeft teruggewezen naar den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven;
2. dat de particuliere synode van Zuid-Holland 1949 hier terecht art. 31 K.O., doch ten onrechte art. 30 K.O. heeft gebruikt, welke artikelen door de particuliere synode van Zuid-Holland 1951 in een uitspraak over een soortgelijk bezwaarschrift dan ook duidelijk zijn onderscheiden;
3. dat de classis zich behoort te conformeeren aan de uitspraak sub 1. en besluit hiervan mededeeling te doen, onder toezending van het rapport, aan de classis Rotterdam, aan de particuliere synode van Zuid-Holland, aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven en ter kennisneming daarvan een afschrift te zenden aan br. D. v. d. Dool.

Dit besluit werd genomen met algemeene stemmen, waarbij de afgevaardigden van Zuid-Holland op verzoek van den praeses buiten stemming bleven.

Bij deze stemming maakten enkele leden der vergadering voorbehoud ten aanzien van de uitspraak sub 3, die zij overbodig achtten, omdat het daarin vervatte door hen geacht werd voor zichzelf te spreken.

Artikel 177.

Idem, 2e besluit.

Een tweede voorstel der commissie (II), door haarzelf na discussie nog gewijzigd, wordt eveneens aanvaard met algemeene stemmen, waarbij wederom de zuid-hollandsche broeders aan de stemming niet deelnemen. Het besluit luidt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een schrijven van de classis Rotterdam, waarin gevraagd wordt „of het kerkrechtelijk juist was, dat de particuliere synode van Zuid-Holland 1950 het revisieverzoek der classis Rotterdam niet in behandeling heeft genomen”;

overwegende

1. dat art. 31 K.O. weliswaar het recht geeft tot beroep op een meerdere vergadering tegen een uitspraak van een mindere vergadering, doch daarmede niet afsnijdt de mogelijkheid, met bezwaren te gaan naar een volgende gelijksoortige mindere vergadering;
2. dat art. 46 K.O. handelt over instructies, mee te geven aan afgevaardigden naar een meerdere vergadering:

rechtsprekende

in het twistgeding (controversia) tusschen de classis Rotterdam en de particuliere synode van Zuid-Holland;

spreekt uit

1. dat elke kerkelijke vergadering het recht heeft, zelf te bepalen of zij een revisieverzoek in behandeling behoort te nemen, ja dan neen;
2. dat de particuliere synode van Zuid-Holland bij het niet in behandeling nemen van het bezwaarschrift van de classis Rotterdam inzake de Noodwet-Ouderdomsvoorziening, ten onrechte als argument heeft aangevoerd „dat zij zich niet behoort te vermeten op te treden als meerdere vergadering van een van haar voorgangsters”, aangezien deze uitspraak in haar algemeenheid onjuist moet worden geacht;
3. dat de classis Rotterdam, in haar verzoek om revisie ten onrechte zich be-roepen heeft op art. 46 K.O.;

en besluit

van deze overwegingen en uitspraken mededeling te doen aan de classis Rotterdam en aan de particuliere synode van Zuid-Holland.

Artikel 178.

Delfshaven over idem.

Vervolgens leest Ds F. A. den Boeft een voorstel van commissie II over het bij de voorgaande materie aansluitende punt 23 m van het agendum. Dien-overeenkomstig besluit de synode:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van een schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven, d.d. 16 Augustus 1951 handelend over dezelfde punten als waarover het schrijven van de classis Rotterdam handelde, vermeld onder agenda-punt 23 n (artt. 176, 177) ;

overwegende

1. dat de daarin gestelde vragen een concrete controversia betreffen, ten aanaanzien waarvan de synode recht heeft gesproken;
2. dat de uitspraken, inzake de vragen van de classis Rotterdam gedaan, tevens het antwoord zijn op de vragen van den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven.

besluit

1. zich te beperken tot het zenden van de uitspraken inzake de vragen van de classis Rotterdam onder toezending van het rapport aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven;
2. hiervan mededeeling te doen aan den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven.

De synode besluit voorts, dat het rapport van commissie II inzake agendapunt 23 m, n als bijlage aan de Acta zal worden toegevoegd (zie Bijl. IX).

Artikel 179.

„Kralingen“.

De synode neemt weer op de behandeling van het bezwaarschrift uit Kralingen (Ag. 23 i, vergelijk art. 132 van de Acta). Een nieuw rapport wordt namens commissie IV ingediend door Ds P. Lok. Na uitgebreide bespreking wordt te elf uur de behandeling geschorst.

Artikel 180.

In deze vergadering worden definitief vastgesteld de Acta van art. 128²⁰ tot 153, waarmee gezegd wil zijn, dat zij voorloopig werden vastgesteld voor wat betreft art. 128 tot 142 in de vergadering van 9 October, en voor wat betreft de artt. 143 tot 153 in de vergadering van 16 October, welke voorloopige vaststelling nog wachtte op een definitieve, daar één bepaald onderdeel in comité-generaal diende te worden geverifieerd, hetgeen thans is geschied, terwijl tevens bij deze definitieve vaststelling de tekst van één besluit op één onderdeel nog nader werd gecorrigeerd (art. 141 sub C 2).

Bij art. 145 laat Ds F. A. den Boef t aantekenen, dat hij de stemming over het besluit, vermeld in art. 145 van de Acta, waarmee de behandeling van het voorstel van commissie II, die hij als haar voorzitter heeft helpen leiden, beeindigd werd, niet heeft kunnen bijwonen;

dat hij voor dit besluit reeds derhalve geen persoonlijke verantwoordelijkheid draagt, als lid der synode;

dat hij deze ook achteraf niet kan dragen, aangezien hij van oordeel is, dat de synode in dit besluit haar bevoegdheid heeft overschreden.

Vier en dertigste Vergadering, Vrijdag 19 October 1951.

Artikel 181.

„Kralingen“.

De synode vervolgt de behandeling van de „zaak-Kralingen“. Na vernieuwde uitvoerige bespreking besluit de synode, op voorstel van Ds J. A. Vink, het volgende:

²⁰ De artikelen 97-106 zijn blijkens de ondertekeningen in het officiële archief-exemplaar vastgesteld in de vergadering van 18 September, de artikelen 107-127 in die van 2 October welke vermeldingen blijken niet te zijn opgenomen in de acta van die beide zittingen. (Noot van den scriba.)

De generale synode enz.,

gehoord

de besprekingen over het „appèl-Kralingen“;

besluit

- a. een commissie te benoemen van broeders. die, gezien de besprekingen over deze zaak. meer dan de andere leden ter zake kundig mogen worden gacht. met de opdracht het rapport en de voorgestelde conclusies van commissie IV nader te bezien en eventueel te wijzigen, en van haar arbeid rapport uit te brengen aan de synode;
- b. in deze commissie te benoemen de broeders: Ds F. A. den Boeft, Ds W. de Graaff, Ds P. Lok, Ouderling J. Poppe, Ds J. A. Vink en Ds F. de Vries;
- c. als adviseurs aan de commissie toe te voegen de hoogleraren P. Deddens en K. Schilder;
- d. den praeses der synode, Ds G. Visee, alsmede den assessor Ds J. van Bruggen te machtigen de vergaderingen dezer commissie bij te wonen.

Tegelijk wordt besloten, dat de synode na sluiting dezer vergadering weer wordt samengeroepen op Dinsdag 23 October 1951, te zeven uur des avonds.

Artikel 182.

Opzicht en tucht door en over missionaire DD. d. W.

Ten vervolge op de behandeling vermeld in art. 170 (over Ag. 28 F IV, inzake opzicht en tucht door en over missionaire dienaren des Woords). leest Ds J. ten Hove namens commissie III, die overleg heeft gepleegd met commissie II, een nieuw voorstel. waarop na bespreking amendementen worden ingediend.

Door combinatie van dit een en ander besluit de synode met vijftien tegen veertien stemmen het volgende:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

- a. van een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland, waarin verzocht wordt uit te spreken, dat een missionaire dienaar des Woords zoolang nog geen nadere uitspraak is gedaan over het ambt van den uitgezondene, onderworpen dient te blijven aan de tucht van de zendende kerk;
- b. van een tweetal voorstellen van de particuliere synode van Utrecht van dezen inhoud:
 1. dat de generale synode een regeling opstelle ten aanzien van de wijze van opzicht en tucht door de missionaire dienaren des Woords in den kring van een nog niet van eigen ambtsdragers voorziene gemeente op het zendingsveld, met het oog waarop zij een concept voorlegt;
 2. dat de generale synode maatregelen vast stelle ten aanzien van opzicht en tucht over de missionaire dienaren des Woords, waartoe zij eveneens een concept voorstelt;

overwegende

- a. dat er uit praktische overwegingen voor deze synode bezwaren bestaan om tot algemeene bepalingen inzake opzicht en tucht door en over missionaire dienaren des Woords te besluiten, gezien onder meer de op dit belangrijke punt gebrekkige voorbereiding in vele ressorten en het gemis aan voldoende informaties uit zendende kerken over deze zaak;

- b. dat noch door de voorstellers, noch door eenig ingekomen stuk is aangetoond. dat er voor deze synode noodzaak bestaat, in verband met de bijzondere positie van den missionairen dienaar des Woords de regelen van de kerkenordering uit te breiden;

besluit

- a. uit dien hoofde op de voorstellen van de particuliere synoden van Zuid-Holland en Utrecht niet in te gaan, en voor het heden te verwijzen naar hetgeen in de kerkenordering is vastgelegd ten aanzien van de dienaren des Woords en opzicht en tucht in het algemeen;
- b. hiervan mededeeling te doen aan genoemde kerkelijke vergaderingen. Hiermede besluit de synode haar achtste zittingsweek.

Vijf en dertigste Vergadering, Dinsdag 23 October 1951.

Artikel 183.

Waarneming praesidium en assessoraat.

De synode komt in de negende week. des Dindagavonds samen, onder praesidium van den assessor, Ds I. van Bruggen, daar Ds G. Visee, de praeses, door ziekte verhinderd is ter vergadering aanwezig te zijn.

De synode besluit aan Ds Visee haar medeleven te betuigen en verzoekt Ds T. A. Vink, die reeds eerder tot assessor ad interim werd verkozen (acta art. 128), weer als zoodanig te fungeeren. Ds T. A. Vink neemt daarna wederom achter de moderamentafel plaats.

Artikel 184.

Vastgesteld worden de Acta van art. 154 tot 182. Met betrekking tot art. 166 verzoekt br. H. Troostheide aantekening, dat hij tegen het daar vermelde besluit heeft gestemd en geenerlei verantwoording aanvaardt voor de gevolgen van dit besluit. Ds H. J. Schilder laat met betrekking tot hetzelfde artikel aantekenen, dat hij het bewuste besluit niet verantwoord acht op grond van minstens de volgende bezwaren:

- a. dat aan het besluit elementen ontbreken als genoemd in den aanhef van artikel 166;
- b. dat dit besluit een belangrijk deel van de materie, in de vermelde stukken uit de kerken verwerkt, zakelijk negeert (bijvoorbeeld hetgeen wordt geschreven inzake barmhartigheidsbetoon), en daarop dus geenerlei antwoord biedt;
- c. dat dit in het bijzonder geldt van een aantal concrete vragen, als vervat in de in het besluit onder h 5-7, i en j genoemde stukken of gedeelten daarvan, welke vragen voor de met dit besluit geschapen situatie acuut zijn geworden.

Artikel 185.

„Kralingen”.

Namens de commissie, die volgens art. 181 werd benoemd tot nadere bestudeering van agendapunt 23 i, leest nu Ds J. A. Vink een nieuw voorstel. De bespreking hiervan wordt na eenigen tijd vanwege het sluitingsuur opgeschort.

Zes en dertigste Vergadering, Woensdag 24 October 1951.

Artikel 186.

Besluit inzake bezwaarschrift uit Rotterdam- Kralingen.

Voltooid wordt thans de behandeling van dezelfde zaak als in het vorige artikel (art. 185) en zoovele voorafgaande artikelen (118, 129, 130, 132, 179, 181) genoemd. Nadat nog eenige discussie is gevoerd, besluit de synode met algemeene stemmen, waarbij uit den aard der zaak de broeders uit Zuid-Holland buiten stemming blijven, overeenkomstig het voorstel der commissie, benoemd volgens art. 181 van deze Acta, als volgt:

De generale synode enz.,

kennis genomen hebbende

van onderscheidene rapporten terzake van een aantal bij haar ingekomen stukken, te weten:

1. een schrijven aan de roepende kerk voor deze generale synode, de kerk van Kampen. van den volgenden inhoud:
..Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,
In verband met het feit dat Uw kerkeraad den 12den Juli 1951 heeft vastgesteld als laatsten datum, waarop stukken voor het Agendum der Generale Synode kunnen worden ingezonden, komen ondergeteekenden met het vriendelijk verzoek, om hun bezwaarschrift, dat vóór dien datum niet gereed kan zijn, alsnog te willen voegen bij de stukken die door U aan de Generale Synode zullen worden overhandigd.

Met broedergroeten en heilbede",
(volgen 45 onderteekeningen).
2. 52 getypte bladen folio, waarin de bezwaren worden uiteengezet en waarin wordt gevraagd van deze generale synode:
 - a. 6 uitspraken ten aanzien van de particuliere synode van Zuid-Holland 1951;
 - b. 7 uitspraken ten aanzien van de classis Rotterdam;
 - c. 18 uitspraken ten aanzien van den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Kralingen;
3. Bijlagen bij 2:
 - a. rapport over de handelingen der visitatoren;
 - b. aanvullend rapport van de visitatoren (slot ontbreekt):
 - c. bezwaarschrift van den kerkeraad bij de classis tegen de rapporten van de visitatoren;
 - d. rapport van de classicale commissie tot onderzoek van het bezwaarschrift van den kerkeraad;
 - e. brief d.d. 12 Februari 1951, door de bezwaarden gericht aan den kerkeraad van Kralingen in verband met hun apart vergaderen des Zondags;
4. 226 nagekomen stukken, waaronder zich bevinden een 60-tal brieven van den kerkeraad onderteekend door den praeses en den scriba; een stuk geteekend door 40 belijdende leden, gericht aan de visitatoren; een paar geteekende stukken van de visitatoren aan de bezwaarden en voorts vele ongeteekende doorslagen; 33 kerkbladen; 9 publicaties en 11 diverse stukken;

constateerende

- a. dat in het onder 2 vermelde stuk o.a. voorkomen klachten en beschuldigingen betreffende den predikant en den kerkeraad van Rotterdam-Kralingen, sommige leden van de kerk aldaar en verschillende kerkelijke vergaderingen;
- b. dat deze klachten en beschuldigingen wel worden gesteld, doch voor een deel niet worden bewezen, terwijl van vele geldt dat zij niet ten overstaan van deze synode behoorden te worden geuit, wijl zij - om welke reden dan ook - voor wat de materie betreft, nog niet waren gebracht ter plaatse, waar zij naar de Heilige Schrift en de kerkenordening behoorden te zijn gebracht;
- c. dat in het onder 2 vermelde stuk vele en velerlei uitspraken van deze synode worden gevraagd betreffende zaken, die - om welke reden dan ook - niet alleen op de mindere vergaderingen niet zijn afgehandeld, maar daar zelfs nog niet zijn gebracht;

overwegende

1. dat de Heere ons gebiedt des naasten eer en goed gerucht naar ons vermogen voor te staan en te bevorderen en ons verbiedt iemand lichtelijk en onverhoord te oordeelen of te helpen veroordeelen (H. Catech. Zondag 43), en ons ook beveelt: „neem tegen een ouderling geen beschuldiging aan, anders dan onder twee of drie getuigen (1 Tim. 5 : 19);
2. dat de bezwaarde broeders en zusters te Rotterdam-Kralingen voor hun bezwaren ter aangewezen plaatse menigmaal geen gehoor vonden, hetwelk aanstonds en naar goede orde

bereid was hun te hulp te komen, en dat het mede daaraan toe te schrijven is, dat zij soms klaagden daar, waar zij nog niet behoorden te klagen;

3. dat de generale synode ten aanzien van het haar thans voorgelegde niet bevoegd is te handelen over den zakelijken inhoud van die klachten en beschuldigingen, welke niet ter behandeling aan de particuliere synode van Zuid-Holland zijn voorgelegd geweest;

spreekt uit

- I. dat ook de appelleerende broeders en zusters te Rotterdam-Kralingen zich in hun bezwaarschrift in het sub a-c geconstateerde niet stipt hielden aan de Heilige Schrift en de kerkenordering;
- II. dat zij de door de appellanten in hun bezwaarschrift sub C 1-18 gevraagde uitspraken ten aanzien van den kerkeraad en den predikant van Rotterdam-Kralingen reeds hierom niet mag doen, wijl de materie daarvan op geen particuliere synode van Zuid-Holland heeft gediend;
- III. dat zij de door de appellanten in hun bezwaarschrift sub B 1, 2, 3, 6 en 7 ten aanzien van de classis Rotterdam gevraagde uitspraken evenmin mag doen, wijl de materie ook hiervan op geen particuliere synode van Zuid-Holland heeft gediend;

voorts constateerende

dat de particuliere synode van Zuid-Holland 1951 in haar vergadering van 1 Augustus een uitspraak deed met betrekking tot de haar door 43 belijdende leden van de kerk van Rotterdam-Kralingen voorgelegde vragen;

overwegende

- a. dat deze generale synode bevoegd is te handelen over de tegen voormelde uitspraak der particuliere synode van Zuid-Holland 1951 bij haar ingebrachte bezwaren;
- b. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen ook zelf medewerking heeft verleend aan den arbeid van de visitatoren der classis Rotterdam in de kerk van Rotterdam-Kralingen;
- c. at de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen aanvankelijk bij de classis Rotterdam ook geen bezwaar inbracht tegen het beleid der visitatoren;
- d. dat hij dit pas deed, nadat de classis het beleid der visitatoren had aanvaard en hun advies had goedgekeurd;
- e. dat daarom niet gezegd kan worden, dat de classis Rotterdam, nadat zij de tegen het rapport der visitatoren ingebrachte bezwaren van den kerke-raad van Rotterdam-Kralingen ongenoegzaam had geoordeeld, in haar verder handelen op grond van de rapporten der visitatoren heerschte over de kerk van Kralingen;
- f. dat het diep te betreuren is dat het zoover heeft kunnen komen dat de classis Rotterdam (29 December 1950, zie ook 5 Januari 1951) meende te moeten uitspreken, dat het voor de bezwaarde broeders en zusters destijds onmogelijk was te komen tot een samenspreking met den kerkeraad alleen;
- g. dat het in het licht der voormelde uitspraak der classis Rotterdam te meer te betreuren is, dat deze classis, in plaats van vóór alles met den kerkeraad van Rotterdam-Kralingen te handelen terzake van het niet uitvoeren van wettig door haar genomen besluiten (21 juni 1950 en 9 Maart 1951) name-lijk het herstellen van een inzake de ambtsneerlegging van br. Blok gemaakte fout, deze besluiten in haar vergadering van 20 Maart 1951 wel niet „_doorstreepte" maar toch ook zelve krachteloos maakte, doordat zij in haar verder handelen ophield van den kerkeraad te verlangen, de aangewezen fout te herstellen en dus zoo den eerstgevolgden weg voorshands verliet;
- h. dat de classis Rotterdam blijkens een overgelegd verslag van de vergadering van 22 Juni 1951 uitsprak: „De classis Rotterdam enz. overwegende:
 - a. dat het besluit van den kerkeraad van Kralingen te berusten in de ambtsneerlegging van br. E. Blok, zonder te oordeelen en te willen oordeelen over de redenen, die br. E. Blok tot neerlegging van zijn ambt noopten (brief kerkeraad aan br. E. Blok, d.d. 18-1-'50) één der ernstige grieven is gebleken, die zoovele broeders en zusters in Kralingen bezwaard heeft gemaakt t.o.v. hun kerkeraad;

- b. dat op vergaderingen van de classis Rotterdam een en andermaal (namelijk 21 Juni 1950 en 9 Maart 1951) het genoemde besluit van den kerke-raad door de classis is aangemerkt als een fout, een verkeerde handeling van den kerke-raad die hersteld diende te worden, omdat in een ambtsneerlegging nooit kan of mag worden berust dan steeds na serieuze toetsing van de aangevoerde argumenten;
- c. dat de kerke-raad van Kralingen reeds in de samensprekingen met visitatoren (April en Mei 1950) meedeelde wel bereid te kunnen zijn tot het terugnemen van zijn berusting in de ambtsneerligging van br. Blok, zij het dan zonder onmiddellijk ambtsherstel;
- d. dat de kerke-raad van Kralingen deze bereidverklaring opnieuw heeft uitgesproken in een samenspreking met de commissie-Ds Knoop (April en Mei 1951);
- e. dat de kerke-raad van Kralingen echter nog steeds niet, dat is nu ruim een jaar na zijn eerste bereidverklaring, gekomen is tot de daad van dat terugnemen;
- f. spreekt uit bij den kerke-raad van Kralingen in deze te moeten constateeren een schuldige nalatigheid, omdat
 - 1. het herstellen van genoemde verkeerde ambtelijke handeling reeds een jaar geleden van God geboden was;
 - 2. het nalaten gedurende een jaar van deze daad een onberekenbare schade heeft moeten toebrengen aan de gemeente van Kralingen;
- g. en besluit den kerke-raad van Kralingen mede te deelen, dat het volgens de classicale vergadering thans de eisch des Heeren is, dat de kerke-raad van Kralingen onder schuldenkenning aan den Heeren, en de gemeente van Kralingen, ten spoedigste de verschuldigde daad verricht en van deze handeling aan de eerstvolgende vergadering van de classis bericht geeft". (Classisverslag 15 en 22 Juni 1951, resp. art. 5 en art. 5.) ;
- h. dat de classis na haar breeder onderzoek hier weer aanknoopt bij haar vroegere besluiten van 21 Juni 1950 en 9 Maart 1951;

van oordeel

- 1. dat, gelijk ook de classis (zie bezwaarschrift pagina 2) en de appelleerende broeders en zusters zelf (zie bezwaarschrift onder meer pagina 51) oordeelden, met het ter harte nemen en het nakomen van deze classicale uit-spraak van 22 Juni 1951 aan de eerste voorwaarde voor de totstandkoming van de te Rotterdam-Kralingen noodige verzoening zal zijn voldaan;
- 2. dat deze uitspraak der classis den weg opent om de verdere bezwaren der broeders en zusters te Rotterdam-Kralingen, welke bezwaren haar bekend zijn uit het door de classis aanvaarde rapport harer visitatoren, alsook uit de bij haar ingediende klaagschriften, in behandeling te nemen;
- 3. dat ieder, die bij de aan de generale synode bekend gemaakte verwickelingen betrokken is, om des Heeren wil gehouden is haastig vrede te maken met zijn broeders en zusters, gelijk ook de apostel Petrus ons vermaant nuchteren te zijn en te waken in de gebeden, omdat het einde aller dingen nabij is en vooral, vurige liefde te hebben tot elkander, omdat de liefde menigten van zonden bedekken zal (1 Petrus 4 : 7, 8);

spreekt uit

- I. dat de classis Rotterdam wel heeft toe te zien, of de kerke-raad van Rotterdam-Kralingen haar uitspraak van 22 Juni 1951 nu aanstonds naar art. 31 K.O. voor vast en bondig houdt;
- II. dat zij op korten termijn de, haar door de ook door haar zelf aanvaarde rapporten der visitatoren en door bij haar ingezonden klaagschriften bekend geworden, bezwaren der broeders en zusters te Rotterdam-Kralingen dient te behandelen, hetgeen zij 5 Januari 1951 besloot te zullen doen;

besluit

dit haar oordeel en deze uitspraken met de daaraan ten grondslag liggende constateeringen en overwegingen ter kennis te brengen van den raad van De Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Kralingen, de classis Rotterdam en de eerstkomende particuliere synode van Zuid-Holland.

De generale synode enz.

voorts constateerende

dat wel de aankondiging van het appèl is geteekend door 43 ondertekenaars, doch het appèl zelf is geteekend door twee broeders;

overwegende

1. dat zij zich niet kan richten tot bezwaarde broeders en zusters in een gemeente allen samen, als vormden dezen een georganiseerd geheel;
2. dat het adres van niet al de bezwaarde broeders en zusters, die zich in deze zaak tot de synode hebben gewend, aan de synode bekend is;

besluit

aan die broeders en zusters de uitspraken en overwegingen te zenden, van wie het adres aan de synode bekend is.

Artikel 187.

Notulen van Comité generaal.

Na vergadering in comité-generaal deelt de (ook in deze vergadering steeds waarnemende) praeses mede, dat vastgesteld zijn de notulen van alle in comité-generaal gehouden vergaderingen, dat besloten werd deze in gesloten couvert vertrouwelijk als niet-openbare notulen toe te zenden aan de kerkeraden.

Artikel 188.

Correspondentie met de Hooge Overheid.

De (w.n.) praeses deelt in aansluiting aan het in het vorige artikel gemelde thans publiek mede, dat de synode den 10den October 1951 in comité-generaal besloot voor wat betreft de correspondentie met de Hooge Overheid (Ag. 35), na kennisneming van het rapport met bijlagen der desbetreffende deputaten, benoemd door de synode van Amersfoort 1948, en na behandeling van een rapport, door Ds S. Cnossen namens commissie II daarover uitgebracht, overeenkomstig het voorstel van de commissie:

- a. deputaten dank te zeggen voor den velen arbeid door hen verricht, de handelingen van deputaten goed te keuren en deputaten te déchargeeren;
- b. opnieuw deputaten te benoemen voor correspondentie met de Hooge Overheid.

Artikel 189.

Verhouding „Stichting" curatoren.

Daar uit den brief, met afschrift, van het Bestuur der Stichting voor de financiële verzorging, enz., d.d. 1 Oct. 1951, vermeld in art. 135, is gebleken, dat afwikkeling van de opdracht, bedoeld in artikel 108, besluit sub 3, niet tijdens deze synode kan geschieden, besluit de synode het mandaat der aldaar bedoelde deputaten te verlengen tot de volgende synode.

Artikel 190.

Aanvulling besluit positie hoogleraren ter synode.

In behandeling komt een voorstel van commissie I bij monde van Ds J. A. Vink, ingevolge besluit der synode naar art. 175 van deze Acta, dat na eenige redactiewijzigingen aldus luidt:

Commissie I, constateerende, dat naar het gevoelen der synode de tekst van het in artikel 13 van de Acta opgenomen besluit onduidelijk gebleken is en tweëerlei toepassing mogelijk maakt, namelijk:

- a. dat de Hoogleraren ter vergadering van de synode hun adviezen mogen uitbrengen in de vrije discussie, alsook in het uitbrengen van hun adviseerende stem, alvorens de vergadering tot stemming overgaat;
- b. dat de adviezen der Hoogleraren ter vergadering van de synode uitgebracht kunnen worden in de vrije discussie, terwijl er naar hun adviseerende stem bij de stemming niet eerst zal worden gevraagd;

stelt Uw vergadering voor door eenvoudige stemming uit te spreken, welke van deze beide toepassingen de juiste is;
en deze uitspraak in de Acta op te nemen onder verwijzing naar art. 13 van de Acta.

De vergadering besluit met meerderheid van stemmen, conform dit voorstel, bij stemming over deze zaak te beslissen. Daarna wordt door zoodanige stemming met vijftien stemmen voor, tien tegen en vier onthoudingen inzake de toepassing van het besluit in art. 13 van deze Acta besloten conform a, van den zoojuist vermelden voorgestelden tekst.

Derhalve wil de synode het besluit, vermeld in artikel 13 van deze acta zien aangevuld met een vóór het laatste lid (e) in te voegen nieuw lid d 2 (waarmede dan het huidige d als d 1 is te rubriceeren), zoodat men aldaar leze als volgt:

- d 2. De Hoogleraren mogen ter vergadering van de synode hun adviezen uitbrengen in de vrije discussie, alsook in het uitbrengen van hun adviseerende stem, alvorens de vergadering tot stemming overgaat.

Bij de vaststelling van dit artikel vragen de broeders Ds F. A. den Boeft, Ouderl. J. O. Bouwman, Ds O. W. Bouwsma, Ouderl. K. Geertsema, Ds B. jongeling en Ds F. de Vries aanteekening, dat zij tegen dit besluit hebben gestemd, omdat zij het in strijd achten met den tekst van het besluit in art. 13 Acta. De broeders Ds J. van Bruggen, Ds J. Keuning, Ds B. Telder, vragen aanteekening, dat zij zich van laatstgenoemde stemming hebben onthouden en bij de eerstbedoelde hebben tegen gestemd, omdat zij geen vrijmoedigheid hadden, de onderhavige zaak op deze wijze mede tot beslissing te brengen.

Artikel 191.

Verantwoordelijkheid na de sluiting.

De synode stelt op voorstel van het moderamen vast, dat na haar sluiting de leden der synode, in het bijzonder de voorzitters en rapporteurs der commissies verantwoordelijk zullen blijven voor stukken, die hun tijdens deze synode zijn toebetrouwd, alsmede voor alle officiële rapporten, voor zoover deze respectieve papieren nog niet alle bij het scribaat zijn (terug)bezorgd, opdat zulks alsnog geschiede en alle stukken in goede orde door het moderamen kunnen worden overgedragen aan de archiefbewarende kerk.

Artikel 192.

Financiën der „Stichting.

De synode neemt kennis van een brief van den raad van De Gereformeerde Kerk van Groningen, waarin deze raad alsnog mededeelt - daar gebleken is dat zulke mededeeling nog niet vóór dezen is geschied - dat hij kennis nam van het rapport uitgebracht over het jaar 1949 door het Bestuur van de „Stichting voor de Financiële Verzorging van de Opleiding tot den Dienst des Woords, enz." en dat de raad besloot de exploitatie-rekening en de balans van de „Stichting enz." goed te keuren en décharge te verleen en aan den Penningmeester der Stichting van zijn over dat jaar gevoerde beheer (deze brief aan de agendalist in Art. 15 toegevoegd als 11 f).

Artikel 193.

Brief van Oost-Soemba/Savoe.

Met betrekking tot den brief van de kerken van Oost-Soemba/Savoe d.d. Maoe Maroe, 3 October 1951, reeds gemeld in artikel 148 van deze Acta, constateert de synode, dat wèl voor haar sluiting behalve het origineel van dezen brief is ingekomen een vertaling daarvan van de hand van Ds S. J. P. Goossens, zakelijk gelijk aan die, waarmede br. C. C. de Vries de synode

reeds heeft gediend, maar niet een rapport, voor deze synode bestemd, dat in dezen brief in uitzicht wordt gesteld. De vergadering moet derhalve volstaan met kennisneming van dezen brief, gelijk ook reeds geschied is; met opdracht aan br. C. C. de Vries, om ook dezen brief te betrekken bij de uitvoering van zijn opdracht conform artikel 174 van deze Acta; en met vermelding van dezen brief in de Acta als ontvangen. Door dit schrijven is ter kennis van de vergadering gekomen o.m., dat de adresseerende kerken bezwaard zijn over het besluit der synode, volgens hetwelk van deze kerken geen afgevaardigden worden uitgenoodigd (Acta, art. 34); dat zij dit besluit in strijd achten met de tusschen haar en de kerken hier te lande bestaande verhouding; dat zij daar-om reeds, als nu afwezig zijnde, geen verantwoordelijkheid dragen voor de beslissingen dezer synode.

Artikel 194

Samenroeping volgende synode.

Als kerk, belast met de samenroeping van de volgende synode, wijst deze synode aan de kerk van Berkel en Rodenrijs (Z.H.). De tijd van samenroeping is vastgesteld op begin Juli van het jaar, door de kerkenordering bepaald.

Artikel 195

Benoeming deputaten.

De synode benoemt de navolgende onderscheidene deputaten, die belast worden met de uitvoering van sommige harer besluiten:

- 1. Voor de correspondentie met de Hooge Overheid** (Acta art. 188): Prof. C. Veenhof, Kampen (samenroeper); Mr J. W. Bast, Meppel; Ds H. Bouma, Assen; Ds D. van Dijk, Groningen; Notaris C. van Drimmelen, Barendrecht; T. Sikma, Kampen; J. H. Veenkamp, Amersfoort; Mr H. de Wilde, Scheveningen.
Secundi: Mr L. Roeleveld, Scheveningen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage.
- 2. Voor Radio-uitzending van kerkdiensten** (Acta art. 29):
Ds D. Vreugdenhil, Zwolle (S) ; Ds O. W. Bouwsma, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; A. Veltman, Kampen; P. Waalewijn, Amersfoort.
Secundi: J. Schep, Amersfoort; C. C. de Vries, Nijkerk.
- 3. Voor afwikkeling der zendingsaangelegenheden naar** Acta art. 151, be-sluit sub 2 a-c:
C. C. de Vries, Nijkerk (S) ; T. Holwerda, Buitenpost; Mr J. Meulink, Enschede; Ds G. Visee, Kampen; Ds J. A. Vink, Amersfoort. Secundi: W. C. Kuysten, Utrecht; Ds H. Veltman, Zeist.
- 4. Voor de correspondentie met de buitenlandsche kerken** (Acta div. art.): Ds F. A. den Boeft, Helpman (S) ; Ds J. van Dijk, Schildwolde; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds J. Hettinga, Harlingen; S. van Renssen, Utrecht; Ds W. G. Visser, Scheveningen; K. Wierenga, Groningen.
Secundi: Ds J. Meester, Amsterdam-Z.; G. Venhuizen, Middelburg; Ds J. A. Vink, Amersfoort; Ds C. Vonk, Schiedam.
- 5. Voor eventueel contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken, conform Acta art. 120 E 3:**
Ds J. v. Bruggen, Assen (S); Ds E. Th. v. d. Born, Amersfoort; K. Geertsema, Aduard; Prof. Dr H. J. Jager, Kampen; Ds C. H. Lindeboom, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; P. Waalewijn, Amersfoort.
- 6. Voor afwikkeling van de opdracht, inzake de Psalmberijming** verstrekt door de synode van Amersfoort (art. 96 C 2, 3 van deze Acta): Prof. C. Veenhof, Kampen (S) ; Drs J. Bosch, Kampen; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; W. van der Kamp, Kampen; J. P. Lettinga, Aerdenhout; D. W. L. Milo, Nunspeet; Ds J. van Raalte, Harderwijk.
- 7. Voor bewaring van het archief** (Acta art. 28, sub 2 en 3) : de kerk van Groningen.
- 8. Voor toezicht op het archief** (Acta art. 28 sub 4): de kerk van Harlingen.
- 9. Voor de regeling van de verhouding tusschen deputaten-curatoren** van de Theologische Hoogeschool en de Stichting voor de Financiële Verzorging van de Opleiding tot den Dienst des Woords (Acta art. 108, besluit sub 3):
Ds F. A. den Boeft, Helpman (S) ; Ds J. Groen, Groningen; P. Groen, Rotterdam; C. F. van Mill, Gorinchem; Mr P. A. C. Schilder, Assen; Ds H. Veltman, Zeist; Notaris J. van Willigen, Kampen.

Secundus: E. van Popta, Stadskanaal.

10. Voor het uitschrijven van eventuele bededagen naar art. 66 K.O. (Acta art. 61) :
de classis 's-Gravenhage.

11. Voor voorbereiding van de volgende synode:

Ds G. Visee, Kampen (S); Ds J. van Bruggen, Assen; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage.

Artikel 196.

Opdracht aan moderamen.

Vastgesteld worden de art. 183-195 van de Acta. De synode machtigt de scriba's met het moderamen, de slotartikelen te redigeeren, met opname van den tekst van bij de afsluiting te verwachten toespraken, alsook den preciesen tekst van art. 15 (inzake agendum), en voorts al die handelingen te verrichten, welke noodig zijn om de Acta, inclusief de bijlagen, die volgens besluit der synode daarbij zullen worden opgenomen, ter kennis van de kerken te brengen, alsmede om het volgens deze Acta beslotene uit te voeren of te doen uitvoeren, voorzoover zulks nog niet is geschied of op andere wijze geregeld.

Artikel 197.

Slotwoord Ds G. Visee.

In een slotzitting, die wordt bijgewoond door enkele afgevaardigden van de kerk van Kampen, geeft Ds J. van Bruggen de leiding over aan Ds J. A. Vink (waarn. assessor) om daarna gelegenheid te ontvangen tot lezing van den geschreven tekst van het slotwoord van den door ziekte afwezigen praeses synodi Ds G. Visee. Dit doende leest Ds J. van Bruggen op verzoek van Ds G. Visee eerst uit de Heilige Schrift 1 Cor. 4 : 1-5, en daarop het navolgende:

Geliefde broeders,

Gij zult het kunnen verstaan, dat het voor mij een niet geringe teleurstelling was en is, dat ik het op den twintigsten Augustus begonnen werk niet geheel met U heb mogen voltooien en dat ik de eigenlijke sluitingsacte der Kamper synode moet overlaten aan den assessor der synode, Ds J. van Bruggen. Hoe gaarne had ik zelf voor de laatste maal met U gezongen, gebeden en U met een broederlijken groet heen laten gaan. Maar de HEERE heeft het anders beschikt. En de wetenschap, dat ook zulke wel zéér lichte beproevingen van Hem zijn, helpt mij ook weer heel gemakkelijk heen over de teleurstelling vanwege het feit, dat ik niet zelf de synode kan sluiten en persoonlijk van U allen afscheid mag nemen.

Deze te overwinnen wordt mij te lichter gemaakt. nu het, moderamen mij verzocht een slotwoord op schrift te stellen en Ds Van Bruggen, die mij in de waarneming van het praesidiaat zoo getrouw heeft terzijde gestaan, zoo vriendelijk is dit woord ten afscheid aan U voor te lezen.

Het laat zich verstaan, dat ik in de gegeven omstandigheden dit woord kort zal houden; zoo laat ik het aan den assessor over, een woord van dank te spreken jegens allen, die aan de voorbereiding en aan den voortgang van het werk der synode het hunne hebben bijgedragen. Doch voor mijn deel moge ik hierop een enkele uitzondering maken.

In de allereerste plaats denk ik aan onze broeders Hoogleraren. Aan hen, die uit hoofde van de voorbereiding van hun colleges niet of nagenoeg niet aan den arbeid der synode deel-namen; aan anderen, die zich in de openbare zittingen der synode weinig lieten zien, maar zeer getrouw aan het voorbereidende werk der commissies deelnamen, als Prof. C. Veenhof; aan de Hoogleraren Deddens en Schilder, die - door verschillende oorzaken - aan den arbeid der commissies slechts in beperkte mate deelnamen, maar in zoo sterke mate de synode in haar plenaire zittingen dienden van advies. Daarvoor breng ik dezen broeders den hartelijken dank van alle afgevaardigden. En nu zij weer aan hun gewone werk gaan, wensch ik hun daarbij, met de aan de Hoogeschool arbeidende lectoren, den zegen des HEEREN voor hun kostelijk werk. Moge onze getrouwe God door Uw dienst aan de school Zijn kerken in deze landen en daarbuiten voorzien van vele getrouwe herders en leeraars, opdat alom de heiligen volmaakt worden tot het werk ook van hun bediening tot den opbouw van het Lichaam van Christus.

In de tweede plaats dank ik U, broeders-leden van het moderamen voor den ijver waarmede en de wijze waarop gij de synode hebt gediend. Ik memoreerde reeds hoe dankbaarheid mijn hart vervult voor de trouw, waarmee de assessor, Ds Van Bruggen, mij als praeses heeft terzijde gestaan. En ik vergeet daarbij het werk van Ds Vink, die hem gedurende zijn ziekte bijna twee weken lang mocht vervangen, niet. In de keuze van haar scribae is deze synode wel zeer gelukkig geweest. Broeders, hebt voor de goede samenwerking hartelijk dank. Meer dan gij zelf weet, hebt gij de vervulling van de taak van Uw praeses vergemakkelijkt. De dagen, waarin ik met U de Kamper synode mocht dienen, zullen mij onvergetelijk blijven.

En tenslotte moge ik dank brengen aan U allen, afgevaardigden van de particuliere synoden, ook aan de niet aanwezige broeders, die slechts gedurende korteren of langeren tijd zich aan het werk der synode hebben kunnen geven. Ik dank U voor het vertrouwen, mij gedurende den ganschen vergadertijd geschonken.

Mocht ik iemand van U hebben verongelijkt. het worde mij vergeven. Ik ben mij in dezen van geen ding bewust Maar „ik ben" -- en nu herinner ik U aan het Schriftgedeelte, U voorgelezen - „ik ben daardoor niet gerechtvaardigd: maar die mij oordeelt, is de Heere".

Dat woord, geliefde broeders, geldt voor ons allen: „DIE ONS OORDEELT, IS DE HEERE Dat oordeel van onzen grooten God en Zaligmaker, sluit een eigen oordeel over eigen en elkanders werk niet uit. Maar wij willen, staande voor de sluiting van deze synode, geen oogenblik vergeten, dat het laatste en peremptoire oordeel ook over wat wij hier mochten verrichten, staat aan den Heere, die komen zal en een iegelijk zal oordeelen naar zijn werken. Dat is eenerzijds om voor te béven: wij zullen rekenschap geven ook van élk ijdel woord in deze synode gesproken; van elke stem, in deze vergadering uitgebracht. Maar Let is ook zeer troostvol, te vallen in de handen van Hem, dien we ook hier begeerden te dienen en wiens kracht in onze zwakheid wordt volbracht. En daarom, broeders, neemt mee naar huis het woord van den apostel: „Zoo dan, oordeelt niets vóór den tijd, Heere zal gekomen zijn, welke ook in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen der harten; en alzoo zal een iegelijk lof hebben (niet van mēnschen, maar) van God".

Deze synode heeft lang geduurd.

Volgens het oordeel van sommigen te lang.

In het afgetrokkene ben ik geneigd dat toe te stemmen. Het zou een schoon ding zijn als een synode in twee à drie weken haar arbeid mocht voltooien. Maar wat gewenscht is in het algemeen, rechtvaardigt daarom nog niet een zoeven genoemd oordeel over déze synode. Er is op deze synode hard gewerkt. Haar lange duur is zeker uit gebrek aan ijver en toewijding niet te verklaren. Daarvan liggen, geloof ik, de oorzaken elders.

Om te beginnen: de kerken legden aan deze synode wel een zeer omvangrijk agendum voor. En de moeilijkheden, die zich telkens weer bij de afwerking van dit agendum voordeden, vinden haar oorzaak op haar beurt in de kerken zelve. Er was onder ons verschil met name t.a.v. de vraag naar de bevoegdheid van de meerdere vergadering, t.a.v. de vraag naar de beteekenis van het kerkverband en de vrijheid van de plaatselijke kerk. Bij tal van onderwerpen, bij de zendingsvraagstukken, het punt van de opening van correspondentie met kerken in het buitenland, bij de behandeling van bepaalde gravamina hebben wij telkens weer met deze dingen moeten worstelen. Vergis ik mij niet, dan zal deze worsteling ook na de synode in de kerken doorgaan. Die worsteling heeft tijd gekost. Maar ik geloof ook te mogen zeggen, dat zij niet vergeefs geweest. Er groeide langzamerhand meer begrip voor elkanders stantpunt. wat mij vooral tot dankbaarheid stemt, is, dat deze worsteling onder ons mógelijk was zonder dat de broederlijke verhoudingen werden verstoord. De HEERE heeft het daarin met ons wél gemaakt. Daarin is, naar ik stellig meen. mede een van de zegeningen van de vrijmaking der kerken gelegen. En het is mijn hartelijke bede, dat de HEERE ook op dit punt door de gemeenschappelijke onderwerping aan Zijn Woord ons allengs meer brenge tot de éénheid des Heiligen Geestes.

Broeders, ik moet eindigen.

Het valt mij tengevolge van mijn lichamelijke gesteldheid zwaar, dit woord van afscheid te voltooien. Laat ik nog mogen zeggen, dat het mij onder U bij alle gemeenschappelijke moeite, goed is geweest. Wij hebben zware dagen achter den rug. Maar wat was het goed, dat wij elken dag mochten beginnen en eindigen met den HEERE. Met het lezen van Zijn Woord, met ons gemeenschappelijk lied, met ons gebed. Dat zijn voor mij de beste oogenblikken geweest.

Ik eindig met de bede, dat de HEERE Zijn vrijgemaakte kerken in deze landen beware en vermeerderen dat Hij velen tot haar doe komen. En bovenal, dat zij, wanneer de Heere Jezus Christus - mocht het zijn spoedig! - wederkomt, Zijn volk in deze landen, het overblijfsel der verkiezing, getrouw bevonden worden.

Broeders, vaart wel.

God, onze trouwe God, geve

“Dat wij Zijn Woord en sacrament Heilig bewaren tot aan 't end”.

Artikel 198.

Met een woord van waardeering voor den arbeid en het optreden van Ds J. van Bruggen als assessor en vervangenden praeses geeft Ds J. A. Vink de leiding weer aan dezen over. Ds Van Bruggen geeft nu het woord aan Prof. Dr K. Schilder, om het woord te voeren namens de hoogleraren. Prof. Schilder spreekt als volgt:

Broeder praeses, geachte Vergadering,

Een oude gewoonte vordert, dat aan het eind van de synodale zittingen ook namens hoogleraren een enkel woord gesproken wordt. Nu gebleken is, dat ook ditmaal het op prijs zou gesteld worden, dat de gewoonte gevolgd werd, is het mij een genoegen als die hoogleeraar, die als de oudste te boek sta en het vaakst in de gelegenheid was, Uw zittingen bij te wonen, een kort woord te zeggen.

Dat woord zal een eenvoudig woord van dank jegens U, broeder praeses, en jegens de synode mogen zijn. In de kerkelijke samenleving wordt een woord van dank misschien meer dan eens gerekend tot die „modieuze” handelingen, die men slechts om zeer buitengewone redenen zou mogen nalaten, maar die dan ook niet altijd even zwaar geladen zijn als een uiting, die onderdeel is van het program eener kerkelijke bijeenkomst. toch wel behóórt te wezen. Wij zijn ook in het elkaar **dankzeggen** tenslotte maar menschen van vleesch en bloed. En in het **aanhooren** van dankwoorden niet minder. Maar ditmaal heeft het wel Uw aller instemming, vermoed ik, als ik poneer, dat een dankwoord, namens hoogleraren, in 1951, schoon gewoontegetrouw, toch niet „modieus” wezen kan. En zichzelf bespottelijk maken zou, indien het zich als zoodanig zou aandienen. Bijvoorbeeld door de allure der argeloosheid aan te nemen.

Dáárvóór is ditmaal het onderscheid tusschen vroeger en nu te groot geweest. Vergis ik me niet, dan beteekent - hoe dan ook - deze synode een keerpunt in de relatie synode-hoogleraren.

Een keerpunt kan zich afteekenen in wat beschreven wordt, maar ook in wat niet wordt beschreven. De meesten denken, dat het eerste beslist; de besten leggen het zwaartepunt in het laatste.

Er **is** iets aan het veranderen: aan **Uw** kant, maar ook aan den onzen. Aan Uw kant, ongeacht wat wij, hoogleraren, al of niet gezamenlijk, op papier zouden zetten, stel, dat wij daartoe gezamenlijk ook in dezen nog zouden willen of kunnen komen. Aan **ónzen** kant, ongeacht, wat Gij, al of niet eenstemmig, op papier zoudt zetten, of hebt gezet, ook nog vandaag.

Het ware niet sierlijk, deze gelegenheid aan te grijpen voor het kiezen, of zelfs aanwijzen van een standpunt in deze materie. Feitenkennis is voor het moment voldoende, **èn** een herinnering aan de noodzaak van schriftuurlijke waardeering van den inhoud van die kennis.

Wat die **feitenkennis** betreft: de één zegt: wij zijn allang vrijgemaakt, wij hebben alles wat nooddruft is, vragen staat niet vrijgemaakt, vergadert dus zónder hoogleraren. De ánder zegt: wij zijn pas vrijgemaakt, wij moeten met alle inspanning hóuden wat we hebben, vragen staat vrij, vergadert dus mèt hoogleraren. Over de feitelijkheid, die ónbeschreven blijft, laten we ons nu heelemaal niet verder uit.

Wat voorts de **waardeering** van de feiten betreft: wij weten, dat menselijke handelingen nimmer onvermengde schoonheid hebben. Er is in dit alles veel goeds, erkenning van verkregen winst, en een pogen, om ermee te werken; en er is ook wel zonde en gebrek.

De statige professorentafel van de Keizersgrachtkerk in Amsterdam met de vele patriarchale fauteuils voor hoogleraren van twee (laat ons maar zeggen:) „faculteiten”, dienstdoende en emeriti, theologen en litteratoren met leeropdracht van één uur ook voor theologen, zooals ik die voor het eerst aanschouwde in 1936, is sinds tot in 1951 te Kampen behoorlijk ingeschrompeld. Ten deele is dat het gevolg van de desertie van vele dier fauteuilbezitters; en maar voor een heel klein deeltje neerslag van

onze bekeering tot den „christelijken" eenvoud. En aan dat **kléine** tafeltje van 1951 hebben een enkele maal vijf, iets vaker vier, nog wat vaker drie, maar meestentijds niet meer dan twee of één van Uw gasten plaats genomen. Laat ons mogen vastleggen, dat de reden U bekend is, en dat er niets in was, dat ook maar eenigszins zou liggen in de lijn van „misverstand of kwade beweging des vleesches".

Toch herinnert ook dat feit aan wat ik zooëven noemde: er is iets aan het veranderen. En slechts wie heel dicht bij de Bron, en hij de afgeleide „bronnen", van de kerk leeft, weet, waar de fijne puntjes (ik spreek expres in het meervoud), waar de fijne puntjes liggen. Hij weet ook, dat, hoe die fijne puntjes verder ook wezen mogen, hier, bedoeld of onbedoeld, beslissend wordt ingewerkt op de geschiedenis van ons aller primaire waardebeëpalings, óók voor wat de relatie hoogleraren-synode betreft.

Aan de andere zijde, en hier raken we weer hetgeen beschréven staat, het aantal rapporten, dat in die Keizersgrachtkerksynode uitgebracht werd, is tot op 1951 in Kampen verschrompeld in ongeveer dezelfde verhouding als waarin sinds Amsterdam getallen en staturen der fauteuils te Kampen zijn gereduceerd. Ook dat wordt door meer dan één toegeschreven aan bekeering tot den christelijken eenvoud; hoewel ook wie hiervan verzekerd zijn, dan wel, een element van waarheid erin erkennen, zich toch wel zullen realiseeren, dat ook in dezen de deugd nooit onvermengd in daden zich toont. Maar wat het aantal van de **door hoogleraren** uitgebrachte rapporten betreft, hun aantal is sinds de Keizersgrachtkerksynode thans te Kampen gereduceerd tot nihil.

Ik zie in **déze** situatie nu wel geen grond, maar toch zéker een **aanleiding** tot verdieping van mijn na ruggespraak met de collega's voorgenomen woord van dank, aan den Heere in de eerste plaats, aan de synode, als Zijn instrument, en aan U, broeder praeses, als haar eersten dienaar, en dus leider. Hoe licht zou zulk een situatie ons met U bijeenwezen aangevreten, of ons wegblijven van Uw vergaderingen zuur gemaakt kúnnen hebben. Wij zijn dankbaar, ook terwille van de kerken, dat ons samenzijn góed geweest is, en dat ons wegblijven nimmer zuur geweest is: wie kwamen hadden het goed, en wie wegbleven, hebben van Uwentwege geen verzoeking behoeven te overwinnen tot het vertoonen van een zuur gezicht, nog wel op de studeerkamer van een dienstknecht, die andere dienstknechten mag helpen vormen.

Ik ben vroolijk, ik geloof ook: in den Heere, dat ik dit zoo zeggen mag, en dat ik het zeggen willen mag vanwege de kerken. Er kwamen in deze vergadering nuanceeringen aan het licht, en soms wel discrepanties, die nog een anderen, scherpere contouren aanwijzenden, naam verdienen. Het heeft mij vaak verwonderd, en mijn collega's eveneens, dat het ons steeds gelukt is, elkander in de ziel te zien, van elkaar het goede weer te mogen weten, en elkaar te vinden. Er zijn hier moeilijke, maar ook heel mooie oogenblikken geweest. Indien de mildheid, d.w.z. de billijkheid van oordeel, en de wil tot zuivere proportioneering, die hier geweest zijn, ook zoo in de kerken zouden wezen, indien de kerken in haar onderling verkeer, en haar interne verkeersregeling zouden kunnen hebben ademen in onze sfeer hier in de vergaderzaal, wij hadden den Booze voor een goed deel voor het heden overwonnen.

Voorzoover nu de ontvangst van hoogleraren door synode en moderamen en praeses aan de verkrijging van dit voordeel aandeel nemen wilde en nam, willen wij, hoogleraren, daarvoor danken.

Overigens, wij weten allen, hoe hard we elkander noodig hebben. We weten af te geven op den toon van het oude: „wij, calvinisten"! Soms zeggen we kort daarop: „wij, vrijgemaakten". Moge God ons geven te beven voor de paraenese van het: weest niet hooggevoelende, maar vreest. En geve Hij ons. zóó op ons stuk te staan (ook wij zijn dat van plan!), en zóó elkander lief te hebben, en onze roeping te verstaan, en onze tijden af te meten, dat een volgende synode minder problemen, maar nóg meer vreugden zal ontvangen van den Koning, die in alle eeuwigheid leeft.

Ik heb gezegd.

Artikel 199.

Slotwoord Ds J. van Bruggen.

Nadat wederom de leiding der vergadering is overgedragen aan Ds J. A. Vink, geeft deze aan Ds J. van Bruggen gelegenheid tot het spreken van het praesidiale slotwoord van deze synode. Ds Van Bruggen voert het woord aldus:

In de zittingen dezer Synode is thans het oogenblik gekomen, dat ik naar goede gewoonte als assessor gelegenheid zou mogen vragen, een enkel woord van dank tot den praeses der synode te richten. Helaas is het mij thans niet mogelijk hem aan te spreken, omdat hij tot ons aller leedwezen door ongesteldheid verhinderd is geworden, de laatste zittingen bij te wonen. Het zij mij echter vergund,

thans toch een woord van waardeering en dank te spreken over de leiding, waarmee hij ons al de weken, die wij voor de afhandeling van ons agendum noodig hadden, heeft gediend.

Het is mij vreemd te moede, thans **over** hem te gaan spreken. De werkwijze, die deze synode voor de afhandeling van haar agendum volgde, bracht mee, dat de assessor meer dan op de laatste synoden in het werk van den praeses werd betrokken. Keer op keer mocht ik hier zijn mond zijn; en ook in ander opzicht heeft hij mij, die verkozen was om naast hem te **zitten**, met zich laten werken als waren wij één man. Daarom is het mij vreemd te moede thans, en nog wel in zijn afwezigheid, over den praeses te spreken. Het is alsof zijn eigen mond zich nu tegen hem open doet.

Het lukt mij dan ook zelfs thans nog niet geheel en al, alleen **over** hem te spreken. Zijn positie als lid en op zijn beurt ook praeses van den raad der roepende kerk leidde ertoe, dat ik, eer ik **over** hem spreek, eerst toch nog **voor** hem heb te spreken. Doch in wat ik dan nu eerst ga zeggen, spreek ik zeker niet alleen voor den **praeses**, maar voor heel deze **vergadering**.

De wijze, waarop deze synode is voorbereid, verdient grooten lof. Alle ingekomen stukken en heel haar agendum is door de roepende kerk zoo tijdig en op zulk een wijze ter kennis van alle kerken gebracht, dat deze haar afgevaardigden tevoren konden instrueeren. En toen deze synode haar zittingen aanving, vond zij het agendum doeltreffend ingedeeld en alle ingekomen stukken onberispelijk geordend. Hierdoor konden wij aanstonds met de afhandeling van het ons opgedragen agendum beginnen. Ik moge dan uit aller naam den raad der roepende kerk hartelijk dank zeggen voor den velen arbeid, die hij ter voorbereiding van deze synode heeft willen doen verrichten. En niet minder ook voor de kostelijke vergadergelegenheid, die hij ons bereidde. Ik denk hierbij ook aan de Stichting voor de Financiële Verzorging voor de Opleiding tot den Dienst des Woords en zeg haar hartelijk dank, dat zij het mooie gebouw van de Theologische Hoogeschool voor den arbeid onzer synode - vooral harer commissies - beschikbaar stelde. Het heeft ons hier voor onzen arbeid aan niets ontbroken. Ik geef de gedeputeerden van den kerkeraad dan ook de verzekering, dat de kerk van Kampen, die bij heel het gereformeerde volk, door wat het hier op de jaarlijksche Schooldagen ondervindt, reeds zulk een goeden naam van gastvrijheid geniet, door de wijze waarop zij deze synode heeft willen ontvangen en verzorgen, bij ons allen een nog grootere plaats in het hart heeft verkregen..

Van den kerkeraad naar den koster, is minder dan één schrede. Want een koster moge slechts volges het oordeel van cie slechtste catechisanten als drager van een vierde ambt bij den kerkeraad behooren, in waarheid is er geen mensch van wien een kerkeraad meer plezier of soms ook meer last ondervindt dan van den koster. Maar hier in Kampen zal men dit laatste nauwelijks voor mogelijk houden. Want, broeder Van Ommen, U en Uw Vrouw hebben met Uw helpers en vooral helpsters ons dag aan dag met een al onze wenschen vóórkomende zorg omringd. De leder der synode weten, hoe Gij voor ons het licht van den dag; het moderamen weet bovendien, hoe Gij voor ons ook het duister van den nacht hebt uitgebuit in dienst van onzen arbeid. zeggen U voor al Uw bemoeiingen voor ons hartelijk dank.

Doch er was meer voor ons te doen dan hier in dit gebouw kon worden verricht. Want ook in de uren, waarin de synode niet vergaderde, behoefden haar leden verzorging. Dan juist vooral. En die hebben zij voor een zeer groot deel overvloedig gevonden in de gastvrije huizen van onze kamper broeders en zusters. Wij hebben veel van hen moeten vragen. Van 21 Augustus tot nu toe, hebben we met onderbreking van één week telkens weer een beroep op hen moeten doen. Maar wij hebben hierover geen klacht gehoord en zijn altijd weer met gulheid ontvangen en met liefde geherbergd. Ik zeg al onze gastheeren en gastvrouwen hier openlijk namens ons allen van harte dank, voor al wat zij ons hebben willen geven.

De rij van dankbetuigingen wordt lang. Maar ik ben toch nog niet aan het einde van onzen lof over wat wij van de kerk te Kampen in deze weken hebben ontvangen. Onze vergaderingen en onze personen waren hier niet slechts door de goede zorgen der kamper broeders en zusters omringd, heel onze werkmogelijkheid was gefundeerd in den administrateur van Kampens kerk, den Pedel onzer Theologische Hoogeschool, en zij vond haar spits in een der predikanten van deze kerk. De karakteriseering van „fundament onzer werkmogelijkheid" is voor br. Bos geen te wijdsche titel. Want uit zijn werkkamer zijn alle stukken ter voorbereiding dezer synode uitgegaan. Daar is het agendum geordend en verzonden. Daar zijn alle stukken keurig in kleurige mappen geborgen. En was hij het niet, die elk stuk op elk moment vóór U wist te leggen? Wat deze trouwe rechterhand van het moderamen meer gedaan heeft, laat zich moeilijk opsommen. Wij zeggen voor al deze hulp br. Bos hier hartelijk dank.

En zooals van een zinkend schip, dat in de golven verdwijnt, het de commandobrug is, die het laatst ons oog trekt, zoo is het de praeses onzer synode, die, nu haar verdwijning nabij is, het laatst maar niet het minst onze aandacht bezig houdt.

Onze praeses heeft een uitzonderlijk zware taak gehad. Was over de werkwijze en de taak eener generale synode ook ter synode van Amersfoort reeds meer dan eenmaal gesproken, deze synode heeft als eerste na de vrijmaking meer dan één vaak koene poging gedaan, ook inzake de taak en werkwijze der synoden zich vrij te maken van allerlei vervorming die ingeslopen was en weer te keeren tot de oude paden.

Het staat thans niet aan mij te beoordeelen in hoeverre deze pogingen geslaagd zijn. Ik memoreerde dit nu slechts om duidelijk te maken, dat de praeses van deze synode, die vele en soms omvangrijke zaken niet eerst aan een commissie van advies ter voorbereiding gaf, maar aanstonds in volle zitting in behandeling nam, een aanzienlijk zwaarder taak had dan de praesides der laatste synoden. Maar hij heeft zijn arbeid goed gedaan. Daarvan zou veel loffeliks zijn te zeggen. Zijn leiding was waarlijk leiding. Zij was doelbewust. In de soms zeer verwarde discussie wist hij altijd het spoor vast te houden, bracht hij stuur in de besprekingen en hield die binnen haar haan. Nimmer ontvaardde zijn leiding in heerschen. Onze praeses heeft zichzelf verloochend. Hij heeft gediend en niet zichzelf gezocht. Maar voor zijn taak heeft hij gestaan. Zijn ambt heeft hij nimmer laten aanranden.

Zoo kom ik vanzelf tot wat wij in zijn leiding het meest hebben gewaardeerd.

Ds Visee heeft in den aanvang onzer vergaderingen er zich wel eens op beroepen, dat hij als synodepraeses geen ervaring had. Nu, voorzoover als blijk van ervaring mocht worden aangemerkt, dat men met technische routine een zaak weet door te drijven naar een oplossing, die slechts voor het oogenblik kan bevredigen, heeft onze praeses ook na bijna negen vergaderweken nog geen blijk van ervaring gegeven. Hij heeft zich in zijn leiding immer ver gehouden van alle wereldsche diplomatie. Zijn leiding was oprecht. Zij was - en dat was ons het schoonste - vroom in den goeden zin van dát woord. Hoe wist hij - het is ook buiten onze vergaderingen reeds opgemerkt - voor ons de psalmen uit te kiezen! Hoe was het door Gods genade zijn opzet, alle dingen te doen geschieden naar het Woord! Mede daardoor is onder ons de broederlijke geest bewaard en steeds krachtiger geworden. Op deze moeilijke synode, waar de meeningen soms fel tegen elkander botsten, is niet het minst zijn leiding in Gods hand het middel geweest, dat ons in liefde en eensgezindheid heeft bijeengehouden.

Zoo gaan wij van deze synode niet naar huis met de gedachte: wat hadden we daar een gewieksten praeses - al heeft zijn bekwaamheid geenszins teleurgesteld! - maar wij gaan straks uiteen, verheugd door de broederlijke gemeenschap en teedere vroomheid, die ons in de leiding van onzen praeses heeft gesteund en gesterkt. En zoo het van één ding duidelijk is, dat dit niet uit hemzelf is opgekomen, dan was het van wat ik nu noemde. Zoo eindigen wij in den Heere. Hem danken wij voor wat Hij ons in onzen praeses en door de kerk en de broeders en zusters van Kampen heeft gegeven, waardoor wij het moeilijke en omvangrijke werk, dat wij hier hadden te doen, met vreugde en opgewektheid hebben kunnen verrichten. Dien trouwen hemelschen Vader bevelen wij thans in ons uiteengaan Ds Visee van harte aan. Het doet ons zeer leed, dat wij hem in deze laatste zitting missen. Maar de Heere, Die in Zijn groote genade en trouw over Zijn kerken, Ds Visee hier voor ons ten zegen stelde, blijve hem nabij. Hij richte hem spoedig op uit zijn ongesteldheid. En stelle hem voorts in het midden onzer kerken ten zegen in de gemeente van Kampen, aan welke hij nu weer al zijn krachten weiden mag. Ik heb gesproken.

Artikel 200.

Sluiting.

Na de leiding van de vergadering ten laatsten male op zich te hebben genomen doet de (waarnemende) praeses Ds J. van Bruggen zingen Ps. 103: 1 en 2, gaat voor in dankgebed en verklaart voor gesloten de zittingen der Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Kampen, in het jaar onzes Heeren Jezus Christus negentienhonderd één en vijftig.

Voor de synode voornoemd,
Het moderamen,

G. VISEE, praeses
J. VAN BRUGGEN, assessor

J. A. VINK, assessor ad interim
H. J. SCHILDER, eerste scriba
F. DE VRIES, tweede scriba.

BIJLAGE I. (Acta, art. 37).

RAPPORT van de curatoren der Theologische Hoogeschool over de cursusjaren 1948-1949, 1949-1950 en 1950-1951, ofwel over het 95e, 96e en 97e jaar van het bestaan der school, uitgebracht ter generale synode van Kampen 1951.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Als deputaten, die door de Amerfoortsche generale synode werden gemachtigd en geïnstrueerd voor de verzorging van de Theologische Hoogeschool onzer kerken, hebben curatoren bij U verslag uit te brengen van het voornaamste, dat geschied is in de afgelopen drie jaar. Laat dit verslag mogen aanvangen met een herinnering aan de schooldagen, die sinds de synode van Amersfoort werden gehouden.

§ 1. De Schooldagen.

Toen de Theologische Hoogeschooldag van 1948 meer dan zeven duizend bezoekers naar Kampen had doen komen, zal menig een wel hebben gedacht, dat de uiting van de liefde onzer kerken voor haar school op deze wijze nu toch zeker haar hoogtepunt bereikt had. Maar dan heeft de schooldag van 1949 deze gedachte gelogenstraft. Ook toen was weer een vijftal gebouwen noodig om de feestvierende menigte te bergen. En de schooldag van 1950 trok over de acht duizend bezoekers. We vermelden deze dingen met innigen dank in het hart jegens God den HEERE.

Onze school heeft weer het hart van Gods volk gekregen. Moge zij ook in de toekomst gedragen blijven door het offer en gebed van datzelfde volk.

§ 2. In de kring der docenten.

Sinds het heengaan van onzen onvergetelijken Greijdanus en de vervulling van diens ledige plaats door de synode van Amersfoort met de benoeming van dr Jager zijn lief en leed evenmin als tevoren den kring onzer docenten voorbijgegaan. In het gezin van Prof. Holwerda kwam rouw, maar de HEERE troostte het. Het aantal professoren werd vermeerderd, toen dr Jager toetrad tot hun kring. Prof. Schilder herdacht in den loop van den voorlaatsten cursus, dat hij voor 35 jaren in het huwelijk trad en predikant werd; en op 19 December 1950 vierde hij zijn zestigsten verjaardag onder blijde belangstelling. Helaas moesten soortgelijke jubilea voor prof. Deddens in de jongste Januarimaand wegens familieomstandigheden in alle stilte passeeren. Dezelfde bleef bij een ernstig ongeluk, dat hem en zijn vrouw overkwam, genadig bewaard. Geen der professoren en lectoren is tot de vervulling van zijn ambtswerk door ernstige ziekte verhinderd geweest. Gode zij daarvoor dank.

§ 3. Opening en sluiting der lessen, inauguratie, rectoraats-overdracht, examens.

Toen op 1 October 1948 de lessen werden geopend door prof. Deddens niet een rede over „Het Apostolaat“, deelde deze prorector mede, dat 17 studenten voor het eerst werden in-geschreven, dat 2 studenten zich wederom lieten inschrijven, dat 4 candidaten zich hadden aangemeld voor doctorale studie, dat 113 bullen waren gerecenseerd, dat 34 candidaten zich voorbereidden voor het doctoraal examen en er 79 zich voorbereidden voor het propaedeutisch-en candidaatsexamen. Bij de opening der lessen op den eersten October van liet jaar 1948 bedroeg het totaal aantal studenten 130.

Toen op 30 September 1949 de lessen door prof. Veenhof werden met een rede over „De beslissende strijd der kerk“, deelde deze mede, dat zich op dien dag 17 studenten voor de eerste maal lieten inschrijven - later kwamen er nog 3 bij - dat 81 bullen waren gerecenseerd van studenten, die op weg waren naar het propaedeutisch- of candidaatsexamen en 38 bullen van candidaten, die zich voorbereidden voor de doctorale studie, terwijl een zestal zich liet inschrijven voor het doctoraal examen. Het totaal aantal studenten was daarmee 143.

En toen het cursusjaar 1950-1951 door den pro-rector prof. Holwerda werd geopend met een rede over „De kracht der dwaling“, deelde deze mede, dat 18 studenten voor het eerst werden ingeschreven, dat

van 86 studenten, die onderweg waren naar het propaedeutisch- of kandidaats-examen de bullen waren gerecenseerd en van 42 studenten, die zich voorbereidden voor het doctoraal examen. Het totaal aantal studenten was toen 146.

Dr H. J. Jager aanvaardde op 8 Februari 1949 zijn ambt als professor aan onze Hoogeschool met het uitspreken van een rede over Johannes 3: „Het gesprek van Jezus Christus met Nicodemus, den Rabbi”.

In verband met deze ambtsaanvaarding door prof. Jager had de overdracht van het rectoraat niet plaats op den verjaardag der Hoogeschool, 6 December 1948, maar op 7 Februari 1949, toen prof. Veenhof zijn rectoraat aan prof. Holwerda overdroeg na een rede te hebben gehouden over: „De boodschap van ds J. C. Sikkel omtrent de kerk”. Op 6 December 1949 droeg prof. Holwerda het rectoraat over aan prof. Jager, na een rede over: „De plaats die de HEERE verkiezen zal”. En op 6 December 1950 droeg prof. Jager zijn rectoraat over aan prof. Schilder met een rede over: „Dood voor de zonde, levend voor God in Christus Jezus; enkele opmerkingen over Romeinen 6, de verzen 1-14”.

De cursus 1948-1949 werd door den rector, prof. Holwerda, gesloten op 3 Juni 1949 met een toespraak over „De laatste ernst bij de eerste vragen”. De cursus 1949-1950 door rector Jager op 26 Mei 1950 met een rede over „Het ambt van dienaar des Woords, en de opleiding daartoe”. En die cursus 1950--1951 door rector Schilder op 8 Juni 1951 niet een rede getiteld „Vaarwel”.

Gedurende het cursusjaar 1948-1949 werden 10 kandidaatsexamens met goed gevolg afgelegd, waarbij éénmaal het „cum laude” werd toegekend, en slaagden 11 studenten voor het propaedeutisch examen. In het cursusjaar 1949-1950 slaagden 10 studenten voor het propaedeutisch en 8 voor het kandidaatsexamen. Bij beide groepen was één kandidaat, die zijn bul eerst na herhaald examen ontving. Gedurende 1950-1951 deden 16 studenten met goed gevolg propaedeutisch- en 3 kandidaatsexamen.

§4. Het college van curatoren.

Het zou een uitgebreid onderzoek vergen, wanneer de vraag zou moeten beantwoord, wie zoo al sinds Amersfoort tot het college van curatoren hebben behoord. Juist hierover zijn moeilijkheden gerezen, al meenen curatoren, dat deze thans zijn opgelost.

Toch meenen zij er goed aan te doen, wanneer zij LI van een en ander op de hoogte stellen. De geschiedenis is deze. Dank zij de besluiten van Amersfoort (acta artt. 83 en 171 sub b) kon het college van curatoren in 1948 wettig samenkomen, ook al hadden sommige particuliere synoden geen aanwijzing voor door de generale synode te machtigen en te instrueeren curatoren gedaan. Dat was de moeilijkheid niet. Maar hoe moest het, toen er curatoren en secundi-curatoren hun standplaats als predikant verlieten, hetzij door De Gereformeerde Kerken te verlaten (ds M. de Goede) hetzij door verhuizing naar een ander particulier synodaal grondgebied? Aanvankelijk waren curatoren in meerderheid van ;meening, dat in zulke gevallen als curator ter plaatsvervanging moest worden ontvangen al wie maar door zijn particuliere synode aangewezen werd, maar later werd het hun eenstemmig oordeel, dat curatoren en secundi-curatoren weliswaar door de particuliere synoden bij de generale synoden worden aangewezen, doch alleen door de generale synoden worden gemachtigd en geïnstrueerd (zie art. 3 van het reglement van de Theologische Hoogeschool), zoodat van benoeming van curatoren door eenige particuliere synode in de genoemde gevallen geen sprake kon zijn. Iets wat ook maar gelukkig moet geacht. want alvorens curatoren tot laatstgenoemd eenstemmig oordeel kwamen, was de mutatie in hun college waarlijk al te sterk. Dus hebben zij besloten zich te houden aan den regel: wie door een generale synode is gemachtigd en geïnstrueerd tot curator, blijft dit ook in geval van verhuizing naar een ander particulier synodaal ressort en behoort (in geval van ziekte, overlijden of heengaan uit de kerk) te worden vervangen door zijn ter laatste generale synode eveneens erkenden secundus; eerst wanneer deze regel geheel is nageleefd en zich dan een vacature mocht voordoen, dient deze te worden vervuld naar het voorschrift van Groningen 1946: „dat bij tusschentijdsche vacatures het curatorium de dan door de particuliere synoden aan te wijzen deputaten beschouwe als door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd tot aan de volgende generale synode”, Art. 117.

Curatoren zullen gaarne van LI vernemen of zij in het vervolg naar bovengeschetste orde zullen hebben te handelen. Ten overvloede vermelden zij, dat zij de vrijheid hebben genomen de particuliere synoden van 1951 te attendeeren op haar recht en plicht van aanwijzing van broeders, die door de

generale synode tot curatoren kunnen worden benoemd. Dit, opdat de synode van Kampen niet voor de moeilijkheden van Amersfoort zal komen te staan inzake de curatorenbenoeming wegens gebrek aan particulier synodaal aangewezenen.

§ 5. Onderwijs en studie.

Van tijd tot tijd hebben curatoren de colleges der professoren en lectoren alsmede sommige examens bijgewoond. Met groote dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat zij geen reden tot critiek op het gegeven onderwijs hadden wat de trouw aan het Woord van God en de aangenomen belijdenis betreft. Mede in verband met een enkel schrijven van kerkelijke vergaderingen kwam de studietijd en -stof onzer studenten ter sprake. Professoren wilden bij het constateeren van sommiger studieresultaten wel rekening houden met belemmerende factoren als b.v. nawerking van moeilijkheden in de vooropleiding omstreeks de jaren 1943-1945, feit was toch, dat dezelfde studiestof voor het propaedeutisch examen door sommigen in den normalen tijd van één jaar verwerkt werd, terwijl enkelen daarmee soms nog wel in geen twee jaar klaar kwamen. Uit het geringe aantal tentamina vóór het candidaatsexamen, dat sommigen hadden afgelegd, moest eveneens besloten worden tot te geringe activiteit. Gewezen werd ook op de door sommigen vrijwillige uitbreiding der studiestof en op den blijkbaar nadeeligen invloed van het „preeken” op den studietijd. Hoogleraren deden hun best, de studenten reeds tijdens hun jaren van collegeloopen o.a. door middel van responsie te nopen tot bestudeering van de collegestof. Na uitvoerige bespreking dezer aangelegenheid hebben curatoren besloten, haar in volst vertrouwen aan het college van professoren over te laten.

Verder is meerdere malen ter curatorenvergadering het aanvullend examen ter sprake gekomen, dat in alinea 3 van het reglement onze hoogeschool genoemd wordt. In het jaar 1949 was het besluit genomen en bevestigd, dat resultaten, behaald bij een onderzoek, dat betrekking had op gelezen stof, zouden worden medegeteld bij het eindoordeel. Toch kwam in het jaar 1950 deze zaak nog eens weer ter tafel en werd ze wederom in studie genomen. Eindelijk is op de laatste curatorenvergadering van Juni 1951 besloten, dat bij het aanvullend examen volgens art. 13 van het reglement der Theologische Hoogeschool geen andere eischen zullen worden gesteld, dan bij Staatsexamen A en dus geen gelezen stukken zullen worden voorgelegd.

Iets anders waarover in deze vergadering gehandeld is en waarover curatoren U eveneens een voorstel wenschen te doen, is het volgende:

Er is ernstig op gewezen, dat de kennis van de Hebreeuwsche taal bij hen, die aan onze hoogeschool studeeren, te wenschen overlaat en dat, terwijl voor het Grieksch naast een professor twee lectoren staan, zulks ten aanzien van het Hebreeuwsch niet het geval is aan onze hoogeschool, dit in tegenstelling met andere, met de onze te vergelijken, inrichtingen van onderwijs. Prof. Holwerda is dientengevolge dan ook overbelast. Curatoren hebben toen de vraag of het aanstellen van een lector voor Hebreeuwsch noodzakelijk geacht werd, ten-einde daardoor en de kennis van deze taal hij de studenten te vermeerderen en den arbeid van prof. Holwerda te verlichten, bevestigend beantwoord. Vervolgens hebben zij de financiële zijde dezer zaak met het Bestuur der Stichting besproken. Hierdoor werden geen bezwaren gemaakt. De broeders der Stichting namen de kosten van zulk een lectoraat bij hun berekeningen op en zagen zich niet genoodzaakt, hun budget voor ditmaal met een bedrag van f 2000.- à f 2500.- te verhoogen, aangezien de kosten van de bibliotheek met een gelijk bedrag meevielen.

Nog worde opgemerkt, dat de bedoeling met zulk een lectoraat voor Hebreeuwsch, het-welk curatoren U met deze verzoeken in te stellen, niet is verzwaring der thans geldende exameneischen.

Inzake het doctoraal examen werd besloten, overeenkomstig art. 13 van meergenoemd reglement, sub b, het candidaatsexamen van de Theologische School te Apeldoorn te erkennen als basis voor de studie voor het doctoraal examen aan onze school.

Wat voorts de doctorale studiën aan onze hoogeschool betreft kan worden meegedeeld, dat reeds door enkele voor deze studie ingeschrevenen tentamina zijn afgelegd, zoodat goede hoop bestaat dat binnen niet al te langen tijd ook meerderen zich aan het doctoraal examen zullen onderwerpen.

§6. Honorarium van professoren

Geen gemakkelijke zaak is voor Stichting en curatoren geweest de zorg voor den leeftocht onzer hoogleeraren. Immers bepaalde het reglement onzer hoogeschool in art. 8 dat hun inkomen wordt geregeld door de generale synode. Intusschen zijn de kosten voor levensonderhoud en boeken ook in de jaren 1948, 1949 en 1950 wederom aanmerkelijk gestegen. Gevoeld werd, dat het onverantwoord was, niets te doen om onze hoogleeraren althans door de ergste moeilijkheden heen te helpen. Daarom hebben stichting en curatoren zich tijdelijk beholpen door den professoren een toeslag op hun tractement en een toelage voor het aanschaffen van boeken te doen toekennen, maar hebben zij besloten thans het volgende voorstel aan U voor te leggen.

1. De synode kenne aan iederen hoogleeraar een tractement toe van f 12.000.-.
2. Zij schaffe de periodieke verhoogingen na zoo of zooveel jaar professoraat af. Een professor, die pas zijn arbeid als zoodanig aanvaardt, heeft immers zeker niet minder noodig dan een, die reeds jaren dit ambt bekleedt.
3. Zij stelle het z.g. kindergeld op f 250.- per jaar voor ieder kind, tot en met 21 jaar, dat nog niet in eigen levensonderhoud kan voorzien.
4. De synode verleene aan curatoren de bevoegdheid, bij gebleken nood te tractementen der hoogleeraren voorloopig te verhoogen, tot de volgende synode hierover nader zal hebben beslist.

§ 7. Curatoren en Stichting

Gelijk reeds uit het voorafgaande bleek, werd door Uw deputaten-curatoren in goede harmonie samengewerkt met de Stichting voor de financiëele verzorging van de Opleiding tot den Dienst des Woords in De Gereformeerde Kerken.

Volgens besluit van Amersfoort art. 133, zal de synode van Kampen echter een definitief besluit hebben te nemen inzake de verhouding Stichting en curatoren.

Na overleg met de Stichting hebben curatoren besloten aan U te vragen, hetgeen ze bij dezen doen, of het niet voldoende en zelfs wenschelijker moet worden geacht, voortaan het drukken van de z.g. „Handelingen" achterwege te laten en in de plaats daarvan aan curatoren op te dragen: na elke vergadering telkens een kort verslag van hun werkzaamheden te doen opstellen, dat dan door de pers zal worden gepubliceerd. Dit geschiedt ook reeds met den arbeid van b.v. de zendings-deputaten. Een aanmerkelijk bedrag zou hierdoor worden bezuinigd, het kerkvolk zou des te beter met de zaken der school kunnen meeleven en de volledige notulen van de vergaderingen der curatoren zouden vanzelfsprekend ten allen tijde voor de generale synode ter inzage beschikbaar blijven.

Een dergelijke vraag stellen curatoren U ten aanzien van het jaarlijksch verslag. In dit jaar, 1951, mag het na het uitbrengen van dit curatorenverslag aan Uw vergadering wel in het bijzonder overbodig geacht worden nog eens een apart verslag van den cursus 1950-1951 te laten drukken. Met Uw goedvinden zou echter ook de volgende jaren de gewone inhoud van dit verslag n.l. a) het verslag van curatoren, b) dat van hoogleeraren en c) dat van den bibliothecaris door middel van de pers kunnen worden gepubliceerd. Ook hierdoor zouden onkosten worden bespaard en het meeleven der kerken worden bevorderd. Mocht Uw vergadering evenwel anders besluiten, zoo vragen wij U te beslissen wat en bij wie een en ander moet worden gedrukt.

Verder verzoekt het curatorium U, na overleg met de Stichting, het aantal collecten voor de Theologische Hoogeschool met één te vermeerderen. De noodzaak hiervan zal U uit het voorafgaande duidelijk zijn.

Tenslotte deelen wij U nog mede, dat curatoren en Stichting samen het bestuur vormen van de stichting „Het Greijdanus-Kruithof-Fonds", terwijl tot dagelijksch Bestuur van laatstgenoemde stichting zijn benoemd de broeders ds D. van Dijk, C. Lettinga en J. D. Oosterom.

§ 8. Ontwerp-instructie-curatoren

Ingevolge opdracht van de Amersfoortsche synode art. 150 sub 5 hebben curatoren een ontwerp „Instructie voor de curatoren" opgesteld, hetwelk zij U hiermede ter goedkeuring aanbieden.

- Artikel 1: Aan de deputaten-curatoren, die door de onderscheiden particuliere synoden worden aangewezen en door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd, is de verzorging van de Theologische Hoogeschool opgedragen.
- Artikel 2: De curatoren houden toezicht op de hoogleeraren en lectoren, opdat alles uit hun onderwijs geweerd blijve, wat zou afwijken van de Heilige Schrift of inbreuk maken op de Belijdenis der kerken.
Komt een hoogleeraar zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren oogenblikkelijke schorsing in zijn dienst noodig oordeelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, in welk geval zij onverwijld alle goede middelen in het werk zullen stellen tot zoo spoedig mogelijke bijeenroeping eener generale synode, opdat deze nader oordeele.
Komt een lector zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren oogenblikkelijke schorsing in zijn dienst noodig oordeelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, zullende de eerstkomende generale synode nader oordeelen.
Ontzetting uit den dienst van hen, die in vasten dienst aan de hoogeschool onderwijs geven, geschiedt alleen door de generale synode, al of niet op voorstel der curatoren, evenwel nimmer zonder hun advies gevraagd te hebben.
- Artikel 3: Indien in het college van hoogleeraren een vacature ontstaat, of indien hun aantal moet worden uitgebreid, maken de curatoren na ingewonnen advies van de hoogleeraren een voordracht op, die zij bij de generale synode, door welke de benoeming moet geschieden, indienen.
Indien een vacature onder de lectoren ontstaat, zullen de curatoren tijdelijk in deze vacature mogen voorzien. De benoeming van een lector in vasten dienst zal, na voordracht van de curatoren, door de generale synode geschieden. Het aantal der aan de Theologische Hoogeschool te verbinden lectoren kan slechts door het besluit eener generale synode worden gewijzigd.
- Artikel 4: Wenscht een hoogleeraar vóór het bereiken van den pensioengerechtigden leeftijd uit zijn dienst aan de hoogeschool ontslagen te worden, dan zullen de curatoren, indien de voor het gevraagde ontslag aangevoerde gronden hun genoegzaam blijken, gemachtigd zijn dit ontslag te verleenen.
De curatoren zijn eveneens gemachtigd een lector, op zijn verzoek, uit zijn dienst ontslag te verleenen.
- Artikel 5: De curatoren regelen in overleg met de hoogleeraren de vakken, die door elk hunner moeten onderwezen worden.
Met advies der hoogleeraren stellen zij vast, welke vakken het propaedeutisch onderwijs omvat, welke vakken het candidaats- en doctoraal examen omvatten en welke testimonia daarvoor vereischt zijn.
Zij houden toezicht op het onderwijs en bezoeken daartoe regelmatig de colleges en examina, waartoe zij voorts te allen tijde toegang hebben.
Zij zijn gemachtigd een hoogleeraar of een lector, de redenen gehoord, tusschen twee elkander opvolgende generale synoden eenmaal verlof uit zijn dienst te verleenen gedurende ten hoogste drie maanden buiten den tijd der gewone vacanties, tenzij zeer dwingende omstandigheden noodzaken van dezen regel af te wijken.
- Artikel 6: Oordeelt het college van hoogleeraren, dat toezicht op- en tucht over de studenten oefent, het noodig een student den toegang tot de lessen eenigen tijd te ontzeggen of zijn recht tot het doen van eenig examen eenigen tijd op te schorten of hem van de hoogeschool te verwijderen, dan geven zij van de toepassing van een dezer maatregelen kennis aan de curatoren. Deze zijn gerechtigd en gehouden een klacht van een student over een op hem toegepaste tuchtmaatregel in behandeling te nemen. Het oordeel van de curatoren over zulk een klacht is bindend voor hoogleeraren en studenten.
- Artikel 7: De curatoren kiezen uit hun midden een moderamen, bestaande uit een praeses, een scriba en een assessor. Dit moderamen treedt jaarlijksch af, doch is terstond herkiesbaar.
- Artikel 8: De curatoren vergaderen telken jare, onmiddellijk na de sluiting van den cursus, zoo mogelijk ter plaatse waar de hoogeschool gevestigd is. Voorts kunnen praeses en scriba, zoo vaak zij dit noodig oordeelen, een vergadering uitschrijven; zij zijn daartoe verplicht zoo dikwijls drie curatoren dit schriftelijk verzoeken.

Artikel 9: Op de jaarlijksche vergadering van de curatoren komen steeds aan de orde:

- a. het vaststellen van de Handelingen der vorige vergaderingen en het verslag betreffende de Theologische Hoogeschool;
- b. het verslag van het college van hoogleraren;
- c. het verslag omtrent de bibliotheek;
- d. het financieel verslag;
- e. de begrooting;
- f. het vaststellen van de series lectionum;
- g. de benoeming van een nieuwen rector;
- h. de verkiezing van het moderamen.

Artikel 10: Voor het bezoeken van colleges en examina worden op de in artikel 8 bedoelde jaarlijksche vergadering voor de periode van het begin van den cursus tot de kerstvacantie, van de kerstvacantie tot de paaschvacantie en van de paaschvacantie tot de sluiting van den cursus telkens twee curatoren aangewezen. Dezen zullen de colleges van alle hoogleraren en lectoren bezoeken en op de volgende jaarlijksche vergadering schriftelijk rapport van hun bevindingen uitbrengen. De scriba geeft aan de curatoren, die in eenig kwartaal aangewezen zijn voor het bezoeken van de colleges, bericht omtrent de examina, die in dat kwartaal worden gehouden.

Artikel 11: Het benoemen van alle functionarissen, die aan of ten behoeve van de hoogeschool werkzaam zijn - met uitzondering van hen, die in vasten dienst aan haar onderwijs geven - geschiedt door de curatoren, eventueel in overleg met het bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de Theologische Hoogeschool. Ook de instructie voor deze functionarissen wordt door de curatoren, eventueel in overleg met vorenbedoeld bestuur, vastgesteld. Het moderamen van curatoren zal op de uitvoering van deze instructies toezien en daarvan op de jaarlijksche vergadering der curatoren schriftelijk rapport uitbrengen.

Artikel 12: De curatoren organiseeren jaarlijks een „Schooldag“. Zij benoemen een commissie voor de voorbereiding daarvan.

Artikel 13: De curatoren zenden jaarlijks de Handelingen van de curatoren vergezeld van een verslag betreffende de Theologische Hoogeschool aan de kerken en brengen op elke generale synode rapport uit omtrent hun handelingen.

§ 9. Bibliotheek

Op 28 September 1949 werd door curatoren aan de Stichting machtiging gegeven tot het bouwen van een nieuwe woning voor de bibliotheek. Zij is verrezen in den tuin achter ons schoolgebouw. Het is een geheel brandvrij gebouw, voorloopig alleen gelijkvloersch, maar sterk genoeg, om later zoo noodig meerdere verdiepingen te dragen. Zeker brengt alle groei uitteraard zijn zorgen mee en iaat het zich denken, dat ook de groei van onze bibliotheek. mettertijd nog wel eens weer ernstige aandacht van Stichting en curatoren zal vragen.. Een geschenk kan bezwaren met zich brengen. We zijn echter nog lang zoover niet, dat wij deze gave van ons damescomité een Medea noemen, schoon maar wreed. Neen, het kan niet anders, of de aanblik van deze nieuwe woonruimte, die in een behoefte voorzag, en van haar talrijke bewoners, voor wier aantal, waarde enz. wij verwijzen natte de verslagen van prof. Deddens, zal ons met dank vervullen jegens God den HEERE Die ons eerst een school liet en Die ons daarna een bibliotheek teruggaf, dank zij vooral onze ijverige en spaarzame zusters. In de afgelopen drie jaren hebben genoemde hoogleraar en de heer A. J. Roukema resp. bibliothecaris en conservator hun zeer gewaardeerden arbeid trouw voortgezet.

Slot

Tenslotte maken wij U nog op het volgende attent. Secretaris van ons college is geweest ds B. A. Bos. Deze heeft bij zijn heengaan zijn stukken niet onberispelijk achtergelaten, met name niet volledig. Zijn opvolger heeft eenige malen naar een en ander bij hem navraag gedaan, doch zonder het gewenschte resultaat. Orde is in zijn nalatenschap beslist niet te scheppen.

Vervolgens vestigen wij Uw aandacht op het naderend 100-jarig bestaan onzer school en vragen U of bij een zoo vaak bestreden maar gedurig bewaard erfgoed de lof niet betamelijk is.

En eindelijk moeten wij U nog een kleine onregelmatigheid biechten. Aan onze school is thans een meisjesstudente ingeschreven. Dit is volgens een te Groningen 1946 genomen besluit mogelijk. Alleen is dit besluit helaas in de acta van die synode niet vermeld geworden, waarom wij U verzoeken zulk een besluit bij vernieuwing te nemen en in de acta Uwer vergadering te doen opteekenen.

Namens curatoren,
C. VONK, secretaris.

BIJLAGE II.

(Acta art. 78, vgl. 95.)

RAPPORT van Deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland, benoemd door de Generale Synode van Amersfoort 1948, acta art. 53 en 171 (4).

Ter vorige Synode is reeds gerapporteerd, dat op een officieel schrijven namens deputaten aan de raden van de Oostfriesche en Bentheimsche kerken op geenerlei wijze officieel antwoord is ontvangen. Thans kan aan Uw synode worden medegedeeld, dat een officieel antwoord is binnengekomen op een schrijven van deputaten d.d. 20 Mei 1949 namens de synode der alt-reformierten Kirchen in Deutschland, uit welk antwoord duidelijk blijkt, dat in deze kerken weinig belangstelling bestaat voor hetgeen de Heere onze God de laatste jaren in De Gereformeerde Kerken in Nederland heeft gewrocht. Het ontvangen antwoord luidt aldus:

„Liebe Brüder!

Auf der letzten Synodeversammlung unserer Kirchen kam auch Ihr Schreiben vom 20 Mai 1949 zur Sprache. Es wurde beschlossen Ihnen mitzuteilen, dass Ihr Kommen nicht erwünscht ist und eine Aufklärung Ihrerseits nicht Not tut."

Dit schrijven was gedateerd 21 Augustus 1949 en ondertekend door Ds J. Kortmann. Waar zoo ieder officieel contact onmogelijk bleek, is op verschillende wijzen getracht persoonlijk contact te verkrijgen.

Zoo onderhield Ds G. Visee contact met leden van de kerk van Emlichheim. Ds J. van Raalte bracht een bezoek aan zijn oude gemeente te Laar, waar één vrijgemaakt gezin woont, dat sedert 1946 zich heeft gesteld onder opzicht en tucht van de Kerk te Gramsbergen. Op aandringen van Mej. L. Süttmann te Bunde is Ds D. van Dijk drie malen in Bunde geweest voor het geven van voorlichting en het doen van persoonlijk bezoek.

Behalve deze wijze van persoonlijk contact zoeken is ook getracht contact te leggen door middel van lectuurverspreiding. Aan een drietal adressen werd „De Reformatie" toegezonden. Sedert 1 Juli 1949 is een 25-tal exemplaren van „Het Gronings Kerkblad" en „De Gereformeerde Kerkbode" van de Hendrik de Cockstichting door mejuffrouw Süttmann verspreid, welk aantal sedert 1 Januari 1951 is teruggebracht tot 15. Voorts kon eenige malen, dank zij de medewerking van mejuffrouw E. M. Hofsteenge, vriendin van mejuffrouw Süttmann, wonende te Groningen, een in het Duitsch vertaald artikel van Ds D. van Dijk over het verbond Gods aan circa 150 adressen worden toegezonden.

Inplaats van toenadering tengevolge van dezen arbeid moet veeleer meerdere onwil en tegenstand worden geconstateerd. De kerkeraad te Bunde meende de gemeente aldaar te moeten waarschuwen tegen den arbeid van mejuffrouw Süttmann en tegen de verspreide lectuur, waarom tenslotte mejuffrouw Süttmann niets anders overbleef dan zich te onttrekken aan de alt-reformierte gemeente te Bunde, om zich daarna te stellen onder opzicht en tucht van de Kerk te Groningen. De vergaderingen, waar Ds Van Dijk voorlichting gaf, werden gewoonlijk door niet meer dan 7 à 8 personen bezocht. Ds Van Raalte getuigt van zijn arbeid in Laar: „Sommigen stonden er beslist afwijzend tegenover. Anderen wilden nog wel luisteren", Zijn correspondentie met Ds H. Tien bleef eveneens zonder het gewenschte resultaat.

Hoewel mejuffrouw Süttmann van meening is, dat de tijd nog niet gekomen is, om allen arbeid onder de leden der kerken in Deutschland af te breken, waarom zij met een desbetreffend verzoek zich richt tot Uw synode, meenen de deputaten U te moeten voorstellen, geen deputaten voor Bentheim en Oost-Friesland weer te benoemen, zulks gezien het feit, dat de altreformierte Kirchen in Deutschland zich officieel geheel oriënteren op de synodocratische kerken in Nederland en alle arbeid om daarin verandering te brengen vruchteloos blijft.

(Hierop volgde een overzicht van de gemaakte kosten, waarna het rapport werd ondertekend:)

Namens de deputaten ad hoc:
(w.g.) W. G. BEEFTINK, rapporteur.

BIJLAGE III. (Acta art. 103.)

RAPPORT van Deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken, benoemd door de Generale Synode van Amersfoort 1948, acta art. 191 (5).

De door de Generale Synode van Amersfoort 1948 benoemde deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken werden gemachtigd met de Protestant Reformed Churches in contact te treden, teneinde het scheppen van de relatie van corresponderende kerken voor te bereiden; voorts werd aan deze deputaten opgedragen de volgende generale synode ten aanzien dezer zaak van advies te dienen (Acta Amersfoort art. 105).

Zij hebben, na voorbereidende besprekingen, op 6 Juli 1949 een vergadering gehouden, waar als gasten tegenwoordig waren Rev. John D. de Jong en Rev. B. Kok, predikanten bij de Protestant Reformed Churches. Deze predikanten, die zonder eenige kerkelijke opdracht daartoe te hebben ontvangen, bereid bleken persoonlijk met deputaten te spreken, verklaarden dat hun deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken reeds voor den oorlog opdracht hadden ontvangen contact te zoeken met De Gereformeerde Kerken in Nederland. Aanvankelijk leefde in de Protestant Reformed Churches het gevoel: Nederland heeft ons veroordeeld. In 1938/39 kwam in dit gevoel een kentering door het schrijven en spreken van de hoogleeraren S. Greijdanus en K. Schilder. Toen werd besloten contact te zoeken. De oorlog verhinderde, aan dit besluit uitvoering te geven. Na den oorlog hebben deputaten hun opdracht uitgevoerd, waarbij ze het als vanzelfsprekend beschouwden dat De Gereformeerde Kerken in Nederland die kerken waren, waarvan deputaten vertegenwoordigers zijn.

Deputaten hebben van een en ander met blijdschap kennis genomen. Mede naar aanleiding van dit onderhoud werd de volgende brief gezonden aan de Deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken van de Protestant Reformed Churches:

(Zie bijlage bij dit rapport No. I).

Het volgende antwoord werd hierop ontvangen: (Bijlage bij dit rapport No. II), dat later nog aldus werd aangevuld: (Bijlage bij dit rapport No. III).

Inmiddels had de wijze waarop in de Standard Bearer over onze kerken werd geschreven reeds de aandacht van deputaten gehad. Met name hetgeen bekend werd over de op de Synode van 1950 der Protestant Reformed Churches opgestelde Declaration of Principles en het met betrekking daarop genomen besluit van de Classis East maakte een punt van bespreking uit. Dien ten gevolge werd aan het Committee of Correspondence with Foreign Churches als volgt geschreven:

(Bijlage bij dit rapport No. IV).

Het daarop ontvangen antwoord luidde: (Bijlage bij dit rapport No. V).

Van hetgeen de laatst gehouden Synode der Protestant Reformed Churches heeft besloten, hebben deputaten nog geen bericht ontvangen. Het is hun daarom niet mogelijk thans uw vergadering een welgefundeerd advies voor te leggen. Een brief van De Gereformeerde Kerk te Harlingen met een concreet voorstel (Bijlage bij dit rapport No. VI) kon in dat stadium nog geen instemming van deputaten verkrijgen.

Een verzoek van de Canadian Reformed Churches tot het aangaan van correspondentie geven zij aan uw vergadering door. (Bijlage bij dit rapport No. VII.) (Volgde afsluiting van het rapport met onderteekening:)

namens deputaten
(w.g) W.G. VISSER

bilage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken
No.1

Juli 1949

*Aan de Deputaten voor correspondentie niet buitenlandsche
kerken van de Prot. Reformed Churches.*

Weleerwaarde Heeren en Broeders,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden in 1948 te Amersfoort, besloot o.a. „ter beantwoording van en in overeenstemming met de in het schrijven van de Protestant Reformed Churches gedane voorslag, deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken te machtigen niet deze kerken in contact te treden, ten einde het scheppen van de relatie van corresponderende kerken voor te bereiden. (Acta 1948 art. 105 sub 1).

Genoemde deputaten, van deze machtiging gebruik makende, berichten u het volgende:

1. Van harte stemmen zij in met de strekking van uw uitspraak in uw brief van Febr. 1948: „Dogmatische verschillen die er mogelijk tusschen u en ons bestaan zijn geen confessioneele verschillen". Zij willen hierbij nog opmerken dat zij - gezien de geschiedenis van uwe kerken en de hunne - geen dogmatische verschillen tusschen uw en hun kerken kennen, al zullen zoodanige verschillen tusschen de personen in die kerken over en weer en onderling op allerlei punten mogelijk zijn of worden.
2. Gezien het feit dat zoowel uwe als hunne kerken uitsluitend een binding kennen aan Gods Woord en De Drie Formulieren van Eenigheid; dat de kerken beiderzijds als vrucht van een haar opgedrongen worsteling wederom verworpen hebben en door Gods genade hopen te blijven verwerpen alle boven- en onschriftuurlijke bindingen, dat zij in die worsteling wederom beiderzijds de zonde hebben leeren zien van alle hiërarchie en nu des te bewuster wederom begeeren te leven naar het in die confessie gewortelde en in uwe en hunne Kerkenordening tot gelding gebrachte Gereformeerde kerkrecht, achten zij niet alleen geenerlei voor den HEERE verantwoorde verhinderende voor het aangaan van correspondentie aanwezig, doch de ernstige voorbereiding daarvan ook van Hem geboden.
3. Teneinde te kunnen komen tot een weloverwogen advies aan hun Generale Synode zouden zij derhalve gaarne van u vernemen of ook uwerzijds thans met het hier ingenomen standpunt instemming kan betuigd worden; en zoo ja, wat uw gedachten zouden zijn over een te adviseeren regeling, welke althans de volgende punten zou inhouden:
 - a. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland en de Protestant Reformed Churches op elkanders leer en kerkregeering zullen acht geven en mede daartoe elkander op de hoogte zullen houden van hun i) meerdere vergaderingen en haar ²¹ besluiten, met de mogelijkheid van wederzijdsche afvaardiging;
 - b. dat over ev. wijzigingen en/of aanvullingen in de Belijdenis, Kerkorde en liturgische formulieren voor zoover mogelijk onderling overleg zal worden gepleegd;
 - c. dat door de eene kerkengroep afgegeven attestaties door de andere zullen worden aanvaard;
 - d. dat de Dienaren des Woords in beide kerkgemeenschappen mogen worden uitgenoodigd tot het voorgaan in den Dienst des Woords en der Sacramenten.

Ter kennisneming bieden zij u bij dezen nog aan een exemplaar van de Acta der Generale Synode, Amersfoort 1948 en voor uw kerken een aantal exemplaren van het op die Synode uitgebrachte rapport en de door die Synode genomen besluiten inzake contact met en mogelijkheid van correspondentie met uw kerken.

Met de bede dat de HEERE uw kerken moge bewaren en vermeerderen en u in al uw arbeid getrouw en voorspoedig moge maken, verblijven zij

met hoogachting en broedergroeten
namens deputaten voornoemd:

(w.g.) W. G. VISSER, scriba.

²¹ Vergelijk de noten onder het citaat van deze passage in Bijlage IV, pag. 171 (noot van den scriba).
namens deputaten: (w.g.) W. G. VISSER.

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken,
No. II.

Committee of Correspondence with
foreign Churches.

Adres: Rev. John D. de Jong
Hull, Iowa U.S.A.

Februari 1950.

Aan de Deputaten voor Correspondentie
met Buitenlandsche Kerken
van de Gereformeerde Kerken
W. G. Visser, Scriba.

Hooggeachte en Weleerwaarde Broeders:

In antwoord op Uw schrijven van Juli - 1949, deelen we U het volgende mede: Allereerst dat we als Deputaten van onze Kerken met dank hebben kennis genomen van den inhoud van Uw welwillende brief.

Uit Uw brief is ons wel gebleken dat ook Uw Kerken contact begeeren en daarom U als Deputaten opdroegen om voorbereidend werk in dezen te verrichten.

Aangezien onze Synode elk jaar in de maand Juni vergadert is het voor ons gemakkelijk om de bepaalde punten in Uw brief genoemd, betrekking hebbende op een eventueel te regelen correspondentie, aan onze Kerken in hun breedste vergadering voor te leggen. We hebben dan ook dienovereenkomstig besloten.

We kunnen hier tevens aan toevoegen dat wij onze Synode gaan voorstellen om hare deputaten voor deze arbeid af te vaardigen naar Nederland opdat wij dan met de broeders daar zouden kunnen vergaderen en de zaken in kwestie met elkaar zouden kunnen bespreken. Of onze Synode daartoe gaat besluiten weten we natuurlijk nog niet. Te zijner tijd hopen we U daar verder wel nader over te berichten.

Inmiddels verblijven we met hoogachting en
hartelijke broedergroeten,
de deputaten voornoemd.

(w.g.) JOHN D. DE JONG, Scriba.

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken,
No. III.

Committee of Correspondence with
foreign Churches.

Adres: Rev. John D. de Jong,
Box 208
Hull, Iowa. U.S.A.

Hull, Iowa, 3 Augustus 1950.

Aan de Deputaten voor Correspondentie met
Buitenlandsche Kerken
van de Gereformeerde Kerken
W. G. Visser, Scriba.

Hooggeachte en Weleerwaarde Broeders:

We hebben U indertijd geschreven dat we Uw schrijven van Juli-1949, betrekking hebbende op een eventueel te regelen correspondentie, aan onze Synode zouden voorleggen. Inmiddels is het al weer enkele weken geleden dat onze Synode vergaderde.

Onze laatst gehouden Synode heeft besloten om onze „Committee of Correspondence" naar Nederland af te vaardigen om daar met U als deputaten te confereeren. Wij waren dan ook van plan om die opdracht van onze Synode zoo spoedig mogelijk op te volgen en hadden reeds plaats besproken op een Canadeesche boot die 25 Augustus vertrekt. Inmiddels zijn de internationale toestanden dusdanig verergerd dat onze Committee besloten heeft om dit bezoek uit te stellen tot een volgend jaar. En hoewel we nog geen bepaalde datum kunnen noemen, het is ons plan om naar Nederland te gaan in het laatst van Juni of begin Juli, 1951, om alsdan nog onze opdracht te vervullen. Het is dan tevens ons plan dat we enkele weken in Nederland blijven zoodat we dan meteen ook Uw Synodevergaderingen kunnen bijwonen in de maand Augustus.

We deelen U dit mee opdat U mag weten wat onze plannen zijn. Natuurlijk, bij het voorgaande mag wel terdege een D.V. geplaatst worden. Er kan heel wat in een jaar gebeuren, beide in betrekking tot ons als personen en ook wat de internationale toestanden betreft.

Inmiddels verblijven wij met hoogachting en hartelijke broedergroeten,

(w.g.) JOHN D. DE JONG, Scriba.

P.S. Zoodra de Synodale Acta gedrukt is hopen we een exemplaar te verzenden aan het adres van Uw scriba. Uit die Acta kan U dan meteen lezen wat onze laatste gehouden Synode besloten heeft in betrekking tot kerkelijke correspondentie.

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken, No. IV.

Zwolle, 29 Januari 1951.

Aan het „Committee of Correspondence with foreign Churches" van de Protestantsch Gereformeerde Kerken in U.S.A.

Hooggeachte, weleerwaarde Broeders,

In onze vergadering van 12 Januari 1951 ontvingen we kennis van Uw in dank ontvangen brief van 3 Augustus 1950; het antwoord daarop hebben wij vastgesteld in onze eerstvolgende samenkomst op 29 Januari 1951. Ons antwoord kan zich voor het oogenblik beperken tot een verzoek, welks inwilliging misschien de schriftelijke correspondentie tusschen U en ons als deputaten aanmerkelijk zou kunnen bekorten.

Ons verzoek is dit.

Met blijdschap vernamen we, dat Uw Synode besloten heeft, „U in qualiteit van „Committee" af te vaardigen naar Nederland, om daar met ons als deputaten te confereeren". Ook wij gelooven dat een mondeling contact tusschen U en ons aan de vervulling van de ons door onze Synode opgedragen taak alleen maar ten goede kan komen; gelijk we in het verstaan en waardeeren van Uw kerken en personen ook zeer veel hebben gehad aan de ontmoeting met twee Uwer predikanten, van wier aanwezigheid in ons land we uiteraard aanstonds een dankbaar gebruik hebben gemaakt voor het elkander leeren kennen.

Nu heeft, gelijk we lezen, de verergering van de „internationale toestanden" ertoe geleid, dat Uw voorgenomen bezoek in 1950 niet is doorgestaan. Thans is U voornemens, in het laatst van Juni of begin Juli 1951 naar Nederland te komen. Uw plan is, enkele weken in ons land te blijven, mede met

het doel de zittingen van onze tegen 21 Augustus a.s. geconvoceerde Generale Synode in Kampen bij te wonen.

Deze laatste mededeeling geeft ons aanleiding tot ons verzoek, Uw komst naar Nederland te bespoedigen, zooveel U mogelijk is. Wij denken aan het feit, dat Uw Synode pleegt bijeen te komen in den zomer, en dat in Uwe kerken, en dit ook wel van bij Uw Committee nauw betrokken zijde aandrang wordt geoeffend, om een „Declaration“, die in één Uwer organen door één van de leden van Uw Committee „zeer zeker noodig“ genoemd is voor de „handhaving van de zuiverheid der leer“ (St.B. XXVII, 4, 61) op de volgende Synode Uwer kerken officieel en definitief te aanvaarden. Geschiedt dit, dan zou dit feit ongetwijfeld voor de verhouding tusschen Uwe en onze kerken van groote beteekenis zijn, zooals trouwens het feit, dat deze nog niet vastgestelde Declaration voorshands als werkhypothese dienst doet, een toch wel te verwachten terugslag op leden van Uwe, en op geëmigreerde voormalige of werkelijke leden van ónze kerken heeft gehad. Zoudt U in ons land komen, nadat door Uw Synode terzake van gezegde Declaration een definitieve beslissing genomen was, dan zouden wij als deputaten onder dit aspect en onder dat van de eventueele gevolgen, met de grootste zorgvuldigheid ons aan de Kamper Synode uit te brengen rapport moeten voorbereiden en vaststellen, en dan éérst nog de situatie, die door zulk een beslissing in bepaalde opzichten ingrijpend zou kunnen zijn gewijzigd, ons goed hebben moeten kunnen indenken. Niemand weet wat zulk een definitieve beslissing voor gevolgen zou hebben; vooral niet, nu de Declaration zelf reeds tot „werkhypothese“ gesteld is. U zelf zoudt, in Nederland vertoevende, niet eens den stand der zaken, voorzoover door zulk een definitieve beslissing gewijzigd, kunnen controleeren; het rapport aan onze Synode zou erdoor bemoeilijkt, en een besluit onzer Synode erdoor belemmerd worden. U zoudt eerder voor een beslissend feit staan dan wij; Uw beslissing zou niet alleen voorbereid, maar ook gevallen zijn in de periode, waarin tusschen U en ons nog overleg gepleegd wordt, en dit terwijl die beslissing voor het te plegen overleg en de te nemen conclusie fundamenteele beteekenis heeft; misschien wel zóó, dat in bepaalde opzichten, voor wat betreft de verhouding tusschen Uwe en onze kerken, met name onder het aspect van eventueele nieuwe binding, van een „kopernikaansche wending“ gesproken worden kan, een binding door Uw kerken voorbereid en afgehandeld tijdens de periode van ons overleg.

Het zal U duidelijk zijn, dat wij het van de grootste beteekenis achten, dat de door ons met blijdschap tegemoet geziene ontmoeting zoo spoedig mogelijk plaats hebbe.

Dit des te meer, omdat we in het „Report of Classis East“ (ST.B., Nov. 1, 1950), lezen, dat Uw Classis van het Oosten officieel sprak van de Protestantsch Gereformeerde leer („doctrine“), en eveneens van de Protestantsch Gereformeerde theologie („Theology“). En dat deze Classis beslist heeft, dat een kerkeraad aan zich voor het lidmaatschap aanmeldende personen haars inziens den eisch heeft te stellen, zich in deze leer te laten onderwijzen, en tegen deze theologie geen propaganda te zullen voeren.

Dit besluit stelt ons ook als deputaten voor vragen. Wij hebben met blijdschap destijds van U volgende woorden gelezen:

„Wij staan met U op de grondslag van de Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid, en handhaven het zuivere gereformeerde kerkrecht, wars zijnde van alle hiërarchie“, alsmede „Dogmatische verschillen die er mogelijk tusschen u en ons bestaan zijn geen confessioneele verschillen“, en ons gerealiseerd, dat hierin o.i. terecht positie gekozen werd alleen in de belijdenisschriften van Uwe en onze kerken. Thans evenwel staan we - in de periode van het wederzijds opgenomen contact voor overleg - voor het feit, dat een classis ten uwent officieel spreekt van protestantsch gereformeerde theologie, waaraan zij toegang vragende candidaat-leden althans in hun „propaganda“ binden wil. Wij als deputaten weten niet wat protestantsch gereformeerde theologie is; maar mocht de classis, die het blijkbaar wèl weet, en van oordeel is, dat ook kerkeraden en leden het wèl weten, soms van oordeel zijn, dat bedoelde Declaration van deze theologie een duidelijke, en bindende weergave is op één of twee van de honderden punten, die in elke „theologie“ aan de orde zijn, dan stellen wij daartegenover niet alleen enkele vraagteekens voor wat²² de tekening der feitelijke situatie ten Uwent (gelijk ten onzent het geval zou zijn), maar ook het nuchtere feit, dat op dit oogenblik reeds gebleken is, dat er

²² blijkbaar is hier - althans in het afschrift van den brief - uitgevallen een woord als: betreft (noot van den scriba der Kamper Synode).

b.v. in en buiten den kring óók van onze deputaten, blijkens hun geschiede publicaties, personen zijn, die, blijkens hun onder ons vrijgelaten „propaganda" niet de kans zouden krijgen, stel dat ze emigreerden, te worden toegelaten tot een van Uwe kerken in de Classis Oost. Zij zouden immers een belofte, als waarvan in het besluit dezer Classis sprake is, niet kunnen afleggen.

U verstaat, dat deze situatiewijziging in den tijd van overleg ons niet alleen bedroeft (gezien Uw bovenaangehaald vroeger schrijven), maar ons ook de vraag, in welke richting ons rapport aan de Synode te gaan heeft, voor wat situatietekening en advies betreft, moeilijker maakt dan iemand onzer had verwacht, toen de Amersfoortsche Synode ons opdracht verleende.

Waarom wij U met vriendelijken aandrang verzoeken, Uw op hoogen prijs gesteld bezoek zoo spoedig mogelijk te brengen. Onzerzijds zullen we al het mogelijke dan doen voor intensivering van het verkeer tusschen U en ons.

U verstaat, broeders, dat deze brief een poging is om duidelijkheid, die voor alles noodig is, te helpen scheppen. Laat daarom niet een onderdeelje van deze brief zijn losgemaakt van het geheel, en aanvaardt onze bedoeling, om ook waar misverstand niet uitgesloten is, dit te helpen wegnemen.

Terwijl we U den zegen van God over voorbereiding van besluiten naar binnen en buiten van harte toebidden, verblijven wij, na broederlijken groet,

hoogachtend

Uwe dienstwilligen:

(w.g.) F. A. DEN BOEFT, voorzitter.

(w.g.) W. G. VISSER, scriba.

(Volgden nog namen en adressen der deputaten.)

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken,
No. V.

Committee for Correspondence
with Foreign Churches of the
Protestant Reformed Churches.
Address: Rev. John D. de Jong,
Box 208
Hull, Iowa,
U.S.A.

Hull, Iowa
9 April-1951

Aan de Deputaten voor Correspondentie met
Buitenlandsche Kerken van de Gereformeerde Kerken
in Nederland.

Hooggeachte en Weleerwaarde Broeders:

Hiermede berichten we U dat we Uw schrijven van 29 Jan., 1951, in dank hebben ontvangen. In Uw brief verzoekt U ons om onze voorgenomen reis naar Nederland te bespoedigen. Het spijt ons dat we in dezen aan Uw verzoek niet kunnen voldoen.

U begrijpt, broeders, dat wij als Committee daarvoor regelingen moeten maken, plaats bespreken op een bepaalde boot enz. En aangezien alle drie leden van onze Committee een eigen werkkring hebben waar we niet zoo gemakkelijk kunnen uitbreken, hadden we aanvankelijk regelingen gemaakt voor het laatst van de maand Juni. Toen we dan ook kennis namen van Uw brief op onze vergadering van 5 Maart, besloten we aan ons voorgenomen plan uitvoering te geven overeenkomstig een tevoren besproken plaats op de boot.

Later is daar echter verandering in gekomen, en ik bericht U nu bij dezen dat onze reis naar Nederland niet doorgaat. Wat later dienaangaande nog kan gebeuren, na de vergadering van onze Synode b.v. in de maand Juni, weten we thans natuurlijk niet. Maar in elk geval is onze reis voor onbepaalde tijd uitgesteld en zullen we verdere nadere besluiten van onze Synode moeten afwachten.

U den zegen des Heeren toebiddende
teekenen wij met de meeste hoogachting
de Uwen in Christus.

Namens de Committee:

(w.g.) JOHN D. DE JONG,

P.S. Een doorslag van deze brief werd verzonden aan al de Deputaten Uwer Kerken.

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken,
No. VI.

Gereformeerde Kerk
HARLINGEN

Harlingen, 11 Mei 1950.

Aan de Deputaten voor de correspondentie met de
buitenlandse kerken.

Weleerw. en Eerw. Broeders,

De kerkeraad van de Geref. Kerk te Harlingen besloot het volgende onder Uw aandacht te brengen:
De kerkeraad van de Geref. Kerk te Harlingen,
kennis genomen hebbende van de inhoud van de artikelen van Rv. Hoeksema en Rv. Ophoff in de
nummers van de Standard Bearer van 1 Aug. '49 tot en met 1 April 1950: gelet op het feit, dat de Gen.
Synode te Amersfoort niet bekend kon zijn met hetgeen thans in genoemde artikelen tot uitdrukking
wordt gebracht:

gelet op de in deze artikelen veelvuldig voorkomende en diep ingrijpende verschillen met onze kerken,
welke zich in hun verwerping van de beslissingen van de Synodes '42-'44 (met inbegrip van
Toelichting en Praeadvies) hebben gekant tegen de door de Standard Bearer telkens verdedigde leer
van „het verbond alleen voor de uitverkoornen“:

besluit zijn ernstige bezorgdheid ter Uwer kennis te brengen aangaande een door U in opdracht van de
Gen. Synode van Amersfoort voor te bereiden correspondentie met de Prot. Ref. Churches, uit welke
midden door de aldaar het meest leiding gevende figuren onze kerken van dwaling en
Remonstrantisme worden beschuldigd, en wil U, onder alle waardering voor Uw arbeid, voorstellen,
gelijk hij hij deze doet, Uw voorbereidende arbeid om te geraken tot correspondentie met de Prot. Ref.
Churches te staken, totdat de beschuldigingen van dwaling en Remonstrantisme vandaar zijn
opgehouden. zulks onder mededeling aan de desbetr. deputaten der Prot. Ref. Churches.

U toebiddend de leiding des H. Geestes,
met br.groet en heilbede
namens de Raad der Geref. Kerk te Harlingen

(w.g.) Ds J. HETTINGA, Praeses.

(w.g.) J. OUDES, Scriba.

Bijlage bij het Rapport van Deputaten voor de
correspondentie met buitenlandsche kerken.
No. VII.

Aan de:
Deputaten der Gereformeerde Kerken in
Nederland, tot correspondentie met
Buitenlandsche Kerken.

Wel.eerw. en eerw. Heeren en Broeders,

Ondergeteekende Kerken in classis bijeen te Lethbridge, Alberta Canada, op 15 Nov. 1950. Brengen U ter kennis, op deze classicale vergadering besloten te hebben, niet meer de naam: Vrije Gereformeerde Kerk, te dragen. doch de: Canadian Reformed Church

Deze Canadian Ref. Churches, in deze classis bijeen richt hierbij het verzoek tot U, om correspondentie te willen aangaan met hen.

Zij verklaren, dat zij staan op de zelfde grondslag als Uw Kerken. Te weten Gods Woord (bijbel) en de drie formulieren van eenigheid. Ze hebben voor zich aanvaard: De Dortsche Kerkenordening, als regel voor hun kerkelijk leven.

Zij verklaren, dat zij Uw kerken zien, als de kerken van Jezus Christus, in Nederland. Derhalve aanvaarden zij attestaties door Uw kerken afgegeven, aan leden die naar Canada vertrekken. En ontvangen ambtsdragers van Uw kerken in volle ambtbediening. Zij menen dat hierin opgesloten ligt dat er de facto reeds correspondentie bestaat tusschen Uw kerken en hen. En gaarne zouden zij zien dat dit ook door U de jure wordt uitgesproken.

U de leiding van Gods Heilige Geest, in al Uw arbeid toebiddende,

tekenen wij namens de kerken te:
Lethbridge, Edmonton, Neerlandia en Georgetown.

(w.g.) D. M. BARENDREGT, Praeses.
(w.g) A. W. DE LEEUW, Scriba.

Edmonton, 20 November 1950.
Adres: A. W. de Leeuw,
c/o Mr. Robinson
Sub. P.O. 23,
Edmonton.

BIJLAGE IV

(Acta art. 103, vgl. 104 e.a.)

RAPPORT van Commissie I over het in punt 14a van het agendum genoemde rapport met Bijlagen (1-7) van de deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

I

In handen van Uw commissie werd gesteld het in punt 14a van het agendum genoemde rapport van de deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken, dat met de bijlagen voor de leden der synode is vermenigvuldigd, zoodat een nauwkeurige weergave van deze stukken overbodig mag worden geacht.

Behoudens de laatste bijlage, die een schrijven van de classis der „Canadian Reformed Churches" aan de deputaten behelst, betreffen zoowel het rapport als de bijlagen de materie van het contact met de „Protestantsche Gereformeerde Kerken" in Noord-Amerika.

De Synode van Amersfoort 1948 heeft blijkens artikel 105 van haar Acta besloten:

1. ter beantwoording van en in overeenstemming met den in het schrijven van de Protestant Reformed Churches gedanen voorslag, deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken te machtigen met deze kerken in contact te treden, teneinde het scheppen van de relatie van correspondeerende kerken voor te bereiden;
2. dat deze deputaten ten aanzien dezer zaak de volgende generale synode van advies zullen hebben te dienen;
3. dat in afwachting van het tot stand komen eener definitieve regeling de beslissing of de predikanten der Protestant Reformed Churches zullen mogen worden toegelaten tot het spreken van een stichtelijk woord in de Gereformeerde Kerken in Nederland aan de vrijheid der plaatselijke kerk wordt overgelaten.

Het in sub 1 van dit besluit genoemde schrijven luidde aldus ²³:

Aan de Synode van de Geref. Kerken onderhoudende Art. 31.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders:

De Synode van de Protestantsche Gereformeerde Kerken in de United States brengt het volgende ter uwer kennis:

1. Dat onze deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken een brief, inhoudende een verzoek om correspondentie met de Gereformeerde Kerken onderhoudende Art. 31, voor onze aandacht heeft gebracht. Deze brief werd reeds verzonden aan Uwe deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, en zal ongetwijfeld voor verdere overweging onder de aandacht uwer Synode gebracht worden, die naar wij meenen, in September, D.V., bijeen zal komen.
2. Dat onze Synode het in het algemeen met de strekking van voornoemden brief eens is. Gaarne zoekt zij nauwer contact met de Gereformeerde Kerken onderhoudende Art. 31. Zooals gezegd is, in den door de deputaten verzonden brief, wij staan met U op den grondslag van de Schrift en de Drie Formulieren van EEnigheid. en handhaven het zuivere Gereformeerde kerkrecht, wars zijnde van alle hiërarchie ²⁴.

²³ Deze brief wordt hier afgedrukt conform een letterlijk afschrift van het origineel, op ons verzoek verstrekt door den archivaris der archiefbewarende Kerk, br I. Boersma te Groningen, wien daarvoor dank zij gezegd. Dezelfde tekst vindt men ook in de Acta Amersfoort 1948, doch aldaar in nieuwe spelling.

²⁴ Cursiveering door den rapporteur der Kamper synode.

3. Dat wij natuurlijk niet verwachten dat Uwe Synode reeds op de e.k. vergadering tot de betrekking van zusterkerken tusschen U en ons zal besluiten, evenmin als U dat van ons verwacht. Mocht Uwe Synode echter besluiten om stappen te nemen in de richting van nauwer contact met onze kerken, dan verzoeken we U om door Uwe deputaten met de onze te correspondeeren, of samen te spreken, om onze Synode, zoowel als de Uwe, in de kwestie van contact tusschen beide kerkengroepen, van advies te dienen, en alsdan definitieve besluiten te nemen.

Uwe vergadering den zegen des Heeren toebiddende,
verblijven we met hoogachting,
Namens de Synode van de Protestantsche
Gereformeerde Kerken

(w.g.) D. JONKER, stated clerk.

In aansluiting aan de in dit schrijven genoemde brief en gevolg gevend aan de opdracht, door de Synode van Amersfoort hun verstrekt, hebben deputaten het contact opgenomen, dat tot de in de bijlagen U overgelegde briefwisseling heeft geleid.

II

Wanneer Uw commissie de gevoerde correspondentie overziet, wil zij het volgende onder Uw aandacht brengen:

- a. dat onze deputaten in deze drie jaar geen rechtstreeksch antwoord van die der Protestantsche Gereformeerde Kerken hebben ontvangen op hun in den eersten brief gestelde vraag of deze deputaten instemming kunnen betuigen met het door de onze ingenomen standpunt, dat ze „niet alleen geenerlei voor den HEERE verantwoorde verhindering voor het aangaan van correspondentie aanwezig, doch de ernstige voorbereiding daarvan ook van Hem geboden" achten te zijn (brief d.d. Juli 1949);
- b. dat de Protestantsche Gereformeerde deputaten de vraag van onze deputaten, wat hun „gedachten zouden zijn over een te adviseeren regeling", welke althans vier met name genoemde punten zou inhouden (zie bijlage I), hebben voorgelegd aan de synode 1950 hunner kerken.

Blijkens haar aan onze deputaten toegezonden acta, art. 93, heeft deze synode haar instemming betuigd met de beide eerste punten onzer deputaten, die luiden (geciteerd uit den brief van onze deputaten d.d. Juli 1949):

- a. dat De Gereformeerde Kerken in Nederland en de Protestant Reformed Churches op elkanders leer en kerkregeering zullen acht geven en mede daartoe elkander op de hoogte zullen houden van hun²⁵ meerdere vergaderingen en haar²⁶ besluiten, met de mogelijkheid van wederzijdsche afvaardiging;
- b. dat over eventueele wijzigingen en/of aanvullingen in de Belijdenis, Kerkorde en liturgische formulieren voor zoover mogelijk onderling overleg zal worden gepleegd. Daarentegen besloot de synode ten aanzien van de voor correspondentie beslissende, volgende twee punten voor het tegenwoordige de behandeling daarvan op te schorten (acta, art. 94). Deze punten luiden:
- c. dat door de eene kerkengroep afgegeven attestaties door de andere zullen worden aanvaard;
- d. dat de Dienaren des Woords in beide kerkgemeenschappen mogen worden uitgenoodigd tot bet voorgaan in den Dienst des Woords en der Sacramenten.;
dat deze synode verder besloot het „Committee of Correspondence" naar Nederland te zenden om het contact met onze deputaten op te nemen, doch dat dit deputaatschap tegelijkertijd de uitdrukkelijke instructie kreeg, „niet een correspondentie met onze kerken tot stand te brengen doch slechts de kwestie van de correspondentie te bespreken" met onze deputaten (acta, art. 95-97). Deze synode is dus niet ingegaan op den voorslag van Amersfoort om de relatie van

²⁵ blijkbaar is bedoeld: haar (der kerken wederzijds) - Noot van den scriba.

²⁶ blijkbaar is bedoeld: de besluiten van voornoemde vergaderingen - Noot van den scriba

correspondeerende kerken voor te bereiden, maar ze draagt haar deputaten op, zich er toe te bepalen de mogelijkheid van correspondentie te bespreken;

dat het Protestant Reformed Committee in zijn laatsten brief wel spreekt van een verandering, die gekomen is in zijn plan om naar Nederland te komen, maar dat het zelfs op geen enkele wijze aanduidt, waardoor die verandering is veroorzaakt. Dit bevreemdt temeer, omdat genoemd Committee eerst mededeeling had gedaan van het besluit van zijn Synode om deze deputaten voor correspondentie met buitenlandsche kerken af te vaardigen naar Nederland, teneinde met onze deputaten te confereeren. Bovendien was toezegging van deze overkomst tweemaal gedaan, het laatst na ernstigen aandrang van de zijde onzer deputaten, vier weken voordat de secretaris berichtte, dat dit bezoek voor onbepaalden tijd was uitgesteld;

- e. dat op de vergadering der Synode 1950 van de Protestant Reformed Churches een „Verklaring van Beginselen" (Declaration of Principles) is opgesteld, die aan de kerken ter overweging werd gegeven, opdat de volgende synode daarover een beslissing zou kunnen nemen.

Onze deputaten noemden in hun laatsten brief aan die der Amerikaansche kerken de volgende feiten in verband daarmee:

1. In de Protestant Reformed Churches wordt aandrang geoefend, om deze „Verklaring van Beginselen", die in één van haar organen door één van de leden van het „Committee" „zeer zeker noodig" genoemd is voor de „handhaving van de zuiverheid der leer", op de volgende synode dezer kerken definitief te aanvaarden. Bovendien doet deze nog niet vast-gestelde „Declaration" voorshands reeds als werkhypothese dienst van hen, die namens deze kerken arbeiden onder en meewerken tot kerkinstituering door de immigranten, waartoe juist vele voormalige leden onzer kerken behooren.
2. In het, verslag van de classis van het Oosten van 1 November 1950 staat, dat deze classis officiëel sprak van de Protestantsche Gereformeerde leer en eveneens van de Protestantsche Gereformeerde theologie. Ook heeft deze classis beslist, dat een kerkeraad aan zich voor het lidmaatschap aanmeldende personen haars insziens den eisch heeft te stellen, zich in deze leer te laten onderwijzen en tegen deze theologie geen propaganda te zullen voeren.

III

In het licht van deze correspondentie en de daarin reeds genoemde feiten heeft Uw commissie de vraag onder oogen gezien, of de in haar Acta art. 105 sub 1 door de Amerfoortsche synode aan de deputaten voor de correspondentie gegeven opdracht wel onveranderd kan worden gehandhaafd voor de door Uw synode nieuw te benoemen deputaten. Bij het bepalen van haar antwoord op deze vraag en haar advies dienaangaande aan U wil Uw commissie in rekening brengen:

- a. De houding door de deputaten van de Protestant Reformed Churches dit jaar aan-genomen heeft een nauwer contact over de vraag van eventueele correspondentie niet meegewerkt. Daarom is het volkomen gerechtigd, dat deputaten verklaren aan de opdracht hun door de synode van Amersfoort verstrekt, vermeld in haar Acta art. 105 sub 2, niet te kunnen voldoen.
- b. Met het oog op die leden onzer kerken, die naar Noord-Amerika reeds vertrokken zijn of in de naaste toekomst zullen vertrekken, moet ernstige aandacht worden geschonken aan het feit, dat de bekende „Verklaring van Beginselen" reeds als werkhypothese door de Synode 1950 is aangenomen voor hen, die namens de Protestant Reformed Churches onder de immigranten arbeiden en medewerken tot instituering van Protestantsche Gereformeerde Kerken. Eveneens verdient aandacht de bovengenoemde beslissing van de classis van het Oosten van 1 November 1950, dat aan deze immigranten de eisch wordt gesteld, zich in deze leer te laten onderwijzen en te beloven daartegen geen propaganda te zullen voeren.
- c. Deze „Verklaring van Beginselen", die toch op zijn minst een bepaalde „interpretatie", respectievelijk „aanvulling" beteekent van de belijdenis, die onze kerken met de Protestantsche Gereformeerde Kerken gemeen hebben, is op dit moment nog niet door de zittende Synode van genoemde kerken aanvaard als bindende uitspraak, maar wel dient te worden opgemerkt, dat één der classes dezer kerken haar heeft aanvaard. Blijkens het verslag van de classis van het Oosten in de „Standard Bearer" van 15 Maart 1951 (Volume XXVII, Number 12) heeft deze in haar vergaderingen van 28 Februari tot 1 Maart 1951 de „Verklaring van Beginselen" met groote meerderheid van stemmen aangenomen en aan de Synode voor-gesteld hetzelfde te doen.
- d. De beteekenis van dit laatste wordt nog versterkt door de omstandigheid, dat deze ééne classis van de twee, die de Protestant Reformed Churches vormen, deze verklaring heeft aangenomen

op zes vrij uitvoerige gronden, die ze eveneens aan de Synode ter overname voorstelt. De vijfde van deze gronden luidt a.v.:

„Zij (de Verklaring van Beginselen) zal onze Protestantsche Gereformeerde Kerken beschermen tegen den invloed van hen, die pretendeeren, dat zij zich houden aan de Gereformeerde Belijdenisschriften. maar dit niet doen.

Dit geldt voor de Christian Reformed Churches. die de belijdenis door hun Drie Punten schonden. Maar het is niet minder waar ten aanzien van de Vrijgemaakten, die pretendeeren, dat zij gebonden zijn door de Drie Formulieren van Eenigheid, maar intusschen leeren, dat de belofte, van Gods zijde. is voor alle kinderen, die gedoopt zijn. Hun bewering, dat zij door niets anders dan de Belijdenisschriften willen ge-bonden zijn, is niet dan een holle leus, waardoor zij de deuren wijd wenschen open te werpen voor wie zich maar bij hen zou willen aansluiten. Als wij hun leiding volgen zullen onze Protestantsche Gereformeerde Kerken weldra haar kenmerkend karakter (distinctiveness) verliezen"

Deze grond, die de classis officiëel aanvoert voor de aanvaarding van de genoemde Verklaring, zegt wel duidelijk, hoe deze kerkelijke vergadering zelf de verhouding tot ons ziet.

Daarbij interesseert ons ook wel zeer, wat in de volgende, zesde, grond wordt opgemerkt over eventueele correspondentie met onze kerken:

„Deze Verklaring van Beginsel zal dienen als een gezonde en veilige basis en uitgangspunt voor correspondentie met andere Gereformeerde Kerken, in het bijzonder ook met de Gereformeerde Kerken (Art. 31) in Nederland. Eerlijke correspondentie eischt allereerst, dat wij duidelijk de beginselen uitspreken (enunciate), waarop wij staan en dat wij, langs dien weg, elkander als kerken mogen leeren kennen. Correspondentie met de Vrijgemaakte Kerken in Nederland kan niet worden aangegaan door het openen van onze kansels voor hen en de hare voor ons en door het accepteeren van elkaars attestaties (membership papers), zonder dat eerst de leergeschillen (doctrinal differences). die er de oorzaak van zijn. dat we van elkaar verschillen, worden besproken". etc.²⁷.

e. Boven geciteerde. officiëele uitspraken dezer classis motiveeren voldoende het oordeel, dat de situatie sinds Amersfoort 1948 veranderd is, omdat momenteel niet meer alle Protestant Reformed Churches de toen door de Synode dezer kerken aan onze synode gegeven verklaring „wij staan met U op den grondslag van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenigheid" voor haar rekening nemen, maar zelfs ernstige beschuldigingen aan het adres onzer kerken worden gericht. Daarbij komt, dat deze classis een nieuwe basis en uitgangspunt voor de voorbereiding van de relatie van corresponderende kerken tusschen haar en ons stelt, n.l. de genoemde Verklaring van Beginselen.

IV

²⁷ De hier vertaalde tekst van deze „gronden" luidt in het oorspronkelijk als volgt:

„5. It" nl. the Declaration of Principles) „will safeguard our Protestant Reformed Churches against the influence of those who claim that they adhere to the Reformed Confessions but do not. This is true of the Christian Reformed Churches, who corrupted the Confession by their Three Points. But it is no less true of the Liberated, who claim that they are bound by the Three Forms of Unity, but in the meantime teach that the promise is, on the part of God, for all the children that are baptized. Their pretention that they will be bound for nothing but the Confessions is but an empty slogan by which they want to throw open the doors wide to whomever may want to join. If we follow their lead our Protestant Reformed Churches will soon lose their distinctiveness.

6. The Declaration of Principle will serve as a sound and safe basis and starting point for correspondence with other Reformed churches, especially also with the Reformed Churches (Art. 31) of the Netherlands. Honest correspondence demands. first of all, that we clearly enunciate the principles on which we stand and that, in that way, we may learn to know one another as churches. Correspondence with the Liberated Churches of the Netherlands cannot be established by opening our pulpits to them and they to us and by accepting one another's membership papers, without first discussing the doctrinal differences that cause us to differ from one another.", etc.

Het verslag, waaruit deze citaten genomen zijn, is te vinden als bijlage („Supplement"), in-gelegd in het bovengenoemde nummer van The Standard Bearer.

Op grond van de tot nog toe genoemde feiten, de besluiten van genoemde Synode 1950 II b en c, III b), en eveneens de besluiten van kerkelijke vergaderingen, waarin een aanzienlijk deel van de Protestant Reformed Churches door middel van haar afgevaardigden en na voorbereiding door de plaatselijke kerken ook ten aanzien van de in het geding zijnde zaak samen-kwamen (III b, c en d), meent Uw commissie, dat het besluit van de synode van Amersfoort, vermeld in haar Acta art. 105 sub 1, niet gehandhaafd kan worden, omdat de te benoemen deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken niet meer gemachtigd kunnen worden, het contact met deze kerken voort te zetten met het uitgesproken doel: „het scheppen van de relatie van corresponderende kerken voor te bereiden", wijl immers van de mogelijkheid dezer relatie thans niets met zekerheid is te zeggen. Om' dezelfde redenen kan evenmin gehandhaafd worden het in de Acta van Amersfoort art. 105 sub 3 genoemde besluit. „dat in afwachting van het tot stand komen eener definitieve regeling de beslissing of de predikanten der Protestant Reformed Churches zullen mogen worden toegelaten tot het spreken van een stichtelijk woord in de Gereformeerde Kerken in Nederland in de vrijheid der plaatselijke kerk wordt overgelaten".

V

Toch meent Uw commissie, dat het in de huidige situatie ook niet geoorloofd is het reeds bestaande contact af te breken. Wat boven gezegd is, geldt immers niet van alle Protestantsche Gereformeerde Kerken. Daar is ook een aanzienlijk deel dezer kerken, dat in de tweede classis, die van het Westen, samengekomen, eveneens na langdurige voorbereiding heeft uitgesproken op de classisvergadering van 7-8 Maart 1951: „Met het oog op de overstelpende gedocumenteerde critiek, door onderscheiden kerkeraden uitgebracht inzake de voorgestelde Verklaring van Beginselen, stelt de classis aan de Synode voor te verklaren, dat wij als kerken in het geheel niet rijp en klaar zijn om een verklaring samen te stellen en dat de noodzaak daarvan niet bewezen is." (Verslag van de classis van het Westen in „Concordia" van 4 April 1951). Daarbij zijn de Protestantsche Gereformeerde Kerken tezamen nog niet tot een definitieve beslissing in deze zaak gekomen. De Synode van dit jaar, die over enkele weken haar zittingen hoopt voort te zetten, heeft deze `Verklaring op dit oogenblik nog niet aanvaard. Wel heeft ze besloten, de zaak van de correspondentie met de Gereformeerde Kerken in Nederland te be-handelen, nadat de beslissing over de genoemde Verklaring door haar genomen is. In deze situatie is het niet juist op deze Synode de zaak van het in Amersfoort opgenomen contact te zien onder het aspect van een nieuwe binding, die geldt voor al deze kerken. Al is het sinds Amersfoort 1948 op zijn minst onzeker geworden, of alle Protestantsche Gereformeerde Kerken nog staan achter haar verklaring, dat zij met ons staan op den grondslag van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenigheid, wij weten niet, wat de Heere nog wil doen door middel van die kerken en ambtsdragers, die het gevaar van een nieuwe binding zien en daartegen strijden.

Resumeerend stelt Uw commissie aan de synode voor, uit te spreken: (hierop volgde het concept besluit der commissie, zie nu Acta art. 103;

Vervolgens wordt gerapporteerd over het verzoek tot correspondentie van de Canadian Reformed Churches, Ag. 14 d, zie daarvoor nu Acta art. 104; waarna het rapport werd ondertekend:)

Namens Commissie I:
H. J. DE VRIES, Rapporteur.

BIJLAGE V (Acta art. 109).

RAPPORT van Commissie II over punt 13 a, b, c, van het agendum, inzake de geestelijke verzorging van leden van gereformeerde kerken buitenslands (zie voor 13 d onder art. 133 van de acta).

Uw commissie zag in haar handen gesteld de stukken betrekking hebbende op de geestelijke verzorging van leden van gereformeerde kerken buitenslands, voorzoover vervat onder a en b van hoofd 13 van het agendum.

Daartoe behoort in de eerste plaats een rapport van de kerk van 's-Gravenhage-West over den arbeid voor de geestelijke verzorging van leden onzer kerken in Londen, conform het desbetreffende besluit van de synode van Amersfoort volgens art. 50 sub 2, vgl. 171 sub 18, van de Acta. Dit rapport bestaat alleen in een verslag over de bemoeiingen, die deze kerk heeft gehad met twee leden onzer kerken, die naar Londen zijn vertrokken; de gevoerde correspondentie is in afschrift bijgevoegd.

Voor het overige moge worden geconstateerd, dat van de classis Dordrecht-Gorinchem en van de classis Rotterdam geen rapporten zijn binnengekomen over haar arbeid conform art. 50, sub 2, vgl. 171 sub 16 en 17, van de amersfoortsche acta.

Wèl is echter van de classis Dordrecht-Gorinchem ter tafel een voorstel van den volgenden inhoud:

De classis Dordrecht-Gorinchem overwoog de mogelijkheid, de geestelijke verzorging van onze kerkleden in België en Frankrijk uit te breiden tot die in Zwitserland. Zij besloot daartoe in haar vergadering van 7 Februari 1951 U mede te deelen, dat zij bereid is dezen arbeid op zich te nemen, indien Uw vergadering dit gewenscht acht. De deputaat-kerk van Dordrecht, die de verstrooiden in België en Frankrijk reeds verzorgt, zou dan haar werkzaamheden kunnen uitstrekken tot de broeders en zusters in Zwitserland.

Tenslotte moet worden vermeld een mededeeling van de classis Appingedam, als volgt: de classis gaat accoord met het voorstel van de classis Dordrecht-Gorinchem, doch is beducht voor uitzending van een „predikant in algemeenen dienst of iets van dien aard”.

Al deze agendapunten raken de uitvoering van besluiten genomen door de synode van Amersfoort. In haar acta lezen we in artikel 50: „Namens Commissie IV rapporteert br. A. T. Oosterom over de punten 4, 15 en 4, 16 en 21 van het agendum: voorlichting van kerken in het buiten land, die met ons in verband staan.

De synode besluit:

1. de classes Dordrecht-Gorinchem en Rotterdam en de kerk van 's-Gravenhage-West dank te zeggen voor den verrichten arbeid, waarbij met dank aan God wordt kennis genomen van het feit, dat op Curaçao een eigen Kerk kon worden geïnstitueerd;
2. de classes Dordrecht en Rotterdam en de Kerk van 's Gravenhage-West opnieuw aan te wijzen voor de geestelijke verzorging van onze kerkleden, respectievelijk in België en Noord- Frankrijk; Argentinië; Londen; en voort te gaan met den oproep tot vrijmaking van de aldaar nog gebonden kerken”.

Bij de behandeling van deze aangelegenheid heeft Uw commissie zich voor de vraag gesteld, of we met deze aanwijzing van classes en kerken wel op den goeden weg zijn en of hier wel een taak ligt voor de vergadering van de generale synode. Uw commissie meent die vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Immers, het gaat hier over de positie van leden, die naar het buitenland vertrokken. Wanneer een kerklid van Groningen b.v. in Parijs of Londen zich gaat vestigen, dan is het moeilijk vol te houden, dat de kerk van Groningen een lid heeft in Parijs of in Londen. Het zou ook niet te verdedigen zijn, dat zulk een broeder of zuster zich liet inschrijven in het ledenregister van de kerk van Dordrecht of van 's-Gravenhage-West. Uw commissie meent, dat zulk een verhuizing beteekent, dat met zijn verhuizing hij of zij zich rekenschap heeft te geven van de situatie van de kerk des Heeren

aldaar. Natuurlijk hebben de kerken steeds waakzaam te zijn met betrekking tot de kerkelijke positie van vertrekkende leden, vooral als ze naar het buitenland gaan.

Uw commissie acht het mogelijk en het is ook gebleken werkelijkheid te zijn, dat een kerkeraad zich het lot van deze mensen aantrekt. Niemand zal dat zulk een kerkeraad kunnen of willen verhinderen. Uw commissie heeft met belangstelling kennis genomen, in verband met het verzoek van de generale synode van Amersfoort, van het feit, dat de kerkeraad van Dordrecht aan zijn predikant toestaat, in België en Frankrijk tweemaal per jaar een reis te maken onder de verstrooiden" in België en Frankrijk en Uw commissie is van oordeel, dat die kerkeraad (als deputaat-kerk van de classis Dordrecht-Gorinchem) haar dienaar des Woords ook kan en mag opdragen zijn reis tot Zwitserland uit te strekken.

Uw commissie meent, dat het zulk een kerkeraad ook vrijstaat, de hulp in te roepen voor financiëelen steun van de kerken in de classis, of, zoo dat niet toereikend mocht zijn, verdere hulp aan andere kerken te vragen. Zij oordeelt, dat het deze kerk vrijstaat op een manier, die haar goed dunkt, van dezen arbeid, door haar ondernomen, kennis te geven aan de kerken.

Intusschen, Uw commissie is van oordeel, dat niet één kerk in Nederland leden in het buitenland heeft, omdat die leden uit het verband van de plaatselijke kerk vertrokken zijn, waaruit voortvloeit, dat de benaming van deze deputaatschappen „voor de geestelijke verzorging van leden onzer kerken in België en Noord-Frankrijk" (Acta Amersfoort art. 171, 16, 17, 18) onjuist moet worden geacht.

Uw commissie meent, dat er een gevaar in schuilt om het zoo te gaan voorstellen: er is een Nederlandsche Gereformeerde Kerk en die heeft leden in het buitenland en die eene kerk moet nu op de een of andere manier voor die leden zorgen. Uw commissie oordeelt, dat het initiatief tot en de uitvoering van dezen arbeid heelemaal aan de vertrokken leden moeten worden overgelaten, of aan een kerk, die voor deze verstrooiden geestelijk werk wil verrichten. Redenen waarom Uw commissie voorstelt voor dezen geestelijken arbeid geen kerken meer aan te wijzen. Hetzelfde immers, wat van de verstrooiden in België en Frankrijk is gezegd, geldt ook van de verstrooiden in andere landen.

Voor commissie II:
(w.g.) F. A. DEN BOEFT, rapporteur.

BIJLAGE VI (Acta art. 111).

RAPPORT van de Deputaten voor de Geestelijke verzorging van den Noord-Oostpolder, benoemd door de Generale Synode van Amersfoort 1948, acta art. 69 en 171 (9).

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

Door de Generale Synode van Amersfoort werden deputaten benoemd met de volgende opdracht:

- a. in overleg met de kerk van Emmeloord de financiering te regelen tot de grens hun gesteld door de vorige synode;
- b. eventueel anderen kerken bij te staan, indien voorbereidingen moeten getroffen worden voor kerkelijken arbeid in andere nieuw ingepolderde gebieden;
- c. jaarlijks van de kerken een collecte te vragen, waarbij gerekend wordt op een bedrag van ten minste 10 cent per ziel.

Deputaten hebben hierbij de eer Uw vergadering verslag uit te brengen van hun werkzaamheden, waarin tevens verwerkt is een overzicht van den stand van zaken met betrekking tot het kerkelijk leven in den Noord-Oostpolder (N.O.P.) aan deputaten verstrekt door den Raad van de Kerk van den N.O.P.

Wat het onder a. gestelde van de opdracht aangaat, merken de deputaten op, dat zij deze opdracht zóó hebben verstaan, dat bedoeld is de kerk van den Noord-Oostpolder, daar de kerk van Emmeloord nog niet apart is geïnstitueerd. Daarin komt tegelijk uit het bijzonder karakter van die kerk. De kerk van den Noord-Oostpolder omvat het geheele poldergebied, een oppervlakte ter grootte van de halve provincie Utrecht. In dit poldergebied zijn feitelijk verschillende kerken in wording. Uit alle oorden van het land komt de bevolking nog naar den polder stroomen. Wanneer straks alle bedrijven uitgegeven zullen zijn en de bevolking zich in eerste instantie gevestigd zal hebben, zal pas te zien zijn op welke plaatsen kerken kunnen worden geïnstitueerd.

Reeds worden er geregeld kerkdiensten gehouden in Emmeloord, Ens, Marknesse en Nagele, terwijl het zich laat aanzien dat naarmate de polder bevolkt wordt, ook op een andere plaats of plaatsen nog diensten zullen moeten worden gehouden.

Omdat er nog maar een begin van vorming van vaste woonkernen is, is de kerk geïnstitueerd als de kerk van den Noord-Oostpolder.

Op nevens gaande kaart is te zien hoe de kerk zich reeds ontwikkeld heeft en waar de gezinnen zich gevestigd hebben. Die ontwikkeling stemt tot dankbaarheid. Stond het ledental 1 Januari 1949 nog op 98, dit getal was 1 Januari 1950 gestegen tot 150 en 1 Januari 1951 tot 215. Ook de financiële draagkracht der gemeente is grooter geworden, gelijk U uit het financiële overzicht blijken kan. Maar met den voortgang van de ontwikkeling zijn ook de lasten zeer gestegen, doordat de gezinnen over een steeds grooter gebied zich gaan verspreiden, meerdere vergaderplaatsen moeten worden gezocht en een grooter aantal kerkdiensten moet worden belegd. In Emmeloord moest men reeds overgaan tot den bouw van een eigen lokaliteit, omdat er geen vergaderplaats meer beschikbaar was en het is te voorzien dat dit ook op andere plaatsen noodig zal blijken. Deputaten zijn van oordeel geweest, dat dit werk niet afgeremd mocht worden, maar integendeel krachtig moest worden gesteund. De offervaardigheid van de leden der gemeente is groot, maar zonder de verleende hulp zou die kleine kerk in dat wijde land vleugellam zijn geweest. Ook voor de eerste jaren zal die bijstand nog niet gemist kunnen worden, anders zal aan het werk groote afbreuk worden gedaan, omdat dan het aantal diensten zou moeten worden ingekrompen, terwijl het veeleer nog moet worden uitgebreid. In September zal een achtste dienst worden begonnen door het inleggen van een tweeden dienst te Nagele. Tot nu toe worden de leden die in Nagele wonen op verzoek van den kerkeraad van den Noord-Oostpolder 's morgens naar Urk gehaald, maar door den groei van het aantal leden aldaar wordt dit te bezwaarlijk. Een tijd lang is ook een dienst gehouden in Lemmer, in overleg niet de kerk van Heerenveen, zoolang die kerk vacant was. Door vertrek van de leden uit Lemmer moest die dienst echter weer worden gestaakt. De kerkeraad is en blijft diligent om het voor allen die zich in den polder vestigen, mogelijk te maken kerkelijk mee te leven. Momenteel ressorteeren onder Emmeloord 126. onder Ens 55, onder Marknesse 40 en onder Nagele 27 leden.

Zooals uit het financiële overzicht is te zien wordt het budget van de kerk van den N.O.P. zwaar belast door de post van auto-onkosten. Zoolang het geheele poldergebied nog één gemeente vormt die door één predikant wordt bearbeid, achten deputaten met den Kerke-raad een auto onontbeerlijk. Niet alleen voor vervulling van den dienst des Woords des Zondags, maar ook voor allen anderen gemeente-arbeid als huisbezoek en catechisaties. Werd er eerst alleen in Emmeloord catechisatie gegeven, spoedig bleek de noodzakelijkheid ook andere catechisatie-centra te vormen. Het laatste jaar werd aan 50 catechisanten onderwijs gegeven, verdeeld over 7 catechisatie-uren en wel in Emmeloord, Ens, Kraggenburg en het werkkamp Schoterbrug. Ook de jongelui in de werkkampen worden in de gelegenheid gesteld hieraan deel te nemen en bijna zonder uitzondering wordt hiervan gebruik gemaakt. Zoo noodig worden zij daartoe opgehaald en naar één van de catechisatie-centra gebracht. Voor al dezen arbeid moet gemiddeld per week een afstand van 600 km worden afgelegd. Welke kosten dit meebrengt, valt licht te berekenen. In voortdurend overleg met de kerk van den Noord-Oostpolder hebben deputaten zoo van jaar tot jaar de financiering van: de geestelijke bearbeiding van den N.O.P. geregeld. Door de groeiende draagkracht van de kerk kon het steun-bedrag wel reeds eenigszins een dalende tendenz vertoonen. Dat deze tendenz nog niet sterker is, heeft een verblijdende oorzaak: de groei van het werk.

Wat betreft het tweede gedeelte van de opdracht aan deputaten gegeven, kan aan Uw vergadering worden bericht dat tot op heden aan geen andere kerken bijstand behoefde te worden geboden. De situatie is echter bezig te veranderen, door de aangevangen werken ter inpoldering van het Zuid-Oostelijk gedeelte van het IJsselmeergebied. In de toekomst kan worden verwacht dat zgn. randkerken een beroep zullen doen op de kerken om steun voor arbeid, die daar verricht zal moeten worden.

De derde opdracht om jaarlijks van de kerken een collecte te vragen tot een bedrag van ten minste 10 cent per ziel is door deputaten uitgevoerd, met dien verstande dat tot de kerken het verzoek is uitgegaan om, in verband met de bijzonder moeilijke omstandigheden, waarin de kerk van den N.O.P. is geraakt door de noodzakelijkheid van den bouw van een pastorie en kerkzaal te Emmeloord, dit bedrag te willen verhoogen tot 12 à 13 cent. Een verslag van inkomsten en uitgaven van de hand van onzen penningmeester br. Veenstra, vindt U als aanhangsel bij dit rapport. Als bijlage zijn er aan toegevoegd:

1. Het genoemde verslag van den Kerke-raad van den N.O.P.
2. Een overzicht van inkomsten en uitgaven van de Kerk van den N.O.P. plus de begrotingen over de jaren 1949-1951.
3. Een kaart van den N.O.P. waarop de gezinnen naar haar woonplaats zijn geprojecteerd.

Aan het einde van dit verslag gekomen stellen deputaten Uw vergadering voor:

1. deputaten te déchargeeren;
2. opnieuw deputaten te benoemen met dezelfde opdracht als door de vorige generale synode gegeven.

Uw vergadering toebiddend de leiding des Heiligen Geestes.

(w.g.) S. S. CNOSSEN, secretaris

FINANCIEEL VERSLAG van Deputaten voor de Geestelijke verzorging in de Noord-Oostpolder, benoemd door de Generale Synode van 1948.

Boekingstijdvakken:	1	Oct. t/m 31 December	1948
	1	Jan. t/m 31 December	1949
	1	Jan. t/m 31 December	1950
	1	Jan. t/m 30 Juni	1951

Ontvangsten.

Saldo op 1 Oct. 1948	f	4012.01
Van de kerken ontvangen van 1-10-'48t/m 31-12-'48	f	1781.43
rente	f	1.58
van de kerken ontvangen van 1-1-49 t/m 31-12-'49 ...	f	11470.25

Uitgaven.

Afgedragen aan de kerk van den N.O.P.	f	2600.
gestort Kerk N.O.P, per abus ontvangen gift voor kerkgebouwf	f	87.15
Afgedragen aan de kerk van den N.O.P. 1950	f	12517.52

van de kerken ontvangen			Afgedragen aan de kerk van	
van 1-1-'50 t/m 31-12-'50 ...	f	10511.88	den N.O.P. 1951	f 9904.36
rente	f	0.89	Afgedragen aan de kerk van	
van de kerken ontvangen			den N.O.P	f 4540.54
van 1-1-'51 t/m 30-6-'51	f	4266.67	Onkosten, deputaten, drukwerk,	
			reiskosten en porti over:	
			1-10-'48-1-1-'49	f 3.65
			1949	f 33.16
			1950	f 32.95
			1951	f 26.—
		-----		-----
	f	32046.00	Saldo per 1 Juli 1951	f 32046,09

(Volgde een rapport van kascontrole vanwege den kerkeraad van Meppel, waarbij een en ander in orde werd bevonden; alsmede de bijlagen.)

BIJLAGE VII (Acta art. 111).

RAPPORT van Commissie 11 naar aanleiding van punt 37 van het agendum: inzake den steun aan de Kerk van den Noord-Oostpolder voor haar arbeid.

In handen van Uw commissie werden gesteld de volgende stukken:

- a. Rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van den Noord-Oostpolder, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken, gehouden te Amersfoort in 1948. Daarbij was gevoegd een financieel verslag van Deputaten voor de geestelijke verzorging in den Noord-Oostpolder, benoemd door de generale synode van 1948. Voorts heeft op verzoek van Deputaten de Raad der Kerk van Meppel twee broeders aangewezen, teneinde de ontvangsten en de uitgaven met de bescheiden te controleeren; het rapport over die controle is bijgevoegd.
- b. Rapport van de geestelijke bearbeiding van den Noord-Oostpolder van den Raad van De Gereformeerde Kerk van den Noord-Oostpolder.
- c. Een voorstel van de particuliere synode van Overijssel-Gelderland, gelijkloidend aan een door de classis Kampen ook reeds overgenomen voorstel van de kerk van Kampen, dat aldus luidt:

(de particuliere synode)

„overwegende

- A. dat de kerk van den Noord-Oostpolder (centrum Emmeloord) nog steeds in een bijzonderen toestand verkeert, omdat
 1. tot op heden slechts een vierde deel van den N.O.P. is uitgegeven;
 2. diensvolgens uit het geheele land in de komende periode nieuwe vestigingen te wachten zijn;
 3. er daarom een taak blijft liggen voor alle kerken in het vaderland tot steun van het kerkelijk werk in den N.O.P.;
- B. dat kerkelijk arbeid in nieuw in te polderen gebieden in de naaste toekomst ter hand zal moeten worden genomen;

is van oordeel,

dat de synode van Kampen wederom deputaten dient te benoemen voor steun aan het kerkelijk werk in den N.O.P. en nieuw in te polderen gebieden".

- d. Een amendement op het onder c genoemde voorstel van den kerkeraad van Groningen, dat geen deputaten wil zien aangewezen, maar lezen wil:
„besluit, de Synode van Kampen te verzoeken, de classis Kampen aan te wijzen voor steun aan het kerkelijk werk in den N.O.P. en nieuw in te polderen gebieden".
- e. Een voorstel van de particuliere synode van Zuid-Holland:
„uit te spreken, dat de kerk van Emmeloord den steun van alle kerken verdient en dat de generale synode mitsdien de kerken verzoeke, indien de kerk van Emmeloord, met advies van de classis, den steun der kerken vraagt, dezen steun te verleen".
- f. Een mededeeling van de classis Appingedam, dat deze classis adhaesie betuigt aan het voorstel onder c.

Deputaten kregen van de Synode van Amersfoort de volgende opdracht, acta art. 69:

- a. in overleg met de kerk van Emmeloord de financiering te regelen tot de grens hun gesteld door de vorige synode;

- b. eventueel andere kerken bij te staan, indien voorzieningen moeten worden getroffen voor kerkelijken arbeid in andere nieuw ingepolderde gebieden;
- c. jaarlijks van de kerken een collecte te vragen, waarbij gerekend wordt op een bedrag van ten minste 10 cent per ziel.

Uw commissie oordeelt dat deputaten nauwgezet en met toewijding deze opdracht hebben vervuld en dat hun deswege de dank van Uwe vergadering toekomt.

Uw commissie is voorts door de vriendelijke zorg van den kerkeraad van den N.O.P. in de gelegenheid geweest door persoonlijk bezoek een indruk te krijgen van het geestelijk werk, dat thans in den N.O.P. wordt verricht. Zij is zeer onder den indruk gekomen van het mooie en door den Heere tot dusver rijk gezegende werk, dat daar wordt verricht door den kerkeraad

Deze kerkeraad staat voor een zware en zeer verantwoordelijke taak. Niet alleen is het zoo, dat de leden van die kerk verspreid wonen over een terrein zoo groot als de halve provincie Utrecht, maar die kerkeraad heeft ook op verschillende plaatsen in den N.O.P. kerkdiensten te organiseeren en dat zoo te doen, dat binnen afzienbaren tijd verschillende kerken in den N.O.P. zullen kunnen worden geïnstitueerd.

Ds C. G. Bos, de predikant. drukte het zeer juist zoo uit, dat men daar in dat opzicht „pionierswerk" had te verrichten.

De op verschillende plaatsen ingestelde „preekgelegenheden" maken het onmogelijk, dat Ds Bos alle preekdiensten zelf vervult. De kerkeraad heeft hem - Uw commissie meent terecht - een limiet van vier diensten per Zondag gesteld, die hij niet mag overschrijden. De kerkeraad maakte met dankbaarheid melding van de hulp van andere predikanten; deze wordt wel heel veel verleend door predikanten uit de naaste omgeving. Kampen-Zwolle-Vollenhove-Cadoelen-Blokzijl-Urk; in tal van gevallen blijkt deze hulpverlening zeer belangeloos en met groote vreugde te geschieden.

In verband met het vele werk, dat in den N.O.P. verricht moet worden is Uw commissie van oordeel, dat de kerk van den N.O.P. hulpbehoevend is, al is het niet een hulpbehoevendheid in den gewonen zin. Met den kerkeraad van Kampen en de particuliere synode van Overijssel-Gelderland en de particuliere synode van Zuid-Holland en de classis Appingedam is Uw commissie ervan overtuigd, dat deze kerk den steun van alle kerken behoeft. Uit alle oorden des lands trekt men naar den N.O.P. **en alles moet hier heelemaal worden opgebouwd.** Zal in zulk een uitgestrekt gebied de arbeid intensief en vruchtbaar geschieden, dan vraagt dat veel geld. Men denke alleen maar aan de auto-kosten. Een predikant zonder auto zou hier niet veel kunnen beginnen. Voor de verschillende ambtelijke werkzaamheden moet ongeveer 600 km per week worden afgelegd. Bovendien: als ergens een gebouw is gezet, dient de daarvoor gemaakte schuld spoedig te worden afgelost, omdat men in de nabije toekomst staat voor het zetten van vergadergelegenheden op meer dan één plaats; bij trage aflossing zou het te leenen bedrag veel te groot worden en de rentelast een behoorlijke af-lossing onmogelijk maken, terwijl ook de inpoldering van den Zuid-Oostpolder in zicht komt.

Toch meent Uw commissie, dat de noodzaak. opnieuw deputaten vanwege de generale synode te benoemen, niet aanwezig is, daar deze kerk tenvolle in haar rechten erkend dient te worden en zij dus steun kan aanvragen in den gewonen kerkelijken weg, zoo noodig - met aanbeveling van de classis, waartoe zij behoort - aan alle kerken in het land.

Mocht hier of daar de vrees leven, dat bij opheffing van het deputaatschap de kerk van den N.O.P. niet genoeg steun zou ontvangen, omdat een deputaatschap van de generale synode gemakkelijker geld los zou krijgen van de kerken dan een kerk, die zelf hulp vraagt, dan oordeelt Uw commissie, dat in dezen gedachtengang een synodalistische tendenz schuilt en dat zulk een vrees de instelling van een deputaatschap niet wettigt.

Naar het oordeel van Uw commissie moet alle initiatief uitgaan van den raad van De Gereformeerde Kerk van den N.O.P. Heeft die kerk financiëlen nood - en in verband met de geschetste situatie is Uw commissie ervan overtuigd, dat die nood er metterdaad is - dan dient die kerk zich om steun eerst te wenden tot de classis Kampen. Kan de classis niet in den bijzonderen nood van die kerk voorzien - en die classis zal dat ongetwijfeld niet kunnen - dan heeft die kerkeraad wel zeker het recht en de

bevoegdheid hulp bij andere kerken te vragen. Dit recht en die bevoegdheid behoeft die kerk niet van Uwe vergadering te ontvangen. Die kerk kan steun vragen aan alle kerken.

Daarom meent Uw commissie niet te moeten ingaan op voorstellen, die bedoelen weer deputaten te benoemen; evenmin op het voorstel, dat Uwe vergadering de classis Kampen zou aanwijzen. Uw commissie meent, dat Uw vergadering in deze geheele materie geen taak heeft, maar alles rustig kan en moet overlaten aan een plaatselijke kerk, die in onmiddellijk verband met de classis Kampen leeft.

Samenvattend stelt Uwe commissie voor: zie Acta, art. 111.

Voor de commissie,
(w.g.) F. A. DEN BOEFT, rapporteur.

BIJLAGE VIII (Acta art. 150).

RAPPORT van Commissie I terzake van punt 18 van het agendum van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen, A.D. 1951 „inzake de verhouding tot de (z.n.) „Gereformeerde Kerken", laatstelijk vertegenwoordigd door eene te 's-Gravenhage Ao 1949/1950 gehouden generale synode" "

I.

Uw commissie moge U eerst een overzicht geven van die ingekomen stukken, waarvoor bij de behandeling van punt 18 van het agendum Uw aandacht gevraagd wordt.

Deze stukken zijn:

- a. 1. Een schrijven van de „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland", gehouden te 's-Gravenhage; gericht „Aan de Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk (onderh. Art. 31 K.O.)" te „Kampen"; gedateerd 's-Gravenhage, 9 September 1949, waarvan de tekst luidt aldus:

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, thans bijeen te 's-Gravenhage, nam in haar vergadering van 8 Sept. jl. het besluit, dat wij U als Raad der Roepende Kerk van de eerstkomende Generale Synode Uwer kerken, hierbij toezenden: ²⁸

Het is de hartelijke bede van de Generale Synode onzer Kerken, dat, in de lijn van dit besluit, hetwelk alle met Schrift en Belijdenis overeenstemmende wegen voor U en ons openlaat, de begeerde kerkelijke hereniging mag worden bereikt. Wij verzoeken U dringend te willen bewerken, dat deze gewichtige zaak, zodra zulks mogelijk is, in een vergadering van Uw Synode kan worden behandeld.

Met heilbede en broedergroet,
in opdracht van de Generale Synode,
het Moderamen,

(w.g.) Dr J. HOEK, Praeses,
Ds P. N. KRUYSWIJK, Assessor,
Ds C. v. d. WOUDE, le Scriba,
Ds E. I. F. NAWIJN, 2e Scriba.

- a. 2. Het in bovenvermeld schrijven genoemde en daarbij gevoegde besluit, waarvan de tekst luidt:

De Generale Synode,

overwegende

- a. dat uit tal van bij haar ingekomen stukken blijkt, hoe sterk de begeerte in onze Kerken naar samenspreking en hereniging met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.) leeft;
b. dat eenzelfde begeerte openbaar geworden is binnen de gemeenschap van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.), zoals gebleken is uit de brief van en de samenspreking met Ds B. A. Bos;

²⁸ Het schrijven beëindigde inderdaad deze alinea met een dubbele punt, waarna een regel spatie; evenwel was het bedoelde besluit niet hier opgenomen, doch in den vorm van een stencil aangehecht, vgl. a. 2 (noot van den scriba).

uitsprekende

dat niets onbeproefd gelaten mag worden om in de weg van samenspreking met de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.) zo mogelijk tot hereniging te komen;
besluit

1. ondanks de afwijzende beslissing van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.), gehouden te Amersfoort (1948), zich nu reeds opnieuw²⁹ tot deze Kerken te richten met het verzoek om een samen-spreking, waarbij:
 - a. de basis voor samenspreking zij (in overeenstemming met de indertijd aan de Deputaten van de Generale Synode 1946 gegeven opdracht) de Heilige Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid;
 - b. het aanknopingspunt zij de verklaring van de Generale Synode van Utrecht, 11 November 1943, aldus luidende:
„De Synode erkent ten volle, dat in de leer des Verbonds tweeërlei tot zijn recht moet komen; enerzijds Gods vrijmachtige verkiezing, de krachtdadige werking Zijner genade en de onwankelbare vastheid van het eeuwige Verbond der genade en der verzoening; anderzijds de roeping tot geloof en bekering, die in de kring des Verbonds uitgaat met een geheel eigen klem en niet slechts sommigen, maar alle kinderen der gelovigen als kinderen des Verbonds voorhoudt, zowel de rijkdom van het hun geschonken voorrecht als ook de zwaarte hunner verantwoordelijkheid, indien zij op zo grote zaligheid geen acht nemen”;
 - c. het onderwerp zij: al hetgeen ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt;
 - d. de Synode de samenspreking tegemoet gaat met de begeerte, dat door deze samenspreking de enigheid des geloofs op een dergelijke wijze zal blijken, dat kerkelijke gemeenschap mogelijk zal zijn;
 2. intussen voort te gaan met haar arbeid en die beslissingen te nemen, die in antwoord op de verschillende ingekomen stukken, die op deze zaken betrekking hebben, noodzakelijk zijn.
- b.** Een afschrift van het volgende schrijven van den raad van De Gereformeerde Kerk van Kampen (d.d. 17 September 1949) :

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te 's-Gravenhage.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren,

Hiermede berichten wij U de goede ontvangst van Uw schrijven dd. 9 September 1949 en delen U mede, dat de Raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen, aangewezen als roepende Kerk voor een e.v. Generale Synode onzer Kerken, in zijn vergadering van 14 September 1.1. heeft besloten, Uw brief met de daarbij behorende bijlage aan de eerstvolgende Generale Synode voor te leggen, zodra deze zal samenkomen.

Wij verblijven,

Hoogachtend.
Namens de Algemene Kerkeraad.

(volgt ondertekening door praeses en scriba).

- c.** Een bericht van de classis Appingedam dat zij aan Uw synode voorstelt:
„De Synode neme het schrijven van de „Haagsche Synode" (A 4) voor kennisgeving aan en het antwoord van de Gereformeerde Kerk te Kampen keure zij formeel en materieel goed”.

²⁹ Dit woord ontbreekt in het afschrift van dit besluit in het onder d 2 te noemen „Rapport". In de Acta dier Synode, art. 183 komt het wèl voor, zoodat het als authentiek is aan te merken. (noot a. b.)

- d. 1. Een brief van de „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland”, gehouden te 's-Gravenhage, gedateerd 13 Maart 1950, en gericht „Aan den Kerkeraad van de Geref. Kerk (onderh. art. 31 K.O.) te Kampen”, luidende:

Weleerw. en Eerw. Broeders,

Hierbij zend ik u toe, in opdracht van de Generale Synode van de Geref. Kerken, de besluiten, die zij genomen heeft op 1 Maart j.l.

We wenden ons thans tot u, als roepende Kerk van uw e.k. Generale Synode met de vraag, of deze besluiten u als roepende Kerk geen reden geven, om voor uw deel pogingen in het werk te stellen tot een vervroegde bijeenroeping van uw Generale Synode.

Wij zouden het zeer op prijs stellen, als u deze vraag in uw Kerkeraad ernstig wilde overwegen, opdat er tusschen uwe en onze kerken zoo spoedig mogelijk een samenspreking komen mag, die onder Gods zegen moge leiden tot een weer samenkomen in één kerkverband.

Met heilbede en broedergroeten,
Namens de Gen. Synode voornoemd,

(w.g.) Ds E. I. F. NAWIJN, 2de scriba.

- d. 2. Een, tegelijk met den onder d 1 genoemden brief, aan den kerkeraad van Kampen toegezonden „Rapport en Besluit inzake samenspreking met en mogelijkheid van hereniging niet de Geref. Kerken onderh. art. 31 K.O.” (welk stuk hieronder zal worden aangeduid als „Rapport” met paginaverwijzing).

Het rapport is dat, hetwelk onder dagteekening van 28 Februari 1950 aan de Haagsche Synode is uitgebracht door de, door die synode in November 1949 benoemde, Deputaten voor „samenspreking met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.)”.

Deze deputaten hadden, blijkens de door hen zelf in hun rapport genoemde instructie, volgens een in de Acta art. 621³⁰ opgenomen besluit hunner synode, de opdracht „om in overeenstemming met de beslissing door deze Generale Synode op 8 September 1.1. genomen, inzake de samenspreking met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.), samen te spreken

- a. met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.), wanneer deze zich daartoe bereid verklaren, in overeenstemming met de besluiten die op vorige Synoden reeds in dezen genomen zijn” (waarna verwezen wordt naar Acta Utrecht 1946, art. 115, Zwolle 1946, art. 408, Eindhoven 1948, art. 91) ;
- b. met afzonderlijke leden dezer³¹ Kerken, indien zij het verlangen daartoe bij deputaten kenbaar maken”.

Deze deputaten herinneren in hun rapport aan het verzoek van hun synode aan den kerkeraad van Kampen en aan het antwoord dat van dezen kerkeraad op dit verzoek werd ontvangen.

Op grond van dit antwoord spreken de deputaten dan uit:

„Uw deputaten konden dus, wat dit betreft, niet anders doen dan afwachten, wat de Synode van genoemde kerkformatie eerlang zal besluiten”.

De verdere inhoud van dit rapport bestaat dan uit mededeelingen van de deputaten over gehouden samensprekingen met Ds B. A. Bos, Dr F. L. Bos, Ds M. de Goede, G. Boele, M. H. L. Weststrate en

³⁰ Het rapport spreekt van 622, zoowel het toegezonden exemplaar als het afschrift in de Acta der Haagsche synode; in de Acta zelf is het bedoelde artikel evenwel 621 (noot a. b.).

³¹ De sindsdien gedrukte Acta laten lezen: uit deze (Kerken); de overname van eigen teksten blijkt in de diverse stukken onderling niet letterlijk gelijkloidend te zijn. In citaten hieronder zal, tenzij anders vernield, worden aangehaald uit de hier vermelde ons officieel toegezonden teksten (dus niet speciaal uit de later gedrukte editie van de Acta) (noot a. b.).

U. Noordenbos, die allen het verlangen tot zulk een samenspreking aan de deputaten hadden bekend gemaakt.

Het besluit, waarvan in dezelfde missive kennis wordt gegeven, is dat hetwelk de Haagsche synode den 1sten Maart 1950 nam, van den volgenden inhoud:

De Synode,

kennis genomen hebbende van het rapport harer deputaten omtrent de samenspreking met enige leden van de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.), spreekt over het daarbij bereikte resultaat haar dankbaarheid uit; verenigt zich van harte met het beleid van de Deputaten inzake de confessionele en kerkrechtelijke vraagpunten, die in de samenspreking aan de orde kwamen; verklaart, dat hiermede de weg tot hernieuwde kerkelijke gemeenschap geacht mag worden heropend te zijn voor deze broeders en voor al degenen, die bereid zijn in dezelfde zin zich uit te spreken en besluit derhalve:

- A. haar volle medewerking te verlenen, om deze kerkelijke gemeenschap opnieuw te verwezenlijken in alle plaatsen, waar dezulken zich zullen melden, hiervan mededeling te doen aan de kerken en haar op te wekken, ten spoedigste de kerkelijke gemeenschap met deze broeders te hervatten, voor wat betreft de dienaren des Woords met advies van de classis (casu quo, indien een schorsing heeft plaats gehad door de kerke-raad met de kerkeraad van de naast gelegen gemeente, met advies van deze), en voorts, voorzover een kerkeraad of classis dit in een bepaald geval wenselijk acht, met advies van deputaten der Generale Synode;
- B. de kerkeraden te adviseren, zich daarbij te houden aan de volgende richtlijnen:
 1. wanneer het betreft een dienaar des Woords, zal deze in het algemeen:
 - a. wanneer de kerkelijke gemeenschap tussen hem en zijn gehele gemeente of een belangrijk gedeelte daarvan, met ons weer hersteld wordt, aanstonds kunnen worden aangenomen in de dienst des Woords van de betreffende Kerk, of indien zulks bij de kerkeraad op overwegende bezwaren stuit, terstond beroepbaar zijn in de Kerken;
 - b. in andere gevallen eveneens aanstonds beroepbaar gesteld worden; sub a en b met inachtneming van hetgeen sub A gezegd is over het advies der Classis;
 - c. in geval hij beroepbaar gesteld wordt, aanstonds voor rekening van de gezamenlijke Kerken komt, totdat hij na beroeping aan een bepaalde gemeente zich verbonden zal hebben.
 2. Wanneer het betreft ouderlingen of diakenen, zullen de kerkeraden beslissen, of zij in hun kwaliteit van ouderling of diaken in de kerkeraad opgenomen zullen worden, waarbij speciaal in aanmerking te nemen is, of de kerkelijke gemeenschap individueel dan wel met een groter of kleiner deel van hun gemeente hersteld wordt.
 3. Ten aanzien van de vraag of er ook erkenning van schuld over het verleden behoort te geschieden, zullen de kerkeraden en classes met diegenen die hernieuwde kerkelijke gemeenschap met ons zoeken, zich een oordeel vormen of en in hoeverre zulks van weerszijden moet geschieden en zullen de kerkeraden en classes naar bevind van zaken in de kracht des Heren handelen;
- C. negen deputaten te benoemen, tot wie kerkeraden of classes zich om advies in al deze zaken kunnen wenden;
- D. deze deputaten te machtigen om bij beroepbaarstelling van een dienaar des Woords, met wie de kerkelijke gemeenschap hersteld wordt, op aanvraag van de desbetreffende kerkeraad en met advies van deze kerkeraad, een voorlopige financiële regeling te treffen tot het levensonderhoud van deze dienaar des Woords en om zich voor verkrijgen van de daartoe benodigde middelen te richten tot de penningmeester der Synode, en voorts de penningmeester te machtigen die middelen beschikbaar te stellen uit de synodale kas;
- E. te bepalen, dat indien het een emeritus-predikant is, met wie de kerkelijke gemeenschap hersteld wordt, de kerkeraad ter plaatse hiervan terstond mededeling zal doen aan de Kerk, aan

welke hij vroeger als emeritus-predikant verbonden was. opdat deze Kerk hem in het vervolg weer geheel als haar emeritus-predikant erkenne en behandle, waartoe zij ook de deputaten ad art. 13 K.O. zal verzoeken hun volle medewerking te verlenen;

- F. de deputaten hartelijk dank te zeggen voor al de arbeid die ze tot dusver hebben verricht.
- e. Een besluit van den raad van De Gereformeerde Kerk te Enschede (van 2 Februari 1951) om aan de eerstkomende generale synode te verzoeken geen deputaten te benoemen voor samenspreking met deputaten van de synode der zich noemende Gereformeerde kerken in Nederland; op grond van overwegingen, die aan dit verzoek zijn toegevoegd.
- f. Een besluit van de particuliere synode van De Gereformeerde Kerken in Overijssel-Gelderland (van 13 Juni 1951) om aan de generale synode een verzoek te richten gelijk-luidend (ook in de overwegingen) aan het verzoek van den kerkeraad van Enschede (genoemd onder e).
- g. Van de particuliere synode van Groningen een bericht, waarin zij der synode mededeelt, dat zij haar instemming betuigt met het voorstel van den kerkeraad van Enschede (idem).
- h. Van de classis Utrecht-Breukelen de mededeeling van een besluit om aan de generale synode voor te stellen, dat deze synode „besluite op het verzoek van de Haagsche synode niet in te gaan en te blijven bij het besluit van de Generale Synode van Amersfoort 1948, Acta art. 89 (met overwegingen).
- i. Van de particuliere synode van Utrecht de mededeeling van eenzelfde besluit als het onder h genoemde besluit van de classis Utrecht-Breukelen (met overwegingen).
- j. Van den raad van De Gereformeerde Kerk te Rotterdam (Centrum) een voorstel: „dat de Generale Synode onzer Kerken, 21 Augustus 1951 te Kampen bijeen te komen - in dien deze mocht concludeeren uit de missiven van de Generale Synode van de „Gereformeerde Kerken in Nederland" van den Haag 1949, dd. 9 Sept. 1949 en 13 Maart 1950 (zie onder A 4 en 5 van de 1ste lijst van de bij de kerk van Kampen ingekomen stukken), dat de besluiten van genoemde Synode van Den Haag 1949/50 geen basis bieden voor een samenspreking over kerkelijke hereeniging besluite zich bereid te toonen om gedurende de zittingsperiode der Synode de deputaten van de Synode der gebonden kerken gelegenheid te bieden alsnog het tegendeel aan te toonen".
- k. Van de particuliere synode van Zuid-Holland de mededeeling, dat zij drie voorstellen betreffende „samenspreking" heeft afgewezen w.o. één, gelijk aan het onder j. genoemde.
- l. Van den raad van De Gereformeerde Kerk te Nieuwendam-Amsterdam-N het voorstel: „dat Uw vergadering ter bevordering van de door den Heere Christus geëischte en te schenken eenheid van allen, die Zijn naam in trouw aan de Schriften belijden, deputaten zal benoemen voor correspondentie of samenspreking met anderen in den lande, die zich als belijders der Gereformeerde religie presentereen, en die door middel van hun afgevaardigden of deputaten met onze kerken in het generaal correspondentie of samen-spreking zouden begeeren over hetgeen ons met hen vereenigt en hetgeen ons van hen scheidt" (met toelichting).
- in.
- m. Van den raad van De Gereformeerde Kerk te Emmercompasuum-Emmererfscheiden- het verzoek die maatregelen te willen nemen, die tot een gewenschte samenspreking kunnen leiden" (met motiveering).
- n. Van den raad van De Gereformeerde Kerk te Hoorn het volgende voorstel: de Generale Synode benoeme weer deputaten voor samenspreking met de Gereformeerde kerken (syn.), opdat onder den zegen des Heeren, schriftelijk of mondeling de zondige bindingen en schorsingen worden besproken én weggenomen, opdat de eenheid van de gescheurde kerken worde hersteld".
- p. Van de classis Appingedam een schrijven, waarin zij kennis geeft van haar uitspraak:
„1 e. de synode wijze af het verzoek van de Haagsche Synode;
2e. ze wijze eveneens af de missives vermeld onder e, g, h, i, j, k van punt 14 van het agendum;
3e. ze antwoorde met een verwijzing naar de besluiten van Amersfoort, geformuleerd in de Acta art. 89 C 3a en b en doe een klemmend beroep op de gebonden Geref. kerken om,

om 's Heeren wil, alle beslissingen, waardoor in 1944 en volgende jaren een breuk geslagen werd, resp. bestendigd is onder de belijders van den Naam des Heeren te herroepen en zoo den weg vrij te maken ter voorbereiding van het herstel van de verbroken eenheid".

- q. Van Ds G. Staal Jr, em. predikant te Groningen een voorstel, dat een concept aanbiedt voor een door de Generale Synode te zenden afwijzend antwoord aan de Haagsche Synode.
- r. Een aantal brieven van leden onzer kerken (en enkele van niet-leden onzer kerken) waarin van de synode gevraagd wordt, op het verzoek om samenspreking in te gaan (vele brieven zijn letterlijk van gelijken inhoud; een aantal daarvan is gestencild). Van de motieven die geleid hebben om dit verzoek aan de synode te doen mogen hier genoemd worden:
 - dat een weigering moeilijk te gronden valt op Gods Woord en niet overeenkomstig den eisch der liefde is;
 - dat zulk een samenspreking te meer zin heeft, nu men heeft aangeboden in den ruimsten zin te willen samenspreken;
 - dat zulk een samenspreking bij uitstek het middel kan zijn om de steenen des aanstoots, die er ongetwijfeld nog zijn, op te ruimen en aldus de van God geëischte eenheid der geloovigen te bevorderen;
 - dat daardoor de taak, die de synode van Groningen (1946) zag en zoo schriftuurlijk fundeerde, alsnog vervuld kan worden;
 - dat een weigering dit keer niet verantwoord zou zijn met het oog op de misleide schare; dat de nood in de families en in de kerk en in de wereld zoo groot is, dat tot het uiterste gestreefd moet worden naar eenheid;
 - dat, hoewel de synodaal gebonden kerken in feite niets gedaan hebben om een gezonde basis voor samenspreking, welke tot herstel van de geslagen breuk zou kunnen leiden, te leggen, het toch op den weg onzer kerken kan liggen met de synodaal gebonden kerken in eerster instantie over het leggen van die basis te handelen;
 - dat een revisie van de besluiten van Amersfoort temeer gevraagd kan worden, omdat opnieuw een verzoek tot ons is uitgegaan om te spreken over alles, wat ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt;
 - dat sinds de synode van Amersfoort een ander inzicht bij de Gereformeerde kerken kan worden geconstateerd, en het feit niet ontkend kan worden, dat er onder de leiding des Geestes kentering komt in de geesten, waarbij er op gewezen wordt, dat verschillende kerkeraden uitspraken hebben gedaan;
 - dat samenspreking kan medewerken om de eenheid te herstellen met dat deel van de synodaal gebonden kerken, dat blijkt geeft van begrip en boetvaardigheid inzake het gedane onrecht;
 - dat weigering om samen te spreken voort kan komen uit den onwil om te spreken, voordat er voor 100 % schuld beleden is.(Nota bene: In dit overzicht is de terminologie der briefschrijvers zelf overgenomen.)

II.

Bij het overzien van den inhoud van al deze stukken wil Uw commissie allereerst aandacht vragen voor de handeling van den raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen, die in zijn antwoord aan de Haagsche Synode mededeelde, haar verzoek aan de Generale Synode onzer kerken, in Kampen samen te komen, te zullen voorleggen.

Uw commissie meent, dat de kerkeraad van Kampen terecht geoordeeld heeft, dat er geen redenen waren, in den zin van het besluit der synode van Amersfoort, Acta art. 89 C b, die haar veroorloofden maatregelen te treffen, welke zouden kunnen leiden tot het bijeenroepen van een vervroegde generale synode, dat de kerkeraad van Kampen in dezen derhalve juist heeft gehandeld en haar handeling de goedkeuring van Uw vergadering kan wegdragen.

III.

Komende tot het verzoek der Haagsche synode zelf, meent Uw commissie, dat bij een bezinning op een juiste beantwoording van dit verzoek, allereerst rekening moet worden gehouden, met wat de generale synode onzer kerken in Amersfoort 1948 gehouden, tegenover de kerken, door de Haagsche synode vertegenwoordigd, heeft uitgesproken.

De synode van Amersfoort besloot nl. (Acta, art. 89 C) „zich voor het tegenwoordige te bepalen tot: "..... b. de verzekering dat de gemeenschap, die ons uitstiet en van Godswege blijft opgeroepen tot bekering van binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring, aanstonds door ons zal kunnen en moeten aangehoord worden, zodra zij in bondige besluiten betering des levens zal hebben beloofd en bewezen "

De verzekering, in dit besluit uitgesproken, is aan de kerken, die door haar Haagsche Synode, thans een verzoek tot samenspreking tot ons gericht hebben, bekend gemaakt (besluit C 3 c). Hiermede hebben onze kerken duidelijk den weg aangewezen, op welchen volgens haar de ontmoeting voor een samenspreking, als nu gevraagd wordt, kan plaats hebben. En Uw commissie meent, dat onze kerken ook heden alleen langs zulk een weg zich van Godswege tot samenspreken geroepen mogen weten. Daarom zal de bezinning over een antwoord, op het verzoek door de Haagsche Synode gedaan, rekening dienen te houden niet alleen met dit verzoek, maar ook met al de besluiten, welke de Haagsche Synode genomen heeft, terzake van al datgene wat ons gescheiden heeft en nog scheidt. Uit die besluiten toch zal moeten blijken. of de weg, die door de synode van Amersfoort was aangewezen, inderdaad door de Haagsche Synode en de in haar vertegenwoordigde kerken betreden is. Daartoe heeft Uw commissie behalve de bovenvermelde haar vanwege de Haagsche synode toegezonden stukken ook geraadpleegd de sindsdien in druk gepubliceerde Acta dier vergadering. Op grond van deze stukken moge het volgende onder Uw aandacht worden gebracht.

Ter beantwoording van de gestelde vraag komt in de eerste plaats in aanmerking, wat de Haagsche synode naar aanleiding van verschillende bij haar ingekomen bezwaarschriften heeft uitgesproken over „de bezwaren tegen te enge binding", over „de bezwaren tegen toelichting en prae-advies", over „de kwestie candidaat H. J. Schilder", over het „beleid der synoden", over „bezwaren ingediend tegen de uitlegging, hanteering en toepassing van de artt. 30, 31, 50, 79 en 80 K.O. door de Synoden van Sneek ('39-143), van Utrecht ('43-145) en van Utrecht (1946).

Uw commissie moge opmerken, dat de Haagsche synode bij dit alles te maken kreeg met wat wel genoemd is: „de oorzaken der geslagen breuk" en met veel van wat door de Haagsche synode zelf wordt samengevat in de woorden „alles wat ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt". Hierbij mag het ons niet ontgaan, dat de Haagsche synode over dit alles gesproken heeft naar aanleiding van bij haar binnengekomen bezwaarschriften. Daaruit blijkt dus, dat uit den kring der kerken zelf, die in de Haagsche synode vertegenwoordigd waren, de vraag gesteld was naar de schriftuurlijkheid en wettigheid van al die besluiten, welke door vroegere synoden genomen waren, terzake van al datgene wat de geslagen breuk veroorzaakte en sindsdien heeft bestendigd.

Wat de Haagsche synode als antwoord op die bezwaarschriften heeft uitgesproken, mag derhalve aangemerkt worden als de vrucht van een expresse en recente bezinning op alles, wat ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt. Hieruit volgt, dat elk, die de vraag stelt „hoe denken de kerken, die in de Haagsche synode vertegenwoordigd waren, over de zaken, waarover zij met ons een samenspreking vragen?", in deze besluiten het antwoord op die vraag kan vinden.

Welnu, wat blijkt uit dit antwoord? Niets minder dan dat het geheel van den Haagsche besluiten zelf ten volle gevoegd moet worden bij al datgene wat ons gescheiden heeft en nog ge-scheiden houdt.

Met groote droefheid moet geconstateerd worden, dat de Haagsche synode niet gekomen is tot datgene, wat onze Amersfoortsche synode van Godswege alleen maar van haar vragen mocht en

waartoe zij de kerken der Haagsche synode had opgeroepen, namelijk bekeering van binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring en het in bondige besluiten beloven en bewijzen van betering des levens.

Met groote droefheid - zoo zeiden wij - moet dit geconstateerd worden. Want wat is het geval? De Haagsche synode heeft blijkens haar door Uw commissie, gelijk gezegd, tevens geraadpleegde gedrukte Acta (art. 630) in een slotconclusie, nadat zij verklaarde, dat zij „na het onderzoek van de verschillende bezwaarschriften de beoogde samenspreking aller-minst overbodig acht", niet anders gedaan dan het uitspreken van „de hartelijke wensch", dat de daar bedoelde „samenspreking over al wat ons gescheiden heeft en nog gescheiden houdt, en met name over de vastgestelde conclusies, onder Gods zegen moge medewerken tot de hereniging" (cursiveering van ons, Rapp.).

Zij acht het voor zichzelf dus genoeg, tegenover adressanten, die bezwaarschriften hadden ingediend tegen besluiten en handelingen, die in het verleden genomen en verricht waren en die behooren tot alles wat ons gescheiden heeft. slechts uit te spreken, dat zij met name over de door haar vastgestelde conclusies een samenspreking wenscht, die dan onder Gods zegen zou mogen „medewerken" tot een „hereeniging".

De Haagsche synode spreekt dus niet uit, dat zij zich van Godswege geroepen acht tot bekeering van een binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring. In haar slotconclusie kōn zij dit trouwens ook niet uitspreken, omdat zij in die „vastgestelde conclusies", waarvan zij zegt, dat zij daarover met name wil samenspreken, deze bekeering ook niet bewijst.

Al deze conclusies toch maken het ons duidelijk, dat, naar het oordeel der Haagsche synode. alle voorgaande synoden niet anders hadden kunnen besluiten en handelen, dan zij hebben gedaan. Met andere woorden, al hetgeen in den loop der jaren en in de geschiedenis der vrij-making uit her \Woord Gods en uit de belijdenis der kerk is aangevoerd, om aan te toonen, dat vele van die besluiten en handelingen in strijd waren met het Woord Gods, niet de eigen belijdenis en met de artikelen in de kerkenordering vastgesteld, - dat alles kon ook de synode van Den Haag er niet van overtuigen, dat de kerken in die synode vertegenwoordigd, met die besluiten en handelingen het Woord Gods hadden verlaten, in de waarheid, die zij zeggen te belijden, niet staande zijn gebleven en zich aan de orde, die naar het Woord Gods in de kerken gelden zal, niet hebben gehouden. Tot die overtuiging zijn de kerken, die in de Haagsche synode vergaderd waren, nog altijd niet gekomen en tot een bekeering van valsche leeruitspraken en een wederkeer naar het Woord des HEEREN dientengevolge, helaas, evenmin.

*

Uw commissie wil uit het geheel der genomen besluiten één voorbeeld noemen, waaruit datgene, wat hierboven gezegd werd, volgens haar meening wel zeer duidelijk blijkt.

Dit voorbeeld vindt Uw commissie in de conclusies, waartoe de Haagsche synode gekomen is bij de behandeling van „de kwestie candidaat H. J. Schilder".

De Haagsche synode spreekt aangaande deze „kwestie" o.m. uit dat „zij herhaalt wat de synode van Utrecht (1946) heeft uitgesproken nl. dat zij het betreurt, „dat de synode van Utrecht 1943-'45 er niet voldoende tegen gewaakt heeft, dat in één der rapporten, die volgens het besluit van Aug. 1944 candidaat Schilder toegezonden zijn, de onjuiste voorstelling is ingeslopen als zou zijn wering uit het ambt mede berust hebben op de grond dat hij niet wilde aannemen dat door het sacrament aanwezig geloof wordt verzegeld".

Dat de hier genoemde „voorstelling" „onjuist" zou zijn te achten, is reeds meerdere malen op grond van officiële handelingen en uitspraken van de synode van Utrecht 1943-'45 aangevochten. Uw commissie wil in dit verband hierop slechts wijzen en meent zich van een vernieuwde bestrijding dier bewering te mogen onthouden.

Zij noemt de boven aangehaalde uitspraak echter, omdat zij met nadruk wil wijzen op wat de Haagsche synode behalve het even vermelde nog bovendien voor haar rekening neemt van de uitspraken der buitengewone synode van Utrecht (1946). Het is deze uitspraak:

„dat uit de beslissingen van de synode, waarvan hem (nl. cand. Schilder) ook mededeling is gedaan, duidelijk blijkt, dat hij om geen enkele andere reden van het ambt van dienaar des Woords geweerd is dan omdat hij bezwaar had tegen de leeruitspraken van 1942, bepaald tegen de daarin voorkomende aanhaling van 1905 en omdat hij niet beloofd heeft niets te zullen leren, dat met de genoemde leeruitspraken in strijd is" (Acta art. 630 C, 3, e).

Met de herhaling van deze uitspraak blijkt de Haagsche synode de wering uit het ambt van candidaat H. J. Schilder nog ten volle voor haar rekening te nemen. En de gronden, waarop deze wering uit het ambt rustte, blijft zij voorts als volkomen wettig erkennen. Eveneens blijft zij aanvaarden en gebruiken dezelfde hiërarchische terminologie der synode van 1943-'45, welke ons in die jaren deed huiveren -- de terminologie van den geest, die de ware eenheid der kerk verstoorde.

In „de kwestie candidaat H. J. Schilder" is door de Haagsche synode geen recht gedaan naar het Woord des HEEREN. Zij spreekt in dezen tenslotte dan ook alleen maar uit, dat zij zich tegenover Ds H. J. Schilder bereid verklaart, om, indien hij zulks wenscht, haar conclusies nader te doen toelichten. Ds H. J. Schilder kan dus, indien hij zulks wenscht, van de Haagsche synode nog eens vernemen, dat hij in 1944 (h.i.) terecht door de toenmalige synode van het ambt van dienaar des Woords is geweerd.

Met dit ééne voorbeeld uit het geheel der besluiten van de Haagsche synode moge Uw commissie U duidelijk maken, dat de kerken in die synode vertegenwoordigd, niet gekomen zijn tot wat onze Amersfoortsche synode van haar vragen mocht en vragen moest: een betering des levens in bondige uitspraken te beloven en te bewijzen.

*

Intusschen, deze conclusie volgt niet alleen uit hetgeen door de Haagsche synode expresselijk besloten is inzake „kwesties" als de bovengenoemde, doch evenzeer uit wat deze synode in haar besluiten omtrent „wat ons gescheiden heeft en gescheiden houdt" niet aanroerde en dus onverzwakt van kracht liet blijven.

Uw commissie wil hierbij speciaal wijzen mi wat de synode van Utrecht 1943-'45 in haar brief van 24 Augustus 1944 verklaarde.

Deze brief, hoewel hij niet in de Acta opgenomen werd, is daarom zoo belangrijk, omdat het officieele synodale oordeel bevat omtrent het zich-vrijmaken, op grond van art. 31 K.O., van de binding aan de zondige leeruitspraken en andere daden van kerkscheuring. In dien brief nu verklaarde de synode, dat zij deze vrijmaking met de termen „in wezen scheurmaking" en „kerkontbindend werk" „juist en scherp" kwalificeerde. En zij wekte daarin voorts de kerken op „de door of namens deze synode geschorste of ontzette ambtsdragers" niet te „erkennen en wederom te ontvangen als wettige ambtsdragers in Gods kerk-.

Omdat, evenals haar voorgangsters, de Haagsche synode deze woorden onveranderd liet. zijn ze nog immer ten volle van kracht. Ook dit feit demonstreert naast hetgeen reeds genoemd werd, en nog veel méér dat hier ongenoemd blijft, dat van verandering van gezindheid in de kerken, welke de Haagsche synode volgen, geen sprake is.

In dit verband is eveneens aandacht te schenken aan het rapport van de deputaten van de Haagsche synode. die benoemd waren niet de opdracht om samen te spreken:

„a. met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.), wanneer deze" enz.(zie boven):

„b. met afzonderlijke leden dezer Kerken, indien zij het verlangen daartoe bij deputaten kenbaar maken" (geciteerd uit stuk d. 2.).

Uit dit rapport blijkt, dat inderdaad eenige toenmalige leden van onze kerken het verlangen kenbaar gemaakt hadden, met deputaten samen te spreken. Een verslag van de met dezen - Ds B. A. Bos en vijf anderen - gehouden samenspreking, alsmede de mededeeling van de resultaten daarvan, worden voorts in het rapport aan de Haagsche synode voorgelegd.

Van wat in die samenspreking aan de orde geweest is, vermelden de deputaten, dat gehandeld werd over

- „1. het confessionele;
- „2. het kerkrechtelijke;
- „3. andere oorzaken van scheiding en verwijdering" (Rapp. p. 3.).

Nu gaat het ons hierbij vooral om het resultaat, waartoe men bij de samenspreking over de drie genoemde punten is gekomen. Dienaangaande lezen we in het rapport, voor wat punt 1 betreft:

„Uit de bespreking bleek duidelijk, dat de broeders met hun samenvatting in overeenstemming waren met wat in de Gereformeerde Kerken kerkelijke geldigheid heeft, zoodat zij konden verklaren met de „Vervangingsformule" in te stemmen" (p. 4.).

En wat punt 2 („het kerkrechtelijke") betreft wordt gezegd:

„De brede bespreking stelde in het licht, dat Uw deputaten ook op dit punt geen bezwaar behoeften te maken" (p. 5.).

Uit de mededeeling van deze resultaten blijkt, dat de genoemde deputaten bij de beoordeeling van wat Ds B. A. Bos c.s. als hun meening hadden samengevat, zich geheel en alleen lieten leiden door wat in de gebonden kerken „kerkelijke geldigheid" bezit. Dat wil zeggen: als maatstaf, waarnaar beoordeeld moet worden of iemand met de kerken, namens welke deze deputaten optraden, op eenzelfde basis staat en er dus met hem kerkelijke hereeniging mogelijk is, hanteeren zij wat ook en vooral door vorige synoden ten aanzien van leer en kerkregeering was vastgesteld.

Maar zoo werd dan ook bij deze samenspreking als kerkelijk geldig aanvaard en gehanteerd, hetgeen strijdt met datgene wat naar Schrift, belijdenis en kerkenordening in Christus' kerk alleen geldigheid mag bezitten.

Wanneer nu de Haagsche synode haar sanctie kon verleen en aan zulke handelingen van haar deputaten en haar medewerking kon verleen en aan een hereeniging, zoals door de deputaten in hun samenspreking was voorbereid, zien wij, dat voor deze synode een hereeniging hierin bestond en ook alleen maar bestaan kan, dat erkend wordt de onaantastbare normativiteit van wat in de Gereformeerde kerken geldigheid heeft: of anders gezegd, dat de confessionele en kerkrechtelijke uitspraken der laatste jaren worden geaccepteerd en geleerd.

Hierop te letten is van groot belang voor ons oordeel over den inhoud van het door de Haagsche synode tot Uw synode gerichte verzoek.

Immers, naar het oordeel van de deputaten is in het resultaat, dat bij de samenspreking bereikt werd „de basis voor hernieuwd kerkelijk samenleven" gevonden (p. 9.). En wat vervolgens het besluit der Haagsche synode zelf betreft, zij „spreekt over het" bereikte resultaat haar dankbaarheid uit; vereenigt zich van harte met het beleid van de „Deputaten inzake de confessionele en kerkrechtelijke vraagpunten, die in de samenspreking aan de orde kwamen", en „verklaart, dat hiermede de weg tot hernieuwde kerkelijke gemeenschap geacht mag worden heropend te zijn voor deze broeders en voor al degenen, die bereid zijn in dezelfden zin zich uit te spreken" („Besluit" vermeld bij „Rapp." p. 13.).

Tenslotte wil Uw commissie nog op één omstandigheid wijzen, welke bij de beoordeeling van het verzoek van de Haagsche synode om een samenspreking te organiseren in rekening moet worden gebracht.

Zoals U bekend is, werd door de synoden van Groningen en Amersfoort zeer scherp gelaakt een besluit van de synode der gebonden kerken van Utrecht 1946, waarbij aan de door deze synode benoemde samensprekings-deputaten niet alleen opdracht werd gegeven om met door de generale synode onzer kerken te benoemen deputaten samen te spreken, maar ook om advies en leiding te geven aan die kerkeraden van gebonden kerken, welke pogingen in het werk zouden stellen, om, zoals men dat noemde, een plaatselijk geslagen breuk te heelen. Dit dubbele optreden, dat aan de Utrechtsche deputaten werd opgedragen, beteekende zooveel als een poging om een wig te drijven tusschen onze kerken en haar synode. De synode van Utrecht droeg, zij het op indirecte wijze, haar deputaten op, onze kerken te verlokken tot daden welke, geoordeeld naar de in de gebonden kerken geldende normen, door die kerken en haar vergaderingen als revolutionnair gediskwalificeerd moeten worden en de bedrijvers daarvan schorsingswaardig maken.

De Haagsche synode heeft in dezen het voorbeeld van de synode van 1946 gevolgd. Zij heeft op gelijke wijze als haar voorgangster onze kerken uitgenoodigd tot plaatselijke „hereeniging”, d.w.z. tot verbreking van het kerkverband c.q. van de kerkelijke gemeenschap; zelfs verstrekte zij daarvoor richtlijnen en droeg aan negen door haar benoemde deputaten op, actief te zijn in het geven van leiding aan de kerkeraden en classes, welke dat kerkontbindende werk ter hand zouden nemen.

Het is U bekend, hoeveel kerkeraden van gebonden kerken de suggestie van hun synode verstonden en opvolgden alsook, hoe daarbij de deputaten van de overzijde actief zijn geweest.

IV

Zoals gezegd, is dit alles van groot belang met het oog op het door de Haagsche synode gedane verzoek. Wat toch houdt dit verzoek in?

Deze synode heeft den 8sten September 1949 besloten „zich nu reeds opnieuw tot deze Kerken” (de Gereformeerde Kerken onderh. art. 31 K.O.) „te richten met een verzoek om samenspreking, waarbij a. de basis voor samenspreking zij” de Heilige Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid” (a 1, a 2).

De Haagsche synode wijst dus als basis voor de door haar begeerde samenspreking de Heilige Schrift en de belijdenis aan.

Zulke woorden laten niet na een goeden indruk te maken. Evenwel, ook daarbij moeten wij niet afgaan op den schijn. Want dezelfde synode heeft - om niet meer te herhalen - den 1sten Maart 1950, blijkens haar handelingen inzake de „hereenigingspogingen” van Ds B. A. Bos c.s., voor haar deel als basis voor kerkelijke „hereeniging” en samenleving erkend en aangenomen wat in de door haar vertegenwoordigde kerken „kerkelijke geldigheid heeft”. (Rapp. p. 4 vgl. „besluit” sub: verenigt en sub: verklaart, p. 13.)

Op deze wijze heeft de Haagsche synode voor de door haar begeerde samenspreking in feite een geheel andere basis aangewezen, dan die welke zij voor kerkelijke hereeniging en gemeenschap zeide te erkennen. Want wat de Heilige Schrift en de belijdenis zeggen, verdraagt zich niet met wat thans in de gebonden kerken „kerkelijke geldigheid” heeft.

Daar nu de Haagsche synode dit laatste reeds metterdád en in feite als basis voor kerkelijke „hereeniging” en gemeenschap heeft aanvaard en als norm bij haar hereenigingsarbeid gehanteerd, heeft zij de in haar besluit van September 1949 genoemde basis eener geprojecteerde samenspreking - Schrift en belijdenis - in deze hoedanigheid feitelijk verloochend.

Reeds daarom nu - dat wil dus zeggen, vanwege haar uitgangspunt en grondslag - moet de gevraagde samenspreking als ongeoorloofd, zinloos en vruchteloos worden beschouwd.

En wat voorts het begeerde doel betreft, een samenspreking, welke beoogt kerkelijke „hereeniging" en samenleving voor te bereiden op de basis van wat in de gebonden kerken geldigheid bezit, is als zoodanig reeds een verloochening van wat de HEERE in de vrijmaking wrocht en schonk en ontkrachting van de roeping daartoe - weshalve zij des te minder mag worden geaccepteerd.

Zoowel dus van wege het feit, dat een reële basis daarvoor ontbreekt, als vanwege het doel, dat zij beoogt, moet de gevraagde samenspreking worden afgewezen.

Zoolang de kerken der Haagsche synode geen andere besluiten nemen, staan zij derhalve niet alleen een kerkelijke hereeniging in den weg, maar verhinderen zij ook, zooals werd aangetoond, een geoorloofde en werkelijke samenspreking.

Daarom kan Uw commissie zich vereenigen met het oordeel van den kerkeraad van Enschede: „de synoden der gebonden kerken hebben zich alzoo te overvloedig uitgesproken, telkens weer in denzelfden geest, dan dat thans een uitwisseling van gedachten door deputaten beiderzijds eenigen zin zou hebben". Ook stemt zij er mee in, wanneer sommige broeders uit onze kerken schrijven dat „de synodaal gebonden kerken in feite niets gedaan hebben om een gezonde basis voor samenspreking, welke tot herstel van de geslagen breuk zou kunnen leiden, te leggen".

Eveneens kan Uw commissie het verstaan, dat de vergadering der classis Utrecht-Breukelen en die van de particuliere synode van Utrecht aan Uw vergadering voorstellen om „te besluiten op het verzoek van de Haagsche synode niet in te gaan", en dat zij bij dit hun voorstel overwegen,

„dat de besluiten van de Haagsche vergadering van betering des levens geen blijk geven, daar zij de in 1942-1946 vastgestelde leerbeslissingen niet heeft willen terugnemen, noch de door haar voorgangsters op onrechtmatige gronden gedane schorsingen en afzettingen, weringen uit het ambt en buiten-verband-plaatsing van een geheele kerk heeft willen her-roepen;

dat integendeel uit de door haar genomen besluiten, o.a. ten aanzien van de heeren B. A. Bos c.s. en de benoeming van in den kerkelijken strijd zeer sterk op den voorgrond getreden leiders der synodocratie-in-leer-en-kerkgeering tot hoogleeraren aan de onderwijsinrichting Oudestraat no. 6 te Kampen duidelijk blijkt, dat men op den eens ingeslagen weg begeert voort te gaan;

dat niet alleen uit de uitspraken en handelingen van die Haagsche vergadering, maar ook uit die van andere kerkelijke vergaderingen van de gebonden kerken (b.v. ons aangedane processen, z.g.n. „herziening" van schorsings- en afzettingsvonnissen, waarbij in andere bewoordingen dezelfde beschuldigingen worden herhaald enz.) duidelijk blijkt, dat de synodocratische kerken de leerstellige, kerkrechtelijke en ethische kloof tusschen haar en de Gereformeerde kerken handhaven, ja zelfs menigmaal verbreed hebben".

Deze overwegingen kan Uw commissie verstaan; zij vinden. haars inziens, hun grond in den feitelijken stand van zaken.

Maar daarom kan Uw commissie het niet eens zijn met die broeders uit onze kerken, die Uw synode verzoeken, wèl in te gaan op het verzoek van de Haagsche synode en die dit hun verzoek dan onder meer gronden op de overweging, dat er „sinds de synode van Amersfoort een ander inzicht bij de ‚Gereformeerde Kerken' kan worden geconstateerd" of dat er bij „de plaatselijke kerken" een „andere geest zou kunnen worden gezien".

Voor deze overwegingen worden door de broeders, die aandacht voor haar vragen, geen bewijzen aangevoerd. Uw commissie meent, dat, zooals o.m. in de overwegingen van de particuliere synode van Utrecht werd uitgesproken, vele bewijzen van het tegendeel zijn te leveren.

V.

Uw commissie wil óók aandacht schenken aan die verzoeken uit onze kerken, die rekening willen houden met het feit, dat de „synodaal gebonden kerken niets gedaan hebben om een gezonde basis voor samenspreking, welke tot herstel van de geslagen breuk zou kunnen leiden, te leggen" of ook spreken van „steen des aanstoots, 'welke er ongetwijfeld nog zijn", maar desniettemin er bij Uw synode op aandringen, dat zij op het verzoek van de Haagsche synode in zal gaan. Sommige zeggen zelfs, dat de Schrift ons dit gebiedt.

De broeders, die zulk een verzoek tot Uwe vergadering richten, verliezen daarbij evenwel uit het oog, dat het in het verzoek van de Haagsche synode gaat om een speciale samen-spreking. Zulk ééne namelijk, welke de kerkelijke hereeniging beoogt en dan zóó, dat, blijkens gelijktijdig genomen besluiten als onveranderlijke basis voor kerkelijk samenleven en dus ook voor de „hereeniging" beschouwd moet worden dat, wat in de gebonden kerken „kerkelijke geldigheid" bezit.

Voorts vragen deze broeders zichzelf ook niet af, of het mogelijk en geoorloofd is een kerkelijke samenspreking over kerkelijk samenleven te openen, terwijl één van de partijen en nog wel die, welke de samenspreking verzoekt, eenmaal van de andere partij uitsprak en sindsdien handhaafde, dat zij, die daartoe behooren, als scheurmakers en bedrijvers van kerkontbindend werk beschouwd moeten worden en dat een groot aantal van de tot deze partij behorende ambtsdragers niet als wettige ambtsdragers in Gods kerk mogen worden erkend en ontvangen.

Wanneer men nu voorts betoogt, dat zulk een samenspreking ondanks alle bezwaar toch moet worden ondernomen om een oproep tot bekeering tot de deputaten van de gebonden kerken te doen uitgaan, wil Uw commissie daartegenover vragen: moet inderdaad in een samenspreking door onze deputaten aan deputaten van de overzijde en zoo aan de door hen vertegenwoordigende kerken nog eens uitdrukkelijk worden gezegd, dat de HEERE, al-vorens de vraag naar kerkelijke hereeniging aan de orde kan komen, van hen vraagt zich van de onschriftuurlijke bindingen en de andere daden van kerkscheuring vrij te maken?

Indien dit tot de gebonden kerken en haar leiders gezegd moet worden - en Uw commissie meent dat deze oproep tot bekeering ononderbroken tot die kerken moet uitgaan - dan is zulks wel allerminst een taak voor synodale samensprekingsdeputaten. Integendeel, dit moet dan krachtens het ambt der geloovigen geschieden door ieder, wien God de oogen voor de gepleegde kerkelijke misdrijven opende, tegenover allen, die voor deze kerkelijke zonden verantwoordelijk zijn. voor zoover God hen nl. op hun weg plaatst.

VI

Eveneens adviseert Uw commissie U, niet in te gaan op het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk te Nieuwendam-Amsterdam-Noord. Deze kerkeraad maakt het des te moeilijker aan haar verzoek te voldoen, doordat zij vraagt deputaten te benoemen voor correspondentie of samenspreking met anderen in den lande, die zich als belijders der Gereformeerde religie presentereen. In wat hierboven gezegd is als motiveering voor het advies, aan het verzoek, dat door kerken en leden onzer kerken gedaan is om medewerking te verlenen voor het tot stand komen van een samenspreking als door de Haagsche synode wordt gevraagd, niet te vol-doen, acht Uw Commissie voldoende gezegd te hebben, dat ook als motiveering van haar advies inzake het verzoek van den kerkeraad van Nieuwendam-Amsterdam-Noord kan dienen.

In het voorgaande voldoende gemotiveerd acht Uw commissie ook haar advies, niet in te gaan op het verzoek van den raad van De Gereformeerde Kerk te Rotterdam (C.). Deze raad stelt zich op het standpunt „dat er tot nu toe geenerlei wijziging is gekomen in de opvattingen en beslissingen der gebonden kerken". Toch verzoekt hij Uw synode om - wanneer Uw vergadering mocht concludereen „dat de besluiten van genoemde synode van Den Haag 1949/1950 geen basis bieden voor een samenspreking over kerkelijke hereeniging" - te besluiten „zich bereid te toonen om gedurende de zittingsperiode der synode. de deputaten van de Synode der gebonden kerken gelegenheid te bieden alsnog het tegendeel aan te toonen".

Uw commissie adviseert U - gelijk gezegd - op dit verzoek niet in te gaan, en dit te minder, omdat naar haar gevoelen het niet op den weg Uwer synode kan liggen, van de deputaten der Haagsche synode iets te vragen, waaraan zij, ook naar het oordeel van den kerkeraad van Rotterdam-C, toch niet zullen kunnen voldoen.

VII

Tenslotte wil Uwe commissie nog aandacht schenken aan het argument, dat door sommige broeders uit onze kerken is aangevoerd, dat Uw synode, wanneer zij het verzoek der synode van Den Haag zou afwijzen, daarmee áf zou gaan van den weg, dien onze kerken op haar synode te Groningen (1946) hadden ingeslagen, nl. om wèl deputaten ter dezer zake te benoemen.

Uw commissie wil er op wijzen, dat er sinds Groningen in het kerkelijke leven veel is geschied, dat kerkhistorie heeft gemaakt. De synode van Groningen heeft haar besluiten genomen met het oog op de situatie, waarin zij tot zulk besluit nemen geroepen was. Alzoo heeft de synode van Amersfoort vervolgens óók gedaan.

Welnu, dienovereenkomstig heeft Uwe synode thans eveneens te doen. Daarbij geldt deze eene ailesbebeerschende opdracht, dat Uwe vergadering voor de beoordeeling der feiten, gelijk deze nu zijn, en voor het nemen van haar beslissingen „zich in alles zal aanstellen naar het zuivere Woord Gods" (art. 29 N.G.B.).

Aan deze opdracht is Uw vergadering gebonden, óók bij haar bezinning op een antwoord op het verzoek der Haagsche synode, gelijk Uwe commissie zich oprecht beijverd heeft voor háár deel zich te richten naar dezen eenigen regel. Immers, elk die vandaag, door den Zoon vrijgemaakt, naar dat Woord wil hooren en daarnaar wil doen, zal af moeten wijzen een streven, dat kerkelijke eenheid wil bevorderen op een andere wijze, dan die, waartoe de HEERE ons roept in Zijn Woord en dus slechts najagen die eenheid, waarbij wij allen zullen blijven in den Vader, in Zijn Zoon, in Zijn Woord (1 Joh.).

Het is in dit Woord, dat de HEERE zelf tot de kerken in de Haagsche synode vergaderd, ook terwille van een ware kerkelijke eenheid, blijft zeggen:
„Maakt uwe wegen en uwe handelingen goed". (Jer. 7 : 3).

Op grond van alles wat de commissie U in haar rapport heeft voorgelegd, stelt zij U voor om het volgende uit te spreken:

De generale synode, enz. enz.
(volgde het concept-besluit der commissie, waarvoor thans verwezen zij naar het besluit der synode (zie acta art. 150), waarna het rapport werd onderteekend:)

Voor commissie IV:
(w.g.) J. A. VINK, rapporteur.

BIJLAGE IX

(Acta artt. 176, 177; vgl. 178).

RAPPORT van Commissie II inzake punt 23 N van het agendum (Quaestio classis Rotterdam - kerkeraad van Rotterdam Delfshaven).

In handen van Uw commissie werd gesteld een schrijven van de classis Rotterdam. Daar dit schrijven niet lang is en moeilijk in verkorten vorm is weer te geven achtte Uwe commissie het het beste dit schrijven in het rapport op te nemen. De brief van de classis Rotterdam luidt:

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders!

De Classis Rotterdam van de Geref. Kerken in Nederland wendt zich bij dezen tot Uwe vergadering met een vraag (quaestio), welke het karakter van een twistgeding (controversia) heeft verkregen, om van Uwe Vergadering een uitspraak over haar handelingen en besluiten te vragen.

De zaak is nl. deze, dat er binnen het ressort der Classis en ook tussen de Particuliere Synodes van Zuid-Holland 1949, 1950 enerzijds en de classis Rotterdam aan de andere kant een ernstig geschil is gerezen met betrekking tot de hantering en toepassing van de artt. 30, 31 en 46 K.O.

Na overweging van de wijze, waarop de Classis deze zaak bij Uwe vergadering aanhangig zou maken werd besloten zulks niet te doen in de vorm van appèl naar art. 31, eerste lid, doch op de wijze van een vraag (quaestio) in een twistgeding (controversia), daar de vorm van appèl niet zozeer toelaat, dat men de toepassing van enige kerkrechtelijke regel der K.O. mede ter beoordeling voorlegt. En daar de Classis wel een bepaald gevoelen omtrent deze toepassing heeft en ook in practijk heeft gebracht, doch er daaromtrent nog verschil van mening binnen de Classis is overgebleven, kwam het de Classicale Vergadering voor, dat het beter ware om hare handelingen en besluiten, welke de toepassing van genoemde artt. der K.O. raken, in kwestievorm aan Uwe Vergadering voor te leggen, om van Uwe Vergadering een uitspraak over het al dan niet kerkrechtelijk juiste daarvan te begeren. Zie Joh. Jansen, Korte Verkl. K.O. 1923, bladz. 206 onder d.

En dat de Classis zich tot Uwe Vergadering wendt, heeft tweeerlei reden. In de eerste plaats, dat het blijkens het rapport en besluit der P.S. 1950 niet meer mogelijk is deze zaak ter P.S. verder te behandelen en af te handelen, en in de tweede plaats, dat dientengevolge de hangende geschillen niet tot oplossing kunnen worden gebracht, wat het kerkelijk samenleven zeer schaadt.

Vandaar dat de Classis Uwe Vergadering bij dezen de volgende vragen voorlegt.

1. Of het kerkrechtelijk juist was, dat de P.S. van Zuid-Holland 1949 bij besluit van 18 Jan. 1950 heeft uitgesproken dat br. D. v. d. Dool overeenkomstig art. 30 en 31 K.O. zich terecht op de Classis Rotterdam had beroepen (zie bijl. I. bladz. 39, VIII)?
2. Of het kerkrechtelijk juist was, dat de P.S. van Zuid-Holland 1950 het revisieverzoek der Classis Rotterdam (zie bijl. I, bladz. 41-43) niet in behandeling heeft genomen (zie bijl. II en III)?

Ter toelichting van hetgeen zich betreffende art. 30, 31 en 46 K.O. rondom vermelde vragen groepeerd en tevens inzake het gevoelen der P.S. en der Classis moge Uwe Vergadering verwezen worden naar de genoemde bijlagen.

Uwe Vergadering ook in de behandeling van deze zaak de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

met broedergroeten
in opdracht van de Classis Rotterdam,
(w.g.) Joh. Francke, Praeses h.t.
G. Hagens, Assessor h.t.
R. Koolstra, Scriba h.t.

Rotterdam, 21 Augustus 1951.

P.S. De Classis zal van het feit, dat zij zich met bovengemelde quaestiones tot Uwe Vergadering heeft gewend, bericht doen aan de roepende Kerk voor de e.k. Part. Synode van Zuid-Holland.

Wij hebben, zooals het schrijven zelf aangeeft, hier te doen met een quaestio die aan Uw vergadering wordt voorgelegd. Het woord quaestio moge bij het eerste hooren wat eigen-aardig aandoen in een schrijven aan de generale synode, wyl niet dikwijls gebruikt, Uw commissie oordeelt dat de classis van dezen vorm voor een schrijven aan de generale synode gebruik kan maken. En wel, omdat wij hier te doen hebben met een verschil van opvatting over de hanteering van de artt. 30, 31 en 46 K.O. tusschen de classis Rotterdam eenerzijds en de particuliere synode van Zuid-Holland anderzijds, dus een gravamen in den zin - niet van bezwaarschrift, maar - van zwaarigheid. Ook ds Joh. Jansen geeft in de Korte Verklaring van de Kerkenordering op de vraag „Op welke manier kunnen de kerkelijke zaken op de meerdere vergaderingen aan de orde worden gesteld?” naast andere mogelijkheden dit antwoord: „Bij wijze van gravamen of bezwaar, 't zij dan in den vorm van een vraag (quaestio), als het bezwaar nog niet-wel-gevestigd is, of van een bezwaar (gravamen), als het wel gevestigd is, of van een twistgeding (controversia), waarvan de oplossing gevraagd wordt, of van een aanklacht (accusatio), die onderzocht en beoordeeld moet worden". Dit gravamen nu draagt naar het oordeel Uwer commissie zelfs het karakter van een controversia. En in alle gevallen raakt het onderwerp de toepassing en de hanteering van de Kerkenordering hetgeen voor het leven van de kerken metterdaad van groote beteekenis is. Bovendien, als wij denken aan den goeden regel „dat al deze vragen, instructies, bezwaren, aanklachten en voorstellen op concrete gevallen betrekking moeten hebben" (Joh. Jansen t.a.p.), is hier te constateeren, dat de classis Rotterdam ook aan dezen regel heeft voldaan; immers wijzen de gestelde vragen alsmede de verdere stukken uit, dat wij hier maar niet te doen hebben met abstracte vragen, doch met zeer concrete quaesties.

De eerste vraag, die in den brief U wordt voorgelegd, is dus deze:

Of het kerkrechtelijk juist was, dat de P.S. van Zuid-Holland 1949 bij besluit van 18 Jan. 1950, heeft uitgesproken dat br. D. v. d. Dool overeenkomstig art. 30 en 31 K.O. zich terecht op de Classis Rotterdam had beroepen (zie bijl. I, bl. 39, VIII)?

Om deze vraag in het rechte licht te plaatsen, is het noodig U te teekenen de historie van het appèl van br. V. d. Dool. Het geldt hier de bevestiging van een tot het ambt van ouderling door de gemeente verkozen broeder, nl. br. G. B., die reeds aan de gemeente was voorgesteld met het oog op zijn bevestiging. 4 Sept. 1947 besluit de kerkeraad van Delfshaven een ingebracht bezwaar tegen bevestiging van br. B. in het ambt van ouderling in behandeling te nemen. Br. V. d. Dool was in dien tijd ouderling. Hij heeft in de bespreking van deze zaak geargumenteed, mondeling en schriftelijk, zijn bezwaren tegen het niet-bevestigen van br. B. op de tafel van den kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven gelegd.

Na breede behandeling van deze zaak, heeft de kerkeraad op 13 Oct. 1947 een uitspraak gedaan inzake de ongeldigverklaring van de verkiezing en benoeming van br. B.". De kerkeraad heeft van deze uitspraak schriftelijk mededeeling gedaan aan br. B. en van deze uitspraak is aan de gemeente ambtelijke mededeeling gedaan van den kansel op Zondag 19 Oct. 1947.

Alle handelingen van br. V. d. Dool op den kerkeraad om dit besluit te voorkomen, hebben dus geen resultaat gehad. De kerkeraad deed een uitspraak, de kerkeraad handelde voor zijn deel deze materie af, hoewel er tegenstemmers waren, en verstrekte van een en ander mededeeling aan br. B. en aan de gemeente. Naar het oordeel van Uw commissie had br. V. d. Dool toen het recht zich op grond van art. 31 K.O. te beroepen op de meerdere vergadering, nl. de classis Rotterdam. Immers in art. 31 K.O. staat duidelijk „zoo iemand zich beklaagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op eene meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen". Naar het oordeel van Uw commissie had al verder de particuliere synode van Zuid-Holland toen het recht tot haar uitspraak, dat de classis Rotterdam ten onrechte het bezwaarschrift van br. V. d. Dool heeft teruggewezen naar den kerkeraad.

Ter nadere motiveering diene nog het volgende. Uw commissie meent, dat het niet noodig is, in haar rapport breede kerkrechtelijke beschouwingen te geven. Op de classis Rotterdam is mede in verband met deze materie, door een door de classis benoemde commissie later een rapport uitgebracht van drie en veertig gestencilde vellen. Uw commissie meent, dat het ondoenlijk en overbodig is, in te gaan op alles wat in dat rapport wordt besproken hetgeen trouwens de indiening van een lijvige brochure zou vorderen. In het rapport worden breede historische uiteenzettingen gegeven aangaande de wordingsgeschiedenis van verschillende artikelen van de kerkenordering. Uw commissie meent evenwel, dat niet aan de orde is wat er vroeger stond, doch wat vandaag voor ons ligt. Elke ambtsdrager, die niet zoo volledig op de hoogte is met de historie van de kerkenordering als de

samenstellers van het rapport, moet in staat worden geacht de kerkenordening te kunnen lezen en gebruiken.

Uw commissie wil zich beperken tot de volgende opmerkingen. Er dient toch wel goed onderscheiden te worden tusschen de hanteering van de kerkenordening en het gebruiken van een wereldlijk wetboek. Uw commissie kan zich niet onttrekken aan den indruk, dat de classis Rotterdam, over hanteering van de kerkenordening door de particuliere synode van Zuid-Holland vragen indienend, veel te veel uitgaat van een wereldlijk gebruik van de kerken-ordening. De kerkenordening toch is aangenomen als een rechtsregel, die zal gelden als de kerken in voorkomende gevallen elkaar zullen dienen en steunen. Het gebruiken van de kerkenordening kan bijvoorbeeld nooit in den weg staan de bediening van de herderlijke zorg, die de kerkeraad aan de schapen van Christus heeft te oefenen. De kerkenordening blijft een aangenomen regel voor het kerkelijk leven.

Naar het oordeel van Uw commissie is hier voorts veel misverstand ontstaan door een niet-juist-onderscheiden van art. 30 en 31 K.O., een misverstand waaraan ook de particuliere synode van Zuid-Holland niet heelemaal is ontkomen.

Art. 30 K.O. handelt toch over de bevoegdheden van de meerdere vergaderingen. En daar wordt dan gezegd, dat een zaak die als zoodanig niet behoort tot de zaken der meerdere vergadering, toch daar behandeld kan worden, n.l. wanneer zij niet op de mindere vergadering kon worden afgehandeld. Dat is dus: wanneer die mindere vergadering daarin niet tot een besluit of uitspraak kon komen. In zulk een geval mag die mindere vergadering de hulp inroepen van de meerdere vergadering.

Art. 31 K.O. handelt echter over een totaal andere zaak, n.l. over het recht van bezwaarde kerkleden of van bezwaarde kerkelijke vergaderingen, zich op een meerdere vergadering te beroepen tegen de uitspraak van een mindere vergadering. Wanneer mag een bezwaarde in beroep gaan? Beroep wil zeggen, dat een bezwaarde de hulp van andere kerken inroept, opdat hem in zijn eigen kerk recht geschiede. Beroep mag in het kerkelijk leven niet dragen het karakter van in-appèl-gaan-bij-een-hoogere-instantie. Welnu, een bezwaarde mag in beroep gaan, wanneer de mindere vergadering een uitspraak gedaan heeft. Natuurlijk moet er wel dringende en dringende noodzaak zijn om in appèl te gaan, waarbij acht gegeven moet worden op den regel van art. 31 K.O. dat men gehouden is, in een met argumenten omkleed bezwaarschrift te doen zien, dat het besluit, waartegen men appelleert, in strijd is met Gods Woord of met de aangenomen kerkenordening.

Het misverstand, waarvan wij hierboven spraken, is dit, dat de classis Rotterdam - en ook eenigermate de particuliere synode van Zuid-Holland 1949, zij het in anderen zin dan de classis Rotterdam - het „afhandelen" van art. 30 K.O. betrekken op het appèlrecht van art. 31 K.O. (De particuliere synode van 1951 heeft beide artikelen duidelijk onderscheiden.)

De kerkeraad van Rotterdam-Delfshaven had inzake br. B. een besluit genomen. Dus had br V. d. Dool het recht, bij de classis Rotterdam in appèl te gaan. Daarvoor was niet noodig, dat de kerkeraad eerst verklaarde de zaak niet te kunnen afhandelen (art. 30 K.O.). De kerkeraad had immers een uitspraak gedaan (art. 31 K.O.). Als een zaak eerst afgehandeld zou moeten worden naar den uitleg van de classis Rotterdam, zou een kerkeraad ééenzijdig de bevoegdheid hebben, maandenlang een zaak op te houden en appèl onmogelijk te maken. Men kan daartegen niet aanvoeren, dat zulk een bezwaard lid of bezwaarde vergadering dan tegen dat traineeren in appèl kan gaan, want ook dat appèl zou toch ook weer eerst in de mindere vergadering getermineerd moeten zijn. De fatale gevolgen laten zich in de onderhavige kwestie dan ook wel zien, daar het appèl tegen de uitspraak van den kerkeraad van 1947 vier jaar later nog niet in behandeling is op de classis.

De commissie stelt U voor. het volgende uit te spreken:

(volgde het conceptvoorstel; zie thans het besluit der synode in art. 176 van de acta).

*

De tweede vraag van de classis Rotterdam luidt:

Of het kerkrechtelijk juist was, dat de P.S. van Zuid-Holland 1950 het revisieverzoek der Classis Rotterdam (zie bijl. I, bladz. 41-43) niet in behandeling heeft genomen (zie bijl. II en III)?

Zoals uit het voorlezen van den brief al gebleken is, gaat het hier om de toepassing van de artt. 30, 31 en 46 K.O. Hier moet dan vooral art. 46 in geding gebracht zijn, wijl het bij de vorige vraag ging om de toepassing van de artt. 30 en 31.

De particuliere synode van Zuid-Holland heeft in 1949 inzake de noodwet-ouderdomsvoorziening een uitspraak gedaan, die naar het oordeel van de classis Rotterdam strijdig was met Schrift en belijdenis. De classis heeft zich toen tot de particuliere synode van 1950 gewend met de bedoeling, dat dit besluit ongedaan zou worden gemaakt. Die particuliere synode heeft dat schrijven niet in behandeling genomen, maar gewezen op het feit, dat de classis den weg van art. 31 K.O. had te bewandelen. Het besluit van de particuliere synode was dat de particuliere synode geen revisieverzoeken in behandeling wil nemen „aangezien zij zich niet behoort te vermeten op te treden als meerdere vergadering van een van haar voorgangsters”.

Naar het oordeel van Uw commissie is art. 46 hier niet in geding.

Art. 46 van de kerkenordening toch luidt: „De instructiën der dingen, die in meerdere vergaderingen te behandelen zijn, zullen niet eerder geschreven worden, voordat over de daarin voorgestelde punten de besluiten der voorgaande synoden gelezen zijn, opdat 't gene eens afgehandeld is, niet wederom voorgesteld worde, ten ware dat men het achtte veranderd te moeten zijn”.

Dit gaat dus over instructies, mee te geven aan afgevaardigden.

De particuliere synode van Zuid-Holland heeft beslist, dat de classis Rotterdam had te handelen naar art. 31 K.O.: „Zoo iemand zich beklagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op eene meerdere kerkelijke vergadering be-roepen mogen”. Ten onrechte stelt de particuliere synode hier, dat men in geen geval naar een soortgelijke mindere vergadering met zijn bezwaren mag gaan.

Wat is de stand van zaken? De particuliere synode van 1949 neemt een besluit inzake de Noodwet-ouderdomsvoorziening. De classis Rotterdam heeft daartegen bezwaren. De classis dient de bezwaren in bij de particuliere synode van 1950, gemotiveerd. Het komt Uw commissie voor, dat het antwoord van de particuliere synode van Zuid-Holland aan de classis Rotterdam op zijn allerminst zeer onbevredigend moet worden geacht. Uw commissie meent, dat de particuliere synode van 1950 het recht had, zich te bezinnen op de vraag of het besluit van de particuliere synode van 1949 inzake Noodwet-ouderdomsvoorziening, wel juist was. Het komt Uw commissie voor, dat de particuliere synode een oordeel had mogen geven over de door de classis Rotterdam aangevoerde argumenten, om daarna al of niet het verzoek om revisie in te willigen. Temeer waar voor de eerstvolgende generale synode nog een vergadering van de particuliere synode zou worden gehouden. Naar het oordeel van Uw commissie heeft een kerkeraad of classis zeker het recht, als een particuliere synode besluiten genomen heeft, die naar het oordeel van dien kerkeraad of classis in strijd zijn met Schrift en belijdenis. die particuliere synode met argumenten onder het oog te brengen het onjuiste en verkeerde van het door die particuliere synode genomen besluit. Een particuliere synode handelt dan zeker broederlijk en komt niet met de kerkenordening in conflict, door zulk een bezwaar in behandeling te nemen.

Uw commissie stelt U voor het volgende uit te spreken:

(volgde het conceptvoorstel; zie thans het besluit der synode in art. 177 van de acta).

Voor Commissie II:

(w.g.) F. A. DEN BOEFT, rapporteur.